VASILE ALECSANDRI

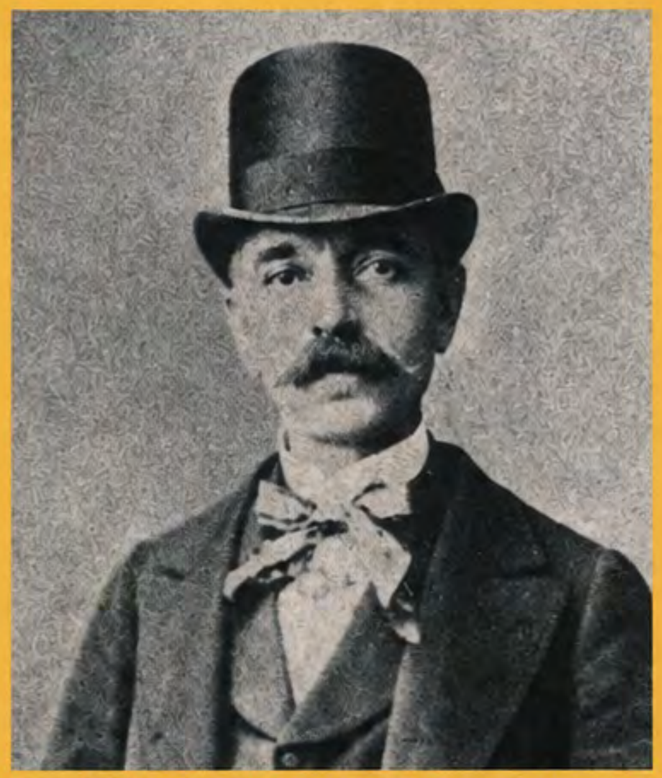

„Chirita ne apare ca sinteză a unei succesiuni de variante tipologice. O putem recunoaşte în scrieri anterioare Chiriţei la Iaşi (prima din Cicîul Chiriţelor), în Zamfira din Piatra din casă, în Tarsita din Iaşii în carnaval, în anumite personaje feminine din Cânticelele comice. Este o dovadă, nu numai a unei sinteze tipologice, dar şi a absenţei oricărui procent de hazard în creaţia dramatică a lui Alecsandri. El este autorul unei opere literare ce depăşeşte prin dimensiuni tot ce putea aspira să realizeze literatura română la acea epocă, operă şi prin bogăţia şi diversitatea producţia celor mai hamice comedii romantice."

ISBN 973-21-0721-X

Biblioteca BPT

serie nouă
10
(1539)

VASILE ALECSANDRI
comedii

BPT

VASILE ALECSANDRI

comedii

BPT

BIBLIOTECA ALEPH
CLUBUL CĂRȚII DIGITALE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
Vasile Alecsandri
Comedii
Editura Minerva S.A., 2003
288 p.; 17 cm

ISBN 973-21-0721-X

Noua serie a colecţiei „Biblioteca pentru toţi"
apare datorită cooperării dintre Ministerul Culturii şi Cultelor,
Uniunea Scriitorilor din România, *MEGApress holdings S.A.*

MINERVA S.A.
Redacţia şi sediul social
B-dul Metalurgiei nr. 32-44, cod 75579, sector 4, Bucureşti,
O.P. 82 – C.P. 38
Tel.: (021) 461.08.08, 461.08.12, 461.08.13, 461.08.16, 461.08.10,
461.08.14, 461.08.15; Fax: (021) 461.08.09, 461.08.19

Tipărit la *MEGApress holdings S.A.*

VASILE ALECSANDRI

comedii

Ediţie îngrijită, prefaţă,
indice bio-bibliografic
şi note de
Mircea Ghiţulescu

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 2003
EDITURA MINERVA • Bucureşti

Colecţie îngrijită de EUGEN URICARU
Coperta colecţiei: DANIEL NICOLESCU
Ilustraţia copertei: Niccolo Livaditti, *Familia Vornicului Alecsandri*

În prezentul volum sunt reproduse textele
după ediţia îngrijită de Mircea Ghiţulescu –
Drame şi Comedii, Editura Dacia, Cluj, 1986.

Redactor: ANA D. MUNTEANU
Tehnoredactare computerizată: CRISTINA DUMITRESCU
Corectură: CARMEN STOICA

PREFAŢĂ

COMEDIILE LUI ALECSANDRI

1. Schița unui contra-portret. Nu se poate spune că opera dramatică a lui Vasile Alecsandri nu a stârnit interesul criticii. De la cercetarea obiectiv-istorică la monografie, de la eseul liber la versiunile scenice cele mai inventive (remarcabile comentarii critice, în unele cazuri) și, de aici la simpla cronică de spectacol, opera lui Alecsandri a produs o bibliografie critică masivă ce poate constitui ea însăși obiect de cercetare și valorificare. Nici Alecsandri nu a fost scutit de detractori; mai greu de înțeles sunt încercările de minimalizare întreprinse după 1900. Tonul pare să-l fi dat Garabet Ibrăileanu urmat de George Călinescu însuși cu execuțiile sale expresive, în ritm alert dar rezumativ. Este cert că, în cazul lui Alecsandri, greșește în ansamblu și pe detalii și nu ne putem da seama în ce măsură opiniile sale, atât de influente, au putut devia procesul de receptare firească a celei mai masive opere dramatice pe care o cunoaște literatura noastră. Că „proza este partea cea mai trainică a operei sale", cum spune Călinescu, este, desigur, o afirmație fără acoperire, chiar pentru o butadă. Acceptând ideea că Alecsandri și-a adus o contribuție însemnată la dezvoltarea literaturii române moderne, aceasta nu se poate referi în nici un caz la proza care își are cititorii ei (Costache Negruzzi, Nicolae Filimon) și, de altfel, constituie un compartiment minor al operei sale, ci literatura dramatică și poezia. Alecsandri a sfârșit prin a fi subordonat unor „etichete de prestigiu", care, prin popularitatea lor, au limitat libera perspectivă asupra operei. O veritabilă colecție de asemenea etichete de prestigiu ne-a lăsat aceluși Călinescu: „Era un culbec închis în casa lui, un peștișor încălzindu-se la soare, la suprafața apei, încercând un sentiment penibil la ideea deplasării", spune criticul, imperturbabil la contradicția ce se produce cu câteva rânduri mai jos când afirma, pe bună dreptate, că fiind „destul de bogat, Alecsandri a călătorit cu voluptate toată viața". Comoditatea, contemplația confortabilă „la gura sobei", *kieful*, tot atâtea detalii ale portretului călinescian pot fi luate,

probabil, în considerare ca determinări secundare ale unei naturi mult mai complexe. Să nu uităm că începând cu anul 1834 când este trimis la studii la Paris, Alecsandri a călătorit cu febrilitate toată viața de-a lungul și de-a latul Europei, îndepărtându-se și din nou apropiindu-se de Mircești, apărându-și parcă, în felul acesta, un sentiment foarte personal, dacă nu cumva chiar identitatea. Mobilitatea sa hiperbolică, total opusă „sentimentului penibil al deplasării", frenezia turistică inepuizabilă (proiectase o călătorie în îndepărtata Japonie) ne lasă imaginea unui explorator, neliniștit și plin de vitalitate. Indolența solară rămâne, în acest caz, un mit al criticii? Sau tot ce se poate spune despre Alecsandri este, sau poate fi, adevărat în numele unei înzestrări contradictorii proprie personalităților foarte puternice. „Sentimentalismul facil" este, iarăși, una dintre etichetele de prestigiu cele mai rezistente din care se constituie portretul ironic și cordial al lui Călinescu. Era, într-adevăr, Alecsandri un sentimental facil? Exterioritatea limbajului, absența emoției și simularea acestcia, în multe dintre paginile sale, nu sunt dovezi de sentimentalism. Nu cumva Alecsandri este facil tocmai pentru că nu este sentimental?" „Nici un curent pasional nu străbate dedesubturile zugrăvelii sale", observa Tudor Vianu. Care ar fi portretul spiritual ce ar rezulta din aceste contraste critice? Alecsandri era, ca temperament, ca spirit, un pozitivist; un om manierat pe care utilitatea și confortul de a fi, în limitele posibile, agreabil cu toată lumea, l-au determinat adesea să pară sentimental. Atitudinea ținea de un concept foarte bine simțit al existenței artistice, al existenței ca artă dedus din literatura romantică a geniului (vezi **Fântâna Blanduziei** și **Ovidiu** circumscrise acestui motiv). Avem de-a face cu un complex de estetizare. Bunele sale sentimente, de la ceea ce s-a numit „dragostea poetului pentru natură" până la iubirea programatică a aproapelui (iubită, prieteni, părinți) și, de aici, la atitudinile sale publice și sociale (descoperim la Alecsandri și formele unui **patriotism estetic** și a unor soluții de **estetizare a politicului**) pot fi circumscrise, în mare, unei voințe estetice. „Nu fi morocănoasă – o sfătuia într-o scrisoare pe fiica sa, aflată la Paris – c foarte urât să fii morocănos și să-ți ieși din fire". E protocolar în afecțiune ca și în antipatie; un gentilom care trebuie să fi pus un anumit procent de ipocrizie curtenitoare atât în afacerile publice, cât și în cele sentimentale. Este vorba mai curând de o sensibilitate dirijată atât în operă, cât și în viață. Scrisorile abundă în amabilități dilatate din care străbate intenția de a stabili relații de idealitate cu partenerul: „Iubite Bălcescule, nu-ți pot spune bucuria ce m-a cuprins când am primit scrisoarea ta și am citit știrile ce-mi dai despre scumpa ta sănătate. (...) Dar acum e bine! Noroc bun să dea Dumnezeu. Mă simt fericit de această știre, parcă aș fi căpătat o lume întreagă căci te iubesc ca pe un dulce frate". Alecsandri nu se lasă târât de sentimente ci le

conceptualizează. Emoţia sa este dirijată şi înflăcărarea cerebrală. Când nu scrie pentru public, emoţia se revarsă cursiv în dezlănţuiri polemice: „Mă ocup de punerea la punct a manuscrisului meu **Despot** spre a-l da publicităţii, îl informează pe Ion Ghica. Ce pleaşcă pentru diversele hidoase pocituri de la **Românul** (gazeta ostilă lui V.A., n.n.). Ce adunătură de rândaşi literari! Voi plăti cu aceeaşi monedă, ameninţa într-o altă scrisoare, în urma unei companii ostile de presă, am şi eu ghiare la mânie". Şi trebuie să-l credem pentru că, la mânie, este vehement şi energia expresiei atinge tensiuni argheziene ca în blestemul îndreptat împotriva antiunioniştilor din Moldova, în 1847: *„Blestemul ţării curând să cadă/ Pe capul vostru nelegiuit/ Blestem şi ură!... Lumea vă vadă/ Cât rău în lume aţi făptuit/ Fie-vă viaţa neagră, amară/ Copii să n-aveţi de săturat/ Să n-aveţi nume, să n-aveţi ţară/ Aici să n-aveţi loc de-ngropat/ Şi când pe calea de vecinicie/ Veţi pleca sarbezi, tremurători/ Pe fruntea voastră moartea să scrie/ Duşmani ai ţării, cruzi vânzători."*

O incursiune mai încrezătoare în universul sensibilităţii lui Alecsandri prezintă avantajul de a feri interpretarea de evaluări globale, oferind temeiurile unei mai mari libertăţi în abordarea critică a operei dramatice. „Mişcând" trăsăturile acumulate în timp ale portretului său spiritual, vom observa cu uşurinţă că întreaga sa operă este rezultatul unui program literar judicios şi nu al vreunei spontaneităţi întâmplătoare sau al unei vesele fantazii. Adâncimea sa reală, dar îndelung contestată, nu trebuie căutată în tentaţia sublimului, în aspiraţia spre dramă ce a constituit sursa celor mai importante căutări în a doua parte a activităţii sale, ci în consecvenţa cu care a impus scrisului un deziderat social şi un ideal moral, într-o vreme când, în Europa, nu scriau numai Tolstoi şi Victor Hugo, ci şi mari şi mici autori francezi de vodeviluri, pe care Alecsandri i-a asimilat într-o manieră de mare scriitor. De aceea cartea lui Charles Drouhet (**Vasile Alecsandri şi scriitorii francezi,** Cultura Naţională, Bucureşti, 1924), are acele merite comparatiste care îndemna la exces. Numai pentru **Chiriţa** comparatistul francez asociază zeci de titluri şi autori, de la Moliere la Picard, Regnard, Maillot, Desangiers, deşi personajul lui Alecsandri este atât de bine adaptat în contextul politic şi social-istoric românesc încât orice analogii îşi pierd interesul de fond. De altfel Chiriţa ne apare ca sinteză a unei succesiuni de variante tipologice. O putem recunoaşte în scrieri anterioare **Chiriţei la Iaşi** (prima din **Ciclul Chiriţelor**), în Zamfira din **Piatra din casă,** în Tarsiţa din **Iaşii în carnaval,** în anumite personaje feminine din **cânticelele comice.** Este şi aceasta o dovadă, nu numai a unei sinteze tipologice, dar şi a absenţei oricărui procent de hazard în creaţia dramatică a lui Alecsandri. El este autorul unei opere literare ce depăşeşte prin dimensiuni tot ce putea aspira să realizeze literatura română la acea epocă, operă ce rivalizează şi astăzi cu producţia celor

mai harnice condeie. Numai teatrul, fără a mai socoti poezia, proza, culegerile de folclor, corespondența (capitol de mare strălucire a scrisului său), însumează peste două mii de pagini. Un om care purta în sine resursele unei asemenea opere trebuie să fi fost, dincolo de orice speculații critice, o natură umană și artistică mult mai complexă decât ne lasă să înțelegem imaginea acreditată. De altfel, interesul stârnit de personalitatea neobișnuită a scriitorului nu s-a manifestat numai în critica și istoria literară, ci și în beletristică, scriitorul fiind „prototipul" unor personaje literare. Încă din 1890 V.A. Urechia scria piesa **Alecsandri la Mircești**, iar Victor Eftimiu, Camil Petrescu, Mircea Ștefănescu au fost interesați și ei, în prim plan sau în subsidiar, în câteva piese de teatru, de personalitatea multiplă și atât de semnificativă pentru cultura noastră modernă a lui Vasile Alecsandri. Eminescu însuși, într-o piesă de teatru scrisă în tinerețe la Viena (**Amor pierdut, viață pierdută**) disimulase în personajul Vrance trăsături alecsandriniene.

Înainte de orice, Alecsandri și-a dorit și a izbutit să fie un om european. El redescoperă vestul pentru români nu ca arie geografică, ci spirituală. Slăbiciunea lui va rămâne Franța și civilizația franceză, într-atât încât ai putea spune că dorința lui era ca România să aibă frontiera comună cu Franța, iar Mircești hotar cu Parisul. Într-o epocă în care Europa se moderniza prin tehnicism iar germanismul în expansiune, din Bucovina până în Alsacia, devenise copleșitor, Vasile Alecsandri era un campion al latinității nu cu orgoliul latent al sentimentalului, ci activist al unei latinități insurgente. **Cântecul gintei latine** pentru care Alecsandri adusese în țară laurii primei distincții internaționale de poezie, tradusă în toate limbile romanice, nu este un poem ci un manifest. Avea cele mai întinse relații europene: îl cunoștea pe Lamartine, negocia cu Napoleon al III-lea, era prieten cu Charles Gounod care i-a promis să scrie muzica pentru un libret după **Ovidiu**, cu Prosper Mérimée, care comentează favorabil în **Le moniteur universel** versiunea franceză a culegerii sale de poezii populare, cu Mistral, cel mai însemnat poet de limba provensală ș.a.m.d. Opera însăși este scrisă „din perspectiva europeană". **Despot Vodă**, de exemplu, care trece drept o dramă istorică este și altceva. Autorul nu s-a oprit asupra unor efigii naționale cum ar fi, bunăoară, Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, ci asupra unui domnitor anonim, tocmai pentru că acesta era un aventurier cu aureolă romantică ce oferea un teren literar prielnic, dar și pentru că era un om luminat, trecut prin școlile Apusului, un cavaler medieval ce îmbina cultura cu meșteșugul armelor. Proiectele sale de a conecta Moldova la civilizația, cultura și credința apuseană nu-l puteau lăsa indiferent pe europeanul Alecsandri. Chiriță însăși este, la rigoare, un fel de Despot cu fervoarea construcției culturale de inspirație apuseană dar un „Despot slut",

unul privit din perspectiva satirică. Așa cum Despot intenționează să dea strălucire Moldovei deschizând o academie la Cotnari, tot așa Chiriță vrea să modernizeze apucăturile moldovenilor oprindu-se la jumătatea ridicolă a drumului dintre imitație și ignoranță. Prin semnificațiile interne, dar și cele istorice și culturale ale operei, Alecsandri depășește și descurajează simpla interpretare literară. Credem că examinarea critică a unei opere de o asemenea întindere și diversitate este mai potrivit obiect de studiu pentru istoria culturii decât pentru aceea a literaturii.

Într-un anumit sens, Alecsandri și-a depășit epoca prin prestigiu, urmarea fiind – în succesivele etape de receptare critică – o contaminare a operei cu popularitatea acestcia. Astfel că poetul „fericit" în timpul vieții, a fost mai puțin norocos post-mortem. Umbra lui Eminescu a estompat poezia, maliția lui Caragiale a trimis în plan secund opera dramatică. Între gustul pentru alteeva al secolului al XX-lea și micile neajunsuri ale scrisului său, Alecsandri s-a transformat într-un mare autor de manual. Judecând mitul, mai puțin opera, surprins de durata acestui mit ce se prelungea peste marginile secolului trecut, Garabet Ibrăileanu simțea nevoia unei critici radicale și afirma, în 1901, că **Fântâna Blanduziei** și **Ovidiu** „nu sunt teatru pentru că n-au nimic din ceea ce intra în definiția acestui gen". Soluția pe care o propunea Ibrăileanu era fundamental eronată: „Ar fi vremea de-acuma ca (*piesele lui V.A. n.n.*) să fie tratate ca clasice, adică respectate dar nu jucate". Dar literatura română care nu își poate permite să îi dea uitării nici pe Costache Facca sau pe A. de Herz, cum ar putea să renunțe la Alecsandri? Din fericire nimeni nu a urmat calea propusă de Ibrăileanu pentru că majoritatea exegeților au înțeles că nu de „respect" are nevoie Alecsandri, dacă respectul este o pioasă uitare, ci de o restituire autentică, de o lectură îmbogățită cu experiența literară și teatrală a unui secol și mai bine care ne desparte de Alecsandri.

2. **Chirița și dublul său.** În 1874 Alecsandri scria ultima piesă din **Ciclul Chiriților**, „farsa de carnaval" **Chirița în balon.** Mai mult decât în anterioarele trei înfățișări, Chirița apare, în ultima ei ipostază, într-o lumină favorabilă. Caricatura din piesele anterioare este pusă în surdină. Peste ea se așterne, prin efectul amintirii, simpatia scriitorului. *Nostalgia* față de personajul preferat, după o glorioasă carieră scenică de un sfert de secol, străbate paginile farsei. Fără a avea o importanță deosebită în ansamblul dramaturgiei lui Alecsandri, **Chirița în balon** este importantă pentru perspectiva finală pe care o oferă asupra întregului ciclu. Aici croina este, pentru prima dată, victorioasă. Pentru cine imaginează Alecsandri, în finalul scenetei, cortegiul triumfal care o poartă pe un baldachin, însoțită de fanfare și stindarde pe care scrie **Vivat Chirița**? Pentru ce cheamă în componența cortegiului triumfal

vechile personaje din monologuri şi opcrete (**Barbu Lăutaru, Stan Covrigarul, Baba Hârca**)? „Festivitatea" este dedicată Chiriţei, personajul literar cu cea mai mare popularitate în teatrul românesc. Este un omagiu adus după o glorioasă caricră teatrală şi, în acelaşi timp, ultimul cuvânt al autorului faţă de personajul său. **Chiriţa în balon** este un *jubileu*. Alecsandri a avut multe de spus împotriva ei dar, aici, o iartă şi o omagiază. Este o iertare comică, înduioşată de amintire. Ca şi comicul de esenţă lirică din monologul **Barbu Lăutarul.** Jubileul Chiriţei este foarte util pentru o interpretare mai suplă a personajului, acoperit de multe clişee critice. Chiriţa ne poate interesa astăzi nu numai ca portret satiric sau, formal, ca model de caricatură, ci prin experienţa cultural-istorică pe care o trăieşte. Despre Chiriţa se poate spune orice: e ridicolă, vulgară, ignorantă, întruneşte toate relele însuşiri ale parvenitului, dar are o mare şi importantă chemare: tentativa de a depăşi prin orice mijloace condiţia ei precară. În ea funcţionează o contradicţie între esenţă şi aparenţă: esenţa e legitimă, aparenţa nu. Chiriţa păşeşte cu stângul în Iaşi. Intrarea triumfală pe care şi-o pregătise este minimalizată de întâmplările burleşti de la barieră (**Chiriţa în Iaşi**) şi se transformă într-o intrare mizerabilă. Întâmplarea de la barieră este doar începutul unui lung şir de suferinţe caricaturale. E ridicolă într-un mod sublim, ca orice efort de autodepăşire în registru comic. Personaj de teatru popular, Chiriţa a fost mereu aplaudată cu simpatie pentru stilul ei direct, pentru felul ei de a fi, totodată ridicol şi admirabil, demn de râs şi milă. Toate iniţiativele ei eşuează, toate îi ies pe dos. Nu reuşesc nici intrarea în Iaşi, nici proiectele matrimoniale legate de fiicele sale, nici franceza lui Guliţă, iar „isprăvnicia" ei este de scurtă durată. Prin eşecul tuturor acţiunilor sale, Alecsandri o sancţionează pentru ridicolul, credulitatea, lipsa de măsură, nevoia ei de parvenire. Parvenitismul Chiriţei are mai degrabă o natură culturală decât una social economică. Ea are un cult al civilizaţiei. Vrea să introducă în provincie obiceiurile deprinse la Iaşi: ora fixă a mesei, hainele „nemţeşti", bolul cu apă caldă pentru curăţarea degetelor, scrisoarea prezentată pe tavă etc. – toate acestea, forme exterioare de manifestare a civilizaţiei, dar, oricum, primele forme prin care Chiriţa recepţionează semnele unui alt mod de a trăi bine. Să nu uităm că aspiraţiile ei nu se măsoară numai în „căpăţânele de zahăr" cu care este mituit ispravnicul Bârzoi, ci vizează alte zări de civilizaţie. Este convinsă că o altă situare în ierarhia socială este şi mijlocul de a atinge o altă cotă de civilizaţie. În adânc, ambiţiile ei vizează comportamentul, spiritul, sunt abstracte şi se pot numi *aspiraţii* nu, pur şi simplu, *ambiţii*. Acest lucru apare lămurit în **Chiriţa în balon**, unde Alecsandri mai în glumă, mai în serios îşi pune eroina în contact cu o metaforă a zborului, a înălţării, motivată explicit prin nevoia de cunoaştere prin confruntare: *Oi să mă sui în lună şi în stele ca să văd de oi găsi şi pe acolo bazaconiile*

ce le-am văzut pe pământ, spune Chiriţa. *Dumneata vrei să te înalţi ca ciocârlia,* îi spune, pe ton de reproş, Bârzoi încă din prima piesă a ciclului. **Chiriţa** mai poartă seehele ale vechii culturi feudale. În strădania ei urmăreşte să se debaraseze de aceste însemne şi plonjează în mijlocul unei lumi noi pe care abia o intuieşte, dar de care se lasă sedusă. De aceea aventura ei la laşi echivalează cu o aventură culturală. Desigur, urmată de un eşec, de unde şi dramatismul inconştient al gafelor sale în lumea bună a laşului. Conştientă de ridicol, ostenită în cele din urmă, Chiriţa se resemnează şi, pentru o clipă, se desolidarizează de lumea aceea care o solicită în chip atât de imperios. Un moment de oboseală dramatică, asemănătoare cu ale clown-ului ce se joacă pe sine cu preţul umilinţei, fără să obţină măcar aplauzele râvnite. Ea aruncă mănuşa provocând lumea care o respinge: *Aice-n Ieşi la dumneavoastră toate lucrurile se fac pe dos... dar pe la noi, în provincie, ne apucăm de joc de cum amurgeşte... şi slavă Domnului, precum vezi dumneata, nu ne merge rău* (îşi arată talia). Pentru o clipă Chiriţa a renunţat la lumea visată şi inaccesibilă, pentru a se întoarce, înfrântă, în lumea căreia îi aparţinea, de care nu reuşeşte să se smulgă.

Chiriţa este personajul aflat la interferenţa dintre două lumi, care o dispută şi cărora le aparţine deopotrivă – uneia prin rădăcini, celeilalte prin aspiraţii. În contrastul dintre acestea se află explicaţia caracterului comic al personajului. Chiriţa arde şi se consumă. E într-o agitaţie perpetuă şi când bagă de seamă că lanţul gafelor o copleşeşte „îi vin isteriealele grecşti". Rezistenţa ei în candidatura pentru lumea mondenă a laşilor e pe sfârşite. Se face de râs în faţa fiicelor ei, ele se fac de râs, la rândul lor. Scena dansului, când Aristiţa şi Calipsiţa, nu prea atrăgătoare, sunt evitate de „cavalcri" este de o inconştientă cruzime. Refuzul lui Pungescu şi Bondici de a dansa cu fetele, asociat cu efortul Chiriţei de a-şi ascunde umilinţa maternă, crecază starea de dramă. Chiriţa leşină. Aventura ei maternă la oraş se apropie de sfârşit. În uşa salonului apare Bârzoi, parcă pentru a trasa din nou graniţele dintre cele două lumi. De data accasta, grosolănia detestată este dătătoare de linişte şi siguranţă. El este mântuitorul umilinţelor întregii familii. Guliţă aleargă întru întâmpinarea lui cu accente dramatiec: *Băbaca, băbaca!... o venit băbăcuţa!* Apoi Bârzoi, cu o imensă tandreţe: *Unde mi-i Chiriţuşca cu puii?* În această tandreţe se ascunde o lume necunoscută în care totul se iartă, lumea patriarhală a familici, caldă şi protectoare. Lumile la interferenţa cărora se afla eroina sunt, în a doua piesă a ciclului (**Chiriţa în provincie**), pe de o parte Bârzoi, Bărbatul dispreţuit, pe de alta reprezentanţii consacraţi ai noului, Luluţa şi Leonaş. Grigore Bârzoi nu mai e aici purtătorul de cuvânt al familici umilite, ci funcţionar corupt, care a prins cheag după o lungă experienţă de „patriot fără posturi". Chiriţa argumentează absurd pretenţiile sale demnitare: *Dumnezau ştie câte am pătimit la 48 ca patrioţi. Las' că*

ne-au perit vreo zece capete de vite dar apoi îți mai aduci aminte ce friguri o avut Bârzoi și cum m-o durut măsaua pe care am scos-o (...) Nu vezi că acu' care de care are pretenții să intre în slujbă sub cuvânt că i-o fost frică la 48? Helbet! Dacă-i pe-aceea avem și noi temeiuri... Adă-ți aminte ce groază-l apucasă pe Bârzoi că striga prin somn c-o venit zavera. " Iată că Agamiță Dandanache al lui Caragiale n-a apărut chiar din senin.

Pornirea Luluței și a lui Leonaș împotriva Chiriței are o agresivitate pe care n-o poate explica decât opoziția dintre două mentalități, dintre două forme de civilizație. Luluța o maimuțărește cu manechinul de carton pe care îl vopsește cu fardurile Chiriței, după care îi ține lecții de maniere frumoase: *Altădată să știi, mătușico, că aici în Iași nu este obicei să faci ptu, ptu, în obrazul altora...* Leonaș speculează predispozițiile sentimentale atât de comice ale Chiriței și, travestit în ofițer, face declarații de dragoste aberante pe care Chirița, trecută binișor de vârsta aventurilor amoroase, le primește „coborând ochii". Leonaș, care ocupă un loc important în intrigă, nu este un personaj ci un element în mecanismul sancțiunii Chiriței. Nu are autenticitatea celorlalte personaje; pare contrafăcut cu travestirile sale, cu pedepsele pe care le aplică întregii familii a lui Grigore Bârzoi, cu parvenirea sa finală. În cele din urmă, un ridicol involuntar acoperă și cuplul-model. Într-o lectură adecvată, Leonaș (ca mai târziu Pepelea din **Sânziana și Pepelea**) poate fi cu ușurință interpretat ca un ins ambițios pus pe căpătuială care râvnește și chiar obține postul de ispravnic alungându-l pe Bârzoi, iar Luluța este melodramatică și ipohondră, dacă urmărim motivul erotic al pisicii. Motiv pe care Alecsandri îl urmărește cu insistență: *Când a ave bărbat n-a mai bate mâțile,* comentează Chirița. *Și eu, pân-a nu mă mărita mi-erau dragi mâțile și cum te-am văzut pe dumneata nu m-am mai uitat la ele.* La intrarea lui Leonaș, travestit, Luluța „scapă mâța", iar Guliță apreciază că Luluța „parcă-i o mâță". Dar și Noul este ridicol dacă urmărim scenele lor de dragoste alcătuite din cuvinte monstruos convenționale: *Luluța: Tu ești iubite Leonaș? Leonaș: Eu sunt iubite îngeraș!"*

Chirița în provincie este mai crispată în dorința autorului de a da un sens moral explicit aventurilor eroinei. Incidentele comice (începând cu biciuirea țăranilor din prima scenă până la travestiurile și bastonadele lui Leonaș) sunt tendențioase și, în ciuda oricărei convenții teatrale, incredibile (nebunia simulată a Luluței), naivitatea personajelor indezirabile fiind egalată doar de infantilismul farselor puse la cale de Leonaș. Comicul de replică este mai sărac și mizează prea mult pe românceasca stâlcită a lui Monsiu Șarl, pe franțuzeasca empirică a Chiriței sau pe aceea analogică a lui Guliță. Dar intuiția vorbirii orale, calitatea cea mai specific teatrală a comediilor lui Alecsandri, redă, adesea, eroilor stabilitatea literară. Din acest punct de vedere, multe

pagini din ciclul **Chiriţelor**, dar şi din celelalte comedii ale lui Vasile Alecsandri au valoarea unor creaţii lingvistice.

3. **Un complot în vis. Iaşii în carnaval,** subintitulată **Un complot în vis** (ceea ce este foarte semnificativ pentru ascendenţa asupra lui Caragiale din **Conu Leonida faţă cu reacţiunea**) este, dintre toate comediile lui Alecsandri, cea mai apropiată de gustul, împărţit între teatrul politic şi absurd, al secolului al XX-lea. Parc că eşti într-o ucronie, ca şi cum Alecsandri şi-ar fi scris textul după o lectură atentă a pieselor **Conu Leonida, O noapte furtunoasă** şi **D'ale carnavalului** luate la un loc pentru că are câte ceva din ficcare. Găsim aici şi discuţia stupidă despre „revoluţie" din **Conu Leonida faţă cu reacţiunea** şi scrisoarea de amor comentată din **Noaptea furtunoasă** şi febrilitatea pregătirilor pentru balul mascat din **D'ale carnavalului.** Scena întâi pare transcrierea, cu mici modificări, a unei secvenţe din **Conu Leonida.** Subiectul farsei este simplu şi se bazează pe formule comice clasice: un imbroglio produs prin travesti şi alimentat de pretextul carnavalului generează o suită de situaţii comice tradiţionale, toate cu finalităţi satirice. Postelnicul Tachi Lunătescu este un angoasat al revoluţiei. Îl persecută spaima nelămurită faţă de schimbare. Victimă a ignoranţei în tot ce priveşte mecanismele sociale, revoluţia are un mister obscur şi apare ca un spectacol. E gata să zică şi el ca personajul lui Caragiale: *hai şi noi pe la revoluţie.* Aşa stând lucrurile, postelnicul – mai marele peste ordinea publică – socoteşte că revoluţia poate fi orice sau oricine şi poate răsări de oriunde; poate fi o persoană (Leonil), un zgomot, o petrecere cu lrozi sau Servitoarea care sparge paharele. Alecsandri se joacă cu spaima lui Lunătescu gradând cu cinism panica lui, de la frica cea mai lipsită de temei (scena cu paharele sparte) până la ameninţarea de carnaval. În intervalele de acalmie, când fantoma revoluţiei dispare, Lunătescu rămâne surescitat şi se manifestă prin ciudate porniri amoroase (actul I, scena 5). Postelnicului îi place să doarmă. Tarsita, soţia lui, îi spune încă din prima scenă că e „mare ca un somn". Să nu omitem că Alecsandri a botezat personajul Lunătescu, deci somnolenţa lunatică a acestuia este intenţionată şi consecventă. Cea mai mare parte din timp şi-o petrece dormind. Se culcă spre dimineaţă şi doarme până seara pentru că noaptea, după toate indiciile, şi-o petrece jucând cărţi. Prin somn şi jocul de cărţi, Lunătescu a pierdut contactul lucid cu realitatea, halucinează şi transformă revoluţia într-o superstiţie care îşi caută materializarea în forme corespunzătoare realităţii. Plăsmuirile sale iau, de regulă, forma lrozilor până la identificarea acestora cu „revoluţia" însăşi. Obsesia lrozilor îi produce postelnicului treceri abrupte de la o stare la alta: *lrozi? (în parte) Revoluţia-i gata... Visul mi s-a împlinit. Suntem pierduţi* îl anunţă solemn pe subalternul său, „şatrariul" Săbiuţă. Ar vrea să se liniştească, se aşază cu prietenii la o masă pentru o partidă de cărţi, dar lrozii îl persecută şi scapă cărţile

din mână: *Iar Irozi şi tot Irozi!"* Funcţia de şef al Poliţici îi cere să aperc ordinea prestabilită, dar dormind ziua şi jucând cărţi noaptea, postelnicul poate avea şi un sentiment al datoriei neîmplinite. Obsesia revoluţiei este un reflex al sentimentului de culpabilitate. Nu cumva coşmarul revoluţiei de care face caz Tachi Lunătescu este un truc, o nebunie simulată menită să atragă atenţia asupra neodihnei sale întru apărarea liniştii publice? Între aceste date psihologice este posibil ca Revoluţia pe care o acuză Lunătescu să fie simulată pentru că el e şiret. Cunoaşte foarte bine oamenii, inclusiv violenia stupidă a lui Săbiuţă, acest Pristanda moldovean, şi îl ia în râs de pe poziţii de superioritate: *După dânşii voinice Săbiuţă. Patria are ochii asupra noastră.* Nu lipseşte, din frazele cu care postelnicul Lunătescu încearcă să-i fortifice lui Săbiuţă sentimentul patriotic, o perspectivă ironică: *Aceste cinstite titluri trebuie, deci, să te-ndemne a nu cruţa nimic pentru binele obştesc... pentru patrie!* Şi reia motivul patriei fiindcă se îndoieşte de claritatea acestei idei în mintea lui Săbiuţă: *Patria! Înţelegi? Înţeleg dar nu te pricep,* recunoaşte şatrariul Săbiuţă. Nici el nu este atât de naiv pe cât vrea să pară. Ca să înţeleagă ce i se cere, vrea mai întâi să audă ce i se dă: *Te simţi în stare să te jertfeşti pentru patrie?*, îl întreabă superiorul său. Săbiuţă nu cade în capcana entuziasmului, aruncată de superior. Retractează, devine bănuitor, ezită, apoi începe să disimuleze: *Săbiuţă (îngrijit): Ce fel... să mă jertfesc? / Lunătescu (serios): Cu totul... şi cu viaţa poate!... după împrejurări/ Săbiuţă: Cu viaţa mea? ori cu alta?* lată-l pe Rică Venturiano oprindu-se din elanul oratoric: „ori toţi să muriţi, ori toţi să scăpăm!" Săbiuţă continuă, prevăzător: *D-apoi ştiu eu?* Numai după ce i se promite avansarea se arată mai receptiv la ideea datoriei faţă de patrie, numai că dar modalitatea practică de realizare a acestei datorii îi rămâne în continuare foarte confuză: *Săbiuţă (apropiindu-se): Bine zici coane Tachi, datoria noastră de patrioţi este să înăbuşim complotul în faşă. Trebuie să facem, să dregem, să închipuim...* Vocaţia autentică a lui Tachi Lunătescu nu este nici revoluţia, nici reprimarea ei, ci asaltul asupra modistei Cati. Este încă o înscenare pusă la calc de duplicitarul şi ingeniosul postelnic. Pretextează că se costumează în Irod pentru a păcăli pe complotişti dar, de fapt, se travesteşte pentru a finaliza galanteriile sale, mai precis pentru a-şi urma nestingherit chemarea erotică: *De acuma mă pot duce unde mă cheamă amoriul.* Imaginând laşul în carnaval, Alecsandri nu urmăreşte efecte pur decorative, ci îşi ia şi precauţii împotriva cenzurii, carnavalul fiind pretextul sub care totul este permis, inclusiv revoluţia. Pentru că revoluţia din mintea suresciitată a postelnicului Lunătescu e ca şi cum ar fi avut loc. Atmosfera de carnaval se transmite prin febrilitatea pregătirilor pentru balul mascat, dar elementul fundamental prin care se realizează imaginea acestei *monde a l'envers* este observatorul din afară, **jignicerul Vadra,** venit

din podgoria de la Nicorești să-și vadă nepotul. *Multe șiruri de dihănii mai sunt la Ieș,* se minunează boierul din Nicorești și adaugă: *Aș giura că-s pe ceea lume.* Dar boierul provincial nu se află pe lumea cealaltă, este pe lumea aceasta, în plin carnaval, într-o lume răsturnată care neagă pentru câteva ceasuri – prin mască și travesti – relațiile prestabilite între oameni, sfidează ierarhiile și încearcă să făurească o nouă morală. Masca și travestiul desființează individualitățile și nivelează diferențele sociale sau de caracter. Vechea lume, cu stratificările, legile și convențiile ei, este, ipotetic, desființată. Se naște o nouă lume, lumea carnavalului, având ca premisă egalitatea perfectă a tuturor membrilor ei. O egalitate de aparență care vizează și egalitatea de fond. În anarhia socială pe care o presupune carnavalul își află adevăratele temeiuri spaima jigniceriului Vadra: *Ah, Sfinte Pantilimoane, scapă-mă din ghiarele lor că ți-oi da trii paraclisuri.* Egalizarea pe care o produce carnavalul prin mască și travesti, tendința de a șterge deosebirile sociale nu este aspirația oricărei revoluții? Alecsandri a avut intuiția acestei analogii și nu este întâmplător faptul că obsesia revoluției care îl terorizează pe Lunătescu se interferează în compoziția piesei cu planul carnavalului într-un mod foarte simetric, până la un ritm foarte semnificativ al succesiunii scenelor: în actul I, scena 1 – obsesia revoluției, în scena 2 – aventuri de carnaval, în scena 3 – din nou obsesia revoluției, în scenele 4 și 5 – aventuri de carnaval, în scena 6 – obsesia revoluției, în scenele 7, 8 și 9 aventuri de carnaval, în scena 11 – obsesia revoluției ș.a.m.d. În sfârșit, toate personajele confundă (poate fi o întâmplare?) carnavalul cu revoluția. Și, iarăși, nu întâmplător, jigniceul Vadra este acela care ia carnavalul drept altceva. Planurile se intersectează ritmic. (*Unde m-am vârât eu? Nu cumva am intrat într-un târg de ieniceri?*) și se desfășoară convergent până la un punct proxim comun, care este jocul cu păpuși din actul III, scena 8, momentul revendicărilor, momentul de vârf al revoluției și al carnavalului din fundal.

4. **Momente și schițe de Vasile Alecsandri.** Pornite din necesitățile imediate ale scenei, cântecele comice ascund în caricatură, mai sumar sau mai abil, observația socială imediată. Eroii din monologuri nu sunt numai fiziologii și portrete, cum dădea de înțeles Alecsandri – cum și este, de fapt, până la un anumit punct – ci și ipostazieri de probleme, teme și moravuri ale epocii. Adevărate „fișe de personaj", scria monologurilor numite de autorul lor „cânticele comice" sunt realiste prin observarea caracterelor și clasice prin preluarea vechilor procedee și situații ale teatrului comic. Observația realistă merge până la forma ei extremă, documentară, nonfictivă. **Barbu Lăutarul** din monologul cu același titlu este și un portret literar, și un document asupra unui personaj cu existența istorică atestată. Celelalte personaje au avut și ele un punct de plecare documentar, un „prototip" cel puțin.

O parte din monologuri, şi nu cea mai rezistentă (**Barbu Lăutarul, Surugiul, Mama Angheluşa, Ion Păpuşarul, Herşcu Boccegiul, Şoldan Viteazul**), nu sunt produse prin observarea imediată ci portrete retrospective, mediate prin rememorare. În afară de o blândă ironie şi o xenofobie amuzată care le cutreieră, personajele sunt aureolate de nostalgia autorului, ce transfigurează imaginile trecutului şi micşorează prezentul. Barbu Lăutarul, cu taraful lui, este semnul unor vremi apuse, al timpurilor patriarhale pe care le evocă în monologul său ca pe o vârstă de aur. Aparţinând altei lumi, Barbu Lăutarul nu mai găseşte ascultare şi nu are şanse să supravieţuiască într-o lume ale cărei ţeluri nu le înţelege şi nu le acceptă: *Eu mă duc, mă prăpădesc/ Ca un cântec bătrânesc,* spune Barbu şi se retrage cu taraful său *sunând un cântec vechi.* Cuvintele sale evocă nu numai o dramă personală a vârstei ci şi una, mai semnificativă, a evoluţiei istorice. Barbu poartă cu sine o lume care moare. Alecsandri îl însoţeşte cu compasiune în drama sa, convins că, în mersul său implacabil, istoria îşi neagă propriile valori. Un filon dramatic de o natură asemănătoare găsim şi în **Ion Păpuşarul,** ameninţat şi el cu moartea profesiei sale. Ion Păpuşarul este socialmente silit să dispară fiind interzis ca indezirabil. Drama individuală capătă o motivaţie politică şi Alecsandri trece de la satira benignă a defectelor de caracter, foarte apropiată de divertismentul pur (**Mama Angheluşa, Şoldan Viteazul, Surugiul**) la satira politică. Sandu Napoilă este şi el, ca Barbu Lăutarul sau ca Ion Păpuşarul, „o victimă a progresului", numai că autorul îi refuză simpatia cu care îi aureolează pe ceilalţi. Boier conservator, Sandu Napoilă este semnul lumii feudale ce moare. El suferă de ceea ce în termeni moderni s-ar numi *şoc cultural*, de aceea dominanta sa umoristică este buimăceala. Desfiinţarea titlurilor feudale, eliberarea ţiganilor, democratizarea legii privind serviciul militar, supunerea boierilor faţă de stat, toate reformele înfăptuite într-un interval relativ scurt îl iau pe nepregătite, îl aruncă într-o lume pe care n-o înţelege. E consternat, nu crede nimic din ce vede cu ochii lui; experienţa de viaţă, mica lui istorie personală nu-i oferă nici un reper încât nu mai poate decât să se întrebe, uluit, în răstimpuri: *Da bine, boieri dumneavoastră, unde mergem? Ba nu, adică vă întreb, unde mergem?* **Clevetici,** o altă ipostază a politicianismului vremii, este conceput de Alecsandri în tandem cu Sandu Napoilă. Este, fără îndoială, un Caţavencu mai vechi cu două decenii. Faţă de Sandu Napoilă (rivalul său cu işlic şi anteriu), Clevetici are „frac negru şi jiletca Robespierre, cravata de mătase albă şi barba în furculiţă", e proprietarul ziarului radical *Gogoaşa patriotică* şi, mai cu seamă, are un program politic organizat pe puncte. Revendicările lui aberante, cum ar fi „respectul convenţiunii cu condiţiunea de a fi schimbată cu totul", aspiraţia de a fi „idolul poporului suveran", „sufragiul universal" s.c.l. – au fost preluate în

spiritul şi în litera lor de personajele lui Caragiale. Programul electoral al lui Clevetici combină elemente literale cu „convicţiuni" socialiste şi toate acestea cu interesele personale. De fapt, nu este nici liberal, nici revoluţionar, nici socialist ci un dilctant şi, în practica politică, un anarhist inconştient. Eficienţa lui satirică vine din contrastul dintre cuvinte şi realitate. Între cuvânt şi obiectul lui se naşte o ruptură ce trimite întreaga argumentare în zona absurdului. La început, Clevetici pare a avea ceva de comunicat pe tema libertăţii şi egalităţii dar, treptat, pierde contactul cu logica limbajului: *să nu mai fie slabi şi graşi, proşti şi cu cap, oameni şi vite.* Celor două ipostaze politicianiste li se poate adăuga o a treia: **Nae Gâscănescu** din monologul **Gură Cască, om politic.** El este primul analist politic român, fraza lui preferată fiind de un pesimism comic: *Timpurile sunt grele, politica Europei aşa şi aşa.* De fapt este un Încurcă-lume care se ia în serios, asemenea lui Săbiuţă din **Iaşii în carnaval.** Măsurile pe care le preconizează pentru restabilirea echilibrului politic atât de grav ameninţat sunt curată abureală: *Trebuie dar, ca adevăraţii patrioţi, să chibzuim, să combinăm, să dregem, să închipuim şi iarăşi să combinăm, să închipuim...*". Gâscănescu a descoperit în pesimismul său nu atât un merit politic, cât un subiect de conversaţie. Este un tip oral, un Mitică ce are poftă de vorbă. Toţi „politicienii" lui Alecsandri au revendicări. Întreg monologul **Kera Nastasia sau mania pensiilor** divulgă un mecanism al revendicărilor ce funcţionează în gol. Revendicările devin satisfacţii în sine şi, în subtext, înţelegi că cei ce le formulează sunt primii care se miră de posibilitatea de a obţine ceva pentru meritele himerice pe care şi le proclamă. Cuvintele sunt mari, sensul lor este mărunt, subînţelesul – derizoriu. Cum spune Nae Postulcanu din **Paraponistul:** *Adică, mă rog, de ce să se hrănească o mulţime de trântori, pe lângă albine, din mierea bugetului şi eu să fac zimbre deoparte? Au nu-s eu pământean, simpatriot?* Administraţia haotică pe care o generează programele politice ale lui Clevetici, Sandu Napoilă sau Gâscănescu naşte un pragmatism mărunt, vânători de posturi şi de pensii, paraponisiţi cu mania persecuţiei care îşi hiperbolizează meritele cetăţeneşti, velcitari ce pretind că au binemeritat de la patrie. Toţi îşi revendică drepturi şi scot merite din piatră seacă precum Chiriţa când susţine isprăvnicia lui Bârzoi. Agamiţă Dandanache, care invoca şi el, dezlânat şi peltic, nişte merite „de la patusopt" este aproape rezonabil cu scrisoarea becherului său, pe lângă meritele aberante pe care le declamă croii lui Alecsandri. Birocratismul, haosul, incompetenţa administrativă apar şi în **Haimana,** un fel de **Baladă a chiriaşului grăbit,** plângerea unui funcţionar public mutat de 17 ori dintr-o localitate în alta în funcţie de schimbarea guvernelor, decretelor şi dispoziţiilor guvernamentale, o jucărie a instabilităţii principiilor politice.

Alecsandri scria, de obicei, cânticelele sale comice pentru actorul

Matei Millo sau, mai târziu, pentru Luchian, poate de aceea ele au o spontaneitate şi o naturaleţe cc l-au ferit pe autor de preţiozităţi şi excese lexicale pe carc le întâlneşti în comediile elaborate sau în drame. Ca literatură destinată scenei, cânticelele comicc au o perfecţiune dramaturgică ce provine din desăvârşirca întâlnirii întrc autorul dramatic şi actorul său. Prin concizia lor, pot fi comparate cu „momentele" şi schiţele lui Caragiale. O filiaţie nu va ţine niciodată locul unei judecăţi de valoare, dar spunând că I.L. Caragiale a cunoscut temeinic teatrul lui Alecsandri (deşi s-a ferit s-o mărturisească vreodată), pe carc l-a preluat şi l-a valorificat, vom avea perspectiva axiologică mai largă a situării lui Alecsandri în cadrul dramaturgiei române. Lumea monologurilor lui Alecsandri este diversă, absurdă şi pitorească, iar personajele care o populează se întipăresc în memorie cu imobilitatea păpuşilor lui Ion Păpuşarul. Ele trăiesc şi imortalizează anomalii şi moravuri socialc, fiziologii şi caractere. O galerie foarte bogată de personaje ce trăiesc separat, fiecare în monologul în care l-a turnat autorul odată pentru totdeauna. Cine vrea să le vadă pe toate laolaltă, jucând în acceaşi piesă, poate realiza experimentul unui montaj carc să unească toate cântecelele comice prin inspirate intersecţii. Ar rezulta probabil Marea Comedie a anilor 1860.

5. **Feeria naţională.** În organizarea compoziţională, **Sânziana şi Pepelea** se sprijină pe trei momente cc punctează evoluţia spre happy-end proprie oricărei comedii: seceta din actul I, imperiul iernii din actul II şi primăvara din final. Vara din primul act se susţine ca senzaţie nu numai prin cupletele de la începutul piesei („Cc secetă, cc foc/ Amar şi vai de noi/ Avem lipsă de ploi/ Şi lipsă de noroc"), ci şi prin Lăcustă şi Pârlea, două personaje reprezentând foamea şi setea. Expediţia pusă la calc de Papură pentru salvarea Sânzienci răpită dc Zmeu începe vara şi se termină primăvara. Autorul îşi poartă peste anotimpuri convoiul burlesc al eroilor săi, desprins parcă din **Ţiganiada**. Îi scoate din toropeala de vară, îi trimite în pădurea fermecată unde se transformă în animale şi – semn suprem al primejdiei – îi trece prin Ţara gerului şi a zăpezii pentru a-i aduce în punctul de plecare în plină primăvară. Nu scrie nicăieri în text, dar înţelegem că, între scena peţitului şi scena nunţii, a trecut un an. Compoziţional, piesa ni se înfăţişează ca o expediţie burlescă sau croi-comică peste anotimpuri. Alecsandri avea sentimentul anotimpurilor (nu numai al celor solare, cum s-a acreditat părerea, ci al întregului ciclu al firii) şi îl sensibilizează metamorfozele naturii şi clima. Dincolo de „feerie", Alecsandri a precedat cu **Sânziana şi Pepelea** gustul dramaturgiei secolului al XX-lea pentru reinterpretarea miturilor şi a istorici, prin actualizări ale acestora. Toate personajele pe care le împrumută din galeria folclorică sunt restructurate cu un ochi de regizor modern

începând chiar cu numele. Pepelea este o parodie a lui Făt-Frumos, iar Sânziana o discretă revizuire a Ilenei Cosânzeana. Sânziana este o ființă modernă cu idealuri feministe („azi suntem libere și independente"), cu un limbaj modern: „sire, sunt confuză în momentul acesta și nu mă pot pronunța îndată" – îi spune tatălui său când e pusă în situația să-și aleagă un mire. Ileana Cosânzeana, era în folclor, o victimă inocentă. Aici, departe de a fi așa ceva este, dimpotrivă, genul sportiv și voluntar „O fată mare e mai zmeoaică decât un zmeu", se plânge Zmeul îndrăgostit. Pepelea și-a pierdut și el atributele romantice. S-a îndrăgostit de fata împăratului „din auzite", e victima, norocoasă, a unui complex al vedetei. Sânziana e vedeta, starul inaccesibil pe care Pepelea, în nebunia provocată de popularitatea ei, își propune să-l cucerească. E un ambițios tenace care își face un scop al vieții din căsătoria cu Sânziana. Nu este sedus numai de averea ei, ca Pârlea și Lăcustă, deși nu lipsește nici acest element din calculele sale. Iată-l monologând pe terasa palatului împărătesc: „Nu mă vede nime? M-am furișat prin grădina împărătească doar oi zări pe Sânziana, dar toate ferestrele palatului sunt închise... Ce bogățic!... Ce locaș fărmăcător!... Bine m-aș deprinde a trăi aice alături cu fata împăratului" (Actul II, scena I). Pepelea e pus pe căpătuială și doar respectul lui Alecsandri pentru mitul dragostei ne-a lipsit de varianta unui Făt-Frumos parvenit. Această sugestie nu lipsește însă, așa cum nu lipsește nici din basmele autentice unde asistăm totdeauna la ascensiunea socială a eroului printr-un mariaj norocos, sugestie atenuată în folclor de profilul eroic al personajului. Aceeași spirituală restructurare prin parodie se petrece în cazul Zmeului sau al Mumei Pădurii. Ideea însăși de a face din Păcală și Tândală doi miniștri lacomi este indiciul unei extreme libertăți creatoare.

Nu întâlnim în **Sânziana și Pepelea** acea mistificare enormă a istoriei din **Țiganiada,** dar gândirea care a inspirat-o este, hotărât, anti-eroică sau „eroi-comică", așa cum spunea Ioan Budai-Deleanu. Eroii lui Alecsandri sunt anti-eroi nu numai prin raportare la modelul care a inspirat piesa – basmul popular –, ci și prin structura lor. Expediția organizată de împărat pentru salvarea Sânzienei este, pentru toți și pentru fiecare în parte, un mare prilej de divertisment. Relațiile dintre personaje sunt numai în aparență conflictuale așa cum se poate vedea în scena dintre Prâslea și Lăcustă, perfecta ilustrare a motivului „războiului vesel". Alecsandri a fost subestimat în posibilitățile sale polemice deși, mai ales după 1860 când se retrage din viața politică, putem descoperi în scrisul său viguroase accente de pamflet, cu deosebire în corespondență unde autorul își oferă o libertate necenzurată de principiul decenței față de cuvântul public. **Sânziana și Pepelea** nu este numai piesa unei expediții eroi-comice, ci o imensă alegorie politică. Din acest unghi, subtitlul piesei („feeric națională în

cinci acte") capătă o expresivitate ironică de anvergura lui Caragiale. „Feeria națională" este, de fapt, o aluzie foarte străvezie la adresa unor realități și personaje politice ale vremii. Cercetătorii au identificat trimiteri polemice vizând pe Brătianu și Rosetti; Papură Împărat ar avea unele afinități de portret cu regele Carol I, iar unele trăsături ar fi comune cu ale poetului Alexandru Macedonski sau ale lui I. Șoimescu, unul dintre cronicarii ostili al premierei cu **Despot Vodă**. Dincolo de aceste echivalențe trecătoare, faptul de „a pune pe cineva într-o piesă sau într-o carte" este propriu naturilor polemice. Împăratul somnolează, e aproape afazic și dă semne sigure de decrepitudine; simulează, doar din plăcerea jocului, preocuparea de a căuta un mire pentru fiica lui care, de altfel, sfârșește prin a-l descoperi singură. Complet înstrăinat de propria investitură, Papură Împărat se trezește la amiază și întreabă cu tandrețe „ce mai face poporul, că nu l-am văzut de mult". Poporul face bine, are „lipsă de ploi" și „lipsă de noroc", e secetă, țara e pârjolită, toate merg alandala de vreme ce stolnicul (echivalând cu ministrul alimentației publice) nu e în stare să asigure hrana, iar paharnicul își declină orice răspundere în ce privește aprovizionarea cu băutură. „Feeria națională" în cinci acte a lui Alecsandri este un amestec de ingenuitate și caricatură, de feerie propriu-zisă, cu elemente alegorice și satirice presărate de autor pe toată întinderea piesei. Prin gândirea teatrală modernă care a inspirat-o, prin procedeele cu totul originale pe care le-a pus la contribuție și le-a adaptat pentru dramaturgie, **Sânziana și Pepelea** este o operă de rafinament ce ne apare astăzi ca un experiment foarte îndrăzneț. Spirit moderat, Alecsandri n-a șarjat, a caricaturizat cu măsură, a îmbinat planul real cu cel fantastic, (experiență insolită pentru dramaturgia noastră), a descoperit basmul ca sursă de inspirație pentru dramaturgie și a realizat o operă complexă cu posibilități foarte variate de interpretare. Cele mai multe personaje sunt implicate în fantasticul parodiat (ceea ce ar fi un argument că parodia fantasticului l-a preocupat în primul rând), altele aparțin deopotrivă parodiei și alegoriei politice (Sânziana, Lăcustă, Pârlea, Papură Împărat), foarte puține fantasticului pur (Zâna Lacului, Zâna Codrului), numai Păcală și Tândală apar exclusiv ca eroi ai alegoriei politice fiind și singurii pe care autorul nu-i pune în nici o situație simpatică. Piesa se poate citi deopotrivă ca parodie sau ca feerie a anotimpurilor, ca alegorie politică sau ca aventură eroi-comică și ca meditație asupra binelui și răului în ipostaza lor comică. Opera conține argumente pentru oricare dintre aceste interpretări.

Mircea GHIȚULESCU

INDICE CRONOLOGIC AL OPEREI DRAMATICE

1840 – *Farmazonul*[1] *din Hârlău.* Comedie în trei acte prelucrată de A.B. Înfăţoşată pentru întâiaşi dată la deschiderea Teatrului Naţional din Iaşi, luni în 18 noiemvrie 1840.

1841 – *Modista şi cinovnicul*[2]. Comedie într-un act prelucrată de A.V. Înfăţoşată pentru întâiaşi dată pe Teatrul Naţional din Iaşi, sâmbătă în ianuarie 1841.

1844 – *Iorgu de la Sadagura* sau *Nepotu-i salba dracului.* Comedie în trei acte reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi în beneficiul artiştilor români la anul 1844.

1844 – *Spătarul Haţmaţuchi* (pierdută)

1844 – *Creditorii.* Comedie într-un act. Reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi, în beneficiul artiştilor români la anul 1844.

1845 *Rămăşagul.* Proverb cu cântice în 1 act. Reprezentat pe Teatrul Naţional din Iaşi, în beneficiul artiştilor români 1845.

1845 – *Iaşii în carnaval.* Tablou în trei acte. Reprezentat pe Teatrul Naţional din Iaşi în beneficiul artiştiior români la anul 1845.

1847 – *Peatra din casă.* Comedie cu cântice în un act. Reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi în beneficiul artiştilor din Bucureşti în 3 mai 1847.

1847 – *Nunta ţărănească.* Tablou naţional în un act. Reprezentat în Iaşi, în ajutorul săracilor în 3 februarie 1848.

1850 – *Chiriţa în Iaşi* sau *Două fete şi-o neneacă* [3], comedie cu cântice în 3 acte. Reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi, în beneficiul artiştilor români la 1850.

1850 – *Scara mâţei.* Operetă în un act. Reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi în beneficiul artiştilor români, 1850.

---

[1] *farmazon* – francmason

[2] *cinovnic* (din rusă) – funcţionar

[3] *neneacă* – mamă

1850 – *Şoldan Viteazul*, cânticel comic. Cântat de d-nul Millo pe Teatrul Naţional din Iaşi, 1850.

[1850] – *Vivandiera*. Cânticel comic.

1850 – *Mama Angheluşa, doftoroaie*, cânticel comic. Cântat de d-nul Millo pe Teatrul din Iaşi, 1850.

1851 – *Herşcu Boccegiul*, cânticel comic. Cântat de d-nul Millo pe Teatrul din Iaşi, 1850.

1851 – *Crai nou*. Operetă în 1 act.

1851 – *Doi morţi vii*. Vodevil în două acte. Reprezentat pe Teatrul Naţional din Iaşi, în beneficiul artiştilor români, la 1851.

1852 – *Kir Zuliaridi*. Comedie într-un act. Reprezentată pe Teatrul din Iaşi, în beneficiul artiştilor români, la anul 1852.

1852 – *Chiriţa în provinţie*. Comedie cu cântece, în 2 acte. Reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi în beneficiul d-nului Millo la 1852.

1856 – *Păcală şi Tândală*. Dialog politic.

1856 – *Cetatea Neamţului* sau *Sobieschi şi plăieşii români*. Dramă istorică în 3 acte. (Într-o notă la titlu, în ediţia *Operelor complete*, Bucureşti, 1875, autorul menţionează că *„subiectul acestei drame e tras din novela istorică a d-lui C. Negruzzi")*

1856 – *Cinel-Cinel*. Comedie cu cântece într-un act improvizată pentru beneficiul săracilor.

1860 – *Clevetici, ultra-demagogul*. Cânticel comic. Cântat de d-nul Luchian pe Teatrul din Iaşi, 1862.

1860 – *Sandu Napoilă, ultra-retrogradul*. Cânticel comic. Cântat de d-nul Luchian pe Teatrul din Iaşi, 1862.

[1860] – *Surugiul*. Cânticel comic. Cântat de d-nul X (Luchian, n.n.) pe Teatrul din Iaşi.

1860 – *Rusaliile*. Vodevil într-un act.

1860 – *Lipitorile satelor*. Dramă în 3 acte şi două tablouri.

1860 – *Zgârcitul risipitor*. Dramă în 4 acte.

1862 – *La Bucureşti*. Cânticel comic.

1863 – *Cucoana Chiriţa în voiagiu*. Cânticel comic. Cântat de d-nul Millo pe Teatrul din Bucureşti.

1864 – *Agachi Flutur*. Comedie cu cântece în 3 acte[1].

1863-1864 – *Paraclisierul* sau *Florin şi Florica*. Operetă într-un act.

[1] Localizare a vodevilului *L'Avare en gants jaunes* de Labiche şi Anicet Bourgeois.

1863-1864 – *Les bonnets de la Comtesse.* Comédie en un acte, en vers.

1864-1865 – *Concina.* Proverb într-un act.

1864-1865 – *Ion Păpuşăriul.* Cânticel comic. Cântat de d-nul Luchian pe Teatrul din Iaşi.

1864-1865 – *Paraponisitul.* Cânticel comic. Cântat de d-nul Millo pe Teatrul din Bucureşti.

1864-1865 – *Gură Cască, om politic.* Cânticel comic. Cântat de d-nul Millo pe Teatrul din Bucureşti.

1865 – *Kera Nastasia* sau *Mania pensiilor.* Cânticel comic, cântat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

1865 – *Stan Covrigariul.* Cânticel comic. Cântat de d-nul Millo pe Teatrul din Bucureşti.

1865 – *Harţă. Răzăşul.* Operetă comică în 1 act.

1865 – *Millo director* sau *Mania posturilor.* Comedie cu cântice într-un act.

1865 – *Ginerile lui Hagi Petcu.* Comedie în 2 acte. (În nota la titlu, autorul menţionează – în ediţia *Opere complete,* Bucureşti, 1875 – că „*Această comedie e prelucrată după piesa franceză*/ de Èmile Augier, n.n./)

1865-1866 – *Arvinte şi Pepelea.* Vodevil într-un act.

1865-1866 – *Drumul de fier.* Comedie cu cântice într-un act.

[1870] – *Haimana.* Cânticel comic. Cântat de d-nul Millo pe Teatrul din Bucureşti.

1871 – *Nobila cerşitoare.* Comedie într-un act.

1873 – *Boieri şi ciocoi.* Comedie în cinci acte.

1874 – *Cucoana Chiriţa în Balon.* Farsă de carnaval.

1877 – *La Turnu Măgurele.* Scenă în versuri (Reprezentată în ajutorul soldaţilor răniţi).

1879 – *Despot Vodă.* Dramă istorică în versuri. 5 acte şi 2 tablouri.

1880 – *Sânziana şi Pepelea.* Feerie naţională în cinci acte.

1880-1881 – *Sfredelul dracului.* Farsă de carnaval imitată din franţuzeşte.

1883 – *Fântâna Blanduziei.* Piesă în 3 acturi şi în versuri.

1883 – *Sânziana.* Féerie en cinque actes (Tr. în franceză de V.A.).

1885 – *Ovidiu.* Dramă în 5 acturi şi în versuri.

1887 – *Ovide.* Opéra en 5 actes (Tr. în limba franceză de autor).
Mai sunt cunoscute următoarele proiecte [1]:
Becri Mustafa (titlul, lista personajelor, planul celor 3 acte)
Balduin (titlul, lista personajelor, schiţa cadrului în care urma să se desfăşoare acţiunea)
Invidioşii (titlul, lista personajelor şi caracterizarea personajului Nourescu)
Turnul Balamucului (titlul, lista personajelor şi începutul primei scene)
Dezrobirea ţiganilor (Se păstrează două fragmente scrise la interval de zece ani unul de celălalt)
Legenda lui Jolde (titlul, lista personajelor şi începutul primei scene)
Răpirea Bucovinei (Informaţie furnizată de Il. Chendi – E. Carcalechi în prefaţa la ediţia *Opere complete*, 1905 pe baza unei afirmaţii a lui D.C. Ollănescu)
Năvălirea jidanilor, „piesă în cinci acturi şi un prolog" (Autorul a redactat primele nouă scene din Prolog)
Un fragment dintr-o comedie (*Serdarul din Orhei*, Fragment dintr-o comedie perdută) scrisă probabil înainte de 1881 şi descoperită printre hârtiile rămase de la tatăl său, va publica V.A. în *Convorbiri literare*, 1 octombrie 1875 sub titlul *Trei curiozităţi* (Cf. Georgeta Rădulescu Dulgheru, Note şi comentarii în Vasile Alecsandri, Opere, VII, Teatru, Editura Minerva, Col. Scriitori români, p. 1152).

[1] Cf. Vasile Alecsandri, Opere, vol. 7, Ed. Minerva, Bucureşti, 1981. Ediţie îngrijită de Georgeta Rădulescu Dulgheru.

INDICE
BIO-BIBLIOGRAFIC

1821 – (21 iulie, conform opiniei lui G.C. Nicolescu din *Viața lui Vasile Alecsandri*, ed. a III-a, Editura Eminescu, 1975, p. 10). Locul nașterii nu este cunoscut cu precizie, familia Alecsandri aflându-se în refugiu din cauza Eteriei.

1821-1828 – Își petrece copilăria la Iași și Mircești unde tatăl său avea o moșie. La Mircești scriitorul va reveni pe toată durata vieții și tot aici va scrie o bună parte a operei sale. Începe să învețe cu un dascăl grec, apoi cu dascălul maramureșean Gherman Vida.

1828-1834 – Se deschide la Iași pensionul francez al lui Victor Cuénim. Spătarul Alecsandri îl înscrie la pension pe fiul său care va studia alături de Mihail Kogălniceanu și de Matei Millo – primul mare actor român – de care îl va lega o trainică prietenie și admirație și pentru care va scrie *Chirițele* și cea mai mare parte dintre *cânticelele comice*.

1834-1839 – Studii la Paris, până în primăvara anului 1839. Din această perioadă datează primele încercări literare (poezii) redactate în limba franceză, din care va publica în revista bilingvă (franco-română) a lui Gheorghe Asachi, *Spicuitorul moldo-român*.

1839 – În drum spre țară face o călătorie în Italia. Ajunge în țară în decembrie pătruns de ideile de libertate, egalitate și fraternitate ce dominau capitala franceză la jumătatea secolului trecut. Este numit „șef de masă" la Vistieric.

1840 – Scrie nuvela romantică *Buchetiera de la Florența*, pe care o publică în *Dacia literară*. Este prima creație literară a lui Vasile Alecsandri, exceptând versificațiile în limba franceză.

1840 – La mai puțin de 20 de ani i se încredințează destinul teatrului în limba română din Iași, alături de Kogălniceanu și Negruzzi. Iată cum se reflectă evenimentul într-o scrisoare a lui Vasile Alecsandri către prietenul său Ubicini (cf. Vasile Alecsandri, *Scrisori, însemnări*, București E.P.L., 1964, ediție îngrijită de Marta Anineanu). *„Prințul Sturza ne-a impus lui Kogălniceanu, Negruzzi și mie cele două direcții ale teatrului francez și ale teatrului moldovenesc. Până atunci scena națională, condusă mai întâi de Asachi, de un profesor de la Academie, abia se putea susține datorită proastei alegeri a unor proaste traduceri. Pixèrecourt cu dramele sale și Kotzebue cu comediile sale împlineau toate nevoile reprezentațiilor. Nu exista o singură piesă originală în tot repertoriul. Nimeni nu se apucase de teatru pentru motivul că limba noastră nu era formată. Am avut curajul să încerc și am*

avut un succes colosal. Prima piesă care mi s-a jucat a fost o comedie în trei acte intitulată Iorgu de la Sadagura (Sadagura este un mic orășel din Bucovina). *Mă sileam în această piesă să biciuiesc un defect care domnea atunci în înalta societate și care putea provoca rezultate dezastruoase și anume proasta afectare de a disprețui tot ce era național – limbă, obiceiuri, plăceri și chiar Moldova însăși!"* (Traducerea din limba franceză a scrisorii îi aparține Martei Anineanu). De fapt, prima piesă a lui Alecsandri jucată la Iași în limba română este *Farmazonul din Hârlău*, o prelucrare după un model francez ca de altfel și a doua piesă, *Modista și cinovnicul* oferită cu maximă operativitate de scriitor în folosul întemeierii unui repertoriu românesc original. Astfel încât prima reprezentație a teatrului din Iași, prevăzută în contract pentru 1 ianuarie 1841, a avut loc în 18 noiembrie 1840. (Cf. Vasile Alecsandri, Opere, VII, Teatru, Ed. Minerva, Colecția Scriitori români, Ediție de Georgeta Rădulescu Dulgheru, p. 1083). Opera dramatică a lui Vasile Alecsandri însumând circa 2 000 de pagini rămâne cel mai rezistent compartiment al activității sale literare și va constitui baza solidă pe care se va dezvolta literatura noastră dramatică în direcțiile sale specifice: comedia satirică și drama istorică.

1842 – Importantă călătorie în munții Moldovei în urma căreia A. descoperă valoarea artistică a poeziei populare. Scrie primele sale poezii în limba română pe care le va grupa mai târziu în ciclul *Doine*, foarte strâns legate de modelul popular din care au luat naștere. *„Atunci scrisei cele mai bune poezii ale mele,* Baba Cloanța, Strunga, Doina *și-mi făgăduii cu tot dinadinsul să las la o parte încercările mele de versificație franceză și să-mi urmez calea ce-mi croisem singur în domeniul adevăratei poezii românești"* – mărturisește Alecsandri. *„De atunci poezia se române"* – caracteriza Dimitrie Bolintineanu acest moment de răscruce în evoluția liricii române.

1843 – Scrie prima comedie originală de mai mare întindere, *Iorgu de la Sadagura*, performanță în arta improvizației satirice reprezentată la Iași în ianuarie 1844 cu mare succes. *„Desigur, era foarte măgulitor pentru un tânăr de 22 de ani să primească asemenea ovații din partea compatrioților săi."* (Aceeași scrisoare către Ubicini, din 1857).

1844 – Apare revista *Propășirea* unde va publica poeme (ciclul *Doine*), proză (*O plimbare la munți*) și chiar articole de critică literară. Printre altele și acea alegorie dramatizată care este *Istoria unui galbân* ce ar putea fi anexată cu ușurință la capitolul operei dramatice.

1845 – Scrie și i se reprezintă la Iași comedia *Iașii în carnaval*. Premiera spectacolului a stârnit un scandal asemănător cu *bataille d'Hernani*, deoscbirea fiind că disputa dintre clasici și romantici (în cazul piesei lui Victor Hugo) era înlocuită de vigoarea caricaturii social-politice.

1845-1847 – Episodul iubirii pentru Elena Negri, important şi pentru consecinţele sale pe plan literar deoarece a inspirat cea mai mare parte dintre poeziile cuprinse în ciclul *Lăcrămioare*. Moare Elena Negri.

1848 – Participă la concepcrea mişcării revoluţionare din Moldova fiind printre cei ce redactează cele 35 de puncte ale revendicărilor adresate domnitorului Mihail Sturza de revoluţionari. Scrie poezia-manifest *Către români (Deşteptarea României)*, „cel mai înflăcărat imn închinat revoluţiei de la 1848" (G.C. Nicolescu). După înăbuşirea mişcării se refugiază la Braşov, unde redactează şi tipăreşte *Protestaţia în numele Moldovei a[l] şomenirii şi a[l] lui Dumnezeu* al cărei scop era propaganda idealurilor revoluţiei de la 1848.

1848 – Pleacă împreună cu alţi exilaţi mai întâi în Bucovina, apoi la Paris.

1848 – mai – Pleacă la Constantinopol. Începe să publice poeziile populare, culese după 1842, în revista *Bucovina* din Cernăuţi.

1850 – Scrie primele *cânticele comice (Şoldan Viteazul, Vivandiera, Mama Angheluşa)* şi câteva scenete muzi-cale de interes minor.

1850 – 9 aprilie – Eveniment al literaturii dramatice şi al teatrului românesc: Premiera comediei *Chiriţa în Iaşi* (cu Millo în rolul titular) lansa unul dintre cele mai cunoscute personaje comice româneşti. Autorul va inaugura astfel „ciclul Chiriţelor" din care mai fac parte *Chiriţa în provincie* (1852), *Chiriţa în voiaj* (1864) şi *Chiriţa în balon* (1874).

1851 – Călătoreşte în Franţa, Germania şi Anglia. La întoarcere luptă pentru apariţia primului număr al revistei *România literară*, dar revista este confiscată de cenzură înainte de a fi difuzată.

1852 – Primul volum de teatru al lui V.A. (în afara câtorva piese apărute separat în broşuri). *Teatru românesc, Repertoriul dramatic a d-lui V. Alecsandri*, Tipografia Francezo-Română.

1852 – Apare la Iaşi culegerea de poezii populare intitulată Balade (Cântece bătrâneşti adunate şi îndreptate de V. Alecsandri).

1853 – Tipăreşte la Paris volumul *Doine şi lăcrămioare*.

1852-1853 – Rămâne pentru mai multă vreme în Franţa. În vara anului 1853 porneşte într-o călătorie în sudul Franţei prin Pirinei, apoi Marsilia, Gibraltar, Tanger, Nordul Africii, Madrid – călătorie ce va lăsa urme în creaţia sa poetică, în gustul pentru exoticul mauro-hispanic.

1854 – Se întoarce la Paris. Călătoreşte cu scriitorul francez Prosper Merimée care îl încurajează în ideea de a da o versiune în limba franceză a culegerii sale de poezii populare.

1855 – Apare primul număr al revistei *România literară* (1 ianuarie).

1855 – Apare la Paris culegerea de poezii populare cu titlul *Ballades et Chants populaires de la Roumanie*, în traducere proprie.

1855 – După o altă călătorie la Paris şi Constantinopol, se întoarce în patrie prin Crimeea şi se angajează în lupta pentru Unire. Poezia *Hora unirii*, lucrările dramatice *Cinel-Cinel*, *Păcală şi Tândală*, scrise în această perioadă, sunt menite să susţină idcile unioniste.

1857 – Apare volumul de proză *Salba literară*. Este deputat de Bacău şi secretar al Comitetului Unirii. În faţa Comisiei internaţionale de la Bucureşti protestează împreună cu Mihail Kogălniceanu împotriva perse-cuţiilor la care erau supuşi unioniştii de către caimacamul Vogoride.

1858 – Este ministru de externe în Guvernul Provizoriu, care avea misiunea să desemneze noul domnitor al Moldovei. Candidează la domnie alături de Alexandru Ioan Cuza. Este ministru de externe al Moldovei, apoi al Principatelor Unite în timpul lui Cuza. Prosper Mcrimée comentează ediţia franceză a culegerii de poezii populare în *Le Moniteur universel*.

1859 – În misiune diplomatică pe lângă Napoleon al III-lea al Franţei, apoi în Anglia şi Piemont pentru a obţine recunoaşterea Unirii şi a domnitorului Alexandru Ioan I.

1860 – Se retrage la Mircesti acceptând, uneori, misiuni diplomatice.

1863 – Apare al doilea volum din *Repertoriul dramatic al d*-lui Vasile Alecsandri.

1860-1869 – Retras la Mircesti, scric o serie dintre cele mai reuşite comedii satirice şi cânticelc comice în care condamnă politicianismul vremii ca o legitimare a retragerii sale de pe scena politică a ţării. Între acestea, mai importante rămân monologurile (*cânticele comice*) *Clevetici, ultra-demagogul; Sandu Napoilă, ultra-retrogradul; Gură Cască, om politic; Kera Nastasia sau mania pensiilor; Paraponisitul*, din care se va inspira şi Caragiale în comediile sale.

1866 – Apare ediţia completă a culegerii de folclor: *Poezii populare ale românilor adunate şi îndreptate de Vasile Alecsandri*. Devine membru al Societăţii Academice la fondarea acesteia.

1863-1864 – În misiune diplomatică la Paris. Oferă Comediei Franceze piesa într-un act *Les bonnets de la comtesse* scrisă direct în limba franceză, dar este refuzat cu politeţe. Se păstrează scrisoarea directorului de atunci al Comediei Franceze, Edouard Thierry, către actorul François Jules Got care intermediase propunerea şi care conţine câteva aprecieri măgulitoare la adresa dramaturgului român. După cincisprezece ani, când Alecsandri va deveni un nume cunoscut printre francezi, după Premiul de la Montpellier, piesa va fi prezentată în cadrul matineelor literare de la Gaîté. (Cf. Georgeta Rădulescu-Dulgheru, *Teatrul lui Alecsandri* în Vasile Alecsandri, *Opere*, VII, Teatru, p. 1099)

1867 – Începe colaborarea la *Convorbiri literare* cu *Pasteluri.*

1869 – Este ales Președinte al Camerei, ceea ce echivalează cu revenirea la viața politică. În cursul unei călătorii la Paris îl cunoaște pe Henrik Ibsen.

1872 – Scrie eseul *Introducere la scrierile lui Costache Negruzzi.* Începe să scrie poemele din ciclul *Legende.* Poemul *Dumbrava Roșie* este citit în Cenaclul *Junimea.*

1873 – Moare Alexandru Ioan Cuza, de care îl leagă idealurile de făurire a unui stat român unitar și modern.

1874 – Scrie „farsa de carnaval" *Chirița în balon* pentru actorul Matei Millo care o va juca pe scena Teatrului din București în anul următor. Faptul că premiera s-a soldat cu un accident (Matei Millo a căzut din „balon") l-a determinat pe Alecsandri să-și retragă piesa (cf. Georgeta Rădulescu-Dulgheru, op. cit. p. 856).

1875 – Începe tipărirea *operelor complete* la Editura Socec din București, cu patru volume cuprinzând opera dramatică. În septembrie vor apare alte trei volume cuprin-zând creația poetică.

1875-1876 – Elaborează *pastelurile epice (Răzbunarea lui Statu Palmă, Noaptea albă, Vântul de la miazăzi, Prier și fata iernii)* și primele poeme din ciclul *Legende nouă* pe care le va publica în *Convorbiri literare.* Apare volumul al optulea din *Opere complete* cuprinzând pagini de proză. Se căsătorește cu Paulina Lucasievici.

1877 – Războiul pentru independență. Începe să publice în *Convorbiri literare* poemele din ciclul *Ostașii noștri,* închinate eroismului ostașilor români în război.

1878 – Poezia *Cântecul gin7tei latine* aduce primul premiu internațional de poezie al românilor acordat lui Vasile Alecsandri de Asociația culturală a *felibrilor* din Montpellier, în fruntea căreia se afla poetul de limbă provensală Mistral, prieten al lui Alecsandri.

1878-1879 – La Mircești, scrie drama istorică *Despod Vodă.* Premiera în octombrie 1879 pe scena Teatrului din București. Piesa fusese citită și în cenaclul *Junimea,* printre auditori fiind Eminescu, Slavici, Caragiale.

1880-1881 – Scrie *Sânziana și Pepelea.* I se decernează premiul Heraș-cu-Năsturel al Academiei Române. În 1883 lucrează la traducerea în limba franceză a piesei *Sânziana și Pepelea* pe care prietenul său, englezul Beatty Kingston, urma s-o traducă în engleză pentru uzul unui teatru londonez (Alhambra). Traduce fragmente din actele I și V după care întrerupe activitatea în urma părerii lui Kingston că englezii nu se arătau interesați de feerii.

1882 – Este ales președinte al secției de literatură a Academiei. Călătorește în Franța pentru decernarea premiului oferit de *felibri*. Cu acest prilej este sărbătorit la Montpellier. Îl vizitează la Londra pe prietenul său Ion Ghica, aflat acolo în calitate de ambasador. Începe să lucreze la *Fântâna Blanduziei* pe care o va termina în anul următor.

1885 – Pleacă la Paris în calitate de ministru plenipotențiar al României în Franța.

1884-1887 – Lucrează drama *Ovidiu*, a cărei premieră avusese loc după o primă variantă în 1885, precum și la traducerea ei în franceză în ideea realizării unui libret de operă pentru Charles Gounod cu care era prieten (proiect nefinalizat). La sfârșitul lui 1887 este gata cu varianta definitivă în limba română a piesei.

1890–22/23 august – Vasile Alecsandri încetează din viață.

IAŞII ÎN CARNAVAL
sau
UN COMPLOT ÎN VIS

Tablou în trei acte

PERSOANE:

Postelnicul TACHI LUNĂTESCU
TARSIŢA, femeia lui
Jignicerul VADRĂ ot Nicoreşti
ALECU, nepotul său
LEONIL, cadet de cavalerie
Şatrariul SĂBIUŢĂ, comisar şchiop
MARGHIOLIŢA, fiica lui
CATI, modistă
TREI PRIETENI a postelnicului Tachi
UN IROD
UN PĂZITOR DE NOAPTE
UN TURC
UN JIDOV măşti
UN DRAC
UN NEAMŢ beat
IROZI, STEA, PĂPUŞI, LĂUTARI, SLUJITORI, MĂŞTI, DRACI.

ACTUL I

Acest act se petrece în casa postelnicului Tachi Lunătescu. Teatrul reprezintă un salon bine mobilat, cu uşi în stânga, în dreapta şi în fund; două divanuri: unul în dreapta, altul în stânga, şi în mijlocul scenei o masă de cărţi întinsă, cu scaune pempregiur.

SCENA I

LUNĂTESCU, TARSIŢA
(Amândoi, lungiţi pe divanuri, dorm horăind.)

LUNĂTESCU (*trezindu-se şi căscând*): Soro?

TARSIŢA (*asemene*): Ce-i?

LUNĂTESCU: Câte ceasuri sunt?

TARSIŢA: Câte-au fost şi ieri pe astă vreme.

LUNĂTESCU: Da mult am mai dormit! bre! bre! ian cată c-au însărat.

TARSIŢA: Cum nu-i dormi dacă eşti cât un somn?

LUNĂTESCU: Aud, dragă?

TARSIŢA: Zic că alta nu ştii să faci decât să horăieşti.

LUNĂTESCU: Aşa să trăieşti?

TARSIŢA: Mai bine ie sama să nu te trezeşti într-o dimineaţă mort de damla.

LUNĂTESCU: Ba să ferească Dumnezău! auzi vorbă?... nu-i destul c-am visat grozăviile lumii; încă mă şi sparii cu damlale! Foarte-ţi mulţămesc de bunătate.

TARSIŢA: Ce grozăvii zici c-ai mai visat? Or fi iar niscaiva fleacuri.

LUNĂTESCU (*serios*): Ba nu, dragă. Astă dată am avut un vis care m-au încreţit din talpă pân-în creştet.

TARSIŢA: Ce vis?

LUNĂTESCU: O revoluţie! un complot înfricoşat!

TARSIŢA: Ha, ha, ha!

LUNĂTESCU: Nu râde, soro, că, zău, nu-i de şagă. De câteva zile mi se bate ochiul stâng; şi sunt sigur că are să se-n-tâmple în curând vro blăstămăţie grozavă.

TARSIŢA: Ha, ha, ha, ha!

LUNĂTESCU: Ian auzi-o cum râde când îi vorbesc de revoluţie! Ş-apoi pas de nu zi: poale lungi, minte scurtă.

TARSIŢA: Zi mai bine: haine strâmte, minte-ngustă.

LUNĂTESCU: Da-nţălege-mă, fiinţă nătângă ce eşti. Acum lumea s-au deschis... s-au deschis peste măsură! Acum toţi vreu să fie deopotrivă, zicând că toţi sunt de-o făptură: cu ochi, cu nas, cu gură... şi că nici unul nu-i coborât cu hârzobul din cer. Auzi vorbe! deopotrivă! dacă se potriveşte... eu să fiu totuna cu un ciocoi... şi tu, ce eşti cucoană protipenda, să fii totuna c-o giupâneasă din casă!

TARSIŢA: Taci, frate, că-mi vin istericale... au căpchiet lumea!

LUNĂTESCU: De tot, dragă Tarsiţă!... de-aceea mă şi tem de comploturi.

TARSIŢA: Dar cine vrei să le facă aceste?

LUNĂTESCU: Cine?... Parcă nu sunt ei o mulţime de *bonjuri* care ne numesc pe noi ruginiţi.

TARSIŢA (*furioasă*): Eu ruginită!

LUNĂTESCU: Dar, dar; nu te-aprinde degeaba... Las' că nu se mai *catadicsesc* să ne sărute mâna ca mai-nainte; apoi îi auzi că-ţi stropşesc urechile cu vorbe de pe ceea lume: cu *opinia publică!* Auzi? *opinia publică!*... parcă eu am trebuinţă de dânsa, când moşii şi strămoşii mei au trăit foarte bine, făr-a şti ce soi de mâncare-i ea... Ah! soro, în rele vremi am agiuns!... Numai Dumnezău să-şi aibă milă de noi, că toate merg pe dos! (*Bate din palme.*) Bre! fa!...

SCENA II

LUNĂTESCU, TARSIŢA, SAFTA (între prin fund)

SAFTA: Aud, cucoane.

LUNĂTESCU: Adă dulceţi, Safto.

TARSIŢA: Şi să spui ficiorului să meargă la *marşan-de-mod* s-o poftească aici.

SAFTA: Aud, cuconiţă. (*Iese prin fund.*)

LUNĂTESCU: Aşa, aşa, soro dragă! Din zi în zi lumea se face mai sumeaţă şi trebile să încâlcesc mai urât. Eu, unul, ştiu că mă tem!... îmi mărturisesc păcatul... mai ales de când am visat complotul de care ţi-am vorbit.

TARSIŢA (*îngrijită*): Mări, nu şuguieşti, frate?

LUNĂTESCU: Nu, suflete, nicidecum. Revoltanţii îşi daseră cuvânt să se îmbrace în costiume de irozi, pentru ca să nu deie prepusuri, şi... parcă-i văd avidoma ş-acum alergând pe uliţi cu coifuri de hârtie poliită şi strigând în gura mare: *Iroood! opinia publică!*... Uf! îmi curg sudori fierbinţi pe spinare.

(Safta intră cu dulceți.)

TARSIȚA: Bea apă răce că te-i răcori.

LUNĂTESCU (*luând dulceți*): Eu unul mă-ngrijăsc foarte mult... Ce dulceți sunt aieste?

SAFTA: Șerbet de nufăr.

LUNĂTESCU: Nu pentru mine, ci pentru obștie... dulceți de chitru mai avem?

SAFTA: Mai sunt încă două chisele.

LUNĂTESCU: Îmi vine să dau știre poliției ca să ieie măsurile cuviincioase.

TARSIȚA: Să-ți fie de bine, dragă.

LUNĂTESCU: Sărut ochișorii. (*Își aprinde ciubucul.*)

TARSIȚA (*luând dulceți, zice încet Saftei*): Mai trecut-au azi călare pe-aici?

SAFTA: Cine? Ofițeriul?

TARSIȚA (*cu blândețâ*): Dar, Săftico... ofițeriul Leonil.

SAFTA: Au trecut de vro două ori.

TARSIȚA (*pătrunsă*): Și... s-au uitat la ferestrile mele?

SAFTA: Ba nu.

TARSIȚA (*mânioasă*): Lipsești, toanto!

LUNĂTESCU: Să-ți fie de bine, soro.

TARSIȚA: Sărut gurița.

LUNĂTESCU: Safto, zi unui ficior ca să poftească aici pe șatrariul Săbiuță, comisarul cfartalului nostru.

(Safta voiește să iasă prin fund, dar se lovește în ușă cu Alecu, și paharele se stric.)

TARSIȚA: *Carnacsî!*

LUNĂTESCU (*răsărind*): Ce este? revoluție!

SCENA III

LUNĂTESCU, TARSIȚA, ALECU

ALECU (*intră prin fund):* Ba nu, cucoane Tachi... un duel între chisele și pahare.

LUNĂTESCU: A!... tu ești, Alecule?

ALECU: Eu, care mă închin cu sara bună... (*Sărutând mâna Tarsiței.*) Cucoana Tarsița-i sănătoasă?

TARSIȚA: Noi suntem bine; dar d-ta cum te mai proslăvești cu slujba dicanicească?

ALECU: Mă primblu şi eu pintre cele dele cum dă Dumnezău.

LUNĂTESCU: Şi nu te împiedici vrodată?

ALECU (*cu mândrie*): Deşi slujba mea este favoritoare cârciocurilor, mă pot însă făli că încă n-am făcut nici un pas necumpănit şi că n-am picat în opinia publică.

LUNĂTESCU: Na şi altul cu opinia publică!... Nu ţi-am spus, soro, că toţi se molipsesc de boala asta?... Sărmane Alecu!... ce-ar zice moşul tău, bietul jignicerul Vadră, din fundul Nicoreştilor, când ar afla că tu în loc să te foloseşti de slujbă, ca oamenii, pentru ca să te *chiverniseşti,* alergi după visuri deşărte şi te închini la nişte cuvinte săci?

ALECU: Cât mi-a fi cugetul curat, nu-mi pasă de cele ce-ar zice moşul meu şi alţii. Mai bine să fiu sărac şi curat, decât bogat şi hulit de lume; pentru că cinstea-i cea mai frumoasă avere pentru un om cu simţiri bune. Cât pentru moşul meu... el, care n-au ieşit niciodată din Nicoreşti, ştie să facă vin şi bani; eu ştiu să cheltuiesc banii şi să beu vinul. Prin urmare iarăşi cfit.

TARSIŢA: Bravo, Alecu! bine faci.

LUNĂTESCU (*în parte*): Ş-aista-i *bonjour.* (*Tare.*) Ei! da ce mai veste prin târg?

ALECU: Bine; veselie peste tot locul, căci suntem în carnaval. În toate uliţele întâlneşti măşti, păpuşi, irozi...

LUNĂTESCU (*spăriet*): Irozi! (*În parte.*) Revoluţia-i gata!... Visul mi se împlineşte!

ALECU: Da ce ai, cucoane Tachi, de te-ai îngălbinit?

TARSIŢA (*viind lângă Lunătescu*): Cu adevărat! ce? nu ţi-e bine, dragă?

LUNĂTESCU: N-am nimică... Eşti sigur că sunt irozi pe uliţi?

ALECU: După ce i-am văzut cu ochii... dar... ce are-a face?...

LUNĂTESCU (*în parte*): Suntem perduţi! Mă duc să-mi încarc pistoalele. (*Fuge pe uşa din stânga.*)

TARSIŢA (*spărietă*): Săracan de mine, că mi-au nebunit bărbatul! mă duc să mă-nchid în casă, că mi-e frică. (*Fuge în dreapta.*)

ALECU: Iaca pozna că au sturluibat amândoi!... Oare ce dracul i-au apucat?... Mări, ducă-se naibei! ce-mi pasă? (*Căutând la ornic.*) Şase ceasuri... n-am vreme de perdut. Trebuie să mă-ntâlnesc cu prietenii cu care am vorbit să merg la bal masche. Avem să ne îmbrăcăm în păpuşeri; ha, ha, ha! Ce-or să mai râdă prin lojii! (*Îşi ia pălăria.*) Ian să-mi fac socoteală... Până la începutul balului mai sunt încă vro două ceasuri şi giumătate... aşadar, am toată vremea ca să trec pe la Marghioliţa, fiica comisariului Săbiuţă... (*Scoţând o scrisoare din buzunar.*) Dar ce dracul să fac acum cu răvaşul moşului meu? El mi

l-au trimes ca să-l dau cuconului Tachi, şi cuconul Tachi s-au făcut nevăzut... Ce să fac?... A! iată vine cineva. (*Văzând pe Cati.*) Dumnezeule, Cati, modista! (*Se închină Catii.*)

SCENA IV

ALECU, CATI (intră prin fund, aducând o cutie cu bonete)

ALECU: Negreşit, cauţi pe cucoana Tarsiţa, mademuasel Cati?

CATI: Dar, cucoane Alecule; îi aduc o bonetă nouă.

ALECU: Ce? mă cunoşti? Cum de-mi ştii numele?

CATI: Tot asemenea precum mi-l ştii şi d-ta pe al meu.

ALECU: Pentru d-ta nu-i de mirat, mademuaselă, pentru că cine te vede doreşte să te şi cunoască.

CATI: De vreme ce-mi faci complimenturi, apoi dă-mi voie să-ţi spun şi eu că ai mult talent pe ghitară.

ALECU (*râzând*): Da de unde-ai aflat?

CATI: Las' că te-am auzit eu însumi; dar mi-au spus-o ş-o persoană care iubeşte foarte mult muzica de când te-au auzit pe d-ta cântând pe sub ferestrile sale.

ALECU: Marghioliţa! o cunoşti?...

CATI: Mi-i bună prietină şi ne videm în toate zilele.

ALECU: Cu adevărat; şideţi faţă-n faţă.

CATI: Şi vorbim adeseori de d-ta.

ALECU: Ah, mademuaselă, cât mă noroceşti cu cuvintele aceste! Dă-mi voie dar să mă număr şi eu de-acum pintre prietinii d-tale.

CATI (*dându-i mâna*): Cu mare bucurie.

ALECU: De-acum te rog să-mi poronceşti la câte te voi putea sluji.

CATI: Bucuros; dar şi d-ta să urmezi asemine cu mine.

ALECU: Frăţeşte... şi, spre dovadă, iată o scrisoare pe care te rog s-o dai cucoanei Tarsiţei ca s-o deie boierului d-sale.

CATI (*luând scrisoarea*): Adă.

ALECU: Mademuasel Cati... sărut mânile... (*Voieşte să iasă.*)

CATI (*zâmbind*): Şi... ce să spun Marghioliţii?

ALECU: Spune-i c-o iubesc din tot sufletul.

CATI: Foarte bine. Oi spune că tânărul ce-o iubeşte meritează dragostea ei.

(*Alecu se închină şi iese.*)

CATI (*singură*): Ce de treabă tânăr!... D-apoi şi Leonil al meu... mor după el când îmi zice că mă iubeşte ca o sabie turcească... numai îi

cam nebun, cam berbant... dar ce să-i faci? nu-i degeaba cornet la cavalerie. Ian să videm ce-mi scrie? (*Scoate un ravaş din sân şi-l citeşte:*)

„Îngerul meu!

Tu eşti steagul la care ochii mei stau ţintiţi cu dragoste şi cu fală. Glasul tău e mai dulce decât trâmbiţa scadronului!... Pentru tine doresc cinuri şi slavă; pentru tine aş birui lumea toată. Desară mă duc la bal masche! Vină şi tu, puiule, să petrecem împreună. Eu oi fi îmbrăcat în Irod-împărat. Al tău pentru vecii vecilor.

Leonil Crişu."

Auzi cât e de nebun! ha! ha, ha!

SCENA V

CATI, LUNĂTESCU (întră prin stânga posomorât şi cu două pistoale, în mâni)

LUNĂTESCU (*Cu glasul amorţit*): Revoluţie!

CATI (*spăriindu-se*): A!

LUNĂTESCU: Ce văd?... Modista cea frumoasă!

CATI (*în parte*): Oare nu cumva-i turbat?

LUNĂTESCU (*lăsând pistoalele pe canape şi apropiindu-se iute de Cati*): Madmuaselă... văzut-ai irozi pe uliţi?

CATI (*cu frică*): Ba... nu....

LUNĂTESCU: A! slavă Domnului... parcă m-am mai răcorit!

CATI (*în parte*): Negreşit că-i lipseşte o doagă.

LUNĂTESCU: Când ai şti, madmuaselă, cât bine mi-ai făcut cu două cuvinte... crede că mi-ai dat viaţă, (*luând-o de mână*) şi de la voinţa matale atârnă ca să-mi dai şi inimă.

CATI (*cu mirare*): Ţi-am dat viaţă? şi vrei inimă?... nu te-nţăleg.

LUNĂTESCU: Nu-nţălegi, scumpă şi frumoasă modistă ce eşti, că ochii matale m-au prins de suflet?

CATI *(râzând):* Ochii mei te-au luat de suflet? *(În parte.)* Vorbeşte-n bobot.

LUNĂTESCU: Nu-mi întoarce vorbele-n cabazlic. Vreu să-ţi zic că, din ceasul ce te-am văzut, mi-ai plăcut aşa de mult încât sunt gata a cheltui pentru mata tot venitul moşiilor mele.

CATI: Şi ce-i va rămânea cucoanei d-tale?

LUNĂTESCU: Tarsiţii?... Ah, nu te îngriji de dânsa; îngrijeşte-te mai bine de starea în care m-au adus nurii matale.

CATI: De câţi ani eşti?

LUNĂTESCU: Nu căuta că-s sur, îs verde încă.

CATI: Eşti sur-verde? foarte bine. Mă duc s-o spun cucoanei Tarsiţii, pentru ca să se bucure. (*Voieşte să iasă prin dreapta.*)

LUNĂTESCU: Nu face pozna, madmuasel Cati... aşteaptă.

CATI (*ieşind*): A! vrei să-mi dai zăstrea cucoanii? ha, ha, ha!

LUNĂTESCU (*aleargă după ea*): Cati, Cati... ascultă, modistă împeliţată. Au fugit!... Ar avea haz să mă pârască nevestii!... Ba, zău n-ar avea haz nicidecât, pentru că Tarsiţa mi-ar scoate ochii... A dracului modistă! să nu vreie să se boierească!... Ce să fac ca s-o înduplec? (*Stă pe gânduri.*)

SCENA VI

LUNĂTESCU, SĂBIUŢĂ (dând busna în odaie pe uşa din fund.)

SĂBIUŢĂ: Iată-mă-s cucoane Tachi. Ce-mi poronceşti?

LUNĂTESCU (*răsărind*): Ho, că m-ai spăriet!... Dar bine c-ai venit, *arhon* şatrar, pentru că am să-ţi descopăr nişte lucruri care au să te-ngrozască din talpă păn-în creştet.

SĂBIUŢĂ: Sunt gata să te-ascult, cucoane.

LUNĂTESCU: Prea bine!... dar mai întâi răspunde: te simţi în stare să te jărtfeşti pentru patrie?

SĂBIUŢĂ (*îngrijit*): Ce fel... să mă jărtfesc?

LUNĂTESCU (*serios*): Cu totul... şi cu viaţa, poate!... după împregiurări.

SĂBIUŢĂ (*spăriet*): Cu viaţa mea? ori cu alta?

LUNĂTESCU: Cu a d-tale!

SĂBIUŢĂ: Cu... a... mea?...

LUNĂTESCU: Dar!

SĂBIUŢĂ: D-apoi ştiu eu?

LUNĂTESCU: Ce fel? dacă ştii?... Nu eşti însărcinat cu liniştea şi cu siguranţa publică? Nu eşti un mădular al poliţiei? Nu eşti comisar?...

SĂBIUŢĂ (*oftând*): Ba sunt.

LUNĂTESCU: Aceste cinstite titluri trebuie deci să te-ndemne a nu cruţa nimică pentru binele obştesc... pentru patrie!... Patria! înţălegi?

SĂBIUŢĂ: Înţăleg, dar nu te pricep.

LUNĂTESCU: Mi-i pricepe prea mult, nefericitule, când ţi-oi împărtăşi taina înfricoşată de la care spânzură viaţa noastră!

SĂBIUŢĂ: Săracan de mine, cucoane! Ce taină?

LUNĂTESCU (*se apropie de Săbiuţă, îl trage deoparte şi-i zice la ureche serios*): Văzut-ai irozi pe uliţi?

SĂBIUȚĂ (*se uită la Lunătescu lung și-apoi zice*): Am văzut.
LUNĂTESCU: Suntem perduți!
SĂBIUȚĂ: Cum?
LUNĂTESCU: Acei irozi, pe care i-ai văzut d-ta nu erau irozi, cum nu sunt eu Nastratin Hogea, ci complotiști ascunși în costiumuri de irozi... buntași care au de gând să deie foc târgului în astă-noapte!
SĂBIUȚĂ (*răsărind*): Elei!
LUNĂTESCU: Ba mai bine zi: *Kirie eleison*... Dar să nu-i lăsăm, *arhon* șatrar, ca să-și împlinească planul cel nelegiuit... Și dacă vom izbuti a-i prinde, dragă Săbiuță, să știi că te faci agă.
SĂBIUȚĂ: Agă! da... d-ta?
LUNĂTESCU (*zâmbind*): Eu?... Helbet!
SĂBIUȚĂ (*aprinzându-se*): Bine zici, cucoane Tachi; datoria noastră de patrioți este să înăbușim complotul în față. Trebuie să facem, și să dregem, și să închipuim... și să facem... și să dregem... într-un cuvânt, vină cu mine.
LUNĂTESCU: Ba nu... eu șăd acasă... Du-te d-ta de fă ce-i ști pentru ca să depărtezi primejdia și adă-ți aminte că patria așteaptă scăparea sa din mânile unui comisar de cfartal!
SĂBIUȚĂ (*cu entuziasm, voiește să-și scoată sabia*): Mă giur...
LUNĂTESCU (*tăindu-i vorba*): Lasă giurământul pe altă dată, că nu-i vreme de perdut.
SĂBIUȚĂ: M-am dus... (*Iese iute prin fund.*)
LUNĂTESCU: Să ne videm sănătoși.
SĂBIUȚĂ (*întrând iar*): Agă?
LUNĂTESCU: Agă!

(*Săbiuță iese.*)

LUNĂTESCU: Când ar ști Moldova ce slujbă i-am făcut eu, mi-ar ridica un monument de patru lei... aduși de peste granță!... Dar aud glasul nevestii. Oare să-i fi spus ceva modista?... Ce-i bine nu-i rău; mă duc să mă-mbrac. (*Ieșind prin stânga.*) Nici pe dracu să-l vezi, nici cruce să-ți faci!

SCENA VII

TARSIȚA, CATI (viind din dreapta.)

TARSIȚA (*purtând o bonetă încărcată cu flori multe, pene și cordele*): Și zici, Cati, că mă prinde boneta asta nouă?
CATI: Cum să nu te prindă?... Când îi cineva tânără și frumoasă... orice pune pe cap îi merge.

TARSIŢA (*cu cochetărie*): Aşa-i? Asta ziceam şi eu cumnăţicăi mai alaltaieri, şi nu vrea să mă creadă.

CATI: A fi bătrână... poate.

TARSIŢA: Dar, ar putea să-mi fie bunică.

CATI: De-aceea!... îi zuliară de tinereţile d-tale.

TARSIŢA: Nu-i vina mea dacă m-au înzăstrat natura cu graţii. (*În parte.*) Ah! când m-ar videa acum Leonil.

CATI (*în parte*): Când ar videa-o Leonil ar zice că-i stahia cazarmei.

TARSIŢA: Şi cât zici că ţin bonetele amândouă?

CATI: Doisprezăce galbini.

TARSIŢA: Nu-i prea scump?

CATI: Poate fi ceva scump în lume pentru o cucoană mare ca d-ta? lată nota.

TARSIŢA (*luând nota*): Socoteală veche: 20 de galbini; două bonete, 12 galbini; peste tot 32 de galbini. (*Dând nota Catii.*) Foarte bine; s-o arăţi boieriului.

CATI: Da oare mi-a plăti îndată?... Vezi c-aştept acum de-un an.

TARSIŢA: Cum să nu plătească? că doar nu dă din banii lui.

CATI: Prea bine... Sărut mânile, cuconiţă. (*Voieşte să iasă.*) A! uitam răvaşul cuconului Alecu.

TARSIŢA: Ce răvaş?

CATI: Cuconu Alecu m-au însărcinat să-l dau d-tale ca să-l dai boierului.

TARSIŢA: Adă-l încoaci. (*Ia ravaşul*).

(*Cati se închină şi iese.*)

SCENA VIII

TARSIŢA: Ce răvaş să fie?... de la cine?... îi despecetluit... ian să videm. (*Deschide ravaşul.*) Ce văd?... de la Leonil! Ah! (*Pică pe un scaun.*) Leonil îmi scrie!... Leonil! Leonil! (*Sărută ravaşul şi citeşte:*)

„*Îngerul meu!*

Tu eşti steagul la care ochii mei stau ţintiţi cu dragoste şi cu fală!" (*Vorbind.*) Ah!... mă asemeluieşte cu un steag! voinicelul meu, voinicel!... cât de frumos scrie! (*Cetind.*) „Glasul tău e mai dulce decât trâmbiţa scadronului!..." (*Vorbind.*) Decât trâmbiţa scadronului!... cât mă iubeşte! (*Cetind.*) „Pentru tine doresc cinuri şi slavă! pentru tine aş birui lumea toată!" (*Vorbind.*) Te cred, îngerul meu, dacă m-ai biruit şi pe mine! (*Cetind.*) „Desară mă duc la bal

masche; vină şi tu, puiule, ca să petrecem împreună. Eu oi fi îmbrăcat în Irod-împărat". (*Vorbind.*) Irod-împărat! Vezi dacă-i militar, tot a vitejie trage! (*Cetind.*) „Al tău pentru vecii vecilor!" (*Vorbind şi sculându-se.*) Ah! Leonil, şi eu sunt a ta pentru vecii vecilor. Ce fericire!... unde-i Cati s-o sărut de mii de ori că mi-au adus un răvaş atât de slăvit!... Şi eu oi merge la bal masche, şi m-oi întâlni cu tine, scumpul meu Leonil! viteazul meu Irod-împărat (*Strigă.*) Safto, Safto!

SCENA IX

TARSIŢA, SAFTA (întrând prin fund)

SAFTA: Aud, cucoană.

TARSIŢA: Du-te degrabă, Săftico, la teatru, şi să-mi iei două domino de catife.

SAFTA: Ce mâncare-i aceea, cucoană?

TARSIŢA: Du-te de spune acolo cum îţi zic eu: să-ţi deie două domino... domino, auzi tu? şi să le duci la cumnăţica.

SAFTA: Şi-apoi?

TARSIŢA: Ş-apoi să m-aştepţi acolo păn' ce-oi veni eu. Na şi bani. (*Îi dă o pungă.*)

SAFTA: Foarte bine; două... cum le-ai zis?

TARSIŢA: Domino.

SAFTA (*iese prin fund, zicând):* Două domino, două donimo, două dimono...

TARSIŢA (*alergând după Safta*): Domino, proasto! (*Viind în faţa scenei.*) Cât îmi bate inima de tare! parc-am alergat două poşte pe jos... Ah! ce putere are amoriul asupra inimilor celor gingaşe!

SCENA X

TARSIŢA, LUNĂTESCU

LUNĂTESCU (*în parte*): Tarsiţa!... Aflat-au oare ceva?

TARSIŢA (*în parte*): Bărbatul meu!... de n-ar afla...

LUNĂTESCU (*cu dragoste*): Dragă?...

TARSIŢA (*asemene*): Frăţioare?...

LUNĂTESCU: Ce facem în astă-seară?

TARSIŢA: Eu mă duc să petrec la cumnăţica; dar mata?

LUNĂTESCU: Eu, surioară? zău, nu ştiu.

TARSIŢA: Nu gioci cărţile, puiule?

LUNĂTESCU: Ba aş giuca, sufletul meu, dac-aş avea cu cine.

TARSIŢA: Iată, tocmai că ne vin prietinii pentru partidă. Puneţi-vă la gioc, că eu mă duc să mă gătesc. (*Iese prin dreapta.*)

SCENA XI

LUNĂTESCU, TREI PRIETINI

LUNĂTESCU: Bine-aţi venit, fraţilor, că v-aşteptam cu nerăbdare.

UN PRIETEN: Aşa, hoţule, pentru ca să ne iei paralele.

LUNĂTESCU: În puterea prieteşugului...

PRIETENUL: Foarte-ţi mulţămesc de prieteşug, vere. Iată trii sări de-a rândul de când perd necontenit. Nu mă pot scula o dată fără ca să nu întru platcă.

LUNĂTESCU: A cui e vina, dacă nu ştii să gioci?

PRIETENUL: Nu mi-i învăţa d-ta cărţile? Eu care le gioc de douăzeci de ani!... Ian să vezi cum am să te frec în astă-sară.

(*În timp ce vorbesc, un fecior aşază masa de cărţi, aduce lumânări, cărţi ş.c.l.*)

LUNĂTESCU: Vorbă multă, sărăcie. (*Arătând masa.*) În faptă se cunoaşte omul... Poftiin.

(*Tachi cu doi prieteni se pun la cărţi; al treilea priveşte.*)

PRIETENUL: Preferanţul giucăm? Câte zăce parale fisa?

LUNĂTESCU: Cum îţi vroi... Eu fac cărţile. (*Amestecă cărţile şi le împarte.*) Ce noutăţi aţi mai aflat astăzi?

PRIETENUL: Tot cele de ieri şi de-alaltaieri... Nimic.

LUNĂTESCU: Cum? N-aţi văzut pe nime?

PRIETENUL: Ba am văzut o mulţime de irozi pe uliţi.

LUNĂTESCU (*scăpând cărţile din mâni*): Irozi! (*În parte.*) Iar irozi şi tot irozi!

PRIETENUL: Na! c-ai făcut *mal-donné*... şi ce cărţi bune aveam!

LUNĂTESCU: *Pardon!*

PRIETENUL: *Pardon, pardon,* dar preferanţu-i pe bani.

SCENA XII

Cei denainte, TARSIŢA (cu mantelă şi capelă)

TARSIŢA (*întrând prin dreapta*): Sluga, d-voastră, boieri.

PRIETENII (*închinându-se*): Sărut mânuşiţile, cucoană Tarsiţă.

TARSIŢA (*apropiindu-se de Lunătescu*): Cum îţi merge norocul dragă?

LUNĂTESCU: De-abia am început: dar nădăjduiesc că mi-a fi în favor, de vreme ce te interesezi mata, sufletul meu.

TARSIŢA: Îţi proorocesc că ai să câştigi mult în astă-sară.

LUNĂTESCU (*în parte*): De-ar fi şi Cati modista cuprinsă în acel mult!

TARSIŢA: Eu vă las cu sara bună. (*Sărutând pe Lunătescu pe frunte.*) Noroc bun, dragă, şi gioacă cu minte. (*Iese prin fund.*)

LUNĂTESCU: Să nu mă laşi multă vreme sîngur, sufletul meu, că mor de urât făr' de mata.

PRIETENUL (*către ceialalţi*): Cât de bine trăiesc împreună!

LUNĂTESCU (*în parte*): S-au pornit! De-acum mă pot duce unde mă cheamă amoriul... la magazia modistei!... şi cât pentru irozi, mi-oi lua pistoalele. (*Către prietenul care nu joacă.*) Vină, te rog, prietine, de gioacă în locul meu vro giumătate de ceas, că am puţină treabă păn-în târg. (*Se scoală; prietenul se pune în locul lui Lunătescu.*)

PRIETENUL: Da, bine... ne laşi? încotro?

LUNĂTESCU: Mă duc să cumpăr o bonetă nevestei. (*Îşi ia pălăria şi pistoalele şi iese prin fund.*)

PRIETENUL I: Ce casă blagoslovită! se iubesc de 20 de ani ca nişte hulubaşi.

PRIETENUL II: *Protos.*

PRIETENUL III: *Defteros.*

PRIETENUL I: *Preferanţ!*

(Cortina cade)

ACTUL II

Teatrul reprezintă partea Uliţei Mari dinspre Trii-Ierarhi. În dreapta, magazia modistei Cati, având pe la ferestre bonete şi capele. În stânga, în faţă, casa comisarului Săbiuţă. Uliţa este pustie şi întunecoasă; numai un culucciu se zăreşte în stânga, la colţul casei comisarului. La ridicarea cortinei un orologiu îndepărtat bate şepte ore şi, după ce încetează, culucciul strigă: „*Raita!*"

SCENA I

LEONIL (*ieşind din magazia modistei*): Adio, scumpă şi nepreţuită modistă!... înger cu bonetă şi cu papiliote, care-mi îndulceşti viaţa şi-mi tiveşti basmalele! Aşteaptă-mă păn' într-un ceas, că am să mă-nfăţoşez ochilor tăi de şopârlă în costium de Irod-Împărat, căci eşti vrednică a te numi împărăteasa modistelor şi amoreza unui crai!

CATI (*iese pe pragul uşii*): Adio, craiule, berbantule. (*Închide uşa.*)

LEONIL (*viind în faţa scenei*): Ca modista lighioaie plăcută nu este pe faţa pământului. Cu inima te iubeşte şi cu degetele-ţi coase cămeşi... dacă nu-ţi scoate ochii... Dar apropo de bal masche... cu ce-oi să mă duc la teatru? Prietinii care-or să vie cu mine, îmbrăcaţi în irozi, mi-au mărturisit că-s tufă de parale; pe de altă parte, casierul nu face credit, şi cât pentru bătuţi... (*îşi pipăie buzunarele*) i-au bătut vântul de mult!... ş-aşa de mult, încât a rămas pustie-n urmă... Mări, ce-mi pasă! bun îi Dumnezău, mai ales pentru cadeţi de cavalerie. (*Se pune drept ca un soldat.*) În stânga! piciorul drept înainte, marş! (*Porneşte cătră fund, făcând marş.*) Ranplanplan, ranplanplan, plan, plan, plan. (*Iese prin fund în stânga.*)

SCENA II

SĂBIUŢĂ (ieşind din casa lui), MARGHIOLIŢA (pe pragul uşii)

SĂBIUŢĂ: Închide bine uşa pe dinlăuntru, Marghioliţă, şi nu mă aştepta în astă-noapte, că eu poate n-oi veni acasă păn-în ziuă.

MARGHIOLIŢA: Cum?... toată noaptea ai să te trudeşti?

SĂBIUŢĂ: Aşa cere slujba, fata mea. Cu sara bună.

MARGHIOLIŢA: Noapte bună, tată. (*Închide uşa.*)

SĂBIUŢĂ (*viind în faţa scenei*): Agă! agă!... De când gândesc să mă fac agă, eu şatrariul Săbiuţă... îs bun de dus la agie... Brrr... da frig îi!... da frig îi!... Auzi, comploturi de irozi, brrr... parcă-mi curg sloiuri de gheaţă pe spinare... Desară-s rânduit la teatru. Am să mă-mbrac şi eu în irod, să m-amestec pintre măşti şi să trag cu urechea, doar oi descoperi ceva... Hei! culucciu...

CULUCCIUL: Aud.

SĂBIUŢĂ: Să iei sama, dacă-i videa irozi, s-asculţi ce-or vorbi. Auzi?

CULUCCIUL: Aud.

(*Săbiuţă iese prin fund, în dreapta.*)

SCENA III

CATI, MARGHIOLIŢA

CATI (*ieşind pe pragul uşii*): Marghioliţă, Marghioliţă!

MARGHIOLIŢA (*asemene*): Ce doreşti, Cati?

CATI (*viind în mijlocul scenei*): Vin' degrabă să-ţi spun ceva.

MARGHIOLIŢA (*asemene*): Ce lucru?

CATI: M-am întâlnit astăzi cu iubitul tău, cu Alecu, într-o casă şi m-au însărcinat să-ţi zic că nu te iubeşte nicidecum.

MARGHIOLIŢA: Ha, ha, ha, nebuno... Dar Leonil al tău cum se mai poartă cu tine?

CATI: Ca un leu. Mă iubeşte mai mult decât trâmbiţa scadronului şi mi-au făgăduit că m-a lua.

MARGHIOLIŢA: Ce bine-ar fi să ne măritâm odată amândouă!

CATI: Poate-o da Dumnezău... Da, ian spune-mi: gătitu-ţi-ai costiumul de bal masche?

MARGHIOLIŢA: Îi gata... însă mă tem să mă-mbrac cu el.

CATI: Pentru ce?

MARGHIOLIŢA: Când gândesc să merg la bal masche fără ştirea tătâni-meu, mi se taie tot glasul.

CATI: Nu fi copilă. Ce te temi, după ce ai să mergi cu mine?

MARGHIOLIŢA: Ştiu; dar dac-a afla tată-meu?

CATI: Îi zice că s-au înşălat şi te-a crede.

MARGHIOLIŢA: Dar Alecu?

CATI: Lui Alecu îi spune că te-ai dus la bal masche cu nădejde de a-l întâlni pe dânsul. Şi, cine ştie... poate să-l găsim acolo.

(*Trece prin fund un neamţ beat care zice: „Gott verlasst kein Deitscher nicht!...")*

MARGHIOLIŢA (*spărietă*): Vine cineva. (*Fuge în casă.*)

CATI: La opt ceasuri să vii la mine. (*Intră în magazie.*)

SCENA IV

ALECU (*vine prin fund din stânga, purtând o ghitară pe sub manta*): Oare să fi ieşit comisariul de-acasă? (*Se apropie de casa lui Săbiuţă şi caută pe fereastă.*) Perdelile sunt trase. Nu se vede nimic. Ian să cerc a da de ştire Marghioliţii, după chipul obicinuit... să-i cânt pe sub ferești. (*Îşi acordă ghitara.*) Bre! da frig îi! îmi îngheaţă degetile pe strune... Ah, Marghioliţă! cât trebuie să te iubesc, pentru

ca să fac strajă noaptea pe la mezul iernei!... numai un amor înflăcărat ca al meu poate răbda 17 graduri de frig. Haide... cum a da Dumnezău... într-un noroc! (*Se primblă pe sub ferestele Marghioliții, cântând din ghitară și din gură:*)

Vină, dragă, păn'te-aștept,
Să te strâng la pept,
Că de frig și de-al tău dor
Eu îngheț și mor.

(*Cântă iar la fereastra Marghioliții.*)

Nimic nu se ivește!... oare ce-au pățit azi de nu m-aude, c-am răgușit cântând... Să cerc și de-al doilea oară. (*Cearcă ghitara.*) Tronc! s-au discordat ghitara!... Pas acum de-o acordează cu mânile înghețate! (*O acordă.*)

SCENA V

ALECU, LUNĂTESCU (învălit în manta, întră prin fund din dreapta urmat de patru lăutari)

LUNĂTESCU (*către lăutari*): Stați aici în colț puțintel și vă gătiți scripcele. (*Viind în fața magaziei Catii, fără a vedea pe Alecu.*) Iată-mă-s, în sfârșit, lângă casa Afroditei inimii mele!... Mi-au venit în gând să-i dau o serenadă prin care să-i pot face cunoscută starea jalnică a sufletului meu... și nădăjduiesc că, după oftările ce va auzi, se va milostivi a priimi câte i-am propus azi după-masă. (*Caută pe fereasta Catii*).

ALECU (*nevăzând pe Lunătescu*): În sfârșit am acordat-o! (*Cercând ghitara.*) Sună bine acum.

LUNĂTESCU: Îi acasă! Acu-i vremea. (*Face semn țiganilor să înceapă.*)

ALECU: Curaj, Alecule.

(*În timp ce Alecu cântă, lăutarii se pornesc din fund grămadă și vin păn' în fața scenei, cântând: „Ah, noroc noroace!", pe urmă se întorc înapoi, iar vin și iar se duc la fund. Lunătescu stă cu dosul la Alecu și privește cu dragoste la ferestele Catii.*)

ALECU
(*cântând.*)

Vină, dragă, păn'te-aștept.

LUNĂTESCU: Cântă cu suflet, bălaure.

ALECU (*mânios*): Cine dracu au adus cioarele aieste? (*Voieşte să cânte, dar nu poate din pricina lăutarilor carii răcnesc în gura mare: „Ah, noroc noroace!"*)

LUNĂTESCU: Oftează, baragladină!

ALECU
(*cântând*)

Să te strâng la piept,

Ei, geaba! nu-i chip de cântat! (*Către Lunătescu*): N-auzi, domnişorule? N-ai putea să te duci să urli mai departe?

LUNĂTESCU (*neîntorcându-se*): Uliţa-i cât a mea, cât a d-tale. (*Către lăutari.*) Trage of grozav, cioroiule!

(*Lăutarii ţip cât le ţine gura.*)

ALECU
(*odată cu lăutarii*)

Că de frig şi de-al tău dor
Eu îngheţ şi mor.

(*Ferestele se deschid la amândouă casele. Cati şi Marghioliţa se arăt.*)

SCENA VI

Cei denainte, CATI, MARGHIOLIŢA

CATI
MARG. } Ce vuiet îi în uliţă?

ALECU (*zărind pe Marghioliţa şi alergând la fereastă*): Marghioliţa!

MARGHIOLIŢA: Tu eşti, Alecu?

(*Se pun amândoi la vorbă, încet.*)

LUNĂTESCU (*zărind pe Cati*): Modista! (*Către lăutari.*) Tăceţi, măi. (*Se apropie de fereastă.*)

(*Lăutarii tac şi se duc.*)

CATI: Ce văd? Cuconul Tachi!

LUNĂTESCU: Eu şi iar eu, frumoasă Afrodită!

CATI: Dar ce cauţi noaptea pe uliţi cu lăutari?

LUNĂTESCU: Nu mă osândi, scumpă modistă ce eşti, că numai amoriul ce am pentru tine au putut să mă scoată din sărite.

CATI: Nu ţi-e ruşine să vorbeşti aşa, d-ta, om însurat?

LUNĂTESCU: Ei! dragă, cu ruşinea astăzi n-o scoţi la cap. Dar nu-i vorba de ruşine... îi vorba că te iubesc aşa de năstruşnic, încât acum sunt *adiafor* păn' şi de ciubuc! eu, care eram în stare să-mi vând sufletul pentr-o liule de tiutiun.

CATI: Ha, ha, ha! Ş-apoi ai obraz să-mi zici că mă iubeşti ca sufletul?

LUNĂTESCU: Ascultă-mă: Ce vrei de la mine? capele? bonete?

CATI: Foarte-ţi mulţămesc, că am prea multe.

LUNĂTESCU: Cu adevărat!... ţi-i magazia plină! Spune-mi dar ce doreşti? Droşcă de birjă cu luna? mobile?... Poronceşte supusei slugi a matale.

CATI (*scoţând o notă din buzunar*): Vreau să-mi plăteşti socoteala cucoanei d-tale.

LUNĂTESCU (*în parte*): M-au prins în căpcană, diavoloaica. (*Tare.*) Cu mare bucurie... Cât îi acea socoteală?

CATI: Trizăci şi doi de galbini.

LUNĂTESCU: O bagatelă... lată banii, spre dovadă că sunt gata a împlini toate dorinţile matale... numai de mi-i da o dulce nădejde... (*Scoate punga şi numără banii pe fereastă.*)

ALECU: Zău? mergi la bal masche, Marghioliţă?

MARGHIOLIŢA: Merg cu Cati... Nădăjduiesc însă că mi-i sluji de cavaler, Alecule?

ALECU: Păn' la moarte, scumpa mea. (*Vorbesc iar încet.*)

(În timp ce Lunătescu numără, jignicerul Vadră intră din dreapta, prin fund, şuierând cu mirare şi căutând cu curiozitate împregiurul lui, fără a vedea însă pe Alecu şi Lunătescu)

SCENA VII

Cei dinainte, VADRĂ

VADRĂ: Măi! măi! măi!... da mare târg!... Ce de minunăţii!... Ian priveşte uliţi, să mergi cale de-o poştă şi să nu le mai dai de fund. Bre! bre!... şi când gândesc... puteam să mor făr-a videa Ieşu, eu jignicerul Vadră ot Nicoreşti, care de când m-au făcut mama nici c-am ieşit din Nicoreşti... Slavă ţie, Doamne, că m-ai învrednicit a întra şi eu o dată în capitaţie!... Atâta numai îmi pare rău, că am sosit

noaptea... şi nu ştiu cum să fac ca să găsăsc gazda nepotului meu Alecu... sau măcar casa cuconului Tachi Lunătescu... Pe alţii nici că cunosc în capitaţie...

(*Tot vorbind, se apropie încet de culucceiu fără a-l vedea.*)

LUNĂTESCU (*numărând*): Triizăci, triizăci şi unul, triizăci şi doi... Tocmai?

CATI: Tocma... Foarte-ţi mulţămesc.

CULUCCIUL (*la urechile lui Vadră*): Raita!

VADRĂ (*spăriet*): Ho! (*Viind iute în faţa scenei.*) Ce dracu au oamenii pe-aici de se sparg aşa, noaptea? (*Îşi stupeşte în sân.*)

(*La răcnitul culucciului, Alecu şi Lunătescu se întorc şi zăresc pe Vadră; iar Cati şi Marghioliţa închid degrabă ferestele.*)

ALECU } (*în parte*): Nu cumva m-au văzut?
LUNAT. }

(*Se apropie amândoi de Vadră, ascunşi în mantele, şi apucându-l fiecare de câte o mână, îi zic cu voce groasă.*)

ALECU: De-i spune ce-ai văzut, te stropşesc!

LUNĂTESCU (*arătând pistoalele*): De-i zice-un singur cuvânt, eşti mort!

VADRĂ (*spăriet*): Elei!

(*Vadră rămâne încremenit; iar Alecu şi Lunătescu se depărtez de el, mergând spre fundul scenei.*)

SCENA VIII

Cei denainte, LEONIL (îmbrăcat în costum de irod)

LEONIL (*ieşind din stânga, se pune dinaintea lui Alecu şi a lui Lunătescu, declamând cu voce tare*):

Eu sunt Irod-împărat,
Care pe cal am încălecat,
Şi pământul s-a cutremurat!

ALECU: Să fii d-ta sănătos. (*Fuge în dreapta.*)

LUNĂTESCU (*spăriet*): Valeu! (*Scapă pistoalele jos, tremurând.*)

LEONIL: Închină-te dinaintea stăpânului tău, fiinţă fricoasă, supusă sabiei mele.

LUNĂTESCU (*plecându-se până la pământ*): Nu te-ndura de

mine păcătosul, domnule revoltant, că am o casă de copii... şi sunt patriot bun, moldovan curat.

LEONIL: Moldovan?... ba, mai degrabă jidan, că eşti prea voinicos da fricos. Haide, caută-ţi de drum şi adă-ţi aminte cât îi trăi de vestitul şi preaputernicul Irod-împărat, luceafărul Răsăritului!

LUNĂTESCU (*fugând prin stânga*): Aud, slăvirea-ta.

LEONIL (*luând pistoalele de jos*): Ha, ha, ha!... fricoasă lighioaie! şi încă purta pistoale ca giupânul Leiba din codrul Herţii... Ştii că-s bune pistoalele?... Numai bune de scos plata de la bal masche. (*Le pune la brâu.*)

VADRĂ (*pe gânduri*): Unul m-a stropşi şi altul m-a omorî de-oi zice vrun cuvânt... Unde m-am vârât eu?... Nu cumva am întrat într-un târg de ieniceri? (*Stă cu ochii ţintiţi în jos.*)

LEONIL (*zărind pe Vadră*): Cine să fie acest blagoslovit creştin încoronat cu căciulă brumărie şi înfăşurat cu contăş de vulpe? Amirosă a provinţie cale de-o poştă! lan să videm. (*se apropie de Vadră pe dinapoi şi strigă:*)

Eu sunt Irod-împărat!

VADRĂ (*răsărind*): Ho, drace! Ce dihanie-i asta?

LEONIL (*în parte*): Îi chiar provinţial!... Am să-l sparii şi pe dânsul (*Tare.*) Răspunde-mi cine eşti?... şi ce cauţi noaptea, fără fânar, pe uliţile capitaliei noastre?

VADRĂ (*în parte*): Da... vorbă-i? Numaidecât ţi-oi răspunde, ca să mă omoare ceialalţi doi.

LEONIL: Ei!... auzi? eşti surd ori mut?

VADRĂ (*în parte*): Sfinte Panteleimoane!... Sfinte Nastasî!...

LEONIL: Uită-te la mine, provinţialule, şi te supune la poroncile lui Irod-împărat, că de nu mi-i asculta, va fi rău pe pelea ta.

VADRĂ (*în parte*): Na şi altul!... aista m-a ucide dacă n-oi grăi! Mări, unde dracu mă găsăsc? (*Tare.*) Nu te mânia, măria-ta, dacă nu-ţi răspund... Mă tem de ceialalţi.

LEONIL: Care ceialalţi? (*În parte.*) Ha, ha, ha... Se vede că şi-au mai bătut gioc cineva de dânsul... (*Tare.*) Eu îţi dau voie să vorbeşti.

VADRĂ: Aşa? Ei! apoi, spune-mi, te rog, măria-ta... nu ştii unde şade nepotul meu, Alecu Mădian?

LEONIL: Nepotul d-tale? (*În parte.*) Să fiu al dracului de-l cunosc.

VADRĂ: Eu sunt jignicerul Vadră ot Nicoreşti ş-am venit la leş ca să-l văd.

LEONIL: Să vezi laşul sau nepotul?

VADRĂ: Pe-amândoi.

LEONIL: Dacă vrei să cunoşti laşul, caută-mpregiur şi l-îi videa; mirosă şi l-îi sâmţi. Cât pentru cuconu Alecu Mădian, trebuie să te

hotăreşti a veni cu mine unde te-oi duce eu... dar să nu-ţi fie frică. (*În parte.*) Am să-l duc la bal masche să-mi plătească bileturile. (*Tare.*) Parale ai?

VADRĂ: Am vro câteva! dar... pentru ce?

LEONIL: Nu-ţi pasă şi nu te teme, că te ieu sub ocrotirea mea.

VADRĂ: Sărut mânile. (*În parte.*) De treabă împărat!

LEONIL: Dar pentru ca să poţi intra acolo unde vreu să te duc ca să vezi pe nepotul tău, trebuie să-ţi pun o decoraţie neapărat.

VADRĂ: Ce-i cocoraţia ceea?

LEONIL: Un sămn de cinste. Vin dar să te decorez. Întinde nasul.

VADRĂ: Nasul?

LEONIL: Of! Nu mă supăra şi întinde-l fără grijă. (*Îi anină lui Vadră un nas minciunos.*)

VADRĂ: Da bine, mă rog, acole se pun cocoraţiile?

LEONIL: Unii le poartă la pept, alţii le spânzură de gât; dar fiindcă decoraţia ce-ţi hărăzesc este mai *şucadă,* ţi-o anin de nas.

VADRĂ (*râzând*): Pentru că nasul îi mai sus decât gâtul... am gâcit?

LEONIL: Ai gâcit, o! preacinstite Vadră!... Acum te sfătuiesc să ţii nasul tot mai sus, pentru că suntem într-o vreme când rădicatul nasului e de *bon ton.*

VADRĂ: De monton?

LEONIL: Dar, de monton. (*În parte.*) Bravo, Leonil, te-ai pus la cale despre bileturi. Acum hai să dăm de ştire Catii.

VADRĂ: Ei! mergem?

LEONIL: Acuş... Aşteaptă-mă puţin aici că vin îndată. (*Merge spre magazia Catii.*)

VADRĂ: Ce!... mă laşi sângur?

LEONIL: Nu te teme, că eşti decorat... rădică nasul mai sus, frate. (*Întră la Cati.*)

SCENA IX

VADRĂ; mai pe urmă, MARGHIOLIŢA

VADRĂ: Măi, că şugubaţă-i capitaţia asta! Bietul frate-meu, Dumnezău să-l ierte! îmi spusese cu adevărat că aici se fac multe pozne ziua meaza-mare; iar de cele ce se întâmplă noaptea nu mi-au pomenit. Se vede că şi aici, ca şi la Nicoreşti, el se culca odată cu găinile.

MARGHIOLIȚA (*îmbrăcată în costum de fantazie și purtând pe obraz o mască de catifea neagră, iese din casa ei și zice în parte*): Când ar ști tatăl meu că mă duc la bal masche, m-ar închide la monăstire. (*Trece pe lângă Vadră și intră la Cati.*)

VADRĂ (*răsărind*): Mai iată o dihanie! asta-i cu obraz negru!... trebuie să fie vro arăpoaică... Bre, bre, bre! a dracului târg!

(*Trec prin fundul scenei mai multe măști, cu fănare în mâni și cântând:*)

Haideți, frați, să trăim bine,
Să trăim noi între noi,
Căci curând timpul ne vine
Încărcat tot de nevoi.

VADRĂ: Mai iată și alte lighioi! Bre, bre, bre! da multe soiuri de dihănii mai sunt în leș!

(*După măști, trec doi draci sărind și împungând cu coarnele pe un jidan care strigă: „Ah vei! ghevalt!")*

VADRĂ (*spăriet de tot*): laca și dracu! (*Își ascunde capul în blană și-și face cruce zicând:*) Fevghe satana! (*După ce nu se mai aude nimic, el scoate capul din blană.*) Am asudat!... sărmane Vadră! cine te-o îndemnat să vii tu în capitație?... Of, of!... Se vede c-am agiuns în vremea lui Antihârț... (*Își face cruce.*) Brr... tare mi-i frică... și când aș putea... tare-aș fugi înapoi la Nicorești... Lehamite și de nepot și de leș, dacă nu poți face două pasuri făr-a da de dracu pe uscat... Mă duc, fug în lume, de-oi ști că m-oi întoarce pe gios acasă. (*Face doi pași cătră fund și se oprește.*) Iar dihănii!

SCENA X

VADRĂ, ALECU (îmbrăcat în păpușer, intră prin dreapta, purtând un coș cu păpuși), DOI PRIETENI (costumați, ai lui Alecu, îl urmează, ducând cușca păpușilor), UN LĂUTAR (cântând din vioară, vine după ei), IROZI, PRIETENII LUI LEONIL (intră prin stânga totodată, fiind precedați de steua pe care o duc doi băieți. Toți port nasuri minciunoase.)

ALECU (*strigă întrând*): La păpuși! păpușele românești tot să stai să le privești!

IROZII (*strig*): Irozi! Irozi! Steua!

VADRĂ: Aș giura că-s pe ceea lume.

(*Irozii şi păpuşerii se opresc faţă-n faţă, la mijlocul scenei.*)

UN IROD: Fă-te-n lături, păpuşăriule, şi dă pas ostaşilor lui Irod-împărat.

ALECU: Faceţi voi în lături, irozi nerozi ce sunteţi. Nu ştiţi că trăim în veacul păpuşăriilor?

IRODUL: În lături îţi zic, păn' ce nu te rup în două ca pe-o păpuşă.

ALECU: Tu pe mine? ha, ha, ha! Vină dacă-ţi dă curăua şi dacă vrei să te vâr în cosciugul ista cu Vasilachi ţiganul.

IRODUL (*către ceilalţi irozi*): La săbii, copii, în numele lui Irod-împărat.

ALECU (*către păpuşeri*): La pari, băieţi, în numele lui Vasilachi ţiganul.

(*Irozii trag săbiile, Păpuşerii ridic ciomegele.*)

VADRĂ: Iaca pozna!... Păpuşile or să facă moarte de om!

SCENA XI

Cei denainte, LUNĂTESCU şi SĂBIUŢĂ (arătându-se în fund), LEONIL, CATI şi MARGHIOLIŢA (ieşind din magazie cu măşti de catife neagră pe obraz. Leonil poartă nas minciunos.)

LEONIL (*către dame*): Veniţi cu mine. (*Văzând scena din fund.*) Ce văd? Irozii mei încăieraţi cu nişte păpuşări! (*Aleargă iute de se pune între dânşii.*) Staţi, voinicilor, că mai sunt şi eu pe-aici. Ce?... vreţi să vă bateţi în vreme de pace şi să v-aprindeţi în vreme de iarnă?... Cine v-au însuflat dorinţa de-a tulbura liniştea publică, tocmai sub nasul cinstitului culucciu care vă priveşte din colţ?... Vă poroncesc în numele meu să puneţi satârele-n teacă, şi voua, să lăsaţi ciomegele-n odihnă păn' ce-a cânta cucoşul!

ALECU: Şi cine eşti tu ca să ne dai poronci?

LEONIL: Eu sunt Irod-împărat, care pe cal am încălecat şi pământul s-au cutremurat!

CATI (*cunoscând vocea lui Alecu*): Şi eu sunt Cati, prietina d-tale, cucoane Alecu.

ALECU: Madmuazel Cati?

LUNĂTESCU (*în parte*): Cati!

CATI: Şi mai iată şi-o tânără copilă care doreşte a se face păpuşa d-tale. (*Arată pe Marghioliţa.*)

(*Marghioliţa se duce lângă Alecu.*)

CATI: Haideţi, dar cu toţii împreună la bal masche.

TOŢI: Haideţi, haideţi!

LEONIL: Care vra să zică, am închiet pace! Şi din ceasul acesta suntem prietini? Păpuşile cu irozii se prind fraţi de cruce!... haideţi dar să giurăm cu toţii pe steua aceasta (*arată steua*), că ne vom da tot soiul de agiutor, la tot soiul de întâmplări ce vom avea în astă-noapte!

TOŢI (*întinzând mânile spre stea*): Giurăm!

LUNĂTESCU: Ai auzit giurământul complotului, dragă Săbiuţă?

SĂBIUŢĂ: L-am auzit, cucoane Tachi.

LEONIL: Acum, daţi-mi voie să vă recomendez un suflet blagoslovit, care-au venit înadins din fundul provinţiei pentru ca să ne plătească bileturile la locul ştiut. (*Arată pe Vadră.*) Iată sufletul!

VADRĂ (*în parte*): Ce zice?

TOŢI: Hura! să-l luăm în triumf!

(*Irozii se arunc asupra lui Vadră şi-l umflă pe sus.*)

VADRĂ (*zbătându-se în braţele lor*): Da daţi-mi pace; că mi-ţi rupe vro mână. (*În parte.*) Ah, Sfinte Panteleimoane! scapă-mă din ghearele lor, că ţi-oi da trii paraclisuri.

LEONIL: Haideţi, fraţilor! Balul ne-aşteaptă; gloria ne cheamă! Steua aceasta să ne lumineze drumul, căci fânarele de pe uliţi s-au lăsat în nădejdea lunei pe astă-sară, şi luna în nădejdea fânarelor.

(*Se pornesc cu toţii prin dreapta. Steua merge înainte; după dânsa, Leonil dând braţul Catii; pe urmă irozii, ce duc în triumf pe Vadră; după aceştia, Alecu cu Marghioliţa şi, în sfârşit, păpuşerii cu cuşca. În timpul acestei ieşiri, Leonil comandă în gura mare marşul; irozii strig: „Irodul!"; păpuşerii răcnesc: „La păpuşi!"; orchestra cântă un marş triumfal.*)

LUNĂTESCU (*viind în mijlocul scenei*): După dânşii, voinice Săbiuţă! Patria are ochii asupra noastră!

SĂBIUŢĂ: Agă?

LUNĂTESCU: Agă.

(*Se răped amândoi după irozi. Calucciul strigă: „Raita!")*

(Cortina cade.)

ACTUL III

Teatrul reprezintă sala teatrului în timp de bal masche. Luminaţie mare. Măşti multe în diverse costume joc polca în fund.

SCENA I

TARSIŢA şi SAFTA (în domino)

TARSIŢA (*cetind ravaşul lui Leonil*): „Vină, puiule, la bal masche. Eu voi fi îmbrăcat în Irod-împărat!..." Iată acum un ceas de când aştept, şi nici un Irod n-am zărit. Safto! nu l-ai întâlnit pin sală?

SAFTA: Pe ofiţerul?

TARSIŢA: Dar, pe Leonil.

SAFTA: Nu, cucoană. Am auzit însă că s-au suit la *bunfet* câteva măşti nouă... Poate-a fi acolo?

TARSIŢA: Hai degrabă, Săftico, să luăm un ceai. (*În parte.*) Ah, Leonil! Cât trebuie să te iubesc, pentru ca să mă pun în primejdie de a bea un ceai la bufet!

(*Ies amândouă prin stânga.*)
(*Polca încetează.*)

SCENA II

MĂŞTILE (*strig*): Mazurca... valţul... polca... hora!

UN TURC (*cătră orhestră*): *Banabak!* cânta la mine un *mane ghiuzel, ghiuzel,* ha! să zicem la tine: *aferim ciugiuk.*

UN JIDOV (*asemene*): Inchi şi vezi, jupine cu doba, chinta pe balabusta, că şi-oi lua măsur de-un ciubot.

UN DRAC (*împingând pe jidov*): Fugi, Iudă!

JIDOVUL: *Avei! ghevalt...* Urzichi.

DRACUL (*la muzicanţi*): Vă poruncesc, în numele lui Scaraoţchi, să-mi cântaţi un valţ drăcesc... că de nu, vă umflu pe sus.

(*Orchestra cântă valţul pe jumătate de ton. Măştile joc în fund. Dracul joacă valţul cu jidovul*)

SCENA III

LEONIL, CATI, ALECU, MARGHIOLIŢA, VADRĂ, IROZI, PĂPUŞI, STEUA (toţi întră prin stânga, păstrând rânduiala însemnată la finele actului al II[-lea]". Valţul conteneşte şi măştile s-adun împregiurul irozilor.)

LEONIL: Irod! Irod!

ALECU: Păpuşele româneşti... tot să stai să le priveşti!

VADRĂ (*căutând cu spaimă împregiur*): Săracul de mine! ce de mai drăcii! Ce de mai minunăţii! Bre! bre!... parcă-i halima!

TURCUL (*lui Alecu*): Hei, *banabak!* nu-i jucam la mine *karaghioz?*

ALECU: Ba giucam, *efendi*... dar tu ce dam la mine?

TURCUL: Dam *bakşiş!* cinci butelci de vin cu *buuum!*

ALECU: *Aferim, kapioldaş!* Hai dar la bufet îndată să mai prindem la inimă, c-am îngheţat de frig afară.

TURCUL: *Peki, peki.* Haide sus la cafenea.

TOŢI: Haideţi... hai!

LEONIL.(*lui Vadră*): Vin' cu noi, provinţie blagoslovită.

VADRĂ: Unde?

LEONIL: La bufet! să bţi şampanie... de la Nicoreşti.

VADRĂ: Ce să beu? Şampan?... ba, mă ferească Dumnezău!

LEONIL (*împingându-l*): Ei! marş înainte şi nu mai cârcni.

VADRĂ: Mări, unde dracu m-au adus păcatele? Bre, bre!

(*Toţi ies prin dreapta, afară de câteva măşti ce stau în fund.*)

SCENA IV

LUNĂTESCU, SĂBIUŢĂ (îmbrăcaţi în irozi şi purtând nasuri minciunoase, întră prin stânga. Trei comisari îi urmează.)

LUNĂTESCU (*arătând măştile ce ies*): Îi vezi, *arhon* şatrar?

SĂBIUŢĂ: Îi văd, cucoane!

LUNĂTESCU: Ceasul primejdiei se apropie!...

SĂBIUŢĂ: Aşa mă tem.

LUNĂTESCU: Te temi?...

SĂBIUŢĂ: Vorba vine.

LUNĂTESCU: Că te poftesc să nu cumva să mă laşi la dică. Eu am venit cu d-ta, precum m-ai rugat... iar apoi n-am gust să-mi dau pelea popii.

SĂBIUŢĂ: Nici popii, nici preutesii, cucoane, că doar suntem în putere; şi de vreme ce ne-am îmbrăcat şi noi în irozi, revoltanţii ne-or crede din partida lor.

LUNĂTESCU: Din partida lor? eu!... asta-mi vine cam *paraksân, arhon* şatrar... dar d-tale?

SĂBIUŢĂ: Ei, cucoane!... mai bine *paraksân* aşa, decât pe spinare. (*Către comisari.*) Voi făcut-aţi pregătirile trebuincioase, precum v-am poroncit?

COMISARII: Avem vro triizăci de slujitori.

SĂBIUȚĂ: Nu-s tocmai destui.

LUNĂTESCU (*spăriet*): Oare?

SĂBIUȚĂ: Cu toate aceste, duceți-vă de vă împărțiți... pe la locurile știute; și când oi striga *iuruș!* să săriți cu toții. V-am spus că revoltanții sunt îmbrăcați în irozi?

COMISARII: Dar, ca d-voastră?

SĂBIUȚĂ: Hî, hî!... Hai, duceți-vă!... dar să nu mă lăsați când îți auzi strigând: *iuruș!*

COMISARII: *Ni boisa.*

LUNĂTESCU: Gândiți că patria își încredințează soarta în mânile a patru comisari: voi trii și șatrariul al patrule.

SĂBIUȚĂ: Cu adevărat... Unul și cu trii fac patru.

LUNĂTESCU: Așa-i?... Hai... duceți-vă.

(*Comisarii ies.*)

SCENA V

LUNĂTESCU, SĂBIUȚĂ (se primbl turburați.)

SĂBIUȚĂ: Acum au sosit vremea să dovidesc lumei că această sabie nu-i în zădar aninată de Săbiuță vel șatrar și biv-vel comisar!

LUNĂTESCU: Dar, Săbiuță dragă, să dovidești ce ți-a plăcea, și mai ales să dovidești complotiștii, căci patria...

SĂBIUȚĂ: Patria?... O! Patrie! nu ai frică că eu te-aș lăsa în primejdie... când e nădejde de agie.

LUNĂTESCU: Mai ales...

SĂBIUȚĂ: Am să-i fac praf!...

LUNĂTESCU: Și pulbere, ca să nu mai rămâie nimic din ei.

SĂBIUȚĂ: Nimic!

LUNĂTESCU: Nimic!

SĂBIUȚĂ: Da unde-s ticăloșii, să-i mănânc!... Unde-s, să-i hăcuiesc ca...

LUNĂTESCU (*în parte*): Măi, că hapsân îi șatrariul!

SĂBIUȚĂ: Unde-s, să le-arăt eu răsmiriți și volintirii.

LUNĂTESCU: S-au dus la bufet sus ca să beie șampanie.

SĂBIUȚĂ: Șampanie? ticăloșii!... vreu să prindă la curaj...

LUNĂTESCU: Știi ce?... n-ar fi bine oare să tragem și noi o dușcă?

SĂBIUȚĂ: Doar pentru hatârul d-tale...

LUNĂTESCU: Eu plătesc... Mergi înainte că te-agiung. Să caut numai de am parale. (*Caută prin buzunare.*)

SĂBIUȚĂ: Vin' degrabă că mi s-au uscat gâtlejul. (*Iese prin stânga.*)

LUNĂTESCU: Unde, Doamne iartă-mă, să-mi fie punga?... Oare nu cumva mi-au șters-o vrun moțpan?

(*În timp ce Lunătescu își caută buzunarele, Tarsița și Safta intră prin stânga.*)

SCENA VI

TARSIȚA, SAFTA, LUNĂTESCU, MĂȘTI

TARSIȚA: În zădar am așteptat la bufet... n-am zărit nici un irod.

SAFTA (*arătând pe Lunătescu*): Iaca unul, cucoană!...

TARSIȚA: Bine zici, Săftico... El trebuie să fie... Leonil!

LUNĂTESCU: Ba mi-au șters-o ca mai bine.

TARSIȚA: Stăi deoparte, Săftico!... Ah! cât îmi tremură inimioara!...

(*Safta se amestecă cu măștile în fund. Tarsița se apropie încet de Lunătescu.*)

LUNĂTESCU (*în parte*): Pas de bea șampanie dacă poți...

TARSIȚA: La cine gândești așa, iubite irodule?

LUNĂTESCU (*răsărind*): Ce face?

TARSIȚA: Știu că sufletul tău arde în flacăra unui amor învăpăiat pentru un alt suflet ce tot asemine se usucă la para dragostei nemărginite.

LUNĂTESCU: Ce face?

TARSIȚA: Ah! când ai ști cât de mult te adorează acel suflet... tu n-ai sta cufundat în gânduri triste, ci ai sări în pod.

LUNĂTESCU: Să sar în pod? (*În parte.*) Mări, ce pacoste-i asta, de se leagă de mine nitam-nisam?

TARSIȚA: Dar, scumpul meu, bucură-te și te veselește, căci dama gingașă ce iubești... te iubește!... și cum să nu te iubească, tu care sameni chiar un Făt-logofăt cu părul de aur!...

LUNĂTESCU (*în parte*): Ei! *to paroksilose!* (*Tare*) Ian ascultă, madamă, cată-ți de drum și-ți găsește logofeți aiurea, că eu n-am vreme de-ascultat povești cu Feți-logofeți. (*În parte.*) Mări, că a dracului!...

TARSIȚA: Povești!... Ce vorbe sunt aieste?... Da... nu mi-ai scris tu astăzi c-ai să vii aici îmbrăcat în Irod-împărat, și că glasul meu e mai dulce decât trâmbița scadronului?...

LUNĂTESCU: Ian fugi încolo, nebuno, că ți-oi da acuș o trâmbiță...

TARSIŢA: Aşa, blăstămatule?... aşa mă priimeşti, când eu pentru hatârul tău mi-am lăsat bărbatul la cărţi şi l-am făcut să creadă că mă duc la cumnăţica!... Da nu ştii că-s în stare să-ţi scot ochii?

LUNĂTESCU (*în parte*): La cumnăţica!... Oare nu cumva-i Tarsiţa!...

TARSIŢA: Auzi, puşchiu! să mă facă să beu un ceai la bufet... să mă puie în primejdie de moarte! ş-apoi să se facă că nu mă cunoaşte... Vai! furnica-te-ar dracii, calindroiule...

LUNĂTESCU (*în parte*): Calindroiule!... îi Tarsiţa... pe-aici mi-i drumul!... (*Fuge prin dreapta.*)

TARSIŢA: A! îs nebună?... Ian aşteaptă, mangosâtule, să-ţi arăt eu... (*Aleargă după Lunătescu.*)

SAFTA: Dec! da unde-aleargă cucoana?... Cucoană Tarsiţă... cucoană... (*Voieşte să iasă după Tarsiţa.*)

SCENA VII

SAFTA, VADRĂ (ţiind calea Saftei)

VADRĂ: Ho, cumătră! că mai sunt şi eu pe-aici.

SAFTA: Ian şăzi binişor.

VADRĂ: Ba, zău, nu, puiule, că doar eu nu-s din capitaţie, cu *je vous prie* şi cu *pardon, mardon, lesebon* şi *triton*... eu sunt, dragă, tocmai din Nicoreşti.

SAFTA: Poţi fi şi de la Cotnari... Ce-mi pasă mie?

VADRĂ: Că de-ai videa... nici mie nu-mi pasă de-ţi pasă sau de nu-ţi pasă. Eu vreu să gioc o horă cu tine, că de când am băut sus, în sofragerie, vin de cel cu spumă, parc-am întinerit de 20 de ani.

SAFTA: Da ce?... eşti poate şi bătrân?

VADRĂ: Sunt ca vinul cel de Nicoreşti. Cu cât îi mai vechi, cu atâta-i mai bun.

SAFTA (*în parte*): Ştii că are haz moşneagul! (*Tare.*) Dă-mi drumul să mă duc.

VADRĂ: Ba, zău, nu: n-ai să scapi din mânile mele cu una, cu două. Ai să gioci, de-oi şti că s-or prăbuşi scândurile. Doar n-am băut eu degeaba un şâp de vin de cel cu dopu-n pod.

SAFTA (*în parte*): Adică de ce n-aş giuca şi eu? (*Tare.*) Prea bine, cucoane; dacă vrei numaidecât, om giuca; dar ştii contrădanţul?

VADRĂ: Ştiu!... îi ca cel de brâu.

SAFTA: Şi poalca?

VADRĂ: Şi... o băteam vârtos când eram mic. Vrea să zică te-ai domolit?... Cu atâta mai bine, că almintrele, zău, n-aveai ce face. Acum scoate-ţi cocoraţia.

SAFTA: Ce să-mi scot?

VADRĂ: Cocoraţia... să te văd cum eşti la faţă?...

SAFTA: Ba, mă iartă. Numai maşca nu mi-oi mai scoate-o.

VADRĂ: Da eu nu-ţi grăiesc de maşcă, soro dragă... Îţi grăiesc de cocoraţie.

SAFTA: Fie ş-aşa, dar n-o scot.

VADRĂ: N-am şi eu atâta hatâr la mata?

SAFTA: Nu.

VADRĂ: Mă rog matale, puică...

SAFTA: Nu te mai ruga degeaba.

VADRĂ: Puicuţă...

SAFTA: În zadar.

VADRĂ: Puiculiţă...

SAFTA: Nu se poate.

VADRĂ: Suflete... (*În timp ce zice aceste, îi dezleagă masca pe furiş.*) Lumina ochilor mei... Să mă vezi mort...

SAFTA: Măcar să te şi-ngrop... (*Masca cade de pe obrazul Saftei.*)

VADRĂ: Pei, drace!

SAFTA: Ce-ai păţit?

VADRĂ: Ian vezi dihanie!

SAFTA: Dihanie eşti tu, blăstămatule!

VADRĂ: Şi eu o numeam lumina ochilor mei!... Înc-aşa ruşine! (*Fuge prin stânga.*)

SAFTA (*furioasă*): Vai! mânca-te-ar cioarele, zbârciogule... Să-ţi dau eu dihanie!... (*Aleargă după Vadră.*)

SCENA VIII

ALECU, CATI, LEONIL, MARGHIOLIŢA, PĂPUŞI, IROZI, MĂŞTI şi, la urmă, SĂBIUŢĂ (vin prin fund)

ALECU: Păpuşi! păpuşi...

LEONIL: Irozi! Irozi!

TURCUL: Ei *banabak*... Băut la cafenea vin cu *buuum*, hade joca la mine *karaghioz*.

(Păpuşerii aşază cuşca pe două scaune în faţa publicului. Alecu se pune în dos. Măştile s-adun împregiur. În timpul acesta Săbiuţă se arată în dreapta.)

SĂBIUŢĂ (*în parte*): Cu gâtul uscat m-am suit la bufet cu gâtul uscat m-am întors. Parcă am iască cole...

TURCUL: Ei, gata, captan?

ALECU: Gata, *efendi*... deschide-ţi ochii şi urechile, în patru.

SĂBIUŢĂ (*în parte*): Iaca irozii mei... ce au de gând să facă? Să gioace păpuşile în bal?

ALECU: Măi, copii! cum vreţi să spun... de-a dreptul? ori pe de lături?

TOŢI: De-a dreptul! de-a dreptul!

SĂBIUŢĂ (*în parte*): De-a dreptul?... Că atâta le trebuie!...

ALECU: Bine, fie şi de-a dreptul. Tăceţi chitic de-acu.

(*El scoate o păpuşică mică şi o închină publicului prin cuşcă.*)

„Hei!... bine v-am găsit, bine v-am văzut, cinstiţi boieri şi cavaleri de toată mâna, şi mai mari şi mai mici! Eu sunt vestitul Statu-Palmă-Barba-Cot din poveste, care trăiesc în lume de când se potcovea puricii cu nouăzăci şi nouă de ocă de fer şi sărea păn-în cer şi tot le părea uşor. Ş-acum am venit aici tocmai din ţara păpuşilor, unde multe pozne-am văzut şi multe-am auzit... De vreţi să vi le povestesc?... eu sunt gata... aud?... vreţi?... bucuros..." (*Către lăutari.*) Măi, bălaure, cântă ţiitura... dar pe gâtul scripcei, ca să nu te-aud nici eu, nici tu.

(*Lăutarii cânt slab cânticul păpuşilor şi Alecu acompaniază.*)

Într-a păpuşilor ţară,
Din hotare, la hotară,
Am văzut şi buni, şi răi,
Şi cu duh, şi nătărăi.
Unii mândri şi-ngâmfaţi
Ca beşici cu vânt umflaţi!
În cea lume cât trăiesc,
La tot vântul se-nvârtesc.

(*Către lăutari.*) Cântă cu inimă, baragladină!

SĂBIUŢĂ (*în parte*): Auzi, tălhariul, cum batgiocoreşte lumea!

ALECU

Alţii iar cu fudulie,
De neam mare vrând să fie,
Se lipesc tot de cei mari...
Nu-s nici copoi, nici ogari!

SĂBIUŢĂ (*în parte*): În mine bate... lasă, lasă...

ALECU:
Alţii, vrednici patrioţi,
Dar mai vrednici patri-hoţi,
Latră, urlă furios
Păn' ce-apucă câte-un os.

SĂBIUŢĂ (*în parte*): Unde-i cuconu Tachi s-asculte?

ALECU
Într-a păpuşilor ţară
Mulţi netoţi pe bani se-nsoară;
Fie fata cât de rea,
Lada numai de-a fi grea,
Fie stahie, fără dinţi,
Galbenii să aibă zimţi.

SĂBIUŢĂ (*în parte*): Asta-i cam aşa; n-am ce zice nici eu.

ALECU
Într-a păpuşilor ţară,
La mulţi cinstea-i chiar de ceară;
Cât ruşfetul se iveşte,
Cinstea-ndată se topeşte!

SĂBIUŢĂ (*în parte*): Valeu! că iar ne-au pocnit!

ALECU
În cea ţară de păpuşi
Tălharii poartă mănuşi,
Şi se jură pe dreptate,
Că le-s mânile curate!

SĂBIUŢĂ (*căutându-şi mânile*): Asta nu-i în pilda mea.

ALECU
Aşa-i lumea! aşa-i veacul!
Unii seamănă cu dracul,
Alţii, cu nişte momiţe
Care sar din schiţe-n schiţe;
Alţii, cu painji postiţi
Ce tot prind la musculiţi;
Alţii, cu lei-paralei
Ce nu fac nici chiar doi lei...
Că-s păpuşi, păpuşi lumeşti!
Tot să stai să le priveşti.

TURCUL: *Aferim... aferim... aferim!*

TOŢI: Bravo!... bravo!...

SĂBIUŢĂ (*în parte*): Acu-i vremea să pun mâna pe dânşii! (*Tare.*) Iuruş... (*Iese puţin prin dreapta.*)

(*Păpuşerii ridic iute cuşca şi se retrag în fund.*)

SCENA IX

Cei denainte, VADRĂ (alergând spăriet din stânga), LUNĂTESCU (viind fuga din dreapta)

VADRĂ (*trecând repede scena*): Înc-aşa dihanie, să m-alunge de-un ceas!... bre!...

LEONIL: Ha, ho! provinţie!... cale bună!

(*Vadră intră puţin în culisele din stânga şi se întoarce îndată foarte spăriet.*)

LUNĂTESCU (*trecând răpede scena*): La fugă, Tachi, că nu-i şagă... Tarsiţa vrea să-ţi scoată ochii!

ALECU: Bre! da aiştia se gioacă de-a puia-gaia...

(*În timpul acesta, Lunătescu se întoarce răpede din culisele din stânga şi, ajungând la mijlocul scenei, se loveşte de Vadră, care fuge ca şi dânsul.*)

VADRĂ: Ho!

LUNĂTESCU: Ho!

VADRĂ: Na, că mi-ai turit cocoraţia.

LUNĂTESCU: Valeu! că mi-ai strâmbat nasul.

VADRĂ: Chiorule!

LUNĂTESCU: Chior eşti tu!

VADRĂ (*ridicând palma*): Te cârpesc...

LUNĂTESCU: Ian dă, ian dă, să te văd... Ian dă...

ALECU (*despărţindu-i*): Hei, domnişorilor... nu-i iertat să vă bateţi în bal.

VADRĂ: Da cum nu l-oi cârpi, când mă batgiocoreşte de la ochi?

LUNĂTESCU: Sărace... sărace! că nu te-mpinge păcatul...

(*Măştile despart pe Vadră şi Lunătescu; ei se sfădesc în fund. În timpul acesta, Săbiuţă se arată cu comisari şi slujitori.*)

SĂBIUŢĂ: Iată-i toţi buluc!... acu-i vremea... Iuruş!... pe dânşii, flăcăi!

(Comisarii şi slujitorii încungiur pe irozi şi păpuşeri, între carii se află: Lunătescu, Vadră, Leonil, Cati, Marghiolița şi Alecu.)

TOŢI: Ce vea să zică asta?

SĂBIUŢĂ: Iuruş!... prindeţi irozii şi mi-i legaţi vârtos.

(Comisarii leg cot la cot pe Vadră şi Lunătescu.)

TOŢI: Da pentru ce? pentru ce?

SĂBIUŢĂ: N-am să vă fac raporturi vouă... volintirilor!... Ţineţi-i bine, voinici!

LEONIL: Dacă-i astfel treaba... apoi cine-a face un pas spre mine îl trimet să vadă pe bunică-sa. *(Scoate două pistoale).*

SĂBIUŢĂ *(tupilându-se)*: Să nu cumva să tragi, că te-am prăpădit!

VADRĂ *(zbuciumându-se)*: Că eu nu mă dau cu una, cu două... La ce să mă opriţi? pentru c-am turtit o cocoraţie?... Eu sunt boier, măi!... neam de neamul meu n-o fost legat... auziţi voi, boier!

SĂBIUŢĂ: Dacă eşti boier, nu te face complotar.

VADRĂ: Clopotar a fost ficiorul tătâni-tău. Auzi, tu, guleratule?

(În tot timpul acesta, lupta urmează între irozi şi slujitori.)

LUNĂTESCU *(către Săbiuţă)*: *Arhon* şatrar... *arhon şatrar*... Nu mă lăsa, frate, că doar nu-s din taraful lor.

LEONIL *(aruncându-se asupra lui Săbiuţă)*: Pe dânsul irozi... aista au poroncit să ne oprească... Pe dânsul, cu toţii!

SĂBIUŢĂ: Cine? eu? Doamne fereşte! Eu sunt irod ca d-voastră. *(În parte:)* Na, c-am păţit-o...

(Luptătorii, după o scurtă luptă, se împart în două cete, una a slujitorilor în stânga, având între dânşii pe Vadră şi Lunătescu legaţi, cealaltă, a irozilor, în dreapta, cu Săbiuţă legat între ei.)

LUNĂTESCU: Măi, surzilor... vă spun de-un ceas că eu nu-s revoltant... Arhon *şatrar! (Se zbuciumă.)*

VADRĂ *(lui Lunătescu)*: Mări, omule, nu te zbuciuma aşa, că-mi rupi coastele.

SĂBIUŢĂ *(la irozi)*: Fraţilor, vă zic cinstit că n-am poroncit eu nimic. *(Arătând pe Lunătescu:)* Ia, dumnealui a strigat: *„iuruş"*.

LUNĂTESCU: Cine? eu?... auzi minciună!... ba tu!

SĂBIUŢĂ: Ba tu!

VADRĂ *(furios)*: Ian auzi-i cum se tutuesc! ba tu, ba tu, ba tu!... Da cine sunteţi voi, în sfârşit? scoateţi-vă cocoraţiile, ca să se lămurească pricina. *(Vine răpede în mijlocul scenei, trăgând după el pe Lunătescu.)*

LUNĂTESCU: Încet, bre, că doar nu-s cotiugă.

VADRĂ (*arătând pe Săbiuţă*): Împingeţi-l încoaci şi pe moţpanu cela, ca să ne cunoaştem la feţe.

LEONIL (*împingând pe Săbiuţă*): Hai încolo la *sprafcă.*

SCENA X

ALECU, LEONIL, CATI, MARGHIOLIŢA, IROZI (în dreapta), COMISARII cu SLUJITORII (în stânga), SĂBIUŢĂ, LUNĂTESCU, VADRĂ (în mijlocul scenei), MĂŞTILE (în fund), TARSIŢA, SAFTA (întrând prin fund.)

TARSIŢA: Ce este-aici? ce este?

VADRĂ: Gios cocoraţiile, ş-apoi om videa ce este.

TOŢI: Gios măştile cu toţii.

(Toţi îşi desnod măştile unii la alţii. Marghioliţa desleagă mânile şi nasul lui Săbiuţă, în timp ce acesta îi desleagă ei masca: Tarsiţa asemene lui Lunătescu, Alecu asemene lui Vadră.)

VADRĂ		Alecu!
ALECU		Moşu-meu!
SĂBIUŢĂ	*(răpede şi*	Marghioliţa!
MARGHIOLIŢA	*cu mirare):*	Tată-meu!
TARSIŢA		Tachi!
LUNĂTESCU		Tarsiţa!

(*Celelalte măşti râd cu hohot.*)

SĂBIUŢĂ (*Marghioliţei*): Ce cauţi aici, dimoni?

TARSIŢA (*lui Tachi*): D-ta la bal?... în Irod!...

LUNĂTESCU: Ia păcate, soro.

TARSIŢA: Ba-ncă şi legat? frumos!

LUNĂTESCU: Frumos, nefrumos... nu mă supăra.

TARSIŢA: Ce face?... poate că te-ai şi bosumflat?... Ian poftim acasă... să ne răfuim. (*Îl ia de mână.*)

LUNĂTESCU: Dacă-i pe răfuială... apoi ian poftim să te spovăduiesc despre cel logofăt cu părul de aur! şi despre trâmbiţa scadronului...

TARSIŢA (*în parte*): Au aflat tot! (*Tare.*) Ah... ah... mor... am murit!

LUNĂTESCU: Iaca pozna!

(Tachi duce pe Tarsiţa în braţe în mijlocul scenei, o pune pe scaun şi caută să o desleşine. În timpul acesta, Alecu vorbeşte cu Vadră arătându-i pe Săbiuţă şi pe Marghioliţa.)

VADRĂ (*lui Alecu*): Bine, fătul meu... am înţeles. Îţi place, fata şatrariului Săbiuţă... Ţi s-au aprins călcâile? Las' pe mine, că ţi le stâng eu. (*Se îndreaptă către Săbiuţă.*)

LUNĂTESCU: N-are cineva apă de colonie... sau oţet de trandafir?

VADRĂ: Da ce este? ce-i?... (*Zărind pe Lunătescu.*) Ce-mi văzură ochii?... Cuconu Tachi Lunătescu!

LUNĂTESCU: Eu, *arhon* jignicer... Mi-au leşânat odorul, şi n-am cu ce să-l disleşân.

VADRĂ: Cheamă un tulumbagiu să-i toarne o cofă de apă în cap.

LUNĂTESCU: Că doar îi botezată o dată...

VADRĂ: Ei, stăi că eu îi sunt doftor... Hora, măi, împregiurul cucoanii Tarsiţii... hora pe zdravân.

TOŢI: Hora, hora!

(Orchestra începe o horă răpide; toţi se prind la joc împregiurul lui Lunătescu şi a Tarsiţei.)

SĂBIUŢĂ (*Marghioliţii*): Ce-ai zis? ... că nu vrei să mergi la monăstire?... auzi, drăcoaica! (*O ia de mână şi voieşte să iasă.*)

VADRĂ (*oprind pe Săbiuţă*): Ho, viteazule! Stăi pe loc şi nu-mi mai ciondăni nepoţica.

SĂBIUŢĂ: Care nepoţică, boierule?

VADRĂ: Ian, Marghioliţa... mireasa nepotului meu Alecu.

ALECU (*închinându-se la Săbiuţă*): Alecu, biv-vel păpuşăr şi supusul ginere al d-tale.

SĂBIUŢĂ: Cum... boieriule? Vrei să te-ncuscreşti cu mine?

VADRĂ: Se vede că vreu, măcar că mi-ai zis clopotar... Da, mă rog, ian spune-mi, ce te-apucase mai dinioare s-amuţi cazacii asupra noastră?

SĂBIUŢĂ: Ia, nebunii de-a lui cuconu Tachi... Visează un complot.

VADRĂ: Iar compot!... De vă înţălăg, să fiu anaftima... Hora, măi... vârtos, vârtos!

SĂBIUŢĂ (*în parte*): De nu agă, dar măcar socru... Tot m-am căptuşit cu ceva! (*Merg amândoi de se amestec în horă.*)

(În vuietul horei Tarsiţa se trezeşte şi voieşte să fugă cu Lunătescu, dar nu au pe unde.)

(Cortina cade.)

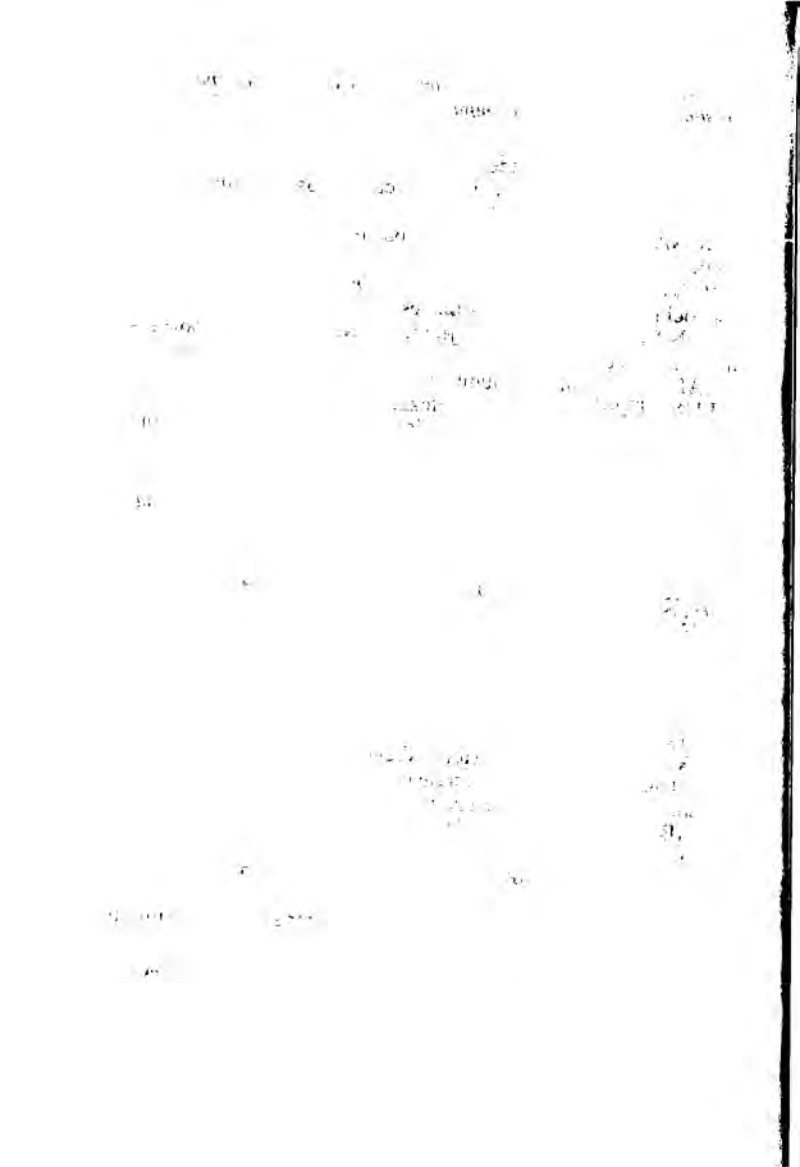

CHIRIŢA ÎN IAŞI
sau
DOUĂ FETE
Ş-O NENEACĂ

Comedie cu cântice, în 3 acte

PERSOANE:

CUCOANA CHIRIȚA
GRIGORI BÂRZOI, soțul ei.
ARISTIȚA, CALIPSIȚA } fetele lor
PUNGESCU, coțcar bucureștean.
BONDICI, coțcar iașan.
GULIȚĂ, copilul Chiriței.
VĂDUVA AFIN.
LULUȚA, copila ei.
SĂRDARUL CUCULEȚ, director de Agie.
UN FECIOR BOIERESC.
IOANA ȚIGANCA.
UN SLUJITOR DE BARIERĂ.
UN SURUGIU.
UN NEAMȚ CU ORGA.
POFTIȚI LA BAL. – SLUGI. – SURUGII. – CAI DE POȘTĂ.

ACTUL I

Teatrul reprezintă uliţa Păcurarii plină de omăt, în stânga, în fund, se vede bariera închisă. – La ridicarea cortinei se aud chiote şi pocnete surugieşti. Bariera se ridică şi încep a trece, în fund, vreo 16 cai de poştă, care trag o trăsură veche pusă pe tălpi de sanie. Caii întră în culisele din dreapta, dar trăsura rămâne troienită în mijlocul scenei. În coada trăsurii sunt aninate o mulţime de sipete şi de cutii; iar pe deasupra lor şede o ţigancă învălită într-o cergă strenţeroasă; ea ţine în mână o cuţie cu bonete. Pe capră stă un fecior boieresc, ţiind altă cutie. Înântru se află cucoana Chiriţa, Aristiţa, Calipsiţa şi Guliţă Bârzoi. – Începe a însera şi a ninge.

SCENA I

CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA, GULIŢĂ, ŢIGANCA, FECIORUL, SLUJITORUL DE BARIERĂ, UN SURUGIU

SLUJITORUL (*alergând după trăsură, zice ţigancei din coadă*): Cine zâci că-i în trăsură?...

ŢIGANCA: Cucoana Chiriţa.

SLUJITORUL: Cum?... Criţa?

ŢIGANCA: Chiriţa... surdule!

SLUJITORUL: Chiriţa Surdulea?... Da' cască-ţi pliscul mai tare... cioară, şi cârâie mai dizgheţat... Ce cucoană-i în trăsură?

ŢIGANCA: Du-te pârlii! că doar n-am să-ţi toc la ureche până mâne...

SLUJITORUL: De!... Baragladină, te-ai pichirisât.

ŢIGANCA: Baragladină eşti tu, guleratule!

SLUJITORUL: Ian, vezi, moachia, că s-o fudulit... (*Azvârle în ţigancă cu omăt.*) Hâşi, cârâitoare!

ŢIGANCA: Şăzi binişor, blăstămatule, că te ia dracu.

SLUJITORUL: Hâşi, ciocănătoare!...

ŢIGANCA: Bată-te pârdalnicu, să te bată!... Şăzi binişor!

SLUJITORUL: Hâşi, duh de baltă!...

CHIRIŢA (*scoţând şi primind omătul în obraz*): Ce este? ce-aţi păţât?... Carnaxî! că era să mă chiorască! Cine azvârle cu bulgări... (*Către ţigancă.*) Ce te-o apucat, mă rog, coţofano, de cârâi ca cioara-n par? Ie sama la lucruri bine, şî taci din plisc... (*Întorcându-se către fecior.*) Şî tu, mojâcule, ce stai în capră ca un degerat şî nu zâci

surugiilor să meargă?... Vai, bată-vă crucea, mangosâţâlor, c-a să-mi faceţi zâle fripte!...

SLUJITORUL (*la oblon*): Cucoană...

CHIRIŢA: Ce-i?

SLUJITORUL: Cum îi numele dumitale?

CHIRIŢA: Cum mi l-o dat nânaşu... Lipsăşti de-a-còle!

SLUJITORUL: Aşa ştiu şî eu... d-apoi vezi, cucoană, că trebuie să te trecem la catastiful barierii.

CHIRIŢA: Să mă treci la catastif pe mine?!... Da' ce sunt eu, să mă treci la izvod?!... Auzi vorbă!... Măi! că obraznici mai sunt guleraţâi işti cu săbiuţe!...

Lipsăşti, mojâce!
Lipsăşti de-aice,
Că-ţi săr în păr
Şî te bat măr!

Auzi dârzâie! blăstămăţâie!
Obrăznicie
Şi mojâcie!
În catastifuri el să mă scrie;
Să-mi facă mie
Catagrafie,
Parcă-aş fi marfă de băcălie
Braşovenie
Sau lipscănie!

TOŢI

Lipsăşti, mojâce!
Lipsăşti de-aice,
Că-ţi sar în păr
Şî te bat măr!

SLUJITORUL (*astupându-şi urechile*): Ho, ţară!... că doar n-am urechi de săftian... Cucoană, avem poroncă să nu lăsăm pe nime-n târg, păn-a nu-l întreba de nume.

CHIRIŢA: Ei! c-or să-mi scoată sufletul!... Du-te de scrie c-o venit în laşi: cucoana Chiriţa a banului Grigori Bârzoi, de la Bârzoieni, cu Aristiţa, Calipsâţa şî Guliţă, copiii lor.

SLUJITORUL (*în parte*): Mă!... ce pomelnic! (*Tare.*) Cum zâsăşi cucoană?

CHIRIŢA: Iaca surdu!... (*Răpide*): Chiriţa, Aristiţa, Calipsâţa şi Guliţă Bârzoi *ot* Bârzoieni. (*La surugiu*): Mânaţi, măi, şî luaţi seama la covăţâle. (*În parte*) Aice-n capitalie eşti tot cu zâlele-n mână.

SLUJITORUL *(în parte):* Criţa, Răstiţa, Lăpşâţa şî Gurluiţă Brânzoi! Da'... a dracului nume!... Parcă să bat babele-n gură... Mă duc să-i torn în catastif. *(Merge spre barieră.)* Gurluiţă, Lăpşâţa... Criţa... *(Iesă.)*

CHIRIŢA *(la surugii)*: Pornit-aţi, jărpanilor?

SURUGIUL *(îndemnând caii)*: Hi, hi, hi! hi, copii... nu mă lăsaţi... Hi, hi, tătucă!... Hi, hi, mânca-v-ar lupii! *(Pocneşte.)* Hi, iudă!... Hi, jupitule! laca, mă! c-or să mă lase-n troian... Hi, hi, da'hi... lua-v-ar dalacu!... prohodi-v-ar cioarăle!...

CHIRIŢA *(scoţând capul, răpide):* Tacă-vă gura, beţâvilor, că vă aud copilele!

SURUGIUL: Ian lasă-ne, cucoană hăi... nu ne mai năcăjî că destul năcaz avem noi cu rădvanul ista, ardă-l focu!...

CHIRIŢA: Ba să te ardă pe tine focul... Auzi?!... Rădvan!... trăsura mea de nuntă, nouă-nouăşoară!... de-abia din vremea bejăniei!... Hai, mânaţi şi nu mai faceţi vorbă!...

SURUGIUL: Hi! hi!... odată copii, cu toţâi!... Hi! lăsa-v-aţi oasăle cioarălor şi pielea vamişului!... Ha, ho, ha, ho, tbrr!... Degeaba!... De-acum ne-am troienit!...

CHIRIŢA: Ne-am troienit?!... laca! na, şî alta acum... chiar colac piste pupăză. *(Feciorului:)* Ce stai ca un butuc în capră, mangosâtule... Coboară de-agiută la trăsură... Ian vez-îl, mă rog, parcă-i un boieri!... nu-i bun nici de-o treabă...

FECIORUL *(leneş):* Da' că-i chiar în zădar... Nu ne scoate de-aici nici dracu.

CHIRIŢA: Sărmane, sărmane... ţ-oi arăta eu acuş pe dracu, somnorosule... dă... dă!...

FECIORUL *(scoborându-se)*: Somnoros, da! Şî eu n-am închis ochii de două nopţi!

CHIRIŢA *(sărind din trăsură)*: Ian auz-îl că şî răspunde!... *(Lunecând:)* Carnaxî! că era să-mi rup şălele! *(Împingând feciorul:)* Ia, colo... colo la răzor, tontule... pune umăru de-mpinge, că eşti coşcogè... *(La surugiu:)* Hai, măi, opintiţi vârtos!

SURUGIUL: Hi, hi, zvânta-v-ar vântu şî v-aş vinde păstrama!

CHIRIŢA: Tacă-vă gura, blăstămaţâlor, că vă aud copilele! *(La fete:)* Astupaţi-vă urechile! *(În parte:)* Îi un păcat, cu nişte ghiorlani! *(La ţigancă:)* Da' tu, cheramò, ce stai acolo, parcă clocesti ouă?... Dă-te gios, să să mai uşureză trăsura.

ŢIGANCA: Cuconiţă, nu mă pot scoborî făr' de scară.

CHIRIŢA: Scară? ... Ţ-oi da eu la scară, coţofană... Deschide-ţi aripele şî sai la pământ... Da' doar' mi-i strâca cutia... c-atâta-ţi trebuie.

ŢIGANCA (*sărind*): Valeu! că mi-am sclintit piciorul! Valeu! (*Sărind, scapă cutia, care se strică.*)

CHIRIŢA: Tronc! parcă-nadins i-am zâs să mi-o strâce!... Of! săracan de mine! că-mi vine să ţâp şi să ieu câmpii! Mult oi să mai stau în drum? (*Aleargă la oblon şi lunecă.*) Carnaxi! că mi-o plesnit şâreturile de la rochie!... Aristiţo, Calipsâţo, daţi-vă gios şi voi, doar ne-om distroini mai degrabă... la aşa... frumos... încet, să nu lunecaţi.

(*Aristiţa şi Calipsiţa se cobor. Guliţă vrea şi el să iasă, dar Chiriţa îl opreşte.*)

GULIŢĂ (*cepeleag şi alintat*): Să mă cobor şi eu cu ţâţacele?

CHIRIŢA: Ba nu, Guliţa mamei... nu, drăguţă; matà şăzi în trăsură, ca să nu răceşti.

GULIŢĂ: E!... nineacă, vreau să mă cobor... na...

CHIRIŢA: Ba nu, suflete... dacă mă iubeşti... şăzi mătăluţă locului, puiule, şi te învăleşte cu contăşu băbacăi.

GULIŢĂ: Ei, m-am săturat de contăş; vreu să mă dau pe gheaţă...

CHIRIŢA: Ba... să nu faci pozna, Guliţa nineacăi, c-apoi s-a mânia nineaca şi nu ţi-a mai cumpăra minavet... ştii matà... minavetu care ţî l-am făgăduit...

GULIŢĂ: Aşa! De trii ani de când mă porţi cu făgăduinţa...

CHIRIŢA (*sărutându-l*): Guliţa mamei!... că nostim eşti... nu fi de diochi... (*Închide oblonul şi zice surugiilor:*) Hai, flăcăi, de-acum, că vă făgăduiesc bacşâş bun... câte un fifirig, de om... (*Căutând în culise:*) Iaca poznă! Da' unde-s surugiii?

FECIORUL: Or fi fugit!... cine ştie?... la vro crâşmă poate... (*În parte:*) Hei, că nu-s şi eu cu dânşâi?

CHIRIŢA: O fugit şi m-o lăsat lată în mijlocu drumului!... Bre! c-o să mă lovească ceva! (*Furioasă:*) Ei, apoi să nu te-apuce şăptezăci de năbădăici?... *Kirie elèison! (Vine iute în faţa publicului.*) Mă rog, cine ţâne poştele?... cine-i otcupcicul ghipcanilor?... Să deie ochi cu mine, dacă-l ţâne curăua... să-i zâc două vorbe... da' vorbe!... să le pomenească cât a trăi... ştii?... colè... engolpion de anul nou 1844.

I

Ian să-ţi spun, otcupcic dragă,
Vel-otcupcic de ghipcani!
Toţi motanii, fără şagă.
Nu-ţi plătesc nici chiar doi bani!
Of! mări, frate,
De ai păcate,
Cu cai de poştă să te porneşti,
De multă ciudă,

De multă trudă,
Te sâmți, cu poșta, că-mbătrânești!
Ba nu-s propele,
Nici căpițăle:
Ba șteangu-i putred de ars în foc!
Hi, pliosca, trosca,
Hi, trosca, pliosca!...
Sluga-n pricină... ești tot pe loc.

II

Drept să-ți spun, otcupcic dragă,
Vel-otcupcic de ghipcani!
Toți motanii, fără șagă,
Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!
Căci, dacă pleacă,
Colbul te-neacă;
Glodu-ți lipește benghiuri pe nas;
Biciul pocnește
De te-asurzăște,
Șî caii poștei alerg... la pas!
Ba stau la dealuri
Te dau de maluri,
Îți sfarmă trupul de nu mai poți!
Șî, de nu-ți pasă,
Ajungi acasă,
C-un ochi, c-o mână și cu trei roți!

(*Alergând în fund:*) Poftim poște!... Dacă nu merg caii, fug surugiii!... Da' unde s-o înfundat blăstămații? (*Intră în culisa din dreapta, din fund.*) Vai! că buni-s de spânzurat în iarmaroc!... Auzi! Carnaxî, că lunecușu-i!... Valeu!... (*Se aude căzând pe gheață.*)

ARISTIȚA
CALIPSIȚA: } Vai de mine! o căzut nineaca pe gheață!...

(*Alerg amândouă după Chiriță și se aud picând și țipând în culise: „Valeu!... Valeu!...")*

FECIORUL (*căutând în dreapta*): Haita... buf!... na, c-o căzut și duducile... Ha, ha, ha!... una piste alta...

(*În vremea aceasta, Guliță se coboară furiș din trăsură și începe a se da pe gheață).*

GULIȚĂ: Uța... a... a... Bine-i de dat de-a săniișul... Uța... a... a... Nineaca s-o dus... bine-mi pare!

ŢIGANCA (*ghemuită în cergă, lângă coada trăsurei*): Da' astâmpără-te, cuconaşule, că-i cadé gios şî ţî-i sparge capu.

GULIŢĂ: Taci, coţofană... nu cârâi.

ŢIGANCA: Haida-hai, că te-a vidé ea cucoana acuş.

GULIŢĂ: Taci, îţi zâc, c-apoi ştii... (*Către fecior:*) Măi, fecior boieresc, vin' de te dă pe gheaţă cu mine.

FECIORUL: Ce să fac?!... Că doar n-am zăce capete de strâcat...

GULIŢĂ (*mânios*): D-apoi, dacă-ţi poroncesc eu... nu vrei?... Ei las', măi bade, că te-oi drege eu!

FECIORUL (*în parte*): Ba-i drege tu pe cine-ai mai dres, sfrijâtule!

GULIŢĂ: Uţa... a... Las', că te-oi spune eu şî bunicăi, şî mătuşâcăi, şî babacăi, şî nineacăi... Uţa... a...

(Se aude dincolo de barieră un sunet de zurgalai şi un glas de jidov strigând: „vio, vio"!)

SCENA 2

FECIORUL (lângă oblon), ŢIGANCA (lângă coada trăsurei), GULIŢĂ (dându-se de-a săniuşul pe dinaintea ei); BONDICI, PUNGESCU, UN NEAMŢ CU ORGA şi SLUJITORUL

BONDICI (*la barieră*): Mă! cel cu trăsura... fă înainte!... Ce-ai închis şosăua?

FECIORUL (*căutând în stânga*): Dec! cum oi să fac înainte, dacă ne-am troienit?

BONDICI: Ce-mi pasă mie?... Dă-te-n lături, că n-am să şăd aici toată noaptea pentru hatârul tău.

FECIORUL: Măi omule, da' n-auzi că ne-am troienit?

PUNGESCU (*asemene la barieră*): Înhamă-te pe tine şi trage zdreavăn până ce-i ieşi din zăpadă.

FECIORUL: Ba-ţi pune pofta-n cui.

PUNGESCU: Hait! o păţirăm dă la roate... Ei, ce facem acum?

BONDICI: Hai să lăsăm harabagiul şî să ne suim într-o sanie de birjă.

PUNGESCU: Fie ş-aşa... Haid'... vină şi tu neamţule, cu noi.

NEAMŢUL: *No gut... maine heren.*

(Bondici, Pungescu şi neamţul cu orga intră pe la barieră. Slujitorul îi opreşte.)

SLUJITORUL: Cum îi numele d-voastră, domnilor?

BONDICI: D-lui îi spatariul Haţmaţuchi, şi eu, aga Crastaveţovici: amândoi cu şăzutul şi cu avutul în Focşani... Cât pentru d-lui, neamţul, îi vestitul baron *fon* Şonţberg, care vine de la Podul-Iloaiei ca să deie conţerturi instrumentale în folosul său. Drept care avem cinste a ne închina d-tale cu tot respectul, noi, sus-pomeniţâi şî jos-iscăliţâi: spatariul *Haţmaţuchi, i* aga Crastaveţovici, *i* baron *fon* Şoacăţânberg. (*Se închină şi vine în faţa scenei.*) Zî cruce-agiută şî dă înainte la catastih, dacă poţi, cenuşărule.

(*Slujitorul rămâne încremenit şi şuieră de mirare. Neamţul începe a cânta din orgă şi se trage în fund, lângă trăsură, Bondici şi Pungescu vin în faţa scenei.*)

PUNGESCU: Ha, ha, ha!... repede mi-l luaşi pă bietul dorobanţ, nene...

BONDICI: Nume vroia? nume i-am dat; să să sature.

GULIŢĂ: Îra!... Iaca un minavet de canari, cum vreu eu. (*Aleargă lângă neamţ, împreună cu feciorul şi cu ţiganca.*)

BONDICI: Iaca neamţu dracului!... nici n-o apucat a întra în Iaşi şî o şî început a rupe urechile iaşănilor. Nu-i destul că ne-o asurzât pe noi, în harabaua cea jidovească, de la Roman şî tot drumul!... la să vezi cum o să-mi gologănească sâmpatrioţii!... Păcat numai că n-are vro momiţă sau vrun urs, că s-ar face stup de bani.

PUNGESCU: Ce spui, vere?... Care vrea să zică... dobitoacele aci în Iaşi?...

BONDICI: Hai, hai!...

PUNGESCU: Apoi dar... ne-am sfinţitără noi doi?

BONDICI: *Ni boisa,* fricosule!... nu mi te da, păcătosule!... Dar, ia lasă vorba asta... să venim la treaba noastră. Am scăpat din Focşani cum am putut... cu nepus în masă... că de punea mâna ispravnicul pe noi, ne trântea poate la gros...

PUNGESCU: Vrei să zici la puşcărie.

BONDICI: Şî asta din pricina ta; dacă eşti prost, şî laşi să te prindă la cărţi cu mâţa-n sac!...

PUNGESCU: Ce pisică-n sac, neneo? Vina mea-i dacă s-a găsitără alt cartofor mai ţeapăn decât mine şi m-a zăritără când am tras pă riga dă desubtul cărţilor?

BONDICI: În sfârşit, ce-o fost s-o trecut... am scăpat de-acolo; acum ne rămâne să ne păzâm aici vro câtăva vreme, păn' ce s-o face lucru muşama... De aceea trebuie mai întâi să ne prifacem numele; să le mai lungim. Tu te-i chema de azi înainte Pungescovici şi eu Bondicescu.

PUNGESCU: Ei, ş-apoi!... despre trai, cum o s-o ducem? Că numai cu *escu* şi cu *ovici*, tot covrigi, tot spanac.

BONDICI: Despre trai?... Helbet!... Feţi-logofeţi de soiul nostru, cu meseria stosului şî a bancului, nu per în Iaşi.

PUNGESCU: Se poate, nenişorule... dar mai bine m-aş închiorchioşa eu în Bucureşti.

BONDICI: Pentru ce, neică?

PUNGESCU: Pentru ce?

De-ai umbla întreaga lume,
De-ai călca pe rând anume:
Ţara englezească,
Ţara franţuzească,
Ţara spanioleasca,
Nemţească, leşească,
Italinească,
Pân' şi cea grecească,
N-ai găsi, chiar într-o mie,
Aşa târg vestit să fie
Pentru boscărie,
Pentru stosărie,
Pentru coţcărie,
Matrapazlărie,
Şi ruşfetărie,
Şi potlogărie!

BONDICI: Nu zâc ba, neiculiţă; dar apoi şî târgul nostru... când ai şti... (*Caută împrejur.*)

PUNGESCU: Spune, că nu ne aude nime.

BONDICI: Iaşul nostru-i chiar de gemine cu Bucureştiul vostru.

PUNGESCU (*cu bucurie*): Aoleo!

BONDICI: Ce-ţi spun eu!

PUNGESCU: Care vrea să zică... de-om lua treaba dă la mertepèa, ş-aci, am înfundatără pă dracu?

BONDICI: Ba încă şî pe tată-său... c-apoi vezi tu, neiculiţă... viaţa-i un stos, de la început păn' la sfârşit, şî lumea, o masă de cărţi. Tot meşteşugul îi să pontarisăşti la vreme şî să găsăşti ruteaua noroculuí, ca să faci roi...

PUNGESCU: Prea bine... dar dacă ai goană dă fante?

BONDICI: Furi o carte, ş-aşa îţi dregi bosuiocul.

Neneo, mă crede, viaţa-i un stos;
Lumea, o masă cu postav verde:
Tot meşteşugu-i de-a giuca gros,
De-a punta bine şî... de-a nu perde!

PUNGESCU: Ei, apoi halal dă mine!

BONDICI
Halal de tine dacă vei şti
Să-ţi spoieşti bine fruntea, obrazu,
Şî, fără frică de-a te roşî,
Să faci transporturi... cu cinstea mazu!

(*Împreună*)

Halal	de tine, dă mine	dacă	vei voi	şti

Ş.c.l., ş.c.l.

SCENA 3

Cei dinainte; CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA

CHIRIŢA: Of!... îmi vin istericale grecești!... Am alergat prin toate crâşmele, şi surugiii... tufă... Of! cine mi-o zâs să mă pornesc eu de la Bârzoieni?...

ARISTIŢA: Nineacă... nu te tulbura, că iar te-a durè rastul.

CHIRIŢA: Cum să nu mă tulbur. Aristiţo dragă... dacă m-o lăsat în mijlocul drumului, cu căţăl... cu... Ce-o să facem acum?...

BONDICI (*în parte*): O nineacă cu două fete... (*Încet, lui Pungescu:*) Aţâne-te, muntene, c-aici-i pe treabă...

PUNGESCU (*scoţând răpide o pereche de cărţi, taie răpide un stos*): Pă trebuliţă?... Hareci!... Stos!...

CHIRIŢA (*cu deznădăjduire*): Şî nici un bărbat... nime ca să ne vie într-agiutor... Îmi vine să mă trântesc la pământ, ca jâdanii!

BONDICI: Un bărbat!... Iată-mă-s!... poroncă! (*Înaintează spre Chiriţa.*)

CHIRIŢA: Ce-mi văzură urechile şî ce-mi auzâră ochii?!... Slavă ţâie, Doamne, că iată în sfârşit un creştin!...

PUNGESCU: Doi hristiani, cocoană... că sunt şi eu p-acilea.

CHIRIŢA: Foarte vă mulţămesc... Dar, mă rog, să mă fericesc cu numele dumilorvoastră...

BONDICI: D-lui, prietinul meu, este spatariul Pungescovici.

PUNGESCU: Şi d-lui, aga Bondicescu, al meu amic...

CHIRIŢA (*în parte*): Un spatar ş-un agă! (*Încet şi răpide fetelor:*) Ţâneţi-vă mai drept şi zâmbiţi nurliu.

BONDICI: Dar, mă rog, cucoană, să ne norocim şî noi...

CHIRIŢA: Eu sunt cucoana Chiriţa a banului Grigori...
BONDICI: Şî duducile?...
CHIRIŢA: Bârzoi...
BONDICI: A! Bârzoi!... Sî duducile?...
CHIRIŢA: *Ot* Bârzoieni... (*Se închină.*)
BONDICI: Am înţăles... Dar duducile?
CHIRIŢA: Copilele mele... Aristiţa şî Calipsâţa. (*Încet, fetelor:*) Faceţi tali frumos (*Tare:*) Le-am adus la Iaşi, drăguţâle, ca să pitreacă câşlegile; şî, puneţi-vă în gând, boierilor, că după ce ne-am năcăjit pe drum două zâle şî două nopţi, când s-agiungem la gazdă... ne fug surugiii tocmai la capătul târgului.
BONDICI: Cum să poate?!
CHIRIŢA: Aşa, zău... Am păţât-o chiar ca cela care s-o înecat la mal.
BONDICI: Ei!... las', că-oi spune eu asta vărului meu...
CHIRIŢA: D-lui, ţâne poştile?
BONDICI: Dar'.
PUNGESCU (*încet lui Bondici*): O tăiaşi groasă, nene...
BONDICI: Taci, nerodule...
CHIRIŢA: Să-ţi spun drept... dar să nu-ţi fie cu supărare... vărul dumitale n-are nici un haz cu poştile d-sale... Lehamete şî de parale.
BONDICI: Da de câte ori i-am spus-o eu însumi, cucoană dragă... Ce folos însă!... nu înţălege de cuvânt... (*Încet, lui Pungescu:*) Ce zâci de fete, măi?
PUNGESCU: Au zestre oare?
BONDICI: Aşa-mi miroasă... (*Cucoanei Chiriţei:*) Cucoană Chiriţă, noi amândoi suntem gata la poroncile d-tale şî prea fericiţi de a te putè înlesni la orice-i dori în târgul nostru...
CHIRIŢA: Bunătatea d-voastră...
BONDICI: Ce să potriveşte!... Primiţi deocamdată braţăle noastre, ca să vă ducem la gazdă, şî cât pentru trăsură, n-ai nici o grijă... om trâmete boii noştri ca s-o aducă.
CHIRIŢA: Bucuros!... (*În parte*): Ce cuconaşi de treabă!... Când ar fi şî holtei! (*Încet, fetelor:*) Daţi braţul şi mergeţi pupuică... tot pe vârful scarpilor...

TOŢI
Haideţi împreună
Vesăli să pornim,
Şî-ntr-o casă bună
Să ne găzduim.

BONDICI
(*Aristiței, dându-i brațul*)
Demuazelă dragă, sunt pre fericit,
Că să-ți dau eu brațul m-am învrednicit!

PUNGESCU
(*Calipsiței, asemene*)
Demuazelă scumpă, în veci n-oi uita
C-astăzi, la braţetă, merg cu dumneata!

CHIRIŢA
(*în parte*)
Unul zâce-i agă, celalalt spatar;
De i-aş prinde gineri, i-aş lua în dar!
Unul zâce-i agă, celalalt spatar;
De i-aş prinde gineri, aş da sărindar!

TOŢI
Haideţi împreună
Etc., etc., etc.

(*Bondici, Pungescu, Aristița și Calipsița ies la braţetă prin dreapta. Chiriţa-i urmează puţin şi se opreşte. Neamţul, care a stat tot în fund, începe a cânta din orgă.*)

SCENA 4

CHIRIŢA; GULIŢĂ şi ceilalţi

CHIRIŢA (*oprindu-se*): Da'... Guliţă? *Kirie elèison!*... că era să-mi uit odoru-n trăsură... (*Se întoarce şi găseşte pe Guliţă lângă neamţ.*)

GULIŢĂ: Nu pe aista, monsiu neamţule... cântă pe cellalt. (*Bate din picioare cu mânie.*) Nu pe aista, pe cellalt.

NEAMŢUL: *No! lasenzi şon gheen!*

CHIRIŢA: Ce-mi văzură ochii?!... O ieşit dimonu din trăsură!... şî făr' de blană!... Săracan de mine, c-a fi înghețat!... (*Aleargă la Guliţă.*) Ce faci aici, diavoli?... Nu ţi-am spus să nu ieşi din contăşul băbacăi?...

GULIŢĂ: Ei, m-am săturat de contăş ca de mere acri...

CHIRIŢA: Auzi?... Ian priveşte cum i s-o roşât nasul... Parcă-i o sfeclă digerată! (*Îi şterge nasul cu batista.*) Doamne! Doamne! ce păcat cu nişte plozi!... Măi Ioane, adă blana din trăsură... L-a lovi un giunghi şî mi-a fi mai mare beleua. (*Feciorul aduce o blană din trăsură.*)

FECIORUL: Iaca şuba cuconaşului...

CHIRIŢA: Şi voi... chiori aţi fost de l-aţi lăsat să iasă dizvălit?... Vină să te-mbrac, pacatule... Ei, vină azi şî nu mă supăra.

GULIŢĂ: Nu mă supăra nici matà.

CHIRIŢA: Auzi, plodu?... Las', că ţ-oi arăta eu... (*Îl îmbracă cu de-a sila.*) Şăzi binişor!... nu crâcni!... ţâst!... să nu-ţi aud gura!...

GULIŢĂ (*zbătându-se*): Nu vreu, nu vreu. (*Plânge.*) Las', că te-oi spune eu babacăi...

CHIRIŢA (*trăgându-l târâit*): Ce face?!... Of! c-o să mă nebunească dimonul... Parcă văd că iar are să m-apuce rastu... Ascultă, Guliţa nineacăi; hai, că ne-aşteaptă ţâţacele.

GULIŢĂ (*trântindu-se la pământ*): Nu-mi pasă mie de ţâţace... nu merg!

CHIRIŢA: Ei, vină, că-ţi cumpăr minavetu cela... ştii matà...

GULIŢĂ: Cumperi?... Dacă-i aşa... ie-mi-l pe aista, a lui monsiu neamţu. Vină cu noi, monsiu neamţule...

NEAMŢUL: *Gut... gut... ser bevol.*

CHIRIŢA (*în parte*): Las' să te văd eu acasă, pacatule, c-apoi ţ-oi da un minavet de nu l-îi putè duce... Măi Ioane, rămâi aici cu ţâganca, ca să păzâţi lucrurile, păn' ce-or veni boii să rădice trăsura... Da' doar îţi perde vro cutie... c-apoi sfântu Neculai îi gata! (*Pleacă cu Guliţă spre dreapta.*)

SCENA 5

Cei dinainte; VĂDUVA, AFIN, SĂRDARUL CUCULEŢ

AFIN: Ce minune!... Cucoana Chiriţa?!

CHIRIŢA: Cucoana Nastasâca!

AFIN: Bine-ai venit!

CHIRIŢA: Bine-am găsât! (*Se sărută.*)

AFIN: Da' ce vânt te-o adus pe la noi, soro dragă?

CHIRIŢA: Mi-am adus fetele, de câşlegi, după obicei. (*Încet:*) Da' d-ta, cum te întâlnesc sângură... lângă barieră?

AFIN: Am ieşât puţân ca să mă primblu afară din târg, că pin târg îi potop... te ferească Dumnezău!...

CHIRIŢA: Da' bine... pe gios?... Ha?... Ei, dă... nu te roşî, soro dragă... Lumea-i lume, şî tinereţa... Ce te sastisăşti?... Între noi...

AFIN: Da' nu mă sastâsăsc, soro, nicidecum... Mă primblu pe gios, pentru că aşa-mi place. Am venit cu sărdariul Cuculeţ.

CHIRIŢA: Cu sărdariul? (*În parte:*) Hm! mititica...

CUCULEŢ: Sărut mânele, cucoană Chiriţă.

CHIRIŢA: Plecăciune, arhon sărdar. Tot la Agie eşti?

CUCULEŢ: Director şi supusă slugă.

CHIRIŢA: Şi la mai mare!

CUCULEŢ: Amin!

AFIN: Da'... unde-s duducile?

CHIRIŢA: Îra!... ba că chiar!... unde-s?

AFIN: Ha, ha, ha!... pe mine mă-ntrebi?

CHIRIŢA: Bine zâci, săruta-ţ-aş ochii... S-o pornit de-aici, la braţetă cu doi cavaleri...

AFIN: La braţetă?... cu doi cavaleri?...

CHIRIŢA: Precum zâci, soro; unul, aga Bondicescu, şi cellalt, spatariul Pungescovici... doi bujori, surioară, două zarnacadele!

CUCULEŢ (*în parte*): Bondicescu? Pungescovici?... Mare poznă! (*Scoate un răvaş şi-l citeşte.*)

AFIN: Ei bine, şî-ncotro o apucat tuspatru?

CHIRIŢA: Hoisa, pe şoşă...

AFIN: Dar îi cunoşteai mai de mult?

CHIRIŢA: Ba, cât hăciu!... Mi-o ieşât în drum, să-mi deie agiutor; că nu ştii, soro, ce-am păţât?... m-am troienit!... Şi să vezi d-ta: Mă pornesc de la Bârzoieni... şi încă bărbatu-meu îmi zâcea: Soro dragă, nu te porni... stăi..., când, ce să vezi?...

AFIN: Apoi bine, cucoană Chiriţă, să poate să-ţi laşi copilele pe mâna unor necunoscuţi?... Cine ştie ce berbanţi?...

CHIRIŢA: Puşche pe limbă-ţi... vai de mine! că începe a mă umfla grija din tălpi... mă furnică sudori pe spate... laca pozna gata!... Nu cumva să zăresc pe şoşa? (*Se apropie de culise şi caută înăntru.*)

CUCULEŢ (*în parte*): Sameşul din Focşăni îmi scrie, cu poşta de astăzi, despre un Bondici şî un Pungescu, doi coţcari care o dizbrăcat lumea pe-acolo... şî mă sfătuieşte să-i privighez de aproape... Oare tocmai ei să fie?

CHIRIŢA: Nimică! Tufă!... O întrat fetele-n pământ!... Vai de mine! Arhon, sardar nu mă lăsa!... De-a afla bărbatu-meu, zău, am sfeclit-o!... Ioane, aleargă; ba... ba... stăi la trăsură... Arhon sardar... rădică toată Agia în picioare!... Săraca de mine!... aşa poznă!... să-mi fure fetele de la ochi!... Hai degrabă cu toţâi să le căutăm... Biata Aristiţa!... Biata Calipsâţa!... Sfinte Mina... să ştii că-ţi dau şăpte paraclisuri!...

Degrabă, degrabă,
Cu toţi s-alergăm,
Să mergem în grabă
Să le căutăm.
Vai, bietele fete!

Că le-am prăpădit,
Şi le-am dat pe bete...
De-acum m-am topit!...

(Neamţul începe a suna un valţ).

CHIRIŢA *(furioasă, alearg㠖 de împinge pe neamţ)*: Da' du-te pârlii, şonţule, cu ţârlâitoarea asta *(Lunecă.)* Carnaxi! că era să mă prăbuşăsc!

TOŢI
Degrabă, degrabă
Etc., etc., etc.

(Toţi aleg în dreapta; Chiriţa trage de mână pe Guliţă, care trage, asemene, pe neamţ de poala surtucului. Feciorul boieresc şi ţiganca rămân lângă trăsură.)

(Cortina cade)

ACTUL II

Teatrul reprezintă o odaie mare cu patru uşi; una în fund, care dă în tindă; una în stânga, pe al doilea plan, care duce în ietacul Chiriţei; două în dreapta, dintre care una, cea pe întâiul plan, se deschide în apartamentul Aristiţei şi Calipsiţei, iar cea de mai în fund, în odaia lui Guliţă. În faţă cu uşa apartamentului fetelor este aşezată, lângă părete din stânga, o măsuţă cu o besactè deschisă şi cu gavanoşele de dresuri, păişoare de făcut sprincenele şi un bust de carton. În dreapta, lângă uşa din fund, o masă mare cu rochii întinse pe dânsa. Scaune etc...

SCENA 1

CHIRIŢA (şede dinaintea toaletei şi-şi face sprâncenele), ŢIGANCA (calcă rochii, în fund)

CHIRIŢA
(cântă)
Ochii şi sprâncenile
Fac toate pricinile...

(Se aude în odaia lui Guliţă un minavet.)

CHIRIŢA (*răsărind*): Iar!... O să mă năucească trântoru cu minavetu lui! Cât îi zâulica de mare tot ţârlâieşte... de urlă cânii mahalalei... Fa, fa Ioană, du-te de zî cuconaşului să tacă, că m-am săturat de mòjâcă ca de mere pădureţă... îmi vine acru... (*Ţiganca intră în odaia lui Guliţă.*) Aşa mi să cade, dacă mă potrivesc eu de-i cumpăr minavetu cela de la neamţ. Las' că ţâne cât dracu pe tată-său... Tronc! că mi-o dat nucuşoară-n ochi... Fa!... fa!... (*Ţiganca vine înapoi.*)

ŢIGANCA: Aud, cucoană.

CHIRIŢA: Mă rog, ce ţi-am spus când ţi-am poroncit să-mi găteşti păişoare cu bumbac pentru sprâncene?... aud?...

ŢIGANCA: Mi-ai zâs...

CHIRIŢA: Nu ţi-am zâs să mi le faci subţâri?... Ian vezi cum mi le-ai meşterit... Parcă-s buzdugane de vel-armaş din vremea Domnilor greci!...

ŢIGANCA: Da' lasă, cuconiţă, că-s tocmai cum trebuie... Doar ţi-am mai făcut eu pământufuri şi badanale de sprâncene.

CHIRIŢA: Cum ai cârâit?...

ŢIGANCA: Niciodată nu ţi-ai făcut aşa de frumoase sprâncene... parcă-s două lipitori umflate...

CHIRIŢA: Înghinate-s cum trebuie?

ŢIGANCA: Dizghinate... dizghinate...

CHIRIŢA (*strănutând tare*): Pe braţă!... M-a fi pominind d-lui, Ioană.

ŢIGANCA: Te-a fi pominind, cucoană.

CHIRIŢA: Când ar fi faţă sufleţălul, să mă vadă... cum şi-ar mai răsuci musteţâle!... (*Iar strănută.*) Iar mă pomineşte!

Ochii şi sprâncenile
Fac toate pricinile.
Şî cu foc şî cu pârjol,
Pe Amor îl dau de gol.
Când un tinerel îţi place
Ş-amorez voieşti a-l face,
Cât mi-l iei puţân la ochi,
L-ai trecut cu de diochi.
Cât îi joci şî din sprâncene,
De amor să umflă-n pene,
Cât din buză mi-i zâmbeşti,
Chiar pe loc îl nebuneşti.
Iar de-i faci ş-aşa din mână...
Îi calare pe prăjână!

(*Se aude iar minavetul în odaia lui Guliţă.*)

CHIRIŢA: Iar! iar!... Valeu! că mare pacate c-un plod!... Îmi vine să latru! (*Aleargă la uşa lui Guliţă.*) Ţâst, diavoli, că mă bagi în ipohondrie.

GULIŢĂ (*din odaie*): Las', nineacă, că învăţ mujâca.

CHIRIŢA: Ţ-oi da eu acuş o mòjâcă, trântorule, de nu-i putea-o înghiţî! (*Intră în odaie.*)

ŢIGANCA: Vai de mine! ce pacate pe capu meu de când am venit în leşul ista!... Ba îmbracă pe cucoana... ba găteşte duducile... ba calcă rochii de bal... ba arde nucuşoară de sprâncene. Mă mir cum nu s-o săturat de zbânţuit!... Ieri o fost la fteatru, şî-n astă-sară merg la bal, la Afinoaia; ş-apoi şî alt pacat! că încep a să-mbrăca de pe la toacă... Îmi vine, zău, să ieu câmpii.

(*Se aude dând palme în odaia lui Guliţă, şi Guliţă plângând.*)

CHIRIŢA (*întrând*): Ia aşa!... mai bine-i scânci tu decât oi turba eu... Ce miroasă-aici a pârlit?... Arde ceva, vro petică?... (*Aleargă la masa cu rochii de râdică una şi o arată arsă în poale.*) Iaca pozna! c-o lăsat cioara feru pe rochii... destulă treabă!... Ian priveşte... rochie de bal îi asta?... Ei! apoi să n-o ucizi în bătaie?! Bunătate de rochie cumpărată la Leiba Grosu cu o mulţime de bani: douăzăci ş-atâţi de jumătăţi de irmilici noi!... (*Aruncă rochia în obrazul ţigancei.*) Na! stăhie-mpeliţată... mănânc-o friptă cum îi... şî lipsăşti din ochii mei, că întru acuş într-un pacat.

ŢIGANCA: Cuconiţă...

CHIRIŢA: Lipsăşti, îţi zâc!... pei, că te zgârii!...

(*Ţiganca fuge în odaia Chiriţei.*)

CHIRIŢA (*plimbându-se furioasă*): Uf! că nu mai este de suferit! De când am venit în leş, ca să-mi mărit fetele... am prins la istericale ca o cheràţâţă. Poftim!... Cu ce-oi să mă duc eu acum la balul Afinoaiei?... Trebuie iar să-mi pun rochia cea de catifè roşâie şî turlubanu cel cu pene stacojâi... ca să mai aud iar vrun obraznic zâcând că seamăn cu Nastratin Hogea, ca mai dăunăzi, la bal maschè... Nu-i de suferit, nu-i de suferit şî pace!

Dumnezău să te ferească
De cutremur şî de foc,
De ghipcani ce stau în loc
Şî de slugă ţâgănească.
Şî de-acele slugi plecate
Ce să-nchin, te linguşăsc
Pân' ce-ţi sar deodată-n spate,
Şî ca corbii te ciupesc.
Aşa slugi le e de fugă,

Sau de ele sângur fugi...
De nu vrei s-agiungi chiar slugă
La aşa plecate slugi...

(*Se aude afară următorul dialog.*)

AFIN: Acasă-i cucoana?
FECIORUL: Acasă; dar să ghilosăşte acum.

SCENA 2

CHIRIŢA; AFIN, LULUŢA

CHIRIŢA: Auzi, tontu? (*Aleargă la uşa din fund şi deschide.*) Cucoană Nastasâcă... poftim! nu te potrivi...

AFIN: Poate că te deranjarisăsc, cucoană Chiriţă?... dar n-am vrut să-ţi trec pe la poartă ca o străină...

CHIRIŢA: Cum să mă rânjarisăşti tocmai d-ta?...

LULUŢA (*în parte*): Rânjarisăşti?... ha, ha, ha!...

CHIRIŢA: Iaca şî Luluţa!... Ai scos-o din pasion astăzi?...

AFIN: Dar', pentru că mâne îi duminică.

CHIRIŢA: Da' vezi ce frumuşâcă-i, diavoloaica! Îţi vine s-o mănânci de vie.

LULUŢA: Să mă mănânci?... mersi. (*În parte:*) Şî n-are macar nici dinţi.

CHIRIŢA: Ha, ha, ha!... Bat-o norocul! Nostimă-i!... Vină să te sărute mătuşâca, Luluţă dragă... (*O sărută.*)

LULUŢA: Alei! *maman*... ce-o pătât mătuşâca de şi-o pus lipitori pe frunte? (*Arată sprincenele Chiriţei.*) O doare capu?

CHIRIŢA: Eu, lipitori?!...

AFIN: Ce lipitori?... Unde vezi tu lipitori...

LULUŢA: Ha, ha, ha!... ba-s sprâncene... şî una-i numai pe jumătate!

CHIRIŢA: Ha, ha, ha! (*În parte:*) Cum i-aş suci gâtu când ar fi a mea!

LULUŢA: *Maman,* să-mi cumperi şî mie o păreche de sprâncene din târg, ca să le pun păpuşăi de Anul Nou.

AFIN: Bine, bine, ţ-oi cumpăra; taci din gură.

CHIRIŢA: Da' de ce să tacă, soro? Las' să vorbească copila... că zâce tot nişte lucruri... Să cunoaşte că învaţă la pasion...

LULUŢA: Pansion, mătuşică, nu pasion.

CHIRIŢA: Fie şî pansion, că doar nu m-o crescut mama cu gubernată, ca să ştiu nemţăşte.

LULUŢA: Guvernantă, mătuşâcă, nu gubernată... Da' bine, mătuşâcă, aşa vorbiţi pe-acolo, prin provinţie?...

Guvernanta ne-o spus nouă
Că vorbiţi o limbă nouă:
Când e vorba de parchet;
Zâceţi curat că-i pichet.
Când e de tapisărie?
O numiţi patisărie.
Când de botine de glanţ?
Zâceţi botoaie cu clanţ.
Un ceasornic hronometru?
Îl numiţi cu barometru,
Ş-orice lucru de bonton?
Monton, zebon sau triton!

CHIRIŢA: Ha, ha, ha! Ce giuvaer îi! Ha, ha, ha! (*În parte, furioasă:*) Ce triton ţ-aş trage eu, trântorule... (*Tare:*) Ha, ha, ha ha! are un duh cât şapte, şi dă dintr-însa nişte vorbe... Ha, ha, ha!

AFIN: Mă rog, să nu mi-o diochi...

CHIRIŢA (*scuipând*): Ptu... ptu... ptu...

LULUŢA (*culegând un pai, jos*): Na! că ţ-o sărit un dinte, mătuşâcă.

CHIRIŢA (*spărietă*): Un dinte? (*Se răpede şi ie paiul.*) Ce dinte?... un pai!...

LULUŢA: Altă dată să ştii, mătuşâcă, că aici în Iaşi nu este obicei să faci ptu, ptu în obrazul altòra... nu-i frumos...

CHIRIŢA: Auzi pacatu?... auzi cum m-o înşălat?... de mi-o sărit inima din loc!... Să-ţi spun drept, soro, dragă ţi-i hazlie Luluţa... dar îi cam obrăznicuţă... adică, să nu te superi.

AFIN: Madmuazelă, cere pardon mătuşâcăi.

LULUŢA: Bai... bai...

AFIN: Nu vrei?... când îţi poroncşte *maman?*... Apoi să te duci degrabă la caraul, şi să nu crâcneşti.

LULUŢA: Mersi, *maman.* (*Se închină; în parte:*) Tot mă dureau picioarele; mai bine-oi şădea pe scaun.

(*Se duce de se pune pe scaun înaintea toaletei, şi, în toată vremea scenei următoare, se apucă de face sprincene şi musteţi bustului de carton ce este pe masă... îi pune roşu şi-i aşază zulufii.*)

CHIRIŢA (*în parte*): Bine i-o făcut. (*Tare:*) Da de ce treabă, soro dragă?

AFIN: Las' să mai prindă la minte, că-i pre nebună... Da' ia spune-mi, mă rog, ce fac copilele d-tale?

CHIRIŢA: Aristiţa şi Calipsâţa?... Să gătesc de bal pe deseară, la matà.

AFIN: De pe acum?... De abiè o tocat...

CHIRIŢA: Ştii matà cum sunt fetele, când să gătesc de bal... Ba le trebuie una... ba alta... şî, când te trezăşti, o înnoptat detot... De aceea-i mai bine să să apuce de tualetă încă cu zâuă... povestea vorbei: însuratul devreme şi mâncarea de dimineaţă...

AFIN: Apropò de însurat... nu s-o înfăţoşat nici un holtei ca să ceie duducile?

CHIRIŢA: Of! bată-i concina holtei!... că asta mă mănâncă pe mine... Ai fete, soro, ai şi peri albi... Zâce că este la ftiatru un cântic cu of, of, of...

AFIN: Îl ştiu... cel din *Peatra din casă*...

CHIRIŢA: Nu ştiu din ce peatră a fi; dar nu-ţi uita vorba... L-am auzât odată la Botoşăni, şî de-atunci-mi huieşte necontenit în cap, ca un bondari. Am să ţî-l cânt:

Of, of, of, ce supărare
De-a avè o fată mare!

AFIN: Da, îl ştiu, soro... l-am auzât...

CHIRIŢA: Nu-ţi uita vorba...

O hrăneşti
Ca s-o creşti,
Ş-apoi trebuie să porneşti
La vânat
Pin cel sat,
Ca să-i cauţi un bărbat.

AFIN: Şi celelalte; destul... îl cântă şî ţâganii, de ne asurzăsc.

CHIRIŢA: Nu-ţi uita vorba...

De-i flăcău
Nătărău,
Te închini la duhul său.
De-i ghebos,
Urâcios,
Îi zâci nostim şî mumos;
Şî-i zâmbeşti,
Îl slăveşti,
Doar să-l poţi să-l ginereşti.

(*Împreună*:)

CHIRIŢA:
Of, of, of, ce supărare
De-a avè o fată mare!

AFIN

Of, of, of, ce supărare
Cu-o nebună ce leac n-are!

CHIRIȚA: Ei, apoi închipuiește-ți acum, soro... dacă cu o sângură fată ai atâte supărări, dar cu două?... Când ai două cucoare mari ca mine?...

LULUȚA (*în parte*): Are cucoare mătușâca?... Am să-i cer să-mi deie una mie.

CHIRIȚA: Îra!... surioară dragă... eu te țân de un ceas în picioare... alei!... la, așa pățăsc de câte ori gândesc că am fete de măritat; îmi perd mințâle. (*Aduce scaune.*) Poftim de ședzi, mă rog... și mă iartă.

AFIN: Foarte-ți mulțămesc... că trebuie să mă duc îndată acasă pentru ca să port de grijă despre cele trebuincioasă pentru bal.

CHIRIȚA: Da' ian mai ședzi... pentru hatârul meu... Să mă vezi moartă... să mă-ngropi, de te-i duce.

AFIN (*în parte*): Vai de mine! că mi-am găsât beleua... (*Șede.*)

CHIRIȚA (*puindu-se pe un scaun*): Ș-așa cum îți spuneam: zâc într-o zî boieriului: – Frate! știi c-avem două fete mari? – Ba ce mari, îmi răspunde sufletâlul, coșcogea!... cât niște zdragoni! (Bărbatu-meu îi tare mucalit, bată-l-ar norocu c-un car de galbeni!) – Ei bine, îi zâc eu gândit-ai, dragă, să le măritâm? – Hai, hai! le-am găsât doi bărbați șucadă. – Care și care? – Paharnicul Brustur și căminariul Cociurlă, vecinii moșâiei noastre. – Brustur și Cociurlă?... Elei, frate... cum o să-mi dau fetele după niște boierinași de țară?... Fete frumușâle... tinerele... curățâle... hărnicele... cu franțuzasca lor... cu ghitarda lor... cu cadrilu lor... gospodine bune... iconoame... cetite... giucate... pricopsâte... să le fac eu, pe una Brusturoaie, și, pe ceealaltă, Cociurloaie... Atunci s-agiungă!... – la, Brusturoaie, ia, Cociurloaie... mai bine decât or mocni ș-or îmbătrâni în casa părintească... Brustur și Cociurlă au moșâoare bune, au bănișori buni... au vitișoare bune. – Ei! și pentru că au vite, de aceea să-mi fac eu blăstămul ca să le dau copilele?... Ba, cât îi cucu!... Ș-or pune d-lor pofta-n cui! – Ba nu ș-or pune-o, pentru că le-am făgăduit. – Ba ș-or pune-o. – Ba nu ș-or pune-o. – Ba ș-or. – Ba nu. – Ba ș-or. – Ba nu. – Ah... ș-am leșânat!...

AFIN: Ai leșînat?

CHIRIȚA: Fără doar și poate... Da' știi? Lată!... Când m-am trezât, bietu sufletâlul își smulgea mustețâle de deznădăjduire! Și pentru ca să mă liniștească, mi-o făgăduit să mă lase ca să vin în câșlegi la leș, cu fete cu tot... pentru ca să cerc doar le-aș putè mărita aici... Însă mi-o hotărât ritos că de n-oi izbuti să prind gineri prin leș până la sfârșitul câșlegilor, apoi îmi brusturește și-mi cociurluiește odoarele, ca mai bine.

AFIN: Ei, şî păn-acum nu s-o arătat nime?

CHIRIŢA: Cum nu?!... Înţălegi că îndată ce-am sosât aici mi-am scos fetele la ivală... pe la ftiatru, pe la suarele... ghiolsâte, gătite, împopoţonate, îmbrăcate tot după modă... Ce dracu să faci?... Dacă ai giuvaeruri, trebuie să le arăţi.

AFIN: Şî, în sfârşit?

CHIRIŢA: În sfârşât, am prins doi în capcană... dar însă nu mi-o pominit nici bechi de Isaïa dănţuieşte.

AFIN: Cine şî cine?

CHIRIŢA: Aga Bondicescu şî spatariul Pungescovici!... Ştii, tinerii cei doi care pornisără cu copilele la braţetă, când ne-am troienit în Păcurari, şî care i-am întâlnit întrând tuspatru la han la Pârlita?... Bondicescu, soro, şî Pungescovici...

AFIN: Da, îi ştiu... i-am zărit când ţi-ai luat fetele înapoi. (*În parte:*) Sardarul Cuculeţ mi-o vorbit de ei ca de nişte berbanţi.

CHIRIŢA: Aud?...

AFIN: Mă rog... îi cunoşti?

CHIRIŢA: Cum nu?!... Vin în toate zâlele să ne vadă. (*Încet:*) Şî ştii una? Pare-mi-să că li s-o aprins călcăile...

AFIN: Aş!

CHIRIŢA: Ce-ţi spune Chiriţa!

AFIN: Da' n-ai cercetat... ce sunt?... de unde-s?... ce stare au?

CHIRIŢA: Ce atâta cercetare... când unu-i agă, şî cellalt spatari!... Ş-apoi tineri, soro... cu vorbă, cu ighemonicon... cu tabieturi... iar nu ca Brustur şi Cociurlă... groşi în ceafă şî morocănoşi... Aşa gineri mai vin de-acasă, şî să vezi... (*Vorbeşte la urechea Afinoaiei.*)

LULUŢA: Uf! m-am săturat de caraul.

AFIN (*apropiindu-se de Luluţa*): Da' ce te-ai apucat acòle de făcut?

LULUŢA: *Maman,* am gătit păpuşa de bal... l-am făcut sprâncene... am boit-o cu roş... i-am pus benghiuri ca la mătuşâca... la vezi cât îi de...

AFIN: Sprâncene?... benghiuri?... roş?... Da' unde le-ai găsât toate aceste?

LULUŢA: În besăcteua mătuşâcăi.

CHIRIŢA (*furioasă*): Ha; în besăc... laca dimonu... că mi-o cotrobăit toate lucruşoarele... (*Merge de ascunde gavanoşelele în besectè.*)

AFIN: Madmuazelă, nu-i frumos... (*Pufneşte de râs.*)

SCENA 3

Cei dinainte; GULIȚĂ

GULIȚĂ (*alergând cu un răvaș din odaia lui*): Nineacă, nineacă... iaca un răvaș de la băbaca. (*Se oprește ruşinat, văzând pe Afinoaie şi pe Luluța.*)

CHIRIȚĂ: Un răvaș de la d-lui?... Adă-l încoaci... (*Ie răvașul şi-l deschide.*) Cu voia matale, cucoană Nastasâca...

AFIN: Poftim...

LULUȚA (*în parte*): Ah, *mon Dieu!... quel drôle de monsieur!*

(În toată vremea cetirei scrisorii, Guliță se uită la Luluța şi umblă impregiurul ei. Luluța îl priveşte cu dispreț.)

CHIRIȚA: Cum îmi bate inima!... parcă-mi vestește ceva... (*Citește*) „Sărut gurița matale, scumpă Chiriță. Mai întâi, nu lipsăsc a cerceta despre întregimea sănătății matale şi a copiilor, ca aflând că să află aşa precum dorește inima mea, nu puțân să să bucure sufletul meu de soț şi de părinte; al doile, vei şti că din mila proniei cereşti mă găsesc şi eu sănătos?... însă Fifița o răposat de jâgăraie!" (*Vorbit.*) Fifița o răposat?... Mare minune!...

GULIȚĂ: O crăpat!... Bine-o făcut, că mă mușca tot de nas.

CHIRIȚA: Taci, varvarule!... Biata Fifița!... Când ai şti, cucoană Nastasâcă, ce cățăluşă... numai atâtica; şi când hămăia, nici nu-i auzeai glasul!... ia aşa: ham, ham, ham...

LULUȚA (*în parte*): Auzi cum latră?

CHIRIȚA (*ştergându-şi ochii*): În sfârşit, aşa i-o fost scris; toți suntem muritori! (*Citește*): „Al triile, te înştiințăz că câşlegile să apropie de sfârşit... drept care îți poroncesc să-ți iei catrafusăle şi să vii înapoi îndată, la Bârzoieni, ca să facem cununia cu paharnicul Brustur şi cu căminaru Cociurlă, căci la dimpotrivă vin eu însumi la laşi, ca să vă umflu pe sus cu nespus în masă. Al d-tale soț supus şi iubit... Grigori Bârzoi *ot* Bârzoieni. 15 ghenarie 1844."

GULIȚĂ: Băbaca are să vie aici!... E! bine-mi pare!... am să-i cânt toată zâua din minavet!...

LULUȚA (*caută la Guliță cu mirare, şi pe urmă îi întoarce spetele.*)

GULIȚĂ (*Luluței*): Din minavet...

CHIRIȚA: Ai văzut, dragă cucoană Nastasâcă, ce-mi scrie d-lui?... Ce mă sfătuiești să fac?...

AFIN: Ştiu eu?...

CHIRIȚA: Ştii ce?... Îmi vine să-i strâng cu uşa pe Bondicescu şi pe Pungescovici, ca să-mi hotărască odată, ce gânduri au?... Mi-i că m-oi trezî deodată cu bărbatu meu, țop în spate... ş-apoi, aşa-i c-am codâlghit-o?...

AFIN: Fă cum îi socoti, dragă cucoană Chiriță... dar eu una te sfătuiesc să nu te grăbești până nu-i afla lămurit cine sunt tinerii.

CHIRIȚA: Elei, dragă!... da' nu ți-am spus de atâte ori că unu-i agă, și cellalt, spatari? (*În parte:*) Nu cumva vre să-i păstreze pentru trântorul ei?...

AFIN: În sfârșit, îi treaba d-tale. Eu mă duc... dar nădăjduiesc că nu-i lipsî deseară la bal.

CHIRIȚA: Cum, Doamne iartă-mă! să lipsăsc?!... când am fete de căsătorit?!

AFIN: Hai, Luluță, și zî bonjur mătușâcăi.

LULUȚA (*făcând compliment*): Bonjur.

CHIRIȚA (*imitând-o*): Îi poznă de nostimă!... (*O sărută.*)

LULUȚA (*în parte*): Știrba-baba-cloanța.

CHIRIȚA (*în parte*): Ce-o zâs?... Hei, că nu ești a mea, pacatule!

(*Împreună:*)

CHIRIȚA, GULIȚĂ
Adio! În astă-seară
Vom veni cu toți la bal,
Să-ngropăm în vesălie
Aceste vesăl carnaval!

AFIN, LULUȚA
Adio! În astă-seară
V-așteptăm pe toți la bal,
Să-ngropăm în vesălie
Acest vesăl carnaval!

AFIN
Să nu mă dai de sminteală...

CHIRIȚA
N-ai, soro, nici o-ndoială,
Căci am fete, fete mari:
Două june porumbiță,
Două blânde cănăriță...
Și le caut doi canari.

LULUȚA
Mătușâcă, dinioare,
Ai zâs că-ai două cucoare...

CHIRIȚA
(*în parte*)
Vai, ce drac împelițat!

LULUŢA
Ah! te rog, dă-mi una mie...

GULIŢĂ
(*Luluţei*)
Poate-o vrei de giucărie?

LULUŢA
(*în parte*)
Oh, le drôle de petit fat!
(*Împreună:*)
Adio! În astă-seară
Ş.c.l., ş.c.l.

SCENA 4

CHIRIŢA, GULIŢĂ, şi pe urmă FECIORUL

CHIRIŢA: Ei, de-acum hai degrabă la îmbrăcat... Guliţă, du-te de-ţi pune straiele cele de Anul Nou şî te fă pupuìca, sufletul meu.

GULIŢĂ: Da' nu pot să mă-mbrac singur, nineacă...

CHIRIŢA: Auzi, coşcogè calindroiu? Doamne! că alintat ai mai fost!... Măi fecior...

FECIORUL (*îmbrăcat în livrè strâmtă*): Aud, cucoană. (*Vine pe uşa din fund.*)

CHIRIŢA: Iaca ţuţuianu... şi-o pus livreua... Ian să videm, bine-o lucrat-o jâdanu?

FECIORUL: Mă cam strânge la coate şî-n spate.

CHIRIŢA: Da' ce vrei?... Să bălălăieşti ca într-un sucman?... Aşa-i moda-n leş.

FECIORUL: Nu ştiu ce mâncare a fi moda ceea:... dar ştiu că mă strânge moda-n spate de-mi ies ochii... Parcă m-o pus în teasc!

CHIRIŢA: Taci din gură... şî mergi de-mbracă cuconaşu. – Guliţă, să nu mă dai de sminteală.

GULIŢĂ: *Lezebon, maman...* eu acuş sunt gata... cât ai bate-n palme. (*Iesă cu feciorul şi întră în odaia lui.*)

CHIRIŢA: Acum, ian să-mi văd şi fetele... (*Strigă:*) Aristiţo, Calipsâţo...

SCENA 5

CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA

ARISTIŢA } (*crăpând uşa odăiei lor*): { Aud, *maman*...
CALIPSIŢA }

CHIRIŢA: Da' veniţi încoaci... Ce, Doamne iartă-mă de-mi faceţi iţâi?

ARISTIŢA } (*coborând ochii*): { *Maman*...
CALIPSIŢA }

CHIRIŢA: Ce-aţi păţât astăzi de vă fasoliţi aşa?...

ARISTIŢA: } Nu suntem încă îmbrăcate.
CALIPSIŢA: }

CHIRIŢA (*în parte*): Bietele copile!... Ce ruşânoasă-s!... Vezi dacă le-am crescut cum să cade?... iar nu ca dimonu cela a cucoanei Nastasâcăi, care dă la om fără băţ. (*Tare:*) Ei! căţaţi de vă-mpodobiţi frumos şi puneţî-vă nasul în talgere cu apă răce, să să disroşească, hai! (*Fetele închid uşa.*) Doamne!... de când m-a adus păcatele aici, am obosât ca un cal de poştă; ş-apoi ce folos!... cuconaşâi din Ieş nici nu catadicsăsc să să uite la bietele copile, parcă ei sunt cu steua-n frunte.

Ce folos, vai! că am fete,
Porumbiţă cucuiete,
Tinerele, frumuşăle,
Curăţăle, hărnicele:
Cu cadrilul lor,
Franţuzasca lor.
Stăricica lor
Şî ghitarda lor!
Azi, bonjurii cu lungi plete
Fug de fete cucuiete,
Şî-ngrozâţi de şotii răle
Fug de ele ca de iele!

(*Se aude bătând în palme în odaia fetelor.*)

CHIRIŢA: Bat în palme copilele... (*Bate şi ea în palme.*) Ioană... Ioană!... Nici c-a veni azi, surda!... Ioano! fa!... Să vede c-o adormit strâgoaica... mai ştii ce?... lan să videm... (*Întră în odaia ei. Se aude dând o palmă şi zicând:*) Na! somnoroasă!... să te-nvăţ eu.

ARISTIŢA } (*din odaie*): {Ioano!... Ioano!...
CALIPSIŢA }

ŢIGANCA (*ieşind din odaia Chiriţei, cu părul zburlit, şi întrând în odaia fetelor*): Iată-mă-s... iată-mă-s... Ce este?...

CHIRIŢA (*din odaie*): Ioano!... Gheorghi!...

FECIORUL (*ieşind din odaia lui Guliţă*): Aud, cucoană. (*Aleargă până la uşa Chiriţei şi se întoarce înapoi la uşa lui Guliţă; pe urmă face îndărăt şi întră la Chiriţa.*)

GULIŢĂ (*din odaie*): Gheorghi!... Gheorghi!...

CHIRIŢA (*din odaie*): Ioană!... Ioană!...

ARISTIŢA, CALIPSIŢA (*din odaie*): Na! coţofană! (*Se aude dând palme.*)

ŢIGANGA (*ieşind ameţită, aleargă când la o uşă, când la alta, în sfârşit, întră iar la fete, care, în toată vremea asta, o tot cheamă*): Mare păcat!...

GULIŢĂ (*încălţat cu o singură ciubotă, aleargă după Gheorghi şi întră după el în odaia Chiriţei*): Gheorghi!... Gheorghi!... da' vină de-mi pune ciubota...

SCENA 6

PUNGESCU, BONDICI

BONDICI (*deschizând uşa din fund, încet*): Nime în tindă, nime în odaie; tufă ca-n punga noastră... (*Deschizând uşele.*) Poftim arhon spatar, că aici suntem la locul nostru.

PUNGESCU: Poftim d-ta întâi, arhon agă.

BONDICI: Ba... mă ferească Dumnezeu!... Poftim.

PUNGESCU: Ce se potriveşte...

(*Întră odată amândoi, râzând.*)

BONDICI: Ne poftim ca oarecine la temniţă.

PUNGESCU (*răsărind*): Ia... nu pomeni dă temniţă, neneo, că mă-nfior păn-în unghii.

BONDICI: Pentru ce, neiculiţă?... Pentru că ai pârjolit mai dăunăzi la cărţi pe sărdarul Cuculeţ?

PUNGESCU: Precum zici... Acest onorabil sărdar e director la Agie, şi am însemnat că el ne urmăreşte ca umbra, peste tot locul... Nu cumva oare vrea să ne joace vro coţcă?

BONDICI: Păn' la coţca lui, fora tu înainte cu coţca ta şî zî: buni patruzăci.

PUNGESCU: Cu urma cincizeci... o ştiu! dar mi-e frică... de, ce să fac?... mi-e frică.

C-un director dă Agie
Nu e lucru dă glumit,
Căci el, poate,-ntr-o mânie,
Să te puie la dubit.

BONDICI
Pentru ce să-ţi fie frică?
Nu eşti, neneo, vel-spatar?

PUNGESCU
Azi spătar e chiar nimică...

BONDICI
Înţăleg... fii agă dar.

PUNGESCU
Agă? Agă? Bine, fie!
Rangu-i nobil ţi-l primesc.
Însă...

BONDICI
Însă?

PUNGESCU
De Agie
Eu mă tem şi mă feresc.

BONDICI: Ei, geaba! nici c-oi să pot să-l fac om... Da' oare unde să fie cucoanele de gazdă?

PUNGESCU: Poate c-o fi dormind după prânz... obiceiul pământului.

BUNDICI: Aş! obiceiurile cele bune să perd pe toată zâua... Însă, apropo... cum mergi tu cu curtea?

PUNGESCU: Cu Curtea... îi trag opoziţie pă zdreavăn pân' ce-oi prinde un os... tot obiceiul pământului.

BONDICI: Ha, ha, ha!... Eu te-ntreb de curtea ce faci demuazelelor!

PUNGESCU: Merg ţeapăn... Da' tu?

BONDICI: Vârtos... Ei, apoi ce facem?... Ne însurăm?

PUNGESCU: Zestre este?

BONDICI: Trebuie să fie, că-s de la ţară... şî ştii tu că la ţară să-ngraşă bobocii.

PUNGESCU: Bobocii?... Vreai să zici gâscănaşii?

BONDICI: Bine-ar fi să ne luăm de vorbă, în sfârşit, cu cucoana Chiriţa, cu nineaca.

PUNGESCU: Bine, da!... Începe tu, că eşti mai ischiuzar.

BONDICI: Numai de s-ar înfăţâşa. Oare unde să fie?... Ian cată pintre uşi.

PUNGESCU: Să trag o repede aruncătură dă ochi?... Bine. (*Se apropie de uşa Chiriţei şi caută înăntru.*)

BONDICI (*în parte*): Altă nu ne rămâne decât să ne însurăm, pentru ca să scăpăm de creditori şi de lipsa de toate zâlele... Duduci-le-s cam... dar apoi, vorba ceea: rău cu rău, însă mai rău făr' de rău!... (*Se apropie de besectè.*)

PUNGESCU: Aoleo! ce-mi văzură ochii! Baba-şi pune boia-n păr?... Al naibii! (*Merge la uşa fetelor de caută în odaie.*)

BONDICI: Bre! ce de gavanoşăle cu dresuri... şî alb, şî roşâor, şî negru... (*Deschide besecteaua şi găseşte o hârtie.*) Să vede că zugrăveşte cucoana...

PUNGESCU: Ha, aferim, frumos... aşa-mi mai vine la merchez... (*Trimite sărutări în palme.*)

BONDICI (*citind hârtia*): Ce văd?... o foaie de zăstre!... Neiculiţă... neiculiţă, vin' degrabă să vezi...

PUNGESCU: Ce?

BONDICI (*citind iute*): Şaluri... stropitori... afumători!... (*Vorbit.*) Buni patruzăci!

PUNGESCU: Cu urma cincizeci... ştiu, da' ce-i?

BONDICI: Ascultă (*Citeşte:*) „Foaia de zăstre a fiicelor mele Aristiţa şi Calipsâţa."

PUNGESCU: Aoleo!... Zi-nainte... cruce-ajută!

BONDICI: „Boccialâcul: două şaluri."

PUNGESCU: Bun! Unu mie, unu ţie!

BONDICI: „Două blane de jder, două de vulpe."

PUNGESCU: Bun! Jderu mie...

BONDICI: Ba vulpea ţâie. – „Patru rochii de satintur... două de grudinap... două de micaton!"

PUNGESCU: Adică: satin turc, gro de Naplu şi micoton... provincialism!

BONDICI: „Argintării... două afumători de argint în formă de mere domneşti."

PUNGESCU: Ştiu c-o să ne dăm fumuri...

BONDICI: „Două stropitori, tij de argint, în formă de pere cu frunzi poleite, 12 linguri de vermililion, patru chisăle de cristal, cu hulubi poleiţi pe dânsăle, 12 pahare săpate cu slove nemţăşti."

PUNGESCU: Ce chefuri! Ce tabieturi!

BONDICI: „Tingiri, castroane şi sahane..."

PUNGESCU: Treci dincolo dă bucătărie.

BONDICI: „Două oghealuri de cutnie, patru perne de puf şî opt prostiri cu mărginile cusute la gherghef..."

PUNGESCU (*răsucindu-şi musteţile*): *Cheschevu,* monsiu Bondici?...

BONDICI (*împingându-l cu umărul*): Du-te naibii! – „Două apărători de păun."

PUNGESCU: A ferim!... să ne apere când om dormi după-masă.

BONDICI: „Două prosoape de mire, berbelâcuri pentru ras, cusute de copile la gherghef. – Două chisăle de tutun, tij, cusute de copile cu fluturi. Două tocuri de peptine, de catifè, tij cu fluturi. – Două calâfuri de imamele cu muţunachi, tij cusute cu fluturi de copile."

PUNGESCU: Aoleo! ce dă mai fluturi! O să părem chiar grădini cu flori dă mac.

BONDICI: „Şî, în sfârşit, câte 1500 galbini de fată; bani înaht, împărăteşti şî cu zâmţi."

PUNGESCU: 1500 galbeni!... *Işalà! maşalà!*... m-am făcut chiabur!

BONDICI: Mai bine era mai puţâni fluturi şî mai mulţi galbini.

PUNGESCU: Lasă, neneo, că-s buni şi ăia... Cu 1500 galbeni capital, îmi fac stare... Stos, paroli, chit a dublu, setlevà, chenslevà şi nevasta mazù... S-a mai văzutără dă alea.... Da', ian spune-mi... ceva suflete dă ţigani nu-s în foaie?...

BONDICI (*întorcând fila*): Ba, stăi... (*Citeşte:*) „Mai adaog la această foaie, de bun proeresul meu: zăce suflete de ţâgani lingurari... Şî închei zicând: să le fie de bine copilelor, ginerilor şî tot neamului lor... Iscălit, banu Grigori Bârzoi *ot* Bârzoieni."

PUNGESCU (*cu entuziasm*): O! Bârzoi!... nu te cunosc... dar, pre-a mea lege! te-aş băga în sân dac-ai încăpea dă urechi!... Îmi vine să-i meşteresc un ştaier... (*Joacă.*)

(*Împreună:*)

Vivat! vivat! pentru noi
Soarta-ncepe-a fi cu nuri!
Vivat! vivat! amândoi
Ne-am făcut boieri chiaburi!

SCENA 7

Cei dinainte; ARISTIŢA, CALIPSIŢA

ARISTIŢA, CALIPSIŢA (*ieşind din odaia lor, se opresc, zărind străinii, şi cobor ochii*): A!

BONDICI: Sărutăm mânuşâţăle şî picioarele duducilor...

ARISTIŢA, CALIPSIŢA (*închinându-se ca copile mici*): Monsiu...

BONDICI (*înaintându-se*): De ce vă sâiţi de noi, care am fost

totdeauna, suntem şî vom fi în veci supusăle slugi a nineacăi d-voastră şî...

PUNGESCU: Şi chiar adoratorii copilelor nineacăi. (*În parte:*) Hait!... le-am turnat-o dă la mertepea.

BONDICI: Dar'... adoratorii cei mai înflăcăraţi! *(Încet lui Pungescu:)* Pe care o iei tu?

PUNGESCU: Pă Calipsiţa.

BONDICI: Treci dincolo, lângă ea.

PUNGESCU: Hait!... (*Trece lângă Calipsiţa.*)

BONDICI *(Aristiţei, cu foc)*: Nu mă îndoiesc, duducă Aristiţă, că din ceasul ce ţ-am dat braţul la Păcurari... ai înţăles că te iubesc...

CALIPSIŢA: *Ui, monsiu...*

PUNGESCU *(Calipsiţei, cu foc):* Sper, domnişoară, că...

ARISTIŢA: *Ui, monsio...*

PUNGESCU: *Ui?*

Dar', *siarmantă demuazelă,*
Anima-mi de columbelă
În etern te va iubi!

CALIPSIŢA
(*în parte*)
Chel bonior!...
PUNGESCU
Aud?

CALIPSIŢA
Mersi

BONDICI
Şi eu, tij, o! duducuţă,
Să fiu bufnă, să fiu cuţă
Dacă nu te voi slăvi...

ARISTIŢA
Pur tujur?

BONDICI
Tujur!

ARISTIŢA
Mersi.

(*Bondici şi Pungescu se pun în genunchi.*)

TOŢI
Ce mulţămire!

Ce fericire
Dă peste mine...

(*Strănută odată cu toţii.*)

Fie-ţi de bine!

SCENA 8

Cei dinainte; CHIRIŢA

CHIRIŢA (*ieşind din odaia ei şi văzând scena de mai sus, vine răpide şi întinde mânile deasupra lui Bondici şi a lui Pungescu*): Amin! Vă blagoslovesc!... şî la capul altor fete!

ARISTIŢA } (*uimite*): { *Maman...*
CALIPSIŢA }

CHIRIŢA: Ce *maman?*...ce vă sastisâţi? parc-aş fi caua!... Vă iubiţi? Să vă fie de bine!... Doar nu-s vitrigă... Ce doresc eu?... Fericirea voastră... Inima mea de mamă... Eu v-am crescut... (*Plânge.*) v-am hrănit... Luaţî-vă... însuraţî-vă... cununaţî-vă... împărecheţî-vă... ca hulubaşâi... şî ca cărăbuşâi... Eu vă dau blagoslovenia mea... acum şî purure şî în vecii vecilor... *(În parte:)* Of! slavă ţâie, Doamne, că m-am cotorosât!...

BONDICI: Cucoană Chiriţă... suntem pătrunşi până în suflet!... şî crede că ne-om sâli de a fi ginerii cei mai supuşi... cei mai... *(Îşi şterge ochii; în parte:)* Căci n-am o frunză de ceapă!

PUNGESCU *(suflându-şi nasul tare):* Cucoană soacră... las' pă noi... atâta-ţi zic.

CHIRIŢA: Te înţâleg, fătul meu... dragă arhon spatar... Noroc bun!

TOŢI
Ce mulţămire,
Ce fericire
A dat pe mine!

(*Strănută odată cu toţii.*)

Fie-ţi de bine!

CHIRIŢA: Amin şî într-un ceas bun!

SCENA 9

Cei dinainte; GULIȚĂ, FECIORUL

GULIȚĂ *(ieșind cu feciorul din odaia Chiriței, numai cu o ciubotă):* Nineacă... nineacă... zî feciorului să mă-mbrace.

CHIRIȚA: Da' cum? Încă nu te-ai îmbrăcat?

FECIORUL: D-apoi când era să-l îmbrac, că păn-acu m-ai ținut de ți-am pus boieua cea neagră pe cap.

CHIRIȚA: Ieși afară, tontule!... Guliță, mergi degrabă de te gătește, că să întârzâie.

GULIȚĂ: *Lezebon, maman... (Intră în odaia lui cu feciorul.)*

BONDICI: Da' unde merg cucoanele? la teatru?

CHIRIȚA: Ba nu... la bal, la cucoana Nastasâca a banului Afin.

BONDICI: Afin? Vrei să zâci Dafin?

CHIRIȚA: Ba Afin.

BONDICI: Ba Dafin...

CHIRIȚA: Dafin?... Se vede că acu-i moda de a-și anina un dobru. În sfârșit, fie și Dafin... Dumneavoastră veniți la balul Afinoaiei?

BONDICI: Mai târziu... poate...

PUNGESCU *(încet lui Bondici):* D-apoi nu suntem poftiți neneo.

BONDICI *(împingându-l cu cotu):* Să ne dați voie a vă întovărăși pănă acolo.

CHIRIȚA: Bucuros... *Lipon,* hai să ne pornim... Guliță!... Guliță!...

GULIȚĂ *(din odaie):* Aud, nineacă.

CHIRIȚA: Gata ești, suflete?

GULIȚĂ: Ca ș-un purces... Iată-mă-s. *(Iesă din odaie cu minavetu în spate.)*

CHIRIȚA: Ce-mi văzură ochii?!... Cu minavetu vrei să mergi la bal?

GULIȚĂ: Cu minavetu... ca să le cânt cucoanelor.

CHIRIȚA: Ai nebunit?... Lasă dulapu din spate...

GULIȚĂ: Ei... nineacă.

CHIRIȚA: Dă-l gios, c-apoi te las acasă cu Ioana țiganca... Auzi! cu minavetu!... să părem că mergem cu colinda pin sat!... Haideți de-acum!...

TOȚI

Haideți toți cu vesălie,
Hai la bal să alergăm,

Şî-n plăcerea cea mai vie
Până mâni să tot giucăm.

ŢIGANCA (*singură*): Slavă Domnului că s-o dus... ş-am scăpat!... Decât ai avea un stăpân, mai bine şăpte slugi. (*Se pune pe scaun.*)

CHIRIŢA *(viind înapoi cu fetele, zice à la cantonade):* Aşteptaţi puţân în scară, că ne întoarcem îndată... (*Fetelor:*) Veniţi încoaci degrabă, să vă pun puţântel roş... ia aşa; să fiţi mai îmbobocite...şi ceva benghiuri... aşa... Dar ian să vă spun: doar îţi fi morocănoase, ca mai dăunăzi... Căutaţi să mai zâmbiţi... să mai faceţi cochetărismosuri ca la leş, că aşa să mărită fetele.

BONDICI şi PUNGESCU (*întrând*): Poftiţi, cucoană Chiriţă?

CHIRIŢA: Iaca... ia... Fa, Ioană, ie sama la focuri... şî doar îi adormi...

ŢIGANCA (*în parte*): Ei... ba nu, că mi-a fi ruşâne...

CHIRIŢA: Haideţi de-acum!

TOŢI
Haideţi toţi cu vesălie,
Hai la bal să alergăm,
Şî-n plăcerea cea mai vie
Până mâni să tot giucăm.

(*Pungescu şi Bondici dau braţul fetelor. – Chiriţa îi urmează, şi feciorul cu livrè le deschide uşa.*)

ŢIGANCA (*picând pe scaun, ostenită*): Uf!

(Cade cortina)

ACTUL III

Teatrul reprezintă un salon elegant, cu trei uşi mari în fund, care dau în alt salon mare, de joc. – Uşă în stânga, pe al doilea plan, care duce în apartamentul văduvei A fin. – În dreapta, o canapè şi scaune aşezate în rând, până în fund. – În stânga, pe întâiul plan, o masă de cărţi cu toate cele trebuincioase: sfeşnice cu lumânări aprinse, cărţi şi celelalte. – Prin păreţii salonului, candelabre pregătite pentru bal. – La ridicarea cortinei, ambele saloane sunt încă neluminate.

SCENA 1

VĂDUVA AFIN, LULUȚA, FECIORI (în livrele)
(Arie din Baba Hârca: Tanana)

FECIORII
Las' pe noi,
Las' pe noi,
Că suntem biv-vel ciocoi.
AFIN
Să vă văd acum la treabă,
De sunteți feciori de treabă,
Și-i așa cum zâceți voi,
Că sunteți biv-vel ciocoi!

FECIORII
Las' pe noi
Etc., etc.

AFIN *(la ciocoi):* Ați înțăles bine ce v-am poroncit? Să aprindeți lumânările peste un ceas, și dacă a veni Barbu cu tarafu lui, să-l puneți la scară.

LULUȚA: Ca să-l bată?... Da' de ce, sărmanu bietu moș Barbu?

AFIN *(râzând):* Ba ca să cânte, când or veni musafirii.

(Feciorii iesă prin fund.)

LULUȚA: *Maman....* eu să gioc, dacă m-a pofti cineva?

AFIN: Să gioci? *(În parte:)* Auzi d-ta întrebare?... Un păcat cât o șchioapă de mică... Știi că, zău, nu mai sunt copii în zâua de azi?...

LULUȚA *(cu bucurie): Plaît-il?...* Îmi dai voie!... *Quel plaisir!...*

AFIN: Da' bine, Luluță, tu știi să gioci?

LULUȚA: Cum să nu știu?!... Am învățat la pansion și valțu, și cotilionu, și polca, și mazurca, și cadril... toate danțurile.

AFIN: Frumos!... Dar ceva carte ai învățat?

LULUȚA: Și nemțăște, și italienește, și franțuzăște... toate limbele.

DAFIN: Afară de limba ta, limba românească?

LULUȚA: Apoi dacă nu știe nici madama...

(Se aude afară cântând lăutarii.)

AFIN: Ce este?... Cine vine la bal de pe acum?!... De-abiè o însărat, și nici macar nu s-o aprins policandrele.

(Se aude glasul Chiriței, zicând: „Carnaxi!... Că era să fac bâca!")

LULUȚA: *Maman, maman!...* vine mătușâca...

AFIN *(cu mirare):* Cucoana Chiriță?... De pe acu?

SCENA 2

Cei dinainte; CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA şi GULIŢĂ (toţi în toaletă de bal, intră prin fund.)

CHIRIŢA: Of! slavă Domnului c-am agiuns cu capul teafăr...Sărut ochişorii, cucoană Nastasâcă... Doamne! da' rău îi pe uliţa d-tale!

AFIN: Ca pe toate uliţăle.

CHIRIŢA: Lehamete!... Am venit păn-aici cu zâlele-n mână... Uliţi îs aieste?... Pavè îi asta?... Nu poţi face doi paşi făr-a fi... povestea vorbei: când cu capul de peatră, când cu peatra de cap... Ş-apoi vă mai lăudaţi cu leşul dumilorvoastră... Cică-i capitalie... Aşa capitalie!...

I

Acest târg ce-i zâc în lume
Unii laşul, alţii leşi,
Însuşi el, prin al său nume
Te pofteşte ca să ieşi;
Ş-are, zău, mare dreptate,
Căci în sânu-i de-ai întrat,
Crezi că multele-ţi pacate
Chiar în iad te-o cufundat!

AFIN: Pentru ce aşa asprime asupra lui, cucoană Chiriţă?

CHIRIŢA: Pentru ce?!... Mă mai întrebi pentru ce?!

II

Aici glodul, colbăria
Pe pământ şi-n cer domnesc!
Şi fânarel-Eforia
Tot în lună năzuiesc!
Prin urmare,-n veci ieşănii
Păn-în gât sunt înglodaţi,
Şî ca bufne, ca vedenii,
De lumine depărtaţi!

AFIN: Frumos ne zugrăveşti!

CHIRIŢA: Adică... să nu bănuieşti.

III

Iar de vrei să vezi pavele,
Sau de peatră, sau de brad,
Vin' de cearcă, de ai şăle,

Cum să află şî-n ce grad.
Vai de tine! de trăsură!
De voieşti primblare... tronc!
Dinţâi toţi îţi sar din gură
Într-un vecinic hodoronc!

AFIN: Ha, ha, ha!... Soro, tare te-ai mâniet pe bietul Iaşi.

CHIRIŢA: Aşa, soro, dacă vă place; tot ştiţi a vă bate gioc de provinţâie şi nu videţi în ce pacat de coclaură trăiţi.

LULUŢA: Mătuşâcă... poate că ţ-o mai sărit un dinte pe drum?

CHIRIŢA: Ba n-a sări, că i-a fi ruşâne, cu paveua asta pocită... Mi-am muşcat limba de vro şăpte ori păn-aici.

GULIŢĂ: Şî eu mi-am muşcat limba.

ARISTIŢA: Şî eu.

CALIPSIŢA: Şî eu...

CHIRIŢA: Iaca, şî bietele copile şi-o muşcat limba, sărmănelele!... Dar nu-ţi uita vorba, cucoană Nastasâcă... Parcă nu văd pe nime la bal.

AFIN: D-apoi încă nu-i vreme... Aice-n Iaşi, pe la noi, lumea să adună de-abia pe la nouă ceasuri... ş-acum îs de-abia opt.

CHIRIŢA: Elei!... măcar... nu mă mir... Aice-n Ieş, pe la d-voastră, toate lucrurile să fac pe dos... dar pe la noi, în provinţâie, ne apucăm de gioc cum amurgeşte... şî slavă Domnului, precum vezi d-ta, nu ne merge prea rău. *(Îşi arată talia.)*

AFIN *(zâmbind)*: Cu adevărat.

CHIRIŢA: Da' bine... ce-o să facem noi acum până la nouă ceasuri?... Să şâdem aşa, cuc, amândouă?...

AFIN: Nu vreţi să mergeţi la teatru? ... Este lojâia mea.

CHIRIŢA: La ftiatru?... Da' ce parastuieşte în astă-seară?

AFIN: O piesă nouă... *Două fete ş-o nineacă.*

CHIRIŢA: Ei, mă duc, că drept să-ţi spun... mă nebunesc de râs la cel ftiatru.

AFIN: Dacă poftesti să mergi... trăsura mea-i gata. *(Bate în palme. – Un fecior întră.)* Zî să tragă la scară.

CHIRIŢA: Sărut ochişorii... Aristiţo, Calipsâţo... veniţi cu mine.

GULIŢĂ: D-apoi eu, nineacă, să nu vin?

CHIRIŢA: Matà, puiule, rămâi aice, ca să nu răceşti pe drum... Şăzi cu duduca Luluţa... *(În parte:)* Mai ştii pozna?... Poate să ne încuscrim mai târzâu cu Afinoaia. *(Tare:)* Hai, fetelor!

(Împreună.)

CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA
Haideţi, haideţi cu grăbire
La teatru românesc,

Unde rălele din fire
Necruțat să biciuiesc!

AFIN, LULUȚA, GULIȚĂ
Mergeți, mergeți cu grăbire
Etc., etc., etc.

(*Chirița, Aristița, Calipsița se pornesc spre fund.*)

CHIRIȚA *(întorcându-se iute din salonul din fund):* Știi, una, dragă cucoană Nastasâcă?... I-am pus la mână...

AFIN: Pe cine?

CHIRIȚA: Pe aga și pe spatariul. I-am prins mai dinioare cu oca mică, la picioarele fetelor, în genunchi... și tronc! i-am strâns cu ușa. De-acum poți să-i privești ca ginerii mei... Ce zâci?... Așa-i că-s volintiroaie?

AFIN: Și, zău, îți plac străini cei doi?

CHIRIȚA: Disperați tineri!... Tocmai ce-mi trebuie... că și Aristița și Calipsâța îs disperate fete... Doamne ferește!

AFIN: Dacă-ți plac... ce să zâc? Să deie Dumnezău numai să nu te căiești mai târziu.

CHIRIȚA: Da' vorbă-i!... să mă căiesc că m-am cotorosât de o nevoie... *(În parte:)* Aș vrea eu s-o văd cu două manine ca ale mele. *(Tare:)* Cu plecăciune.

(*Împreună:*)
CHIRIȚA, CALIPSIȚA, ARISTIȚA
Haideți, haideți cu grăbire ș.c.l.
GULIȚĂ, AFIN, LULUȚĂ
Mergeți, mergeți ș.c.l.

(*Chirița cu fetele iesă prin fund. Afinoaia întră în stânga.*)

SCENA 3

LULUȚA, GULIȚĂ

LULUȚA (*în parte*): *Oh! la drôle de figure! (Râde încet.)*

GULIȚĂ (*în parte*): Când aș ave încalte minavetu aici!... aș dura un corțent, de-ar țâui urechile.

LULUȚA (*în parte*): *La drôle de figure! mon Dieu! la drôle de figure! (Râde tare.)*

GULIȚĂ *(în parte):* Dec!... ce să tot uită la mine!...

LULUŢA *(se apropie de Guliţă)*: *Monsieur* Guliţă..., mai sunt mulţi ca d-ta în provinţâie?... Ha, ha, ha!

GULIŢĂ *(în parte)*: Râde de mine? *(Tare şi mânios.)* *Ba nici* unul... auzitu-m-ai?

LULUŢA: Parcă te-ai mâniet?!

GULIŢĂ: Să ştii că m-am mâniet. Ce ai să râzi de mine?

LULUŢA: Apoi dacă nu mă pot stăpâni... ce să fac?... Ha, ha, ha!

GULIŢĂ: Ian ascultă... pre legea mea...

LULUŢA: Ce?

GULIŢĂ: Acuş... mă duc acasă.

LULUŢA: Călătorie sprâncenată!

GULIŢĂ: Cum ai zâs... struncinată?

LULUŢA: Ei! nu te mai răţoi aşa, că nu-ţi şade bine. Hai mai bine să ne giucăm împreună.

GULIŢĂ *(îmblânzindu-se)*: De-a puia-gaia... ori de-a baba-oarba!

LULUŢA: Ha, ha, ha!... parcă-i la şcoală...

GULIŢĂ: Iar râzi de mine?... Mă duc acasă... *(Vrea să iasă.)*

LULUŢA *(oprindu-l)*: Şăzi, că-ţi făgăduiesc să-ţi dau pace de-acum. Numai să nu te uiţi drept la mine, că iar mă umflă râsu.

GULIŢĂ: Foarte bine... M-oi uita de-a curmezâşul... cu coada ochiului, dacă vrei.

LULUŢA: Ian spune-mi: ştii să gioci?

GULIŢĂ: Hai, hai!... m-o învăţat un franţuz să gioc carcanu... la aşa, şi cu mânele şi cu picioarele.

LULUŢA: Şî să cânţi?

GULIŢĂ: Hai, hai!

LULUŢA: Apoi să giucăm împreună tot balul...

GULIŢĂ: Da' matâ ştii să împleteşti din picioare?

LULUŢA: Auzi întrebare... parcă n-aş fi din Laşi!

GULIŢĂ: Nu te supăra... Credeam că, fiind mititică... poate că...

LULUŢA: Mititică?... *(Se înalţă pe vârful picioarelor.)* Te poftesc...

GULIŢĂ: Măcar... că şi bunica-i mititică, şi-i de vro săptezăci de ani... Aşa-i tot tremură capul... Matâ de câţi ani eşti?

LULUŢA: De cincisprăzăce...

GULIŢĂ: Treisprăzăce?

LULUŢA: Cincisprăzăce... *quinze... (Îi dă trei tifle.) Cinq... dix... quinze...*

GULIŢĂ *(furios)*: Îmi dai tifla!... Ian ascultă, *mamzelă*... pre legea mea...

LULUŢA *(apropiindu-se de Guliţă)*: Ce? mă rog, ce?...

GULIŢĂ *(domolindu-se)*: Nimic...

LULUŢA: Ha, ha, ha!... Iar te-ai uitat drept la mine.

GULIŢĂ *(în parte):* Eu, zău, mă duc acuş acasă...

LULUŢA: Iar te-ai supărat?... Da' iute eşti...

GULIŢĂ: Să ştii că-s iute... ca hreanu...

LULUŢA: Hai să ne împăcăm... vrei?... Dă-mi mâna-ncoace.

GULIŢĂ *(îi dă mâna; în parte):* A dracului fetiţă!... mă sucește ca pe-un titirez.

LULUŢA: Acum... fiindcă suntem prietini, hai să cântăm şi să giucăm... Vrei, monsiu Guliţă?

GULIŢĂ: Bucuros... dar ce să cântăm?... *Frunză verde?...*

LULUŢA: Ba nu... lasă să-ţi cânt eu un cântic care l-am auzit la guvernanta... cu gioc la sfârşit.

GULIŢĂ: Să te văd... adică să te-aud... îmi deschid urechile-n patru.

LULUŢA: Da' că-s destul aşa cum sunt... îs deschisă cât opt.

GULIŢĂ: Ha, ha, ha! m-o pâcâlit.

LULUŢA *(în parte): C'est un bon garçon. (Tare:)* Ascultă...

GULIŢĂ: Da' cum îi zic cânticului?

LULUŢA: Drin, drin, drin...

GULIŢĂ: Drin, drin, drin?... Parcă-s zurgălăi de sanie... *(În parte:)* Ce păcat că n-am minavetu aici!... l-aş trage un corţent de cele tătărăşti.

(În vremea scenei următoare, feciorii aprind lumânările de prin candelabre. – Salonul se luminează.)

LULUŢA

I-iul cuplet

Aici, în Iaşi, de vrei să ai răsunet,
La toţi să placi şi să fii chiar slăvit,
Cel mai bun chip e să produci un sunet,
Un sunet viu şi de toţi pre iubit;

(Sunând o pungă:)

Drin, drin, drin, drin, drin,
Drin, diririndrin, drin, drin, drin,
Drin, drin, drin, drin, drin,
Drin, diririndrin, drin.

LULUŢA şi GULIŢĂ

(Făcând balanse de cadril.)

Drin, drin, drin, drin, drin,
Etc., etc., etc.

LULUŢA

2-lea cuplet

Aici, ades, când e vro cununie,
Orhestru-n bal răsun-armonios,
Dar pentru miri, cea mai dulce-armonie
E drin, drin, drin, sunet scump şî voios:
Drin, drin, drin, drin, drin,
Etc., etc.

(*Împreună.*)

Drin, drin, drin, drin, drin,
Etc., etc.

LULUŢA

3-lea cuplet

De vrei amor, dă-ţi ochii peste spate,
Şî, la prilej, să ai în veci dreptate.
Iar de voieşti să ai în veci dreptate
Cel mai bun chip e să faci frumuşăl:
Drin, drin, drin, drin, drin,
Etc., etc.

(*Împreună*)

Drin, drin, drin, drin, drin,
Etc., etc.

(*Trece un fecior cu o tablă de cofeturi.*)

GULIŢĂ: Îra! iaca cofeturi! *(Aleargă la tablă şi-şi umple buzunările.)* De cele cu fâstâci sunt?...

LULUŢA *(alergând la tablă)*: Da' lasă-mi şî mie, *monsieur* Guliţă... nu le lua pe toate.

GULIŢĂ: Pentru mata le-am luat, Luluţă...

LULUŢA: Mersi. *(În parte:) C'est un charmant garçon. (Tare:)* Dacă-i aşa, hai să giucăm ş-o polcă.

GULIŢĂ: Hai ş-o polcă... Eu sunt gata să fac ce ţi-a plăcea... (*În parte:*) Tare mi-i dragă fetiţa asta! (*Se prind la polcă şi joc cântând.*)

(*Împreună:*)

Polca, polca, vesăl gioc,
Polca, polca, te iubim!
Polca, polca... plini de foc
Vesăl noi te dănţuim!

(*Ies amândoi în fund, jucând, şi împing pe sărdarul Cuculeţ, care întră.*)

SCENA 4

CUCULEŢ *(intră prin stânga, în fund)*: Na! că era să mă deie gios diavolii!... Să vede că balul s-o şi început, deşî n-o sosit încă nici un musafir... Eu sunt cel dântâi... dar ca prietin vechi a cucoanei Nastasâcăi, îi de datoria mea să vin odată cu lăutarii... Am adus de la Agie vro doi epistaţi, ca să şeadă la uşă... după formă... că în zâua de astăzi un bal fără slujitori la scară şi-n tindă, n-are nici ifos, nici ighemonicon.

SCENA 5

CUCULEŢ; AFIN (iesă din odaia sa, zicând à la c a n t o n a d e)

AFIN: Zâceţi lui domnu Timofti să gătească limonada. (*Văzând pe Cuculeţ*): A! sărdariul Cuculeţ!...

CUCULEŢ: Eu! cel întâi şi cel de pe urmă... dar pururea credincios şi supusă slugă.

AFIN: Cel întâi?... Ba astăzi te-ai trezit prea târziu, arhon sărdar.

CUCULEŢ: Cum?

AFIN: O venit alţii înaintea d-tale.

CUCULEŢ: Şî cine?

AFIN: Cucoana Chiriţa cu tot neamul ei... Încă nu apucasără feciorii a aprinde lumânările, şi dumneiei, ţop!... o şi fost aici.

CUCULEŢ: Mare poznaşă-i!... Da' unde-i, te rog?...

AFIN: Am trâmes-o la teatru, ca să petreacă până ce s-a începe balul.

CUCULEŢ: La teatru?... Da' să vede că nu ştii ce gioacă în astă-seară!

AFIN: O piesă nouă... *Două fete şi-o nineacă*... Nu-i asta?

CUCULEŢ: Ai făcut pacostea!...

AFIN: Ce pacoste?...

CUCULEŢ: Apoi are să să mânie foc cucoana Chiriţa... pentru că-i chiar piesa ei.

AFIN: Mări, lasă-ncolo, arhon sărdar... Dacă pentru cel mai mic lucru ar fi să să tot mânie unii şi alţii, când să gioacă vro piesă, apoi n-ar mai fi chip de-a avea teatru naţional.

Teatrul este o şcoală
Unde-nveţi, râzând voios,
A te feri ca de boală
De-orice nărav urâcios.
Acolo e criticată
Îndeobşte fapta rea.

Dar persoana-i respectată,
Fie bună, fie rea!

CUCULEŢ: Să deie Dumnezău să giudece şi cucoana Chiriţa ca d-ta ... dar parcă nu-mi vine a crede.

AFIN: Apropò... ştii pe cine şi-o ales gineri cucoana Chiriţa?

CUCULEŢ: Şi-o găsât gineri, în sfârşât?... Slavă Domnului!... că mult o mai umblat, căutându-i cu lumânarea, biata femeie!... Da' pe cine zâsăşi?...

AFIN: Pe berbanţâi cei doi de care mi-ai vorbit mai dăunăzi.

CUCULEŢ: Bondici şi Pungescu?... Ce zâci!

AFIN: Aşa, frate... O ales, o ales... păn-o cules.

CUCULEŢ: Da' bine, soro... aceia-s nişte târâie-brâu de n-au margini... O fugit din Focşani ca să scape din mâna administratorului, fiindcă dizbrăcasără lumea cu teşmecheriile lor... De când îi pasc eu, ca doar i-oi prinde cu oca mică şi să-i trântesc la dubă... Până şi mai alaltaieri, m-am pus eu înadins la cărţi cu ei...

AFIN: Şî nu i-ai prins cu vro coţcărie?...

CUCULEŢ: Nu... Să feresc de mine ca dracu de tămâie... şi mi-i mai mare ciuda că mi-o luat vro cincisprăzăce galbini.

AFIN: Din banii d-tale?

CUCULEŢ: Aş!... nebun sunt?... Dar las', că nu scapă ei de Cuculeţ... nu... de-oi şti că s-or strecura toţi banii Agiei, am să-i înhaţ... Da'... ian spune-mi: nu cumva-s poftiţi în astă-seară la bal?

AFIN: Nu...

CUCULEŢ: Păcat...

(*Se aude, în fund, lăutarii.*)

AFIN: Iaca... musafirii încep a veni... Arhon sărdar, primeşte d-ta boierii... că eu oi primi cucoanele.

CUCULEŢ: Bucuros... *(În parte.)* Mai bucuros aş primi cucoanele.

(*Merg amândoi înaintea damelor şi a cavalerilor, care intră prin salonul din fund.*)

SCENA 6

AFIN, CUCULEŢ, POFTIŢII LA BAL

POFTIŢII
Iată-ne cu toţi la bal!
Venim vesăl, ne-adunăm,

Ne-adunăm ca să urăm
Mult plăcutul Carnaval.
Vivat cei care dau bal
În plăcutul Carnaval!

O DAMĂ
(*Afinoaiei*)
Doamna mea, îţi mulţămim.
Balu-ţi este minunat!

UN BOIER BĂTRÂN
Drept să-ţi spun, zău, aferim!
Parcă-i halimà, curat.

TOŢI
Vivat cei care dau bal
Etc.

(*Damele se pun pe scaunele de lângă canapè, care rămâne slobodă. Cavalerii se pun în fund.*)

SCENA 7

Cei dinainte: CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA, BONDICI şi PUNGESCU, (Coţcarii, dând braţul fetelor, le aduc spre canapé.)

CHIRIŢA (*întrând furioasă şi făcându-şi vânt cu basmaua*): Auzi d-ta aşa batgiocură!... aşa catigorie!... aşa catahrismie!...

AFIN: Ce este, cucoană Chiriţă?... Ce-ai păţât?...

CHIRIŢA: Ce-am păţât?... Foarte-ţi mulţămesc de lozniţă şî de ftiatru. M-am englendisât de minune... (*În parte:*) Îmi vine să plesnesc... na!

AFIN: Cum?... cum?...

CHIRIŢA: Vai!... bată-i concina de auftor... care-a fi acela... Da' ce are el cu fetele mele, de să leagă nitam-nisam de dânsăle?... Auzi! *Două fete ş-o nineacă!...* Eu cred, ca o proastă, că-i vro istorie cu moral ca din *Apotichi ton pedon...* şî mă duc frumos la ftiatru, fără ca să-mi treacă măcar prin gând că oi să mă văd parastuind chiar pe mine...

AFIN: Pe d-ta?

CHIRIŢA: Da' ştii?... bucăţică tăietă... Ba încă ce?... Să mă arăte la o mulţime de boieri, cum m-am troienit în Păcurari, şî cum îmi fac sprâncenile, şî cum mă sfădesc cu Ioana ţâganca, şî cum mă chinuiesc

ca să-mi mărit fetele!... Da' ce are el cu mine?... Ce are el a împărți cu copilele mele?... Aud?...

AFIN: Lasă, cucoană Chiriță... nu-ți mai închipui lucruri de pe ceea lume... Ce te superi degeaba?...

CHIRIȚA: Îmi închipuiesc lucruri de pe ceea lume, eu?... Da' l-am văzut pe ahtoru cela... făcându-și sprâncenile dinaintea oamenilor. Așa mi-o venit un paracsân, că am ieșât din lozniță... și noroc că am găsât în scara ftiatrului pe spatariu Pungescovici și aga Bondicescu, care m-o întovărășât aici. (*Arătându-i:*) Iată-i amândoi...

(*Bondici și Pungescu se închină.*)

AFIN (*în parte*): Cine i-o poftit la bal?

CUCULEȚ (*în parte*): Iaca voinicii mei... Am să le ieu urma toată seara, ca un prepelicar.

CHIRIȚA: Doamne! de s-ar face Guliță mai mare, ca să scrie și el pesă de ftiatru... Am să-l pun să toarne o pesă auftorului... da' știi? Să se sature.

(*Un fecior aduce înghețate.*)

AFIN: Ei, bine, bine... treacă-ți mânia acu... și ie o înghețată, doar te-i mai răcori... De care pofțești?... de alămâie?...

CHIRIȚA: Ba nu, că-mi străpezăsc dinții... Dă-mi de cea roșâie, că-mi bate mai bine la ochi. (*Ie înghețata.*) Răce-i, mămulica mea!... ca o ghețărie. (*Suflă în furfurie.*) Mă furnică nu știu ce pin vârful nasului... Pune-ți în gând, soro, că mai anțărț, la iarmaroc, la Fălticeni, mă duc la un cofetar să ieu înghețată; el îmi trâmete răspuns că s-o mântuit înghețatele pe zâua aceea. Îl poftesc atunci la oblonul trăsurii și-i zic ritos: monsiu cela, mai destupă o putină, pentru hatârul meu!... și el s-o mâniet zâcând că nu-i de la Gogomănești!... Curioji îs nemții iștia!

(*Toți râd cu hohot.*)

CHIRIȚA: Dec!... Ce i-o apucat? Iaca, frate!... Mă rog, boieri, de mine râdeți d-voastră?... Ei, apoi să vă arăt eu cum să râde... (*Râde cu spasmuri.*) Măi, că mare nu știu cum îs boierii ieșăni!

(*Merge de se pune lângă Aristița și Calipsița, în fața publicului.*)

CUCULEȚ (*către Bondici și Pungescu*): Domnilor, nu metahirisâți în astă-seară un stosâșor ceva?

BONDICI: Cu mare plăcere, domnule director. (*Încet, lui Pungescu:*) *Pil,* Pungescule, și pe urmă *aport...*

PUNGESCU (*încet, lui Bondici):* Oare?

BONDICI (*asemene):* Dă colb Agiei pă zdreavăn.

PUNGESCU (*asemene):* Dă la mertepea?

BONDICI:Dă la mertepea?
BONDICI: Ţeapăn...

(*Se pun la masa de cărţi.*)

CUCULEŢ *(în parte):* Doamne, de i-aş prinde cu vro coţcărie!

(*În vremea acestor cuvinte, orhestrul începe a ezecuta o polcă en sourdine, care ţine necontenit. – Cavalerii, pe rând, poftesc damele la joc şi merg în salonul din fund. – Chiriţa, Aristiţa şi Calipsiţa rămân pe canapé.*)

CHIRIŢA (*în parte*): Na... că să-ncepe ştaieru (*Fetelor:*) Ţineţi-vă frumos, şî nu fiţi aşa de posomorâte, c-au să vie cavalerii să vă poftească... Mai zâmbiţi... mai zâmbiţi, soro dragă... mai trageţi cu coada ochiului... ca altele. (*În parte:*) Doamne! de n-am păţî ş-acum ca pe la celelalte baluri... să stăm pe loc, şî, cum zâc aice, să facem patisărie... (*Arătând damele care joc:*) Ian priveşte!... Toate moacheles poftite pe rând... numai a mele şăd locului, parcă-s înfipte... Să vezi că n-or să să mişte toată noaptea. (*Se scoală.*)

Un filosof fără minţi
O fost, cică, de părere
Că la casă de părinţi
Copii mulţi sunt o avere!
De-i aşa, eu pot să zâc
Că-s bogată, am comoare,
Că deşî n-am bani nici chic...
Am averi nemişcătoare.

(*Arată fetele.*)

(*Merge în fund, în salonul de joc.*)

PUNGESCU: Ştos!
CUCULEŢ: Mare noroc ai, domnule!
PUNGESCU: Nu fie dă diochi... mă paşte bine norocul cărţilor.
CUCULEŢ: Să giuri că-s măsluite.
PUNGESCU: *Oriste?*
BONDICI: Ha, ha, ha! că şagalnic mai eşti, arhon sardar.
CHIRIŢA *(în parte, apropiindu-se de masă):* Îra! da' eu uitasăm că am doi gineri... numai buni ca să-mi gioace fetele. *(Tare:)* Arhon spatar...
PUNGESCU: Poroncă?
CHIRIŢA: Este o persoană care ar dori foarte mult să gioace o poalcă cu d-ta.
PUNGESCU: Cât de rău îmi pare... dar mă stringe o cizmă dă mă usuc ca o prună pă streşină.
CHIRIŢA (*în parte*): Tronc! (*Tare.*) Arhon agă?...

BONDICI: Poroncă?
CHIRIŢA: Nu metahirisâţi poalca?
BONDICI: Cum nu, cucoană... dar îs cernit.
CHIRIŢA: Ai pierdut vrun neam?
BONDICI: Pe străbunul meu!
CHIRIŢA: Dumnezău să-l ierte!

(Se apropie un cavaler de Aristiţa şi Calipsiţa, ca cum ar căuta damă de joc, şi, după ce le priveşte prin lornion, se depărtează.)

CHIRIŢA *(zărind cavalerul)*: Ha!... iaca un cavaler... Dă Doamne!... Parcă cată damă de gioc... Dar' ... Slavă ţâie, Doamne, c-a să-mi poftească o fată! Ba nici hâci?... Vai! bată-l cucu miliord... cu orbu găinilor... Uf! iar a să facem patisărie! *(Se pune pe canapé.)*

(Un fecior trece cu cofeturi.)

PUNGESCU: Ştos!
CUCULEŢ: Nu pot să bat macar o carte!... Ce ghinion!... Zăce galbini pe valet!
PUNGESCU *(întorcând cărţile): Pliè!*
CUCULEŢ: Iar *pliè?*
BONDICI: Ai goană dă fante, nenişorule.
CUCULEŢ *(în parte):* Haide, hai, că ţ-oi da eu acuş goană.
CHIRIŢA *(feciorului cu tablaua):* Măi fecior, vină-ncoace... *(Întinde basmaua ş-o umple de cofeturi.)* la aşa! încalte n-oi şâdea o noapte întreagă degeaba la bal... Păcat că nu mai am o basma!... Altă dată am s-aduc o faţă de perină şi s-o umplu cu vârf.

SCENA 8

Cei dinainte; GULIŢĂ şi LULUŢA

GULIŢĂ şi LULUŢA
(joc)

Polca, polca, vesăl gioc,
Polca, polca, te iubim!
Polca, polca... plini de foc,
Vesăl noi te dănţuim!

CHIRIŢA: Iaca Guliţă! Cum gioacă de frumuşăl, dragu mamei! parcă-i un titirez!... Numai voi staţi locului ca turnu Trisfetitelor... Guliţă... Guliţă...
GULIŢĂ: Aud, nineacă... *(Vine lângă Chiriţa.)*

CHIRIŢA: Vină, Guguleo, de-ţi gioacă ţâţacele...

GULIŢĂ: Bucuros... Hai, ţâţacă Aristiţo...

ARISTIŢA: Bai.

GULIŢĂ: Bai?... Hai matà, ţâţacă Calipsâţo.

CALIPSIŢA: Bai.

CHIRIŢA: Bai, bai?!... Ian vezî-le că să fasolesc acu?!... Mări, ian să vă arăt eu cum să gioacă poalca. Vin-încoace, Guguleo... ce atâtea marafeturi... *(Joacă cu Guliţă, cântând:)*

Polca, polca, vesăl gioc,
Etc., etc.

LULUŢA *(cu mirare, lui Pungescu)*: *Monsieur... monsieur...*

PUNGESCU: *Madmuazel?*

LULUŢA: De ce ai tras acù pe riga de desubtul cărţâlor? *(Se depărtează.)*

PUNGESCU *(tulburat)*: Eu?! *(În parte:)* M-a zăritără gângania!

CUCULEŢ: Aud?... Ha! coţcarule, cu de-aste-mi umbli?... Bine că te prinsăi...

PUNGESCU: Ce?... Ce vorbe sunt alea, domnule?

CUCULEŢ: Ce vorbe?... Da' de când vă pasc eu cu prăjâna?...

BONDICI: Domnule! numai bobocii să pasc cu prăjâna... Auzâtu-m-ai? Şî boboc e fecioru tătâni-tău...

PUNGESCU: Boboc?!... Ba zi, neneo, coşcogè gâscan.

CUCULEŢ: Gâscan eu?... Gâscan? *(Dă o palmă lui Pungescu.)* Na, gâscan!... Să te-nvăţ eu a batgiocori oamenii stăpânirii.

PUNGESCU: Aoleo!... mi-a scăpăratără pă dinainte... *(Fuge de la masă şi vine în dreapta, dregându-şi frizura.)*

TOŢI *(viind din fund)*: Ce este? Ce s-o întâmplat?

PUNGESCU *(amestecându-se între musafiri)*: Cine a datără o palmă?... Cine a primitără o palmă?... Aud?... O palmă?... Brea!... brea!... ce scandal!...

(Împreună.)

POFTIŢII
Vai! ce întâmplare!
Stau încremenit.
Aşa scandal mare
Nu s-o pomenit.

BONDICI şi PUNGESCU
Vai! ce scandal mare!
Stau încremenit.
De ciudă, turbare,
Mă simt ameţit.

CUCULEŢ
Ah! ce bine-mi pare
Că i-am căptuşât.
Fie scandal mare;
Eu mi-am răsplătit.

BONDICI: Domnule... satisfacţâie să ne dai!
CUCULEŢ: Satisfacţie?... Ian aşteaptă... *(Şuieră tare.)*

(Vin doi epistaţi.)

CHIRIŢA *(astupându-şi urechile):* Carnaxî!... că m-o asurzât... Parcă-i în codru.

CUCULEŢ *(epistaţilor, arătând pe Bondici şi pe Pungescu):* Puneţi mâna pe d-lui şi pe d-lui.

BONDICI *(în parte):* Am codălghit-o!

PUNGESCU *(asemenea):* To esfeclisa!

(Epistaţii pun mâna pe amândoi.)

CHIRIŢA: Pe arhon aga şî pe arhon spatari!... Ce catahris îi aista, arhon sărdar?

CUCULEŢ: Nu-i nici un catahris, cucoană... Am poroncă de la departament să-i opresc.

TOŢI: Da' pentru ce?

CUCULEŢ: Pentru că unu-i Bondici şî celalalt Pungescu: doi coţcari vestiţi din Focşani.

CHIRIŢA *(ţipând):* Coţi... Vai de mine!

CUCULEŢ: Care o dizbrăcat lumea cu teşmecherii şi cărţi măsluite... Aţi înţăles acu?...

CHIRIŢA *(ţipând):* Coţi... coţi... ginerii mei?... Valeu! am dat cinstea pe ruşâne... Ah! ah! *(Leşină.)*

(Afinoaia, Aristiţa, Calipsiţa şi Guliţă pun pe Chiriţa pe canapé şi caută s-o dezleşine. – Damele vin lângă canapè. – Cuculeţ, Bondici, Pungescu şi epistaţii, în stânga. – Fundul scenei îi slobod.)

(Repriză:)

CORUL
Vai! ce întâmplare! etc.

CUCULEŢ
Ah! ce bine-mi pare! etc.

BONDICI şi PUNGESCU
Vai! ce întâmplare!
Mă simt prăpădit
Groaza-mi este mare...
De-acum m-am topit!

SCENA 9

Cei dinainte; BÂRZOI

BÂRZOI *(intrând prin salonul din fund):* Care-i cucoana de gazdă aici?...

GULIŢĂ *(alergând la Bârzoi):* Băbaca!... băbaca!... băbaca!... o venit băbăcuţa!...

BÂRZOI: Gugulea băbacăi!... *(Îi sărută. Cu glas tare:)* Care-i cucoana de gazdă?... cea cu balul?

AFIN: Cine răcneşte aşa?... *(Întorcându-se):* Ce văd?... cuconu Grigori Bârzoi!...

BÂRZOI: Eu şi cu mine, cucoană dragă!... Unde mi-i Chiriţuşca cu puii?

GULIŢĂ: Nineaca?... o leşânat, băbacă.

BÂRZOI: Ce zâci, Guguleo? Iar o leşânat?... Mări, ce-s marghioliile aiste? *(Merge la Chiriţa.)* Amà... ha!... frumos îi mai şede!... Ian feriţi într-o parte, că eu îi sunt popa. Acuş o să-nvie ca o muscă de iarnă... *(Îi bate în palmă cât poate.)*

CHIRIŢA *(răsărind):* Carnaxî!... Ce văd? D-lui?...

BÂRZOI *(serios):* D-lui... banul Grigori Bârzoi *ot* Bârzoieni... şî soţul d-tale tocmai din vremea volintirilor.

PUNGESCU *(lui Bondici):* Àsta-i socru, nene Bondici?

BONDICI *(oftând):* *Neschi.*

PUNGESCU: Urât tată a mai avutără.

BÂRZOI: Înţălegi, cucoană, de ce mă aflu aici în leş, pe la ceasul aista, în loc de a horăi boiereşte la moşie... după obicei?...

CHIRIŢA *(tulburată):* În... ţă... leg. *(În parte:)* Îmi vine lèşin la inimă.

BÂRZOI: Potrivit răvaşului ce ţi-am scris din 15 a următoarei, anul 1844, am venit să te umflu din Ieş cu nepus în masă. Hai!... că Brustur şî Cociurlă ne aşteaptă cu preoţii...

CHIRIŢA: Brustur şi Cociurlă!... Scăpătaţii ceia?... Nişte răzăşi!... Nu ţî-i greu să vorbeşti, frate?

BÂRZOI: Ian tacă-ţi gura cu fleacuri de-aiste... Auzi cuvinte?... Scăpătaţi!... Răzăşi!... Da' noi ce suntem; Împăraţi cu steua-n frunte?... Scoborâţi cu hârzobu din cer?...

CHIRIŢA: Hârzob sau nehârzob... nu ştiu... dar cât pentru familia lui Brustur şi Cociurlă... mă închin cu plecăciune... răzăşi şi altă nimică.

BÂRZOI: Cucoană Chiriţă... să ştii d-ta că răzăşii din ziua de astăzi au fost cele mai mari familii în vremea veche. Ei au apărat ţara şî au scăpat-o cu peptul lor din mâna duşmanilor, pentru că pe atunci

tot românul era viteaz, şî tot viteazul era boieri... boierit pe câmpul războiului, în faţa patriei întregi!

CHIRIŢA: Ei! iar ia să începi cu litopisâţu... Mă rog, agiungă-ţi...

BÂRZOI: În sfârşit... vorbă multă, sărăcie!... Brustur şî Cociurlă sunt feciori de oameni cu moşâoarele lor, cu bănişorii lor...

CHIRIŢA: Cu vitişoarele lor... le ştiu...

BÂRZOI: Gospodari buni şî nedatori cu nimic nimărui... Înţălesu-m-ai, cucoană?... Nu-s datori nici c-o leţcaie, pentru că nu-şi rădică nasul mai sus decât să cuvine... ca de-alde d-ta, care vrei să te-nalţi ca ciocârlia... şî vii pin leş, cale de zăce poşte, ca să-ţi faci fetele de râsul lumei... şî ca să le găsăşti bărbaţi ca de-ale Bondici şî Pungescu... nişte târâie-brâu, ce sorb zăstrele cu lingura...

PUNGESCU *(lui Bondici)*: Aoleo! ne-a pocnitără în pălărie.

BONDICI *(asemene)*: Ghiuju dracului!...

BÂRZOI *(luând pe Chiriţa de mână)*: Hai la Bârzoieni la locul nostru... şî nu mai umbla după cai pe pereţi.

CHIRIŢA: Sufleţăle...

BÂRZOI: Haideţi, zâc, astăzi, şî nu mai lungi vorba!... Trăsura ne-aşteaptă la scară, cu lucruri, cu tot.

GULIŢĂ *(în parte)*: Şî cu minavetu meu? *(Iesă cu fuga.)*

CHIRIŢA: Tiranule!...

BÂRZOI: Aşa... dacă-ţi place... Altă dată să ştii de la mine o vorbă bătrânească: Nu te-ntinde mai mult decât ţî-i oghealu... Haide!...

(Guliţă vine înapoi cu minavetu.)

CHIRIŢA: Iar letopisâţe?... Destul!... Iaca vin... Mai stăi, că doar nu dau tătarii... să-mi ieu măcar ziua bună de la prietini... Măi!... că avan mai eşti! *(Vine în faţa publicului şi face compliment.)* Cu plecăciune, boieri d-voastră... Copilele le-aţi văzut, iată-le-s... Aristiţo, Calipsâţo... *(Fetele vin lângă dânsa.)* Aieste-s, cum le-am procopsât de douăzeci ş-atâţi de ani... Una-i de 16 pe 17, şî una de 18 pe 19... îi împlinesc la lăsatu săcului... Precum le videţi... îs tinerele, frumuşăle, curăţăle, hărnicele, cu ghitarda lor, cu cadrilu lor, cu franţuzasca lor. *Parle franse, madmuzel?...*

FETELE: *Ui, maman.*

CHIRIŢA: Le-aţi auzât?... Ca apa! *(Fetelor:) Le pleze vu monsio* cavaler din leş!

FETELE: *Ui, maman.*

CHIRIŢA: Ei, minciuni v-am spus?... Ce zâceţi? Vă place?... Ascultaţî-mă pe mine, că eu ştiu ce ştiu... Nu perdeţi chilipiru de la mână.

Fetele-s bune
De măritat,

Îs de minune...
V-o spun curat.

TOȚI
Ha, ha, ha, ha!

CHIRIȚA
(la public)
Frunză verde măcieș,
Păn-a nu pleca din leș
Spuneți-mi, mă rog, îndată,
De vă place vreo fată,
Cuscră-n leș ca să mă fac,
Lui Bârzoi să-i vin de hac.
Iată-le-s bibici hazlie,
Pupulice... seamăn mie.
Vreți, sau ba soacră să fiu?
Fora-n palme, ca s-o știu.

BÂRZOI: D-apoi vină azi!

TOȚI
Fetele-s bune
Etc., etc.

(Bârzoi apucă pe Chirița de mână și o trage spre ușa din fund. – Guliță, Aristița și Calipsița îi urmează. – Cuculeț face semn epistaților ca să ducă pe Bondici și pe Pungescu. – Poftiții la bal se închină la familia lui Bârzoi, râzând cu hohot.)

Cortina cade

CHIRIȚA ÎN PROVINȚIE

Comedie cu cântice, în 2 acte

PERSOANE

CUCOANA CHIRIȚA.
GRIGORI BÂRZOI, soțul ei.
GULIȚĂ, copilul lor.
LULUȚA, orfană.
SAFTA, sora lui Bârzoi.
D-NUL ȘARL, profesor francez.
LEONAȘ, tânăr ieșan.
ION, fecior boieresc.
TREI ȚĂRANI.
ȚĂRANI. – JANDARMI.
POFTIȚI LA MASĂ –
UN CURCAN.

ACTUL I

Teatrul reprezintă o ogradă de curte boierească la țară. – În stânga, casa Chiriței, cu cerdac și cu fereste pe scenă. – În dreapta, lângă culisele planului I, o canapè de iarbă, încujurată de copaci. – În fund, ostrețile și poarta ogrăzei. – Lângă casă, o portiță în zaplaz, care duce în grădină. – În depărtare se vede satul. Scena se petrece la moșia Bârzoieni.

SCENA 1

CHIRIȚA (în costum de amazoană, întră călare pe poartă, încunjurată de țărani)
Arie din *S c a r a m â ț e i: T ă l h a r i i)*

ȚĂRANII
Dreptate, dreptate
Ne fă!
Cucoană, dreptate
Ne dă!

CHIRIȚA
Ce vreți voi?... Dreptate?

ȚĂRANII
Așa!

CHIRIȚA
Cu biciul pe spate
V-oi da!

(Împreună)

ȚĂRANII
Dreptate, dreptate
Ne fă!
Cucoană, dreptate
Ne dă!

CHIRIȚA
Cu biciul pe spate
V-oi da!
V-oi da eu dreptate
Așa!

CHIRIȚA *(amenințând țăranii cu cravașa)*: Tacă-vă gura, mojicilor!

UN ŢĂRAN: D-apoi bine, cucoană... păcat de Dumnezău să ne laşi a fi de batgiocură!

CHIRIŢA: Ce batgiocură? Ce batgiocură?... Cine v-o batgiocorât?

ŢĂRANII: Cuconaşu Gurluiţă.

CHIRIŢA: Guliţă!... Minciuni spuneţi... Ce v-o făcut?

UN ŢĂRAN: Mi-o ucis un viţăl la vânat.

ALTUL: Şî mie mi-o dat foc bordeiului cu ciubucu cel de hârtie.

ALTUL: Şî eu l-am prins ţâind calea Măriucăi...

CHIRIŢA: Ţâst, beţâvilor!... Bine v-o făcut sufleţălu!... De ce nu vă păzâţi viţăii şi Măriucele? Aşa să păţâţi!... Hai, lipsâţi de-aici!

UN ŢĂRAN: Da-i păcat, cucoană, să ne laşi păgubaşi... Dă! dacă nu ne-om jălui la d-ta, care ne eşti stăpână vecinică... la cine să râdicăm glasul, săracii de noi!

ALTUL: Am ajuns mai rău decât ţiganii!

CHIRIŢA: Auzî-i?... Auzî-i, ţopârlanii!... Ei, apoi să nu-i iei la măsurat cu prăjâna de falce?... Afară, mojâcilor, că vă ştiu eu de mult că sunteţi buni de gură şî răi de lucru... Afară!

ŢĂRANII: Cucoană...

CHIRIŢA: Periţi din ochii mei... că vă ieu de fugă cu calul! (*Răpede calul spre ei.*)

(*Împreună*)

ŢĂRANII	CHIRIŢA
(*fugind*)	(*furioasă*)
Dreptate, dreptate	Cu biciul pe spate
Ne fă!	V-oi da!
Cucoană, dreptate	V-oi da eu dreptate
Ne dă!	Aşa!

SCENA 2

CHIRIŢA (după ce a alungat ţăranii călare, se întoarce şi vine în faţa scenei): Vai de mine cu nişte ţărănoi, că n-ai cap să trăieşti de răul lor!... De-abia am ieşât puţântel la primblare, ca să mă mai răcoresc... şî parcă dracu i-o scos în cale-mi să mă tulbure... Iar m-oi fi făcut roşâie la faţă ca un stacoş. (*Strigă:*) Ioane!... Ioane!... Ş-apoi astfel hurducă şî gloaba asta, că m-o apucat de vro şăpte ori sughiţu

păn-acu... (*Strigă iar:*) Ioane!... Ioane!... Iaca somnorosu, că iar a fi adormit în podul grajdiului... şî nici c-a să vie să mă coboare de pe cal... Ioane... Ioane!... mă!... săracan de mine, c-or să mă lase să şad toată zâua călare ca un jăndar... (*Strigă furioasă:*) Ioane!... Guliţă!... Luluţă!... monsiu Şarlă!... cumnăţâcă!...

SCENA 3

CHIRIŢA; GULIŢĂ, ŞARL, SAFTA, ION

(Ion vine alergând dintre culisele din dreapta. Ceilalţi ies din casă şi se cobor din cerdac.)

GULIŢĂ: Cine mă cheamă?... nineaca!
SAFTA: Ce este?... Ce este?...
ŞARL: *Qui diable?... Ah! madame!...*
ION: Aud, cucoană... laca ia...

CHIRIŢA: Da' veniţi azi de mă coborâţi de pe cal... Ce, Doamne iartă-mă!... aţi adormit cu toţâi?

(Ion se pune dinaintea calului şi-l apucă de zăbale ca să-l ţie. Ceilalţi se adun împrejurul Chiriţei.)

GULIŢĂ: Ba nu, nineacă... dar învăţam *Telemac* cu monsiu dascalu.

SAFTA: Şî eu făceam dulceţi în cămară, cumnăţâcă.

ION: Şî eu...

CHIRIŢA: Taci din gură... că eşti încă cu ochii plini de somn... Ţâne calul!...

ŞARL (*apropiindu-se de Chiriţa*): Madam cocona... sari in braţi a me.

CHIRIŢA (*cochetând*): În braţăle d-tale, monsiu Şarlă?... Eşti foarte galant... însă mă tem...

ŞARL: *O! non* te tem... că sunt vurtos.

CHIRIŢA: Nu de-aceea... că şî eu îs uşurică ca o pană; dar apoi... să sar în braţăle unui cavaler... nu ştiu de să cuvine...

ŞARL: Daca *non* vre la mine, sari la Ion... (*În parte:*) *J'aime mieux ça.*

CHIRIŢA: Ei, dacă vroieşti numaidecât, monşiu Şarlă... aţâne-te, că sar.

ŞARL: *No...* poftim... *une, deux, trois.*

CHIRIŢA (*sărind*): Hup!

ŞARL (*în parte*): *Cristi!* uşuric ca un pan... *merci.*

CHIRIŢA (*în parte*): Îi nostim franţuzu... (*Tare:*) Aţi văzut agilitaua mea? Ioane... du calu la grajdi şî-l adapă; dar să nu-i scoţi şaua... Auzi?

ION (*căscând*): Aud (*Duce calul între culisele din dreapta.*)

CHIRIŢA: Ho!... că parcă-i să ne-nghiţi... Face-o gură cât o şură.

GULIŢĂ: Nineacă... las' să mă sui şî eu pe cal.

CHIRIŢA: Ce face!... Ca să te trântească?!... Ba nu, Guliţa mamei.

GULIŢĂ: Pe mată cum de nu te trânteşte?

CHIRIŢA: Eu am învăţat la Ieş, manejărie... (*În parte*) Numai eu ştiu câte buşături am mâncat... d-apoi dă!... dacă-i moda...

GULIŢĂ (*scâncindu-se*): Ei... nineacă, las' să mă primblu călare... măcar numai pin ogradă.

CHIRIŢA: Bai... Ţ-am mai spus o dată că nu vreu... Nu mă supăra mai mult... Mai bine apucă-te de-ţi învaţă franţuzasca cu monsiu Şarlă... că mă ţâi o mulţâme de parale, trântore!

GULIŢĂ: Bai şî eu!... M-am săturat de carte!

ŞARL: *Monsieur Goulitze... taisez-vous quand* poroncesc madam nenec...

GULIŢĂ: Madam nenec... (*În parte*) Franţuz stropşât!

ŞARL: Ce spus? (*În parte:*) *Cré moutard!... il m'agace toute la journée.*

CHIRIŢA: Nu te potrivi, monsiu Şarlă, că-i copil încă.

ŞARL: *Oui...* copil... obraznic.

CHIRIŢA: Ce să-i faci dacă are duh, Guliţa nineacăi... (*Sărută pe Guliţă.*) Îmi seamănă mie... bucăţâcă tăietă. Hai, du-te cu domnu profesor de învaţă frumuşăl, că ţ-oi face straie de moda nouă.

GULIŢĂ: Da'... cal mi-i cumpăra?

CHIRIŢA: Cum s-a face băbacă-tău ispravnic.

ŞARL: *Allons, Goulitze... venez donc.*

GULIŢĂ: Iaca, monsiu... *je vene.*

(Şarl şi Guliţă se primblă împreună prin ogradă, citind pre o carte, şi din vreme în vreme zic tare:

„Calypso ne pouvait se consoler du départ d'Ulysse".)

CHIRIŢA: Uf! Doamne! că mare cald îi!... Hai sub copaci, cumnăţâco. (*Merge în boschet.*)

SAFTA (*urmând pe Chiriţa*): D-apoi şî d-ta, soro, ai minte s-alergi calare în luna lui iuli? Îi păţî ceva într-o zî.

CHIRIŢA: Ce să fac, soro, dacă-i moda... şî dacă-mi place... Oi zâce şî eu ca Ferchezeanca:

Hop, hop, hop
La galop,
Când alerg călare,
Hop, hop, hop,
La galop,
Inima mea sare.
Hop, hop, hop,
La galop,
Când sunt armazoană;
Hop, hop, hop,
La galop,
Ieu lumea de goană.

Ce plăcere de-a fugi în fuga mare
Pe-un cal sprinten, uşurel ca un ogar,
Câteodată alivanta pe spinare...
Dar ce-mi pasă... dacă-i moda, n-am habar!
Hop, hop, hop,
La galop,
Etc., etc., etc.

Ş-apoi trebuie să ştii, cumnăţâcă, că de când m-am dezbărat de Calipsâţa şi Aristiţa... de când, în sfârşit, le-o măritat bărbatu-meu cu Brustur şî Cociurlă... pare c-am întinerit de 20 de ani... îmi vine tot să zburd... că, Doamne!... mult m-am mai năcăjât prin Ieşu cela ca să-mi găsesc gineri... ştii?...

SAFTA: Ştiu... Căzusăşi în mânile unor coţcari?...

CHIRIŢA: Cine dracu să-i cunoască? Acu toţi îs îmbrăcaţi într-un fel... şî nu poţi alege care-i boier, care-i coţcar... Dar ce-o fost s-o trecut... De trii ani, de când m-am întors la moşâie la Bârzoieni... i-am şî uitat.

SAFTA: Bine-ai făcut.

CHIRIŢA: Hei!... când ar da Dumnezău să mi să împlinească gândul... aş da şăpte sărindaruri.

SAFTA: Ce gând, soro?

CHIRIŢA: Ah! cumnăţâcă, să mă fac isprăvnicească!... alta nu doresc pe lume!... Isprăvnicească cu jăndari la poartă şî-n coadă!

SAFTA: De ce nu?... Te-i face şî d-ta ca alte multe... Doar a izbuti el frate-meu la Ieş, unde l-ai trimes...

CHIRIŢA: Aşa nădăjduiesc... că şî noi... Dumnezău ştie câte-am pătimit la 48... ca patrioţi... Las' că ne-o perit vreo zăce capete de vite; dar apoi îţi aduci aminte ce friguri o avut Bârzoi... şi cum m-o durut măsaua care am scos-o!...

SAFTA: Aşa... aşa...

CHIRIŢA: De aceea l-am sâlit pe bărbatu-meu să meargă la Ieş ca să cerce a căpăta isprăvnicia de aice din ţânut... Doară şî el are drituri... ca patriot... ca pătimit... Nu-i vezi, acu, care de care are pretenţâi să între în slujbă... sub cuvânt că i-o fost frică la 48?... Helbet! dacă-i pe-aceea... apoi şî noi avem temeiuri... Adă-ţi aminte ce groază-l apucasă pe Bârzoi... că striga şî prin somn c-o venit zavera...

SAFTA: Aşa... aşa...

CHIRIŢA: I!... când să-l văd deodată, întrând pe poartă cu doi jăndari... ştii?... i-aş sări în cap.

SAFTA: D-apoi eu?...

CHIRIŢA: Mai tras-ai în cărţi, cumnăţâco?

SAFTA: Tras, soro... că alta nu fac toată zâua...

CHIRIŢA: Şî ce zâc cărţile?

SAFTA: Menesc a bine... mi-o ieşât zăce ochi de caró... bucurie... lângă riga de trefli... frate-meu, şî dedesubt trâi ochi de cupă... drum... Trebuie să vie negreşât astăzi... şî să-ţi aducă veste bună.

CHIRIŢA: Să te-audă Dumnezău!... Atunci să vezi, soro, căpăţâni de zăhar... să nu poţi dovedi cu dulceţâle...

SAFTA: Iaca pozna, că eu mi-am uitat belteua pe foc... şî m-am luat cu vorba...

CHIRIŢA: Nu-i nimică... o beltè mai mult sau mai puţân pentru o isprăvnicească... nu-i cea pagubă... Ian spune-mi, te rog... (*Îi vorbeşte încet, în vreme ce scoate un port-ţigar din buzunar.*)

ŞARL (*în fund*): *Dis donc comme moi, Goulitze: Calypso ne pouvait se consoler du départ d'Ulysse.*

GULIŢĂ: *Calypso ne pouvait d'Ulysse.*

ŞARL(*în parte*): *Cré gamin!... il m'agace joliment!*

SAFTA: Iar îi să tragi tiutiun, soro?... Pare că te văd iar c-ai să te îmbolnăveşti.

CHIRIŢA: Ba nu, soro, c-aşa-i moda. Dacă sunt armazoancă, trebuie să mă deprind cu ţâgările...

SAFTA: Mă mir ce gust poţi găsî să pufuieşti din gură ca un neamţ?!

CHIRIŢA: Ce gust?

Toată lumea azi fumează,
Scoate fum pe nas, pe gât;
Unii moda imitează;
Alţi fumează de urât.
Omenirea-i o ţâgară
Care să preface-n scrum;
Şî amorul cel cu pară
Arde şî se schimbă-n fum...
Numai fumuri vezi aice
La femei şî la bărbaţi.
Toţi fumează... poţi dar zâce,
Că-s mai toţi înfumuraţi.

SAFTA: Cum înfumuraţi?... Vrei să zâci afumaţi?

CHIRIŢA: Şî una şî alta... Dar... ian spune-mi, cumnăţâcă, ce face Luluţa?

SAFTA: Îi în grădină.

CHIRIŢA: Biata copilă!... De când o murit cucoana Nastasâca Afinoaia, nineacă-sa, şî am luat-o sub epitropia noastră... mi-i drăguţă ca o noră.

SAFTA: Mai ştii?... poate să-i fii soacră cu vreme.

CHIRIŢA: Ţâst, aşa am chibzuit treaba cu bărbatu-meu... Luluţa are zăstre bună... Guliţă asămine... Mai potriviţi unde să-i găsăşti?

SAFTA: Să-i cauţi cu lumânarea...

CHIRIŢA: Numai atâta mă îngrijăşte, că Luluţa nu bate nicidecum cu Guliţă... şî-i tot tristă de când o rămas orfană... ba încă câteodată parcă să perde... nu-i în toate minţâle.

SAFTA: Nu băga de seamă, că încă-i tânără.

CHIRIŢA: Ce tânără?!... că-i de vro 15 ani... Când s-o născut Guliţă, era de un an... îmi aduc aminte ca acu... la Sân-Chetru... (*Vorbind îşi caută chibriturile.*) Da' oare ce mi-am făcut chibriturile?... Hait!... că le-am prăpădit pe câmp. (*Tare*) Monsiu Şarlă!

ŞARL (*înaintându-se*): Poroncesc, madam.

CHIRIŢA: Nu cumva ai fosfor cu d-ta?

ŞARL (*aprinzând un chibrit*): *Voilà, madame. (În parte) Elle fume comme un caporal.*

CHIRIŢA (*aprinzându-şi o ţigară groasă*): *Mèrci... Voulez-vous aussi boire une cigare?*

ŞARL (*în parte*): *Aïe... aïe... elle va recommencer ses traductions libres...*

CHIRIŢA: *Ils sont* de minune... *cigares de Halvanne.*

ŞARL (*luând o ţigară*): *Merci, madame.*

GULIŢĂ: Ţâgară de halva?... Nineacă, dă-mi şi mie o ţâgară.

CHIRIŢA: Auzi? Atâta ar mai trebui!... Cuconaşâi nu trag ţâgări.

GULIŢĂ: Ei... mata de ce tragi, dacă eşti cucoană?

CHIRIŢA: Tacă-ţi gura, plodule!... Monsiu Şarlă... ian *dites-moi, je vous prie: est-ce que vous êtes...* mulţămit de Guliţă?

ŞARL: *Comme çi, comme ça...* mulţemit *et pas trop.*

CHIRIŢA: *C'est qu'il est très...* zburdatic... *mais avec le temps je suis sûre qu'il deviendra un tambour d'instruction.*

ŞARL (*cu mirare*): *Tambour?!*

CHIRIŢA: *Oui...* adică dobă de carte... *tambour... nous disons comme ça en moldave.*

ŞARL (*în parte*): *Ah, bon!... la voilà lancée!*

CHIRIŢA: *Et alors nous l'enverrons dedans.*

ŞARL: *Où ça madame?*

CHIRIŢA: *Dedans...* înântru... *nous disons comme ça en moldave.*

ŞARL (*în parte*): *Parle donc le moldave alors, malheureuse!*

CHIRIŢA: *Et voyes-vous, monsieur Charles, je ne voudrais pas qu'il perde son temps pour des fleurs de coucou.*

ŞARL: *Pour des fleurs de coucou?*

CHIRIŢA: *C'est-à-dire* de flori de cuc... *Nous disons comme ça...*

ŞARL: *En moldave... (În parte:) Cristi!... qu'elle m'agace avec son baragouin!*

CHIRIŢA: *Aussi, je vous prie... quand il se paressera... de lui donner de l'argent pour du miel.*

ŞARL: *Comment?!... que je lui donne de l'argent?!*

CHIRIŢA (*râzând*): *Non...* Să-i dai bani pe miere...*de l'argent pour du miel... C'est correct... Nous disons comme cella...*

ŞARL: *C'est convenu... en moldave... Vous parlez comme un livre.*

CHIRIŢA: *Merci... j'ai apprendré toute seulette le français...* pre legea mea.

ŞARL: *Est-ce possible?!... C'est extraordinaire!... Hé bien, votre fils vous ressemble... Il a une facilité!... Dans quelques années il parlera aussi bien que vous.*

CHIRIŢA: *Quel bonheur!* Gugulea nineacăi!... Auzi ce spune monsiu Şarlă?... Zâce că ai să vorbeşti franţuzeşte ca apa... *N'est-ce pas, monsieur Charles, qu'il parlera comme l'eau?*

ŞARL: *Comme?... Ah, oui, oui... vous dites comme ça en moldave... Oui... oui.*

CHIRIŢA: Da' ian să-i fac eu un examen... Guliţă, spune nineacăi, cum să cheamă franţuzăşte furculiţa?

GULIŢĂ: *Furculision.*

CHIRIŢA: Frumos. Dar friptura?

GULIŢĂ: *Fripturision.*

CHIRIŢA: Prea frumos... Dar învârtita?

GULIŢĂ: *Învârtision.*

CHIRIŢA: Bravo... Guliţă!... Bravo, Guguliţă!... (*Îl sărută.*)

ŞARL (*în parte, furios*): *Gogomanition, va!...*

SCENA 4

Cei dinainte; ION (viind pe poartă)

ION: Cucoană, cucoană... laca un răvaş de la leş.

CHIRIŢA (*tresărind*): De la leş? A fi de la d-lui... Cine l-o adus'?

ION: Un jăndar de la isprăvnicie... Cică-i grabnic.

CHIRIŢA: Grabnic?... Adă... (*Vrea să ieie răvaşul şi se opreşte.*) Da' aşa s-aduce răvaşul, măi oblojâtule'?

ION: Apoi cum?

CHIRIŢA: Cum?... Nu ţi-am spus c-acum îi moda să s-aducă răvaşăle pe talgere?... Ha'?

ION: laca... parcă răvaşăle-s alivenci.

CHIRIŢA: Ce-ai zâs?... Lipsăşti de-aici!... Şî doar nu mi-le-i aduce acu îndată după modă... c-atâta-ţi trebuie.

ION: Da' unde să găsăsc eu talgere, cucoană?... că nu-s sofragiu.

CHIRIŢA: Du-te sus la jupâneasa de cere un talger ş-un şărvet.

ION: Şî şărvet'?

CHIRIŢA: Şî după ce-i pune şărvetu pe talger, şi răvaşu pe şărvet... să mi-l prezăntezi frumos... ai auzit?

ION: Am auzit. *(Se duce în casă, zicând:)* Să pun talgeru pe sărvet, şî răvaşu pe şărvet... ba şărvetu pe răvaş... ba...

SAFTA: Bine, soro, cum ai răbdare s-aştepţi, când îi răvaş grabnic, de la frate-meu poate?

CHIRIŢA: Fie măcar de la Pori Împărat... Am hotărât să întroduc în provinţâie obiceiurile din Ieş, doar ne-om mai roade puţântel şî noi... N-am dreptate, monsiu Şarlă?

ŞARL: Mult dreptat, mult... în care pricin?

CHIRIŢA: În predmetul civilizaţâiei.

ŞARL: *Civilisation...* cu *serviette?*

CHIRIŢA: Pe *assiétte.*

ŞARL: *C'est l'étiquette?*

CHIRIŢA: Cu *serviette.*

GULIŢĂ: Pe *assiette.*

ŞARL: *Au fait... (În parte) Je n'y suis pas du tout.*

SCENA 5

Cei dinainte; ION (viind din casă şi aducând răvaşul acoperit, sub şervet şi sub talger)

ION: Cucoană... iaca răvaşul de modă.

CHIRIŢA: Adă-l încoaci... *(Căutând în talger:)* Unde-i, că nu-l văd în talger?...

ION: Cred şî eu, dacă-i dedesubt.

CHIRIŢA *(ridicând talgerul):* Dedesubt?... Aşa te-am învăţat eu?... Nu-i nici sub talger... Ce-ai făcut răvaşu, tontule?

ION: Dec!... să face că nu ştie... Îi sub şărvet... ca de modă... Nu mi-ai spus?

CHIRIŢA: Sub şărvet?... *(Azvârle şervetul şi găseşte răvaşul în palma lui Ion.)* Bată-te cucu, mangosâtule!... Ian videţi, mă rog, c-o făcut cu totul dimpotrivă!... *(Ie răvaşul.)*

ION: Ei!... parcă eu am fost de gemine cu moda... Aşa mi-ai poroncit, aşa am făcut.

CHIRIŢA: Ai noroc că-i răvaş grabnic de la bărbatu-meu... că ţi-aş arăta eu...

SAFTA: Da' lasă-l încolo, cumnăţâcă, şî citeşte azi...

CHIRIŢA: Ian să videm. *(Citeşte adresa răvaşului:)* „Isprăvnicia ţânutului către prea iubita mea soţâie, Chiriţa Bârzoi, *ot* Bârzoieni".

ŞARL: *Comment?... Madame est* maritat c-un ispravnicie?

CHIRIŢA (*zâmbind*): Ba mi să pare că c-un ispravnic nou... Cumnăţâcă, ce sămn îi când îţi ţâuie urechea stângă?

SAFTA: Sămn bun, soro.

CHIRIŢA: Să videm... Cruce-agiută! *(Citeşte:)* „Cu frăţească mă închin şî te sărut dulce, iubită Chiriţo. – În sfârşit, cu mila lui Dumneżău, m-am isprăvnicit!... Neamul nostru s-o înălţat!... Ie-o pe-acolo cam pe mare cu megieşâi, că pe-aici las' pe mine! – Scoală-te îndată şî vină în târg cu toată gospodăria şî cu tot neamul... dintre care nu uita a-mi aduce curcanul cel bătrân, c-am să-l pun în slujbă. – Scris-am.

Al d-tale ca un soţ,
Grigori Bârzoi."

Kirie elèison!... iată-mă-s isprăvnicească!... (*Nebună de bucurie:*) Cumnăţâcă, Guliţă, monsiu Şarlă, Ioane... îs isprăvnicească!

TOŢI (*cu bucurie*): Isprăvnicească!

CHIRIŢA (*jucând singură de bucurie*): Tra, la, la, la, la... sunt isprăvnicească... Cumnăţâcă, vină să te sărut. (*Sărută pe Safta.*) Guliţă, vină să te sărut. (*Sărută pe Guliţă.*) Monsiu Şarlă, vină şî d-ta să te... (*Coboară ochii ruşinată.*)

ŞARL: *S'il vous plaît?*

CHIRIŢA: *Pardon*... Ioane, Ioane!...

ŞARL *(în parte): Comment?...* Ion *aussi?...*

CHIRIŢA: Ce era să-ţi spun?... Am uitat-o de bucurie... Ha!... du-te de spune surugiilor să înhame poştalionii la trăsura cea galbănă... degrabă... degrabă, că o să ne pornim la târg.

TOŢI: La târg?

CHIRIŢA: Dar'!... Destul am mocnit la ţară... Ian să mai fantaxăsc şî eu pin târg, ca altele... doar îs isprăvnicească... Nu că adică m-am fudulit dintr-aceasta... sau că mi-ar fi făcut vro mulţămire mai deosăbită... Nu!... nu să sparie Chiriţa aşa lesne... cu una, cu două... Zău nu!... Minciuni nu ştiu să spun, că nu-s ipo... ipocondră[1]... M-am isprăvnicit? Să-mi fie de bine!... Dac-am dorit-o... am dorit-o numai de-o ambiţâie care am... iar nu de alta. Ioane... trâmes-o boieriu vro ceată de jăndari ca să meargă pe lângă obloane?

ION: O trâmes o ceată întreagă: doi slujători.

CHIRIŢA: Numai?!... Spune-le să se gătească... Hai... cară-te!

ION: Iaca mă car, cucoană isprăvnicească... măria-ta! (*Iesă.*)

CHIRIŢA: Isprăvnicească!... De-acum să videţi bontonuri şi tenechele... Am să-i durez ş-un voiaj la Paris.

SAFTA: Tocmai pe-acolo!... în ţara nemţească?...

GULIŢĂ: Să mă iei şî pe mine, nineacă.

CHIRIŢA: Te-oi lua, puiule... şî pe monsiu Şarlă... şî pe Luluţa... Parcă văd pe pasport: baroana Chiriţa!... Am să mă dau şî eu de baroană, cum oi trece graniţa... să spariu nemţâi...

ŞARL (*în parte*): Îi lipseşte un dog.

CHIRIŢA: *Qu-'est-ce que,* monsiu Şarlă?

ŞARL: *Je partage votre bonheur, madame.*

CHIRIŢA: *Ah, oui,* monsiu Şarlă... *je suis heureuse par dessus la mesure...*

ŞARL: *Je comprends...* peste masur...

CHIRIŢA: *Tout à fait...* Hai iute să ne gătim ca să plecăm cu zâuă... Hai!

(*Se aude glasul Luluţei în grădină, cântând.*)

GULIŢĂ: Auzi, nineacă, glasu Luluţăi?

CHIRIŢA: Iat-o, vine-ntr-acoaci... Staţi locului.

(*Se opresc lângă boschet.*)

SCENA 6

Cei dinainte; LULUŢA (intră pe portiţa grădinei, cântând şi alungând un flutur cu un năvod mic de bariş)

LULUŢA

(*Arie din B a b a H â r c a: E i, z ă u, t a r e - m i p a r e b i n e...*)

Fluturaş, vin' lângă mine...
Ah, ascult-al meu cuvânt,
Că şî eu sunt ca şî tine
Sângurică pe pământ!
Nu zbura, nu zbura, stăi...

GULIŢĂ
(*căutând pe sus*)
Iată, iată-l! măi, măi, măi!

LULUŢA
Tare-i sprinten şî frumos.

GULIŢĂ
Când pe sus îi, când pe jos.

LULUŢA
Nu zbura, nu zbura, stăi...

GULIŢĂ
Iată-l, iată-l! măi, măi, măi!

LULUŢA
Zău, te-oi prinde... De-a te prinde
Un dor mare mă cuprinde.
Vin' cu mine, fără frică,
Că-s şî eu o fluturică...
În zădar fugi pe-mprejur!
De-a te prinde eu mă jur
În zădar zbori aşa tare...
Na, te-am prins... Ce bine-mi pare!

(*Luluţa trânteşte năvodul în capul lui Guliţă şi-l prinde înăntru.*)

LULUŢA: L-am prins!... l-am prins!

GULIŢĂ: Da' şăzi binişor, Luluţă, că te spun nineacăi...

LULUŢA: Vai de mine!... În loc de flutur, am prins un cărăbuş... Ha, ha, ha, ha, ha!

Cărăbuş, cărăbuş
Pe-a cui mâni încăpuşi.

TOŢI: Ha, ha, ha, ha!...

GULIŢĂ (*mânios*): Cărăbuş!... Auzi, nineacă?... zâce că-s cărăbuş!

CHIRIŢA: Nu te mâniè, Guliţă, că şuguieşte Luluţa... Luluţo, vin-încoaci la mătuşâca, să-ţi spun o veste bună.

LULUŢA: Ce veste?...

CHIRIŢA: M-am făcut isprăvniceasă.

LULUŢA: Ei... ş-apoi?

CHIRIŢA: Apoi... nu sari în sus de bucurie?

LULUŢA: Nu.

CHIRIŢA *(supărată, Saftei):* Îţi spun eu că câteodată să perde. *(Tare:)* Ei, dar găteşte-te, Luluţă, c-a să mergem la târg.

LULUŢA *(cu bucurie):* Unde?... la Ieş?

CHIRIŢA: Ba colè, alăture cu Bârzoieni... unde-am mai fost aniarnă.

LULUŢA *(tristă):* Ori acolo... ori aici la ţară... totuna-i.

CHIRIŢA: D-àpoi... vezi d-ta... te-ai deprins tot la Ieş... Mai şăzi şî pin ţânut, că nu-i muri.

LULUŢA *(plângând):* Ba oi muri...

CHIRIŢA: Îndărătnico...

ŞARL *(în parte): Pauvre enfant!*

CHIRIŢA: Hai, să ne gătim de drum... Monsiu Şarlă... *je vous prie, à la bracette.*

ŞARL *(dându-i braţul): Trop heureux, madame. (Dă cellalt braţ Saftei.)* Madam cucona Safta, *non* poftesc?

SAFTA: Bucuros, domnule...

ŞARL *(în parte): J'ai l'air d'une cruche à deux anses... tableau!*

(Chiriţa, Safta, Şarl şi Guliţă întră în casă.)

SCENA 7

LULUŢA: Doamne!... tare mi-i urât aici!... Nu ştiu ce să fac toată zâua... N-am pe nime care să mă iubească, de când o murit biata ninecuţă... Mătuşâca-i prea bătrână şî Guliţă prea tânăr... Nu mă pot înţălege cu ei cum mă înţălegeam cu nineaca şî cu Leonaş... Dragu Leonaş!... unde-a fi el acù?... De trii ani de când nu l-am văzut, a fi crescut mare şî m-a fi uitat poate... da' eu una ştiu, că nu l-oi uita niciodată... că-l iubesc din copilărie.

(Arie din Î n s u r ă ţ e i i:
Z i l e d i n t ă i a l e-n s o ţ i r e i.)

Scump suvenir de fericire,
Cu glasul tău de nălucire
Alungi ades a mea mâhnire
Şi mă îngâni vesăl, uşor.

Ah! vin-acum, vis de plăcere,
Ca să-mi aduci o mângâiere,
Şî, ca prin vis, a mea durere
Să mi-o rădici în al tău zbor!

SCENA 8

LULUŢA; GULIŢĂ (viind pe portiţa grădinei)

GULIŢĂ (*în parte*): Am fugit pe uşa din dos şi am dat prin grădină, ca să scap de dascal... Acum... hai la grajdi... Tot oi să încalec, în ciuda nineacăi... Mă duc să fur calul de la iesle... la aşa!... De ce nu mă lasă de bunăvoie? (*Dă cu ochii de Luluţa*) Luluţa!

LULUŢA: A!... iaca şî monsiu cărăbuş...

GULIŢĂ: Iar mă faci cărăbuş?... Ian ascultă, Luluţă... aici nu suntem la Ieş, ca să mă iei în râs... Acu-s mare! şî dar, te poftesc...

LULUŢA: Mare?... Vra să zâcă eşti cărăbuş de cei cu două coarne?

GULIŢĂ: Ba nici cu două... nici unu... îs cavaler!... învăţ pe *Telemac*...

LULUŢA: Zău!... ai agiuns păn-acolo?... Nu te cred!

GULIŢĂ: Nu mă crezi?... Ascultă dar', să ţî-l spun pe de rost... *Télémaque ne pouvait d'Ulysse dans sa douleur*...

LULUŢA: Destul, că doar nu-s profesòr... să-mi spui lecţâia.

GULIŢĂ: Păcat, Luluţă... că nu eşti matà în locu lui monsiu Şarlă... că zău, mai mult aş învăţa cu matà.

LULUŢA: Da' de ce, Guliţă?

GULIŢĂ: Nu ştiu bine de ce... dar cu matà mi-ar fi dragă cartea.

LULUŢA (*în parte*): Bietu copil!

GULIŢĂ: Matà îţi tot baţi gioc de mine... nu înţăleg pricina pentru care... dar cu toate aceste... nu pot să mă mânii pe matà cu tot dinadinsul... că-mi eşti drăguţă... na!

LULUŢA: Drăguţă!

GULIŢĂ: Pre legea mea!

(*Arie: C ă r u ţ a p o ş t e i.*)

Îmi plac arşâcii şî zmeu-mi place;
Mi-e drag cu mingea de-a arunca,
Dar lângă tine, ah! cum să face

Că-mi trece gustul de-a mă giuca?
Nu ştiu, Luluţă, cum, zău, să face
Că-mi trece gustul de-a mă giuca.

În puf sunt meşter şî suflu tare;
Dar când pe tine eu te zăresc,
Rămân deodată fără suflare
Şî nu pot giocul să-l isprăvesc.
Când vreu să suflu... n-am răsuflare;
Şî bani, şî minte, tot prăpădesc!

LULUŢA: Bietu Guliţă!... Eu te-nţăleg... dar ce folos, că eşti încă copil!

GULIŢĂ: Copil?... Ian să vezi acuş dacă-s copil... când oi alerga călare.

LULUŢA: Cum?... Ce fel?

GULIŢĂ: Pe calu nineacăi... da' să nu spui, Luluţă... Aşteaptă aici. *(Aleargă în culisele din dreapta.).*

SCENA 9

LULUŢA; pe urmă GULIŢĂ şi ION

LULUŢA (*singură*): Auzi, mă rog? Guliţă... un copil de ieri, de-alaltăieri, cum zâce mătuşâca... Cine-ar fi crezut?... Zău că nu mai sunt copii astăzi pe lume... Ce huiet s-aude?...

(*Se aude în culisele din dreapta sfadă între Ion şi Guliţă.*)

ION (*în culise*): Da' lasă calu-n pace, cuconaşule!

GULIŢĂ (*asemene*): Taci, Ioane, că ţi-oi da bacşâş... Hi!... cal... hi!... cal...

ION: Ce bacşâş?... Să mă bată cucoana?...

GULIŢĂ: Hi!... cal... hi!... cal... (*Strigă surugieşte.*)

ION: Iaca pozna!... Nu lăsa, măi! Săriţi de opriţi calu!

GULIŢĂ (*răpit de cal, vine în scenă, spăriet şi ţipând*): Valeu!... valeu!... nu mă lăsa, Ioane, că mă trânteşte! Valeu!... valeu!... (*Iesă călare, cu fuga, pe poartă, în dreapta.*)

ION (*alergând dintre culise*): Vai de mămulica mea!... De-acum

mi-am găsât arţagu cu cucoana... Hait!... l-o umflat Rusaliile... (*Iesă prin fund, strigând*): Săriţi!... săriţi!...

LULUŢA: Ha, ha, ha... parcă era Făt-Logofăt din poveste. (*Cade de râs pe canapé.*)

(*Se face zgomot în sat. – Chiriţa, Safta şi Şarl ies în cerdac.*)

SCENA 10

LULUŢA, CHIRIŢA, SAFTA, ŞARL, Ţ ă r a n i

CHIRIŢA
SAFTA } : Ce este?... Foc?... Tălharii?

(*Guliţă trece pe la poartă, din dreapta în stânga, în fuga calului, strigând: „Nineacă... monsiu dascal... nu mă lăsaţi... valeu!... Câţiva ţărani alerg după el; alţii întră pe scenă.*)

CHIRIŢA
SAFTA } : Vai de mine!... Guliţă călare?

ŞARL: *Grands dieux!... Il est perdu, courrons! (Se coboară răpide din cerdac.)*

CHIRIŢA: *Perdu!... mon* odor?... Ah!... vah!... săriţi!... alergaţi!... (*Se coboară cu Safta în scenă.*)

(*Arie din B a b a H â r c a: S ă r i ţ i... s ă r i ţ i!*)

CHIRIŢA

Săriţi, săteni, argaţi,
Cu toţâi alergaţi.
Săriţi şî-mi agiutaţi
Copilu să-mi scăpaţi!
Iată-mă-s în disperare!
Săriţi, săriţi, alergaţi;
Guguliţă-i în perzare;
Săriţi de mi-l scăpaţi!

COR

Săriţi, săteni, argaţi,
Cu toţii alergaţi.

Săriți de-o agiutați,
Copilu să-i scăpați!

(*Toți aleargă pe poartă și apucă pe urmele calului.*)

LULUȚA (*singură*): Vai de mine!... Să vede că-i în primejdie!... Mă duc să caut colonie, că poate să leșâne mătușâca... (*Intră în casă.*)

SCENA 11

LEONAȘ (ivindu-se la poartă) și, pe urmă, LULUȚA

LEONAȘ: Ce i-o apucat de aleargă ca niște nebuni?... Să giuri că o lovit strechea pe tot satu... Ian privește cum să-ntrec... Ce văd? Două cucoane cu dânșâi?... Ce să fie oare?... Ian să întreb la curte... (*Vine în scenă.*)

LULUȚA (*ieșind în cerdac*): Iaca colonia... Hai degrabă după dânșâi. (*Se coboară răpide și se întâlnește cu Leonaș.*)

LEONAȘ: Luluța!

LULUȚA: Leonaș!... Leonaș aici! A!... (*Se aruncă cu bucurie în brațele lui.*)

LULUȚA
Tu ești, iubite Leonaș?

LEONAȘ
Eu sunt, iubite îngeraș.

LULUȚA
Nu-i vis?... Îmi vine, zău, să plâng.

LEONAȘ
Nu-i vis... în braț-mi eu te strâng.

(*Împreună*)
Ah, ce fericire!
Ce vesălă sâmțâre
Sâmt acum, că te-am găsât.
O! scump odor iubit.
Dulcea mângâiere
Gonește-a mea durere,
Și-n rai mult așteptat
Parc-am întrat.

LULUȚA *(sărind de bucurie):* I!... cât îmi pare de bine c-ai venit, Leonașule!... Știi? îmi vine să râd și să plâng totodată... De mult nu te-am văzut!

LEONAȘ *(cu dragoste):* De mult, dragă Luluță... tocmai de când te-o luat cucoana Chirița sub epitropia ei și te-o adus la Bârzoieni.

LULUȚA (*ștergându-și ochii*): Așa... de la moartea ninecuței.

LEONAȘ: Nu mai plânge, Luluțâcă... că, zău, acuș plâng și eu.

LULUȚA: Cum n-oi plânge, dacă de trii ani de zâle mă găsăsc printre străini, care, pentru că mă văd tristă și pe gânduri, zâc că dau semne de nebunie... Ei nu pot înțălege că mi-i dor de ninecuța.

LEONAȘ: Ce spui?... Vra să zâcă ești nenorocită în casa Chiriței?

LULUȚA: Apoi giudecă tu însuți de pot fi fericită... sângură, orfană!... depărtată de toți prietinii copilăriei mele... de tine, Leonaș, care eram deprinsă să te văd în toate zâlele în casa maică-mea!...

LEONAȘ: Biata Luluță!... De știam una ca asta... nu mă duceam peste graniță.

LULUȚA: Cum?... ai făcut voiajuri?

LEONAȘ: De cum ne-au despărțât întâmplările... m-am pornit la Paris, și am șăzut acolo trii ani...

LULUȚA: Trii ani!... Încaltea gândit-ai vrodată la mine?

LEONAȘ: Nu o dată... dar totdeauna... Și, cum m-am întors în țară, cea întâi dorință a mea o fost ca să te găsăsc și să te văd.

LULUȚA: Ce bine-mi pare!... De-acum cred că-i șădea tot cu mine.

LEONAȘ: Numai de mi-a da voie cucoana Chirița.

LULUȚA: De ce nu?... Ce poate s-o supere șăderea ta aici?

LEONAȘ: Poate să nu-i vie la socoteală, pentru că, după cum am aflat la Iași, de la sărdariul Cuculeț, să vede că Chirița plănuiește ca să te mărite mai târziu cu Guliță.

LULUȚA: Cu Guliță?... Ha, ha, ha, ha!... Da' nu l-ai văzut cum merge călare? Ha, ha, ha!...

LEONAȘ: Cum?... Ce are a face?

LULUȚA: După dânsu aleargă acù tot satu... îl hăituiește.

LEONAȘ (*cu mirare*): Nu te înțăleg... Dar oare ce s-aude?

(*Zgomot afară.*)

LULUȚA: Or fi hăitașâi lui Guliță... (*Merge în fund și caută între culise.*) Dar', iată-i... ei sunt... aduc vânatul aici... Hai degrabă, Leonaș, să ne ascundem colè în boschet.

(*Merg amândoi în boschet.*)

SCENA 12

LULUŢA şi LEONAŞ (în boschet); ŢĂRANII (Aduc pe Guliţă leşinat şi-l aşază pe un scaun în faţa publicului); CHIRIŢA, SAFTA, ŞARL, ION (vin plângând împrejurul lui Guliţă) (Aria din B a b a H â r c a; B o b i i h a i, b o b i i na.)

COR
Vai de el! o murit!
Iată-l!
Calul rău l-o buşât!
Iată-l!
O murit, o murit,
Iată-l!

CHIRIŢA
(*cu deznădăjduire*)
O murit Gugulea meu!

COR
Ierte-l, ierte-l Dumnezău!

CHIRIŢA (*bocind*): Guliţa mamei!... Guguliţa nineacăi... cât era el de frumuşăl... cât era de sprintinel, ş-acum iată-l ţeapăn... bujoraşu mamei... l-am perdut!...

LULUŢA şi LEONAŞ *(în parte, spărieţi):* O murit!

ŞARL (*apropiindu-se de Guliţă*): No... taci, madam cocona... că el nu-i murit... traiesc bine. (*Caută să-l dezleşine.*)

CHIRIŢA: N-o murit!... Eşti sâgur, monsiu Şarlă?... Ah, aş fi în stare să mă duc la Ierusalim pe gios cu traista-n cap. (*Bocind cu bucurie.*) Îngeraşu mamei!... n-o murit!...

ŞARL: Destul ţipat acum... asurzit la mine... Apă de colonie este?

CHIRIŢA: Na flacornul meu... dă-i la nas... Guguliţa mamei... *(Furioasă:)* Ei las, bade Ioane, că te-oi drege eu!

ŞARL *(puind flaconul sub nasul lui Guliţă): Enfin!... voilà qu'il revient, son nez remue!*

CHIRIŢA: *Son nez remue?... Quel bonheur!... Cher Goulitze! il a mangé une terrible... comment dites vous en français... une terrible...* trântă?

GULIŢĂ (*trezindu-se, cu glasul slab*): Trântision.

TOŢI: A!...

CHIRIŢA: *Trântision!...* o înviet franţuzăşte! Guguliţa nineacăi!... (*Îl strânge în braţe.*)

LEONAŞ } (*în boschet*): *Trântision?* Ha ha, ha, ha!
LULUŢA }

CHIRIŢA: Cine chicoteşte aici? (*Aleargă furioasă la boschet.*) Luluţa cu un cavaler!... Ce faci, aici, dimoni?... Şî d-ta, cuconaşule, cine eşti?... ce cauţi? ce vrei?

LEONAŞ (*ieşind din boschet*): Cucoană Chiriţă... mai întâi mă închin cu supunere.

CHIRIŢA: Şî al doile?

LEONAŞ: Al doile, nu lipsăsc a cerceta despre întregimea fericirei sănătăţii d-tale, ca aflând...

CHIRIŢA (*de tot furioasă*): Şî al triile?

LULUŢA: Al triile, vei şti că d-lui îi Leonaş, prietinul meu din copilărie.

CHIRIŢA: Leonaş?... A! d-ta eşti domnu Leonaş?... Mă bucur... leşi afară din ogradă, neruşânatule!

LULUŢA: Să iasă?... De ce să iasă?

CHIRIŢA: Te-oi învăţa eu să râzi de Guliţă!... Auzi, mă rog?... Vine pe furiş în casa mea, şî, în loc să mă mângâie la supărare... îi vine chef de râs?... Ghidi strengar!

LEONAŞ: Cucoană Chiriţă... mai întâi...

CHIRIŢA: Întâi, al doile ş-al triile... ieşi afară... cară-te!... cât e treaba cu cinste... să nu te mai văd!... Auzi? un chichirneţ acolo...

LEONAŞ (*mânios*): Ian ascultă, Bârzoaio, ai noroc că eşti de când Papură Vodă... c-apoi...

CHIRIŢA: Minciuni spui... că tocmai eri am împlinit 35 de ani.

ŞARL (*în parte*): *Ph! elle est bonne celle-là!*

LEONAŞ: 35 fără mercuri, fără vineri şi fără sâmbete.

CHIRIŢA: Ce-ai zâs?... îmi lipsăsc sâmbetele? (*Către ţărani:*) Mări, ian împingeţî-l, măi, de spate pe poartă, să-l învăţ eu a vorbi cu isprăvnicesăle.

(*Ţăranii vor să se răpeadă asupra lui Leonaş.*)

LEONAŞ (*scoţând un pistol*): Să nu vă mişcaţi, că dau!

GULIŢĂ (*ascunzându-se după Chiriţa*): Nineacă... ne-mpuşcă!

CHIRIŢA (*ascunzându-se după Safta*): Vai de mine, c-aista-i volintir!

SAFTA (*ascunzându-se după Şarl*): Nu lăsa, monsiu Şarlă!

ŞARL (*alergând înaintea lui Leonaş*): *Arrêtez, monsieur!...*

LULUŢA *(lângă Leonaş)*: Leonaş, te rog... nu face vro nenorocire.

LEONAŞ: N-ai nici o frică, Luluţă; cât pentru d-ta, Chiriţoaio... scrie-n frunte ce-ţi spun; de azi înainte te aşteaptă la toate şotiile din partea mea.

CHIRIŢA: Nu-mi pasă, că-s isprăvnicească.

LEONAŞ: Tu, Luluţă dragă... fii liniştită, c-oi privighè totdeauna asupra ta. Adio... (*Sărută pe Luluţa şi se depărtează spre fund.*) Să ne videm sănătoşi, Bârzoaie!

CHIRIŢA: Ba să te văd când te-oi chema eu...

(*Împreună.*)

(Arie din B a b a H â r c a: D a r c e e s t e, c e - n t â m p l a r e?)

LEONAŞ!
Lasă, lasă, Chiriţoaie,
Babă-cloanţă, ră strâgoaie,
Îi păţî tu, vai de tine,
Multe şotii de la mine!

CHIRIŢA şi CORUL
Cale bună, sprâncenată,
Mergi la dracu, să-i fii plată
Şî să nu dai ochi cu mine,
Că-i păţî, zău, o ruşâne.

LULUŢA
(*căutând să împace pe Leonaş*)
Mergi, iubite-n cale bună...
Nu te pune c-o nebună.

ŞARL
(*căutând să împace pe Chiriţa*)
Non te super, de mânie...
Non te-apuc l-apoplexie.

(*Împreună*)

LEONAŞ
Lasă, lasă, Chiriţoaie etc.

CHIRIŢA CORUL
Cale bună, sprâncenată etc.

(*Leonaş iesă.*)

SCENA 13

Cei dinainte, afară de Leonaș

CHIRIȚA: S-o dus volintiriu?

ȚĂRANII: S-o dus.

CHIRIȚA: De-acum hai să ne ducem și noi la târg ca să ne punem în sâguranțâie... Ioane, gata-s trăsurile?

ION: Gata, cucoană.

CHIRIȚA: Du-te de zî jăndarilor să vie aici cu săbiile scoasă... (*Ion iesă.*) Cumnățâcă, pune la cale să ducă lucrurile la trăsură... (*Safta întră în casă.*) Și voi, na doi fifirigi... să beți în sănătatea boieriului.

ȚĂRANII: Să trăiască boieriu ispravnic!

GHIRIȚA: Amin!

(Jandarmii întră pe poartă cu săbiile scoase și stau în fund. – Safta vine aducând șapca lui Guliță și capela Luluței. – Câteva slugi ies totodată din casă, purtând geamandanuri, cutii și saltele și se îndreaptă spre poartă.)

CHIRIȚA: Iaca și jăndarii... iaca și lucrurile... suntem gata ca ș-un purces... Haideți de-acum... Guliță, dă brațul Luluței... *Monsieur Charles, je vous prie, à la bracette.*

ȘARL: *Comment?... Vraiment, nous partons?*

CHIRIȚA: *Oui, nous lavons le baril.*

ȘARL: *Le baril?*

CHIRIȚA (*cu nerăbdare*): ... *Oui... nous lavons le baril...* spălăm putina... *Quoi?... Nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL: Ah! (*În parte:*) *C'est égal, elle m'agace de plus en plus.*

GULIȚĂ: Nineacă... da' nu iei ș-un curcan fript la drum?

CHIRIȚA: Iaca că era să uit curcanu cel bătrân... Ioane, ie curcanu să-l duci boieriului.

ION (*iesă*): Îndată, cucoană... (*Vine aducând un curcan în brațe.*)

CHIRIȚA: Hai... (*Cu entuziasm:*) La isprăvnicie!

COR

(*Arie: S o n n i l a t r o m p a ' n t r e p i d a*)

CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, GULIȚĂ

Hai la isprăvnicie,
În slavă, avuțâie,

Şî-n lungă vesălie
De-acuma să trăim!

ŢĂRANII

A voastr-isprăvnicie
Ferice să vă fie!
Bună călătorie
Cu toţâi vă dorim.

CHIRIŢA

Ah! Sunt isprăvnicească!
Parcă-s împărăteasă
Aferim, moţpăneasă!
Chiriţo, aferim!
Ah!

(În repriza corului, jandarmii pornesc înainte; după ei, Luluţa cu Guliţă; pe urmă Şarl dând braţul Chiriţei şi Saftei, şi, în sfârşit, Ion purtând curcanul. – Marş general. – Ţăranii aruncă cuşmele în sus.)

Cortina cade

ACTUL II

Teatrul reprezintă salonul Chiriţei, cu cinci uşi: una în fund, care duce afară, şi câte două de fiecare parte. – O canapé în stânga pe planul I, jilţuri, scaune ş.c.l.
Scena se petrece într-un târg din ţinut.

SCENA 1

(Air: Des Compliments)

CHIRIŢA

(pe canapè)

Iată-mă-s isprăvnicească!
Dorul meu s-o împlinit,
Ce vis *(bis)* frumos şî fericit!

M-am făcut cea mai aleasă,
Şî tot neamul mi-am mărit.
Ce vis (*bis*) frumos şî fericit!
Toată lumea mi să-nchină,
Căci aice eu domnesc,
Şî din oricare pricină
Eu întâi mă folosăsc.
Păstrăvi buni şî căprioare,
Căpăţâne de zahăr,
Juvaeruri, bani, odoare...
Toate le primesc în dar!
Iată-mă-s isprăvniceasă!
Ş.c.l., ş.c.l.

SCENA 2

CHIRIŢA; ION (în livrè)

ION: Cucoană... cucoană... jâdovii cei cu pricina de ieri o adus zăce căpăţâni de zahăr.

CHIRIŢA: Numai?... Târtanii dracului... tot şaferi!... de unde făgăduisă 12 căpăţâni... Las', că mi-or mai cădè ei la mână...

ION: Să le primesc?...

CHIRIŢA: Auzi vorbă?... Du-le în cămară.

(*Ion iese şi începe a căra căpăţânele prin fundul scenei, câte două, două. El le duce în odaia din fund, în stânga, şi, de câte ori trece, numără tare căpăţânele, zicând:* „Două, patru, şăsă, opt, zăce".)

CHIRIŢA (*în parte*): Dulce-i viaţa de isprăvniceasă!... Zăhărâtă viaţă!... Ai jăndari la poartă, la scară, la uşă... şî, când ieşi la primblare, ai alai pe lângă trăsură... Cu toate aceste, de m-aş porni mai degrabă la Paris!... că m-am săturat de Moldova... Of! de-ar veni azi monsiu Şarlă de la leş, să-mi aducă pasportu, m-aş porni cu nepusă masă... Pune-ţi în gând efect ce-oi să fac în Paris ca isprăvniceasă! Oi să le par franţuzâlor cât...

ION (*trecând prin fund*): Două!

CHIRIŢA (*întorcându-se*): Ce?

SCENA 3

CHIRIŢA, BÂRZOI (iesă din odaia din stânga, cea de pe planul I. El poartă şapcă de aghiotant şi un palton cu bumbi mari cât nişte farfurioare)

BÂRZOI *(întrând):* Ardă-le focu straie nemţăşti, că-mi vin de hac!

CHIRIŢA: Da' bine, frate, încă nu te-ai mai dus la canţălerie?

BÂRZOI: Apoi dă!... de când m-ai scos din minte ca să mă schimosăşti în straie strâmte, pun câte două ceasuri până mă-mbrac... şî ian priveşte ce seamăn... cu bumbii işti mari... Parcă-s un negustor de farfurii.

CHIRIŢA: Ian taci, taci... că de-o mie de ori te prinde mai bine aşa decât cu anteriu şî cu giubeua... Încalte mai seameni a ispravnic... dar înainte parcă erai un lăutar din tarafu lui Barbu... ştii? cel cu naiu.

BÂRZOI: Ai vorbit de te-ai prichit. Măcar!... Ce-mi mai bat eu capul să te-aduc la cunoştinţă!... De când te-ai făcut isprăvnicească... nu ţi-o rămas fire de minte în cap nici măcar...

ION *(trecând):* Patru.

CHIRIŢA *(mânioasă):* Ce face?

BÂRZOI *(văzând căpăţânile):* Ce-s aieste, Ioane?

ION: Peşcheşu jâdovilor celor cu pricina... zăce căpăţâni.

BÂRZOI *(Chiriţei):* Socot că nu te-i mai jălui că n-ai zahăr... Hai, apucă-te de dulceţi!

CHIRIŢA: Eu?! Să fac dulceţi!?... Ai nebunit?

BÂRZOI: D-apoi cine?... Eu?

CHIRIŢA: Facă cumnăţâca Safta, soră-ta... da' eu ştiu că nu mi-oi pârli faţa la foc.

BÂRZOI: Ce faţă?... ce faţă?... Da' păn-acum, mă rog, cum ţ-ai pârlit-o ca toate celelalte gospodine din târg?

CHIRIŢA: Păn-acu nu eram isprăvnicească... de asta... înţăle-su-m-ai?

BÂRZOI: Ard-o focu isprăvnicie!... că mare belea-i pe capul meu!... De când m-o împins păcatele să fiu în slujbă... tot dojane primesc de la departament...

CHIRIŢA: Dojane?

BÂRZOI: Asta n-ar fi nimică... dar aţi căpchiet cu toţâi în casă... ba încă m-aţi căpchiet şî pe mine!

CHIRIŢA: Ce te-o apucat azi?

BÂRZOI: Las' că dumneiei cucoana nu să mai catadicsăşte să

caute de gospodărie... să facă cozonaci, pască, păstrămuri, dulceți, vutci, vișânapuri... ca la casa omului... sau măcar să-mi facă la masă vrun cheșchet, vro plachie, vro musaca, vro capamà vro baclava... vro ciulama... bucate creștinești... sănătoasă și ușoare... Unde!... Șade toată zâua pe tandur, la tauletă, și din blanmanjăle, din bulionuri, din garnituri nemțăști nu mă slăbește... Auzi? Blanmanjăle?... Bulionuri?... Borș și alivenci... că cu astea am crescut în casa părintească...

CHIRIȚA: lar o început litopisâțu!

BÂRZOI: Ș-apoi, și alt păcat... o luat obicei să aducă la sfârșitul mesăi păhăruță verzi cu apă caldă... cică așa-i moda la leș... de-și spală gura unii dinaintea altora... și nu-i zî în care să nu mă-nșăl... și să nu beu apă caldă!

CHIRIȚA *(publicului, arătând pe Bârzoi cu dispreț):* Priviți-l, mă rog!

BÂRZOI: Și când ar fi numai atâta!... D-apoi de-acolè... cheltuieli, nu șagă... pe mobili nouă cu lastic... pe trăsuri de cele cu fundu la pământ... pe straie cu fir, la slugi... pe lampe de cele cu apă... pe fleacuri, capèle... rochii cu jăletce... cușme jâdovești de ascuns mânile iarna... conțerturi de strâns talia... Cine le mai poate înșâra?... Da-i lipsă de păsări în ogradă... Da-i cămara pustie!... Aș!... ce-i pasă cucoanei?... Când o cauți... unde-o găsăști?... La șandra-mandra!

CHIRIȚA: Șandra-mandra?

BÂRZOI: Dar'... cea care vinde rochii și capèle... Sărmană Chiriță, ai nebunit la bătrânește, fata mea!

CHIRIȚA: lan... nu mai bodogăni... că parcă ești o moară strâcată... Mai bine du-te la cantălerie, că te-or fi așteptând împricinații.

ION *(trecând):* Zăce!

BÂRZOI *(tresărind):* Zăce împricinați?...

CHIRIȚA: Ha, ha, ha, ha!... S-o spăriet ispravnicu de treabă multă! Hai... cară-te, și vină mai devreme acasă, că astăzi avem musafiri.

BÂRZOI: Ce musafiri?

CHIRIȚA: Ai uitat că dăm masă mare astăzi... de zâua-bună că mă duc la Paris și că logodim pe Guliță cu Luluța?

BÂRZOI: Ba că să zâci... altă nebunie!

CHIRIȚA: Nebunie?

BÂRZOI: Guliță-i prea tânăr.

CHIRIȚA: Cu atâta mai bine... însuratu de dimineață și mâncatu devreme...

BÂRZOI: Şî Luluţa-i bolnavă... pătimaşă... are toane de nebunie... N-o vezi toată zâua cum năcăjăşte biata mâţă din casă?... Cum o să-mi dau eu băietu... bunătate de odor, în mânile ei?

CHIRIŢA: Cu adevărat, îi cam lipsâtă acù... dar i-a trece... Când a avè un bărbat, n-a mai bate mâţâle.

BÂRZOI: Da' de unde ştii că s-a îndrepta?

CHIRIŢA: Ştiu, că doar şî mie-mi era dragi mâţâle, păn-a nu mă mărita... şî cum te-am văzut pe d-ta, nu m-am mai uitat la ele... Ş-apoi s-a îndrepta, nu s-a îndrepta... vrei să perdem zăstrea Luluţăi de la mână?

BÂRZOI: Ei, bine... treacă pentru logodnă... dar la Paris ce-ai să cauţi?

CHIRIŢA: Să mă primblu... să mă mai răcoresc, că m-am uscat aici în provinţie.

BÂRZOI *(pufnind)*: Ba că chiar... Să vede că nu te-ai uitat de mult în oglindă!

CHIRIŢA: M-am uscat, îţi zâc... şî de nu m-oi porni degrabă... să ştii că-mi vine ipohondrie... *(Ţipând)* Of! că nu mai pot trăi în ţara asta!...

BÂRZOI: Taci, soro... nu răcni aşa, că te-aude musafirul... Du-te şî la Beligrad, dacă vrei!

CHIRIŢA: Musafiriu? ofiţăriu?... cu adevărat?...

BÂRZOI: De treabă ofiţăr, să-ţi spun drept!... De aseară, de când o tras în gazdă la noi... tot „părinte ispravnice" mi-o zâs.

CHIRIŢA: Nu ţi-o spus cu ce treabă o venit aici?

BÂRZOI: Nu... dar l-am priceput eu... Pare-mi-se că-i trimes teptil ca să cerceteze starea isprăvniciilor.

CHIRIŢA: Dacă-i aşa... de ce şăzi şî nu te duci la canţălerie?... că-s aproape de 12.

BÂRZOI: Iaca mă duc, mă duc... doar nu dau tătarii... însă, ian ascultă, soro: cată să fie masa gata mai devreme, că eu nu-s deprins nemţăşte.

CHIRIŢA: Înainte de 5 ceasuri nu să poate.

BÂRZOI: La 5?!... când să pun boierii la cărţi?!...

CHIRIŢA: Aşa-i moda la Ieş.

BÂRZOI: Sta-i-ar în gât cine-o mai scornit-o! *(Iesă furios prin fund.)*

CHIRIŢA *(singură)*: Ei!... geaba, geaba!... Cât îmi bat eu capul să-l mai cioplesc... să-l mai chilesc... pace! Îi stă rugina de-o şchioapă

la ceafă. Ce deosebire cu musafiriu nostru! Îl cunoşti cât de colo că-i civilizat... Iaca, de pildă aseară, când am luat ceaiu... ofiţăriu ş-o pus frumuşăl zăhăru-n ceaşcă cu cleştele cel de argint...da' d-lui... las' că bodogăneşte că n-ar trebui să deie ceai la iuli, pe călduri... dar ce face?... ie zăhăru cu degitele din zăharniţă ş-apoi îl pune în cleşte... încât îmi vine aşa, paraxân!... Îmi era mai mare ruşânea de ofiţer aseară... *(Către public:)* mai ales că... ştiţi una? îmi face curte moţpanu... ce vă spune Chiriţa!

SCENA 4

CHIRIŢA; LEONAŞ (îmbrăcat în uniformă de ofiţer şi purtând musteţi minciunoase, iesă din odaia din dreapta, cea de pe planul I)

(Arie din Rămăşag: Am îngheţat)

CHIRIŢA
(în parte:)
Iată-l, valeu!
Fără să vreu
Simt acum, zău,
Că mă roşăsc!
Mii de furnici,
De tricolici,
De vârcolici
Vai! mă muncesc!

LEONAŞ
(în parte:)
Iat-o, valeu!
Fără să vreu
Baba mereu
O întâlnesc.
Mă giur aici,
Ca tricolici,
Ca vârcolici
Să o muncesc!

CHIRIŢA: Bună dimineaţa... *bonjur, monsie*... Cum ai petrecut noaptea?

LEONAŞ: Sărut mânile... cât să poate de bine... mai ales că am avut un vis de minune.

CHIRIŢA *(cochetând)*: Îi fi visat poate că te-ai făcut ghinărari.

LEONAŞ: Atâta nu-i nimică.

CHIRIŢA: Crai poate?

LEONAŞ *(apropiindu-se şi luând pe Chiriţa de mână)*: Crai? Cum o înţălegi vorba asta, cuconiţă?

CHIRIŢA: Cum ţ-a plăcea mai bine d-tale.

LEONAŞ: Dar... dacă mi-ar plăcea să mă fac puţântel... crai... în minutul acesta... nu te-ai supăra?

CHIRIŢA *(coborând ochii şi trăgându-şi mâna)*: Vai de mine, că răci ţi-s mânile!...

LEONAŞ: Dovadă că mi-i inima fierbinte.

CHIRIŢA: A fi, că-i lumea ră... Dar ce vis zâci c-ai avut?

LEONAŞ: O bazaconie din ceea lume. Pune-ţi în gând că parcă mă furase o zână şi mă dusăsă într-o grădină plină de păsări galbine.

CHIRIŢA: Or fi fost canari.

LEONAŞ: Canari... ganguri... nu-ţi pot spune... dar ce-i curios, că toate să închina la mine şî-mi cânta ia aşa: *(Imitând un canar)* chiriririiiiiţa... chiriririiiiiţa?...

CHIRIŢA: Chiriţa?... Ei, apoi era canari... Şi zău, pomenea numele meu, Chiriririiiiiţa?...

LEONAŞ: Te îndoieşti?... *(Caută cu dragoste la Chiriţa şi oftează.)*

CHIRIŢA *(coboară ochii)*: Ba... nu... dimpotrivă... mai vârtos... dar mă mir de unde şî până unde?... nu pot înţălege ce însămnează...

LEONAŞ: Nu înţălegi că am adormit cu gându la mată?

CHIRIŢA: Asta mă flatarisăşte... domnule... (*cu pudoare*) însă nu să cade să mi-o spui nitam, nisam... tronc în obraz...

LEONAŞ *(făcând că-i deznădăjduit)*: Vai de mine!... poate că te-am supărat cu vorbele mele?...

CHIRIŢA: Ce să potriveşte!... Nu să supără Chiriţa cu una cu două... dar trebuie să socoteşti că-s o fiinţă gingaşă... împresionabibilă... sântimentabibilă...

LEONAŞ *(în parte)*: laca, frate!... şî ea vorbeşte limba cea nouă, cu bibiluri.

CHIRIŢA: Trebuie să socoteşti că cuvintele d-tale pot să mă scoată din sărite şî să-mi pricinuiască un nixâs...

LEONAŞ: Un nixâs?... Ah, scumpa mea cucoană Chiriţă hăi!... crede-mă că de când sunt în lume n-am întâlnit un ipochimen atât de nostim ca matà...

CHIRIŢA *(cu dragoste):* Să mă vezi moartă?

LEONAŞ: Să te văd!... Şi când ai şti!... când ai pricepe zguduiturile inimei mele!... ştii?... parcă să tot cutremură pământul!

CHIRIŢA *(cu dragoste):* Să mă vezi pe năsălie?

LEONAŞ: Să!... M-ai fermecat... m-ai scos din sâmţâri... căci când te zăresc... ia aşa-mi scapără pe dinaintea ochilor... să giuri că eşti un fulger... o trăsnită...

CHIRIŢA: Trăsnită?...

LEONAŞ: Ba un trăsnit... m-o luat gura înainte... Ah! Chiriţoaie, eşti o zână.

CHIRIŢA *(cochetând):* Ian las'.

LEONAŞ: Un muţun...

CHIRIŢA: Ei...

LEONAŞ: O zarnacadé.

CHIRIŢA *(bucuroasă):* O acadé? O zarnacadé? Ah!

LEONAŞ: Chiriţoaio, Bârzoaio... dacă mă iubeşti... dă-mi portretul matale.

CHIRIŢA: Da' cum, Doamne iartă-mă?... aşa îndată?

LEONAŞ: Dă-mi-l... or mă-mpuşc în ochii matale cei verzi... *(Scoate un pistol de ciocolată.)*

CHIRIŢA (*spărietă*): Vai de mine, că avan mai eşti!... *(Scoţând un portret mare din sân şi dându-l lui Leonaş):* Na, frate, şi nu face păcatu.

LEONAŞ: Ah! ... Chiriţoaie... să fii blagoveştită în vecii vecilor că m-ai scăpat de la moarte... *(Muşcă pistolul; în parte:)* Bună ciocolată!

CHIRIŢA *(în parte):* Ei, apoi mi-i drăguţ, şi pace...

(Arie din Doi morţi:
la ţiganca maladaia)

LEONAŞ
(cu foc)
Ah, Chiriţo, scumpă zână,
De-acum eşti a mea stăpână,
Şî-n veci te-oi iubi!

CHIRIŢA
(*cu dragoste*)
Ah, şî eu, zău, totodată
Cu-a mea dragoste-nfocată
Nici că te-oi slăbi.

(*se îmbrăţişează cu foc.*)

(*Împreună:*)

LEONAŞ
(*în parte.*)
Vai! babornita bătrână,
Bine că te-am pus la mână,
Cum te-oi mai suci!

CHIRIŢA
(*în parte:*)
Bine că l-am pus la mână...
De-acum sunt a lui stăpână...
Cât l-oi mai iubi!

(*Leonaş o strânge tare pe Chiriţa în braţe. – Chiriţa se smuceşte ruşinată.*)

CHIRIŢA: Ah... Leonaş... te rog menajarisăşte-mă, nu face abuz de slăbiciunea unei gingaşă fiinţi; dacă mă iubeşti... dacă-ţi sunt scumpă... fii delicat... nu mă opri mai mult... lasă-mă să fug... că mă munceşte cugetul... (*Se tot trage îndărăt.*)

LEONAŞ (*fără a să mişca din loc, în parte*): Du-te la Bender, Rusalie!

(*Împreună.*)

LEONAŞ
Vai! bábornită bătrână.

CHIRIŢA
Bine că l-am pus la mână.

(*Chiriţa iesă în stânga, fugând şi aruncând o sărutare lui Leonaş, care pufneşte de râs.*)

SCENA 5

LEONAŞ: Ha, ha, ha, ha!... Încă aşa babă strâchietă!... Auzi?... ha, ha, ha!... cică să nu fac abuz! *(Imitând pe Chiriţa:)* Ah, Leonaş... dacă mă iubeşti... menajarisăşte-mă... lasă-mă să fug... mă munceşte cugetul... Ha, ha, ha!... bine că i-am prins portretu la mână... de-acum îi la cheremul meu... A! Chiriţoaie, m-ai alungat de la Bârzoieni?... te-oi învăţa eu!... Am giurat să-i gioc feste peste feste... şî văd că pân-acum îmi merge bine... Baba nu mă cunoaşte sub uniforma asta militărească... ea mă crede că-s ofiţăr... Minunat!... De m-aş putea încalte întâlni cu Luluţa... A!... iat-o... *(Se trage mai deoparte, în fund, şi priveşte cu dragoste la Luluţa.)*

SCENA 6

LEONAŞ, LULUŢA (întră pe uşa din fund, ţiind o mâţă în braţe)

LULUŢA

(dizmerdând mâţa şi nevăzând pe Leonaş)

(Arie nouă)

Frumuşâcă mâţâşoară,
Cu-a ta mică unghişoară
Apără-mă nencetat
De oricare-amorezat.
Dar pe cel ce-mi place mie,
Pe iubitul Leonel,
Să-l dizmerzi cu bucurie
Şî să-i torci, torci frumuşăl.
Fă-i miau, miau, pisică dragă
Ca să-i dai să înţăleagă
Că-a lui fiinţă-mi este dragă...
Că nencetat gândesc la el.

LEONAŞ *(în parte)*: Draga Luluţă!... gândeşte la mine... *(Tare:)* Miau, miau...

LULUŢA *(tresărind)*: Ce-i?... *(Văzând pe Leonaş, se uimeşte:)* D-nul ofiţăr!...

LEONAŞ: Eu... Luluţă... nu mă cunoşti?

LULUŢA *(cu sfială):* Nu... domnule...

LEONAŞ *(scoţându-şi mustaţile):* Uită-te bine la mine.

LULUŢA (*veselă*): Leonaş! (*Se aruncă în braţele lui.*) Tu aici?... în uniformă?... (*Scapă mâţa.*)

LEONAŞ: Mai încet... să nu ne-audă baba... Am împrumutat straiele unui prietin, ca să pot întra în casa Chiriţăi şî să mă apropii de tine.

LULUŢA: Şî nu te-o cunoscut mătuşâca?

LEONAŞ: Nu... că almintere mă da afară... ca la Bârzoieni... îţi aduci aminte, dragă Luluţică?... Ştii tu că de-atunci îs şăsă luni?

LULUŢA: Cui o spui, Leonaş dragă?... Am numărat zilele pe degite, în toată vremea cât nu te-am văzut.

LEONAŞ: D-apoi eu!... Ce n-am cercat să te pot întâlni!... dar, în zadar!... Să vede că te ţine baba de-aproape... închisă ca într-un harem.

LULUŢA: Aşa... să teme să nu-i scape zăstrea de la mână.

LEONAŞ: Cum?

LULUŢA: O hotărât, precât am înţăles, să mă cunune cu Guliţă.

LEONAŞ: Să te mărite pe tine... cu ţâncariu ei?!

LULUŢA: Dar'... vra dintăi să ne logodească... ş-apoi, peste doi ani, să facă cununia... Aista-i planul Bârzoilor... şi chiar astăzi au de gând să facă logodna.

LEONAŞ: Şi tu... primeşti, Luluţă?

LULUŢA: Eu?... Astfel primesc de bine, că de două luni de zile, de când le-am aflat planul, mă fac, din vreme în vreme, că am toane de nebunie... pentru ca să le gioc o festă de cele frumoase, chiar la logodnă.

LEONAŞ: Bravo, Luluţă... să nu te dai... dacă mă iubeşti...

LULUŢA: Îi videa.

LEONAŞ: Cu toate aceste... ştii una? Ce-i în mână nu-i minciună... Hai să fugim împreună.

LULUŢA: Bucuros, Leonaş dragă... cu tine m-aş duce-n fundul lumei; dar cum să facem? că-s păzâtă din toate părţile...

LEONAŞ: Foarte lesne... Hai să ieşâm pe poartă, la braţ... ca când am merge la primblare... şî, cum om scăpa în uliţă, ne facem nevăzuţi... Vrei?

LULUŢA: Vreu ce-i vrea tu...

LEONAŞ: Haidem dar', să nu perdem vreme... şî să nu deie stahia peste noi.

LULUŢA: Hai!... de-acum mă-ncred în dragostea ta.
LEONAŞ (*strângând-o în braţe*): Draga mea Luluţă!

(*Împreună*)

(Arie nouă)
Ah, de-acum în fericire
Soarta vrea ca să trăiesc,
Şi în dulcea ta iubire
Raiul să găsăsc.

(*Leonaş ridică pe Luluţa în braţe şi o sărută.*)

SCENA 7

LEONAŞ, LULUŢA; ION, GULIŢĂ

(*Guliţă şi Ion intră tocmai când Leonaş sărută pe Luluţa. – Guliţă îi îmbrăcat după modă: pantaloni foarte strâmţi, jiletcă scurtă, frac cu talie şi cu cozile scurte; fiong mare la cravată.*)

GULIŢĂ (*încremenit*): Ai văzut, Ioane?
ION: Am văzut, cucoane.
LEONAŞ (*Luluţei*): Cine-i sfrijâtu ista?
LULUŢA: Guliţă.
LEONAŞ: A!... (*Pufneşte de râs, încet.*)
GULIŢĂ (*răţoindu-se*): Domnule... ce făceai aici cu Luluţa?
LEONAŞ (*dizmerdându-l*): Ce-ţi pasă mătăluţă, monsiu Gurluiţă?...
GULIŢĂ (*sărind înapoi*): Nu mă chem Gurluiţă... da' Guliţă.
LEONAŞ: Ba Gurluiţă.
GULIŢĂ: Ba Guliţă, îţi zâc... auzâtu-m-ai?
LEONAŞ: Ei... fie şi Gărgăriţă, dacă vrei... Ce te răţoieşti aşa?
GULIŢĂ: Mă răţoiesc pentru că vreu să-mi dai santifacţie... duel... auzâtu-m-ai?
LULUŢA: Duel?
LEONAŞ: Gugulea băbacăi... că nostimu-i!... Vrei santifacţie?... Ei, poftim o giucărică de ciocolată.
GULIŢĂ (*zvârlind ciocolata jos*): Nu mi-i foame...
LEONAŞ: Nu?... ai păpat zacuscă astăzi?

GULIȚĂ: Domnule... știi d-ta că eu când mă mânii, mă fac leu?

LEONAȘ: De care?... leu... bătut?

GULIȚĂ *(furios)*: Ai auzât, Ioane?

ION *(mâncând ciocolata)*: Îi bună, cucoane.

GULIȚĂ: Ba leu paraleu... auzâtu-m-ai?... Și ca să ți-o dovidesc, îți cer duel.

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha!

GULIȚĂ: Ce râzi d-ta?... Vreu duel! așa să știi.

LEONAȘ: Foarte bine... Cum vrei să ne batem?... de-a mingea, ori de-a baba-oarba?

GULIȚĂ: Ai auzât, Ioane?

ION: Am auzât, cucoane.

LEONAȘ: Dacă pofteşti almintere... trebuie să-ți fac cunoscut că cu pistolu am ucis mai dăunăzi cinci nagâți... cu sabia, zăce curcani, și cu pușca, opt șoldani... În care număr vrei să te pun?... în rândul nagâțâlor, în rândul curcanilor, ori în a șoldanilor?... Alege...

GULIȚĂ *(slăbind)*: Cu pistolu vreu să mă bat!

LEONAȘ: A!... te pui în rândul nagâțâlor?... Prea bine... îi fi al 6-lea la număr.

GULIȚĂ: Ai auzât, Ioane?

ION: Am auzât, cucoane.

GULIȚĂ: Ba cu sabia.

LEONAȘ: Și mai bine... te-oi face curcan.

GULIȚĂ: Ba... cu... pușca.

LEONAȘ: Minunat... te-oi șoldăni dintr-o chiteală.

GULIȚĂ: Ba... cu pistolu.

LEONAȘ: Ei! hotărăște-te acu... sau nagâț, sau curcan... Oricum a fi, sunt sâgur că te trimet în rai cu cergà-n cap.

GULIȚĂ: Ai auzât, Ioane?

ION: Am auzât, cucoane.

GULIȚĂ *(făcându-și curaj)*: Cu cerga-n cap?... Ba tu te-i du-ce-n rai... auzâtu-m-ai?

LEONAȘ: Om videa care...

GULIȚĂ *(răcnind)*: Te-oi învăța eu să săruți pe Luluța...

LULUȚA: Și ce-ți pasă d-tale... cherapleșule?

GULIȚĂ *(furios)*: Cherapleș!... Ai auzât, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane... charapleș... *(Iese după sfârșitul ariei.)*

(*Arie din Chiriţa: Vai! ce întâmplare!*)

(*Împreună*)

GULIŢĂ
Ce obrăznicie!
Stau uimit pe loc.
Şi, zău, de mânie,
M-am făcut chiar foc.

CEIALALŢI
Vezî-l, de mânie,
O-nlemnit pe loc.
Faţa-i stacoşie
S-o aprins de foc.

SCENA 8

Cei dinainte; CHIRIŢA

CHIRIŢA: Ce este?... Cine să sfădeşte?

GULIŢĂ: Nineacă, nineacă... ofiţăriu o sărutat pe Luluţa.

CHIRIŢA: Domnu ofiţăr?... *(Cunoscând pe Leonaş):* Ce-mi văzură ochii? Leonaş!

GULIŢĂ: I-am cerut duel.

CHIRIŢA: Duel?!... să te omoare?!... *(Furioasă:)* Ce cauţi aice-n, casa mea, berbantule?

LEONAŞ: Ce să caut, cucoană?... o zarnacadé.

CHIRIŢA: Ţ-oi da eu acuş o zarnacadé, de nu-i pute-o duce, neruşânatule... că te dau pe mânele jandarmilor... *(În parte:)* Auzi? să mă facă a crede... că-mi face curte!

LEONAŞ: Iaca ies; *(imitând pe Chiriţa:)* dar, te rog, nu face abuz... de slăbiciunea unei fiinţi sântimentabile... lasă-mă să fug... cugetul mă mustră... Ha, ha, ha! *(Vrea să iasă.)*

CHIRIŢA: Haiducule!

LULUŢA: Leonaş... Leonaş... nu mă lăsa singură aici. *(Aleargă lângă el.)*

LEONAŞ *(încet Luluţei):* N-ai grijă, că oi găsi eu vrun chip să vin iară.

CHIRIŢA: Ce faci acolo, giupâneaso? Îţi plac ofiţării?... Încoace să vii!... *(O ie de mână şi o dă deoparte.)*

LEONAŞ: Adio, Chiriţoaie Bârzoaie!...

CHIRIŢA: Ieşât-ai azi?

LEONAŞ: Adio, zână... adio, muţun... Portretul tău nu să va dizlipi niciodată de la sânul meu... Ha, ha, ha!

CHIRIŢA: Portretul meu? *(În parte:)* Vai de mine... Ce-am făcut!... M-am dat în mânele haiducului!

(*Împreună*)

CHIRIŢA, GULIŢĂ
Ce obrăznicie!
Etc., etc.

LEONAŞ, LULUŢA
Vezî-i, de mânie
Etc., etc.

CHIRIŢA
Ah! ce nebunie!
Stau uimită-n loc,
Şî, zău, de mânie
M-am făcut chiar foc.

(*Leonaş iesă pe uşa din fund, în dreapta.*)

SCENA 9

Cei dinainte, afară de Leonaş; BÂRZOI şi ION (întrând prin fund.)

BÂRZOI: Ce spui, măi Ioane, de duel!... Guliţă?... duel?... unde-i?... A! iacată-l!... *(Îl ie în braţe.)* Gugulea băbacăi!... Unde-i duelgiu, să-l trântesc la gros?

GULIŢĂ: O luat tălpăşâţa, băbacă... l-am spăriet eu.

BÂRZOI: Viteazu băbacăi, viteaz!... Da' bine, Chiriţo, pentru ce era să să puie în primejdie odoru?

CHIRIŢA: Pentru că o prins-o pe d-neii, duduca cea crescută în pasioane, sărutându-să cu ofiţării.

BÂRZOI: Ialei!...

LULUŢA

(făcându-se nebună:)

Zâce că era o babă,
Biată babă, ş-un moşneag,
Ş-amândoi, când n-aveau treabă,
Să răzămau pe toiag...

(Imitând poza moşnegilor răzemaţi pe toiag:)

Ia aşa... şî dau din cap... aşa *(dă din cap tremurând)* unu la altu... parcă să tot mustrau... Ha, ha, ha, ha!...

BÂRZOI: Iaca pozna, soro, că iar i-o venit toana nebuniei.

CHIRIŢA: Sărăcan de mine!... tocmai azi, în ziua logodnii?

BÂRZOI: Taci...

LULUŢA

Baba zâcea: Moşulică,
Vreu o noră precum nu-i,
Moşu zâcea: Băbulică,
Îţi mai pune pofta-n cui.

(Râde pierdută.)

BÂRZOI: Sărmana copilă!... Mult o ţâne când o apucă?

CHIRIŢA: Câte-o zi întreagă...

BÂRZOI: Parcă nu-i lucru curat!... Hai, Chiriţo, să o lăsăm sângură... poate că şi-a veni în cunoştinţi.

CHIRIŢA: Hai... *(În parte:)* Zău că-mi vine şî mie să nebunesc de ciuda ofiţăriului... Să mă ieie în trei parale... coşcogè isprăvnicească!... Aşa ruşâne de când sunt n-am păţât!

GULIŢĂ: Hai, nineacă.

CHIRIŢA: Ba nu, Guliţă... mată şăzi cu Luluţa, de o păzăşte să nu facă vro nebunie... şăzi cu dânsa, că ţî-i logodnică...

GULIŢĂ *(în parte)*: Dacă mi-i logodnică, de ce-mi zâce cherapleş?

(Arie: Vai, ce întâmplare! din „Doi morţi vii.")

(Împreună:)

BÂRZOI, GULIŢĂ, CHIRIŢA

Sărmana copilă,
Ce patimă grea!
Mă apuc-o milă
Când privesc la ea.

LULUŢA
(*în parte:*)
Cât îmi pare bine
C-aşa-i amăgesc.
Să râd, zău, îmi vine
La ei când privesc.

(*Cântând, Bârzoi şi Chiriţa se trag încetişor îndărăpt şi intră în odaia lor.*)

SCENA 10

GULIŢĂ, LULUŢA (pe canapé)

(*Mică tăcere. Guliţă caută să se apropie de Luluţa, şi nu îndrăzneşte. Luluţa îl urmăreşte cu coada ochiului, zâmbind.*)

LULUŢA (*în parte, zâmbind*): Aşteaptă... aşteaptă... cocolitule... Te-oi pune eu la cale şi pe tine, acuş.

GULIŢĂ (*cu jumătate de glas*): Luluţă...

LULUŢA (*în parte*): Ce are de gând să-mi spuie?

GULIŢĂ (*mai tare*): Luluţă...

LULUŢA (*tresărind*): Aud?... cine mă cheamă?... A!... monsiu Guliţă... Ce poftêşti?

GULIŢĂ: *Fi*... Luluţă, *fi!*... nu-i frumos să laşi ca să te sărute ofiţării.

LULUŢA: Eu?... Care ofiţăr?

GULIŢĂ: Cel cărui am cerut duel... Nu te face-a uita.

LULUŢA: Ha!... cel care te-o făcut nagâţ?

GULIŢĂ: Hî, hî...

LULUŢA: M-o sărutat el pe mine?... Nu-mi aduc aminte.

GULIŢĂ (*în parte*): Să vede că era într-o toană de nebunie şî nu ştia ce făcea.

LULUŢA: Ba... îmi aduc aminte... că ţi-am zâs, mi să pare... cherapleş...

GULIŢĂ (*supărat*): Iar?

LULUŢA: Da' nu trebuie să te superi, monsiu Guliţă, pentru că câteodată nu ştiu ce spun... Îmi vine aşa ca o ameţeală cu furie... ideile mi se tulbură... ochii mi se aprind... şî atunci, dacă nu m-aş stăpâni, aş bate, şî aş zgâriè, şî aş muşca pe toţi.

GULIŢĂ (*stând pe loc, în parte*): Iaca... iaca...

LULUŢA: Atunci cea mai mică împotrivire mă mânie... mă turbează şî zău mă tem să nu fac vrun păcat într-o zî.

GULIȚĂ (*trăgându-se înapoi*): Iaca!... iaca!...

LULUȚA: Da' unde te duci?

GULIȚĂ: Mă... cheamă nineaca.

LULUȚA: Nu-i adevărat... Stăi aice cu mine.

GULIȚĂ: D-apoi...

LULUȚA: Nu vrei?... (*Făcând că se mânie:*) Valeu!... iaca-mi vine... îmi vine să zgârii... Tare aș bate pe cineva...

GULIȚĂ: Nu te tulbura, că șăd... (*În parte:*) Parcă-i mâță.

LULUȚA: Așa mai vii la socoteală... Ian spune-mi, Guliță, știi că a să ne logodim astăzi?

GULIȚĂ: Știu.

LULUȚA: Și îți pare bine?

GULIȚĂ (*cu foc*): Îmi!

LULUȚA: Și mie... Nu poți crede cu ce nerăbdare aștept să fiu logodită și, mai ales, măritată... c-apoi atunci ai să fii toată zâua cu mine... pe mâna mea... Știu c-oi avea pe cine zgâriè și mușca.

GULIȚĂ (*în parte*): Auzi, așa gust? Ba să ferească Dumnezău!

LULUȚA: Ei, de vreme ce ai să-mi fii soțior... fă-mi puțântică curte. Spune-mi că mă iubești, că mă slăvești... că ești fericit... Dă!... să te văd.

GULIȚĂ (*cu sentiment*): Luluță... te iubesc... te slăvesc... sunt fericit...

LULUȚA: Și mă giur... zî după mine...

GULIȚĂ: Și mă giur.

LULUȚA: Să fac tot ce-i poronci.

GULIȚĂ: Să fac tot ce mi-i poronci.

LULUȚA: Parol?

GULIȚĂ: Parol?

LULUȚA: Da' nu... eu te întreb... Parol că-i fi supus la toate?

GULIȚĂ: Parol.

LULUȚA: Dă-mi parola cu degitul.

GULIȚĂ (*dându-i parola*): Poftim.

LULUȚA: Bravo... așa te vreu!... Acum ian cântă-mi o bucată din *Lucia*... știi?... frumos...

GULIȚĂ: Să cânt?... Da'... îs răgușât...

LULUȚA: Ce?... poate nu vrei?... (*Îi arată unghiile.*)

GULIȚĂ: Ba vreu. (*În parte:*) Când ar veni nineaca să mă scape!

LULUȚA (*cu nerăbdare*): Hai... începe azi.

GULIȚĂ: Iaca încep... să-mi dreg glasul...

(*Guliță cântă o bucată din Lucia, cu un chip comic. Luluța pufnește de râs în batistă.*)

LULUȚA (*bătând în palme*): Bravo, bravo... *bravissimo!*
GULIȚĂ (*îngâmfat*): Ți-o plăcut?
LULUȚA: Minunat... I! ce puișor de bărbățăl oi să am!... Îmi sare inima când gândesc... Dar apropò, ian gioacă...
GULIȚĂ: Cum?... Să gioc?... Așa, nitam-nisam?... Ai nebunit?
LULUȚA: Ce?... nu vrei?
GULIȚĂ: Nu.
LULUȚA: Nu?... (*Sculându-se de pe canapè.*) Vină-ncoace să te mușc... să te mănânc...
GULIȚĂ: Vai de mine!... mare belè-i fata asta!...
LULUȚA: Te-oi învăța eu să nu vrei, când poroncesc eu... (*Îi arată unghiile și dinții.*)
GULIȚĂ: Săracul de mine!... Îi în stare să mă mănânce de viu... să nu rămâie nici o bucățâcă bâbacăi... Luluțo... liniștește-te! (*Aleargă prin odaie, pe după canapé.*)
LULUȚA (*cârșnind din dinți):* Ba nu... c-am să te mănânc...
GULIȚĂ: Ba nu mi-i mânca.

(*Aria polcăi*)

LULUȚA
(*alungând pe Guliță împrejurul canapelei:*)
Ba te-oi mânca.

GULIȚĂ
Ba nu, nu mi-i mânca.

LULUȚA
Ba te-oi mânca
Șî nu-i scăpa.

GULIȚĂ
(*în parte*)
Tare mi-i frică, valeu! valeu! valeu!

LULUȚA
(*în parte:*)
De-a lui figură-mi vine să râd, zău!

LULUȚA
(*alungând pe Guliță:*)
Zău te-oi mânca,
Întreg, întreg eu te-oi mânca,
Șî nu-i scăpa,
Tot nu-i scăpa.

GULIȚĂ
(*fugind:*)
Nu mi-i mânca,
Zău nu, zău nu, nu mi-i mânca....
Că oi scăpa,
Tot oi scăpa.

GULIȚĂ (*fugind în odaia tătâni-său*): Valeu... lupu, lupu!

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha!... (*Iesă alergând pe ușa din fund.*) L-am dezgustat de logodnă.

SCENA 11

ION, LEONAȘ (îmbrăcat în costum de bricicar)

ION (*intră pe ușa din dreapta, în fund*): Întră, întră... nu-ți fie frică.

LEONAȘ: Da' oare cuconu ispravnic acasă-i?

ION: Acasă... Ai vro treabă cu d-lui?

LEONAȘ: Am, logofete Ioane... Am venit să mă jăluiesc.

ION: Bine-ai făcut... că boieriu-i om drept și cu frica lui Dumnezău; dar... adus-ai vrun peșcheș?

LEONAȘ: Ba nu... n-am știut că-i plac peșcheșurile.

ION: Nu?... Apoi cară-te... N-are vreme să te primească boieriu.

LEONAȘ: Da' bine, logofete Ioane... unde să caut eu acù peșcheș?... păcatele mele!... Dă!... că cu toată sărăcia mea...

ION: N-ai nimică?... nici hârzob de păstrăvi?... nici caș de munte? nici căprioară? nici vro căpățână de zahăr?

LEONAȘ: Doar nu-s băcal.

ION (*la ureche*): Nici bătuți?

LEONAȘ: Da' bine... boieriu metaherisăște șî?... (*Face semn de numărat bani.*)

ION: Huf!... Ian caută bine-n pungă, că-i găsî poate vro carboanță ruginită.

LEONAȘ: O carboanță am... (*Scoate o carboavă din pungă.*) Unde-i ispravnicu să i-o dau îndată?

ION: Nu așa, că-i prea puțân ca să primească... almintere.

LEONAȘ: Cum?

ION: Așteaptă, că-i vidè... Avem alte tertipuri pe-aici... Așteaptă. (*Iesă pe unde a întrat.*)

LEONAȘ (*singur*): Aferim ispravnic! Adună și cu carboanța... Bine c-am aflat-o și asta.

ION (*intră serios, aducând un curcan*): Vezi d-ta curcanu ista?

Acest curcan bătrân
În țară e vestit.
Din el al meu stăpân
Își trage bun venit.
Curcan plin de noroc,
El, ca nealți curcani,
Scăpând de orice foc...
A fript mulți gogomani.

LEONAȘ: Cum asta, logofete?

ION: L-am vândut păn-acum de 57 de ori pe la împricinați, și o slujât păn-acum de 57 de ori ca peșcheș.

LEONAȘ: Nu te pricep bine.

ION: Iaca: când vine cineva cu jalobă și cu mânile goale... de pildă, ca d-ta... eu, din poronca boieriului, mă aţân la uşă cu curcanu, i-l vând o carboanţă... şî pe urmă duc carboanţa ispravnicului, şî ieu iar curcanu înapoi de la jăluitor... ca plocon... înţălegi?

LEONAȘ: Care vra să zâcă curcanu ista ţâne pănă acum 696 lei?

ION: În capăt.

LEONAȘ: Bună moşie!

ION: Îl cumperi?... ori te îndrept spre calea-ntoarsă.

LEONAȘ: Cumpăr... na carboanţa.

ION: Na curcanu...

LEONAȘ (*ie curcanu şi dă carboava lui Ion*): Noroc să deie Dumnezău!

ION: Amin... şi la anu cu bine!... Mă duc să dau carboanţa boieriului şi să-i spun că eşti aici. (*În parte, întrând la Bârzoi:*) 58 cu asta... am s-o trec la răbuş.

LEONAȘ (*singur*): Aşa, părinte ispravnice?... Bine că ţi-am aflat coţcăriile şi curcăniile... Ne-om răfui mai târziu... Dar oare unde-i Luluţa?... (*Caută primprejur*). M-am schimbat în straie de cărucer, ca să pot iar întra aici... să mă-ntâlnesc cu Luluţa... De-ar veni... am lua tălpăşâţa amândoi pe uşa asta de din dos... Bricica mea-i la portiţa grădinei... ne-am sui iute într-însa, şî nici tătarii nu ne-ar prinde... Cine vine? A! ispravnicul!... Ce minciună să-i durez?...

SCENA 12

LEONAȘ; BÂRZOI, ION

BÂRZOI: Unde-i jăluitoriul?

ION: Iacătă-l, cucoane.

LEONAŞ (*închinându-se*): Eu sunt, măria-ta.
BÂRZOI: Ce cauţi?... Cine eşti?
LEONAŞ: Piciu bricicariul... să nu-ţi fie cu bănat, măria-ta...

(*Arie din Doi morţi vii: Îi mare cu cei mici.*)

Eu sunt vestitul Pici,
Ce n-am decât un bici
Ş-un cal străin, căzut,
Ş-o bricică de-mprumut.
Dar, vai ş-amar de cine
Mă ie la drum pe mine!
Îl duc în fuga mare,
Cu poşta... şî mai tare...
Dar îi paveua rea?
Da-i muştereul greu?

(*Bate din bici şi zice:* Ce-mi pasă mie... mişcă, copile)

Nici bricica nu-i a mea,
Nici drumul nu-i al meu;
Că sunt vestitul Pici,
Ce n-am decât un bici
Din care tot pocnesc,
Cu care mă hrănesc.

BÂRZOI: Piciu, bricicariu... de la leş?
LEONAŞ: Dar', măria-ta... ştii?... din colţ de la Sfântul Spiridon... Piciu bricicariu... Întreabă pe cine vrei şî ţ-a spune de mine... Câte giupânesă cu testemeluri... câţi logofiţăi cu vipiscă... tot Piciu îi bălăbăneşte hurduz-burduz, prin toate rătăcăniile... ba pe la vii... ba pe la Rădiu... ba pe la Sprăvale-Babă... ba pe la clănţălărie... şî tot cam pe datorie... că despre bătuţi... vorba ceea: i-o bătut vântul de mult! şi când mă trezăsc... tufă-n pungă, tufă-n buzunar... afif!... Dar ce-mi pasă... Piciu să trăiască! treacă de la mine... că doar îs român... îs creştin... slavă Domnului!... din toţi negustorii şi meşterii din leş, numai eu am rămas din neam curat... şî un biet halviţar... şî un biet brahagiu... şî un biet cojocar... toţi ceilalţi îs cu perciuni. (*Toate aceste le zice foarte răpide.*)
BÂRZOI (*astupându-şi urechile*): Mă... ce daradaică hodorogită... Destul... stăi!...
LEONAŞ: Ha, ho!... tbrrr... am stătut.
BÂRZOI: Spune acù, ce cauţi?
LEONAŞ: Ţi-am adus un curcan, măria-ta, tocmai de la leş...
BÂRZOI (*în parte*): Auzi, Piciu?... şî-i curcanu meu cel de pripas.
LEONAŞ: Şî mă rog măriei-tale să-l primeşti drept peşcheş.

BÂRZOI (*făcând că se supără*): Adică... fără peşcheş nu puteai să vii?

LEONAŞ: Apoi dă, cucoane... nu te supăra... obiceiul pământului.

BÂRZOI: Ei fie... dă-l la fecior.

ION (*apropiindu-se de Leonaş*): Adă-l încoace.

LEONAŞ: Na... (*Dă curcanu lui Ion.*)

BÂRZOI (*încet lui Ion, de ceea parte*): Unde-i carboava, hoţule?

ION (*dându-i carboava pe dinapoi*): Iaca. (*În parte:*) Pil!

BÂRZOI (*luând carboava*): Bine, bine, fătul meu... Spune acù... ce pricină ai la isprăvnicie?

LEONAŞ (*în parte*): Oare ce dracu să-i înşâr? (*Stă puţin pe gânduri.*)

ION (*ieşind, în parte*): 58 cu asta! De-a mai ţânea isprăvnicia cătăva vreme, ne suim la sută... (*Sărutând curcanul*): Vai drăguţu-mi-i... mânca-l-aş fript... (*Iesă.*)

BÂRZOI: Ei, dă!... spune azi... că n-am vreme de perdut... Ce ai?

LEONAŞ: Apoi... ce să am, măria-ta? Ia, păcate!... M-am pornit de la leş c-o actoriţă... Şi după ce-am adus-o aici numai într-o fugă de cal... când la plată... vrea să-mi mănânce dreptul, sub cuvânt c-am prăvălit-o de cinci ori.

BÂRZOI: O actoriţă?... de la fteatru?

LEONAŞ: De-acolo... de la denia cea nemţească.

BÂRZOI: Şî unde-o tras în gazdă?

LEONAŞ: La pitariu Chirculici... ştii?... de la vale peste drum... Dacă-i avea bunătate să mergi d-ta să-i grăieşti... ca părintele ispravnic... poate că nu m-ar lăsa păgubaş...

BÂRZOI: Bucuros, fătul meu... mă duc. (*În parte:*) N-am văzut niciodată actoriţă... îs curioz să văd ce lighioaie sunt. (*Tare:*) Mă duc... (*Îşi caută şapca.*)

LEONAŞ (*În parte*): Călătorie sprâncenată... De-aş putea să-i depărtez pe toţi de-acasă... mi-ar veni la socoteală... ca să fugim cu Luluţa.

BÂRZOI: Iaca şapca... Vină cu mine, Piciule.

LEONAŞ: Mergi înainte, cucoane... că te-agiung.

BÂRZOI: Bine. (*Vrea să iasă*)

SCENA 13

LEONAŞ, BÂRZOI; CHIRIŢA, GULIŢĂ
(aceşti doi ies din odaia din stânga, planul I)

CHIRIŢA: Unde te duci, frate?

BÂRZOI: Vin-acuş... Mă duc păn' la vărul Chirculici... să mă-ntâlnesc c-un ipochimen care-o tras acolo-n gazdă.

CHIRIŢA: La Chirculici?... Da' Chirculici s-o pornit de trii zâle la moşie... ş-o pus să-i grijască casăle.

LEONAŞ (*în parte*): Tronc!... c-am codălghit-o!...

BÂRZOI (*lui Leonaş*): Apoi... ce dârdâiai tu, măi bricicariule?

CHIRIŢA: Care bricicar?... (*Cunoscând pe Leonaş*): Ce văd?... lar hoţu cel de Leonaş?

BÂRZOI: Leonaş?

GULIŢĂ: Dar', băbacă... aista-i ofiţăriu care-o sărutat pe Luluţa.

BÂRZOI: Duelgiu?... (*Lui Leonaş:*) Ce însămnează, dar?... grăieşte... acu ofiţăr, acu bricicar?...

LEONAŞ: laca, măria-ta... am voit să văd cu ochii cum faci dreptate în isprăvnicie... şî cât ţân curcanii isprăvniceşti.

CHIRIŢA: Vai de mine!... că aista-i Pepelea!

BÂRZOI: Aşa? Care vra să zâcă... eşti şpion d-ta?... Apoi, aşteaptă... dacă-i aşa, să-ţi dau o răfuială isprăvnicească pe spinare. (*Strigă:*) Măi jăndari!

CHIRIŢA: Jăndari!

GULIŢĂ: Jăndari!

LEONAŞ: Aşa-i socoteala?... Apoi... ian aşteptaţi şî voi, să vă-nvăţ eu galopu...

(*În vremea cât cântă, şî loveşte cu biciuşca peste picioare. Chiriţa, Bârzoi şi Guliţă sar prin casă în măsura muzicei.*)

(Aria galopului)

LEONAŞ
Hi, hi, bălan... Hi, hi, jărpan.

BÂRZOI, CHIRIŢA, GULIŢĂ
Vai! ce hoţ! ce feară!

LEONAŞ
Hi, hi, bălan... Hi, hi, şoldan.

BÂRZOI, CHIRIŢA, GULIŢĂ
Vai, că m-o pişcat iară,
Bre! ce om şugubăţ!
Da' şăzi, măi, binişor.

LEONAŞ
Ba nu... vreu să vă-nvăţ
Galopu-ntr-un picior.
Hi, hi, bălan... Hi, hi jărpan.

BÂRZOI, CHIRIŢA, GULIŢĂ
Vai! ce hoţ! ce feară!

LEONAŞ
Hi, hi, jărpan... Hi, hi, şoldan.

BÂRZOI, CHIRIŢA, GULIŢĂ
Vai! că m-o pişcat iară!

(Leonaş iesă râzând, pe unde o întrat, în vreme ce Luluţa întră pe uşa din fund.)

SCENA 14

BÂRZOI, CHIRIŢA, GULIŢĂ: LULUŢA

LULUŢA: Da' ce-aţi pătit de săriţi drăgaica prin casă?
CHIRIŢA, BÂRZOI, GULIŢĂ *(sărind necontenit):* Luluţă... zî-i să şeadă binişor.
LULUŢA: Cine?... cui?
CHIRIŢA, BÂRZOI, GULIŢĂ *(oprindu-se):* Lui Leonaş. Unde-i?
LULUŢA: Leonaş?
CHIRIŢA: Bre! ce împuşcă-n lună!
BÂRZOI: Bre! ce ienicer!
GULIŢĂ: Am să-i cer iar duel!
LULUŢA: Da' tăceţi din gură, că vă vin musafirii la masă!
CHIRIŢA: De pe-acu?... Unde-s?
LULUŢA: I-am văzut întrând pe poartă... lacătă-i.

SCENA 15

Cei dinainte: MUSAFIRII
(Arie din Hârca: Tanana.)

MUSAFIRII
Plecăciune, cucuiete!
Iată-ne că am sosât.
Hai la masă, căci de sete
Şî de foame am murit.

CHIRIŢA
Mă închin şi sunt voioasă.
C-aţi venit cu toţi la masă,
Şi sperez că, bucuros,
Îţi mânca şi-ţi bea vârtos.

MUSAFIRII
Plecăciune, cucuiete!
Iată-ne că am sosât.
Hai la masă, căci de sete
Şi de foame am murit.

CHIRIŢA: Cred, boieri d-voastră, că vi s-or fi cam lungit urechile de foame, pentru că pe aici obicinuiţi a mânca pe la amează... Dar noi metahirisâm evropeneşte... pe la 5; nu vă fie cu supărare... Peste o jumătate de ceas or da bucatele pe masă... Vă rog să îngăduiţi.

MUSAFIRII: Sărut mânile.

CHIRIŢA: Astăzi vreu să-mi ieu zâua bună de la d-voastră... fiindcă mă duc la Paris.

MUSAFIRII: La Paris?

CHIRIŢA: Dar'... şi nădăjduiesc că îţi chili vârtos în sănătatea isprăvnicesăi d-lor-voastră.

MUSAFIRII: N-ai nici o îndoială, cucoană.

CHIRIŢA: Însă păn' la masă... dacă poftiţi câte un păhăruţ de rachiu... Ioane... adă rachiu.

(Ion întră cu o tablă plină de păhăruţe de rachiu şi se duce de dă întâi cucoanei Chiriţei, şi pe urmă pe la musafiri.)

CHIRIŢA *(bând):* Să trăiţi... întru mulţi ani... şi să ne videm sănătoşi!... Bun rachiu... îi pe cursă... ca la Ieş... Poftim, boieri... Ioane!... dă la d-lui... dă la d-lui... dă şi la d-lui... *(Arată un musafir mai ruşinos.)*

(Ion, după ce dă rachiul, iesă.)

CHIRIŢA: Ş-aşa cum vă spuneam, boieri d-voastră... peste vro trii zâle vă las cu lacrâmile pe obraz... aştept numai pasportul.

SCENA 16

Cei dinainte; ŞARL (cu pasportul în mână dă busna în salon.)

ŞARL: Pasport?... *Voilà!*
TOŢI: Monsiu Şarlă?
ŞARL: *Présent!*

(Air du Royal tambour.)
Me voici... am sosit
Moulu, bouillant de rage,
Pour câte-am pătimit
Am pătimit *dans ce voyage*
En un caroutze affreux
On m'a condui hurduz–burduz,
Les surugi *riaien'entre eux*
Disant: Draco franţuz!

(*Închinându-se la Chiriţa:*)
Mais pour vous, cocoana,
On irait en enfer...

CHIRIŢA
(*făcând tali*)
Ah! vous êtes juvaer.

ŞARL
(*în parte, făcând semnul gamenilor din Paris)*
Tiens! v'là pour loi... voilà!
Quel bonheur! am sosit
Enfin dans ce village
Ma câte-am pătimit... etc.

Madame, am împlinit *comission* d-tale... Am scos pasport.

CHIRIŢA (*cu bucurie*): Unde-i?

ŞARL: *Voilà!*

CHIRIŢA: Dă-mi-l degrabă...

ŞARL: *Pardon*... trebui un farfuri... să-l prezentez pe farfuri... *à la mode*...

CHIRIŢA: Bine zâci... Ioane!

ŞARL: *Non* strigat... Am găsit farfuri... *Monsieur* barbat d-tale port un *duzen* la surtuc. (*Se apropie de Bârzoi şi-i taie un bumb de la surtuc.*) *Vous permettez?*

BÂRZOI: Ce faci, neamţule?

ŞARL: *Non* faci *attention*... Am trebuinţ un farfuri... *et voilà! (Arată bumbul, şi, pe urmă, pune pasportul pe dânsul, ca pe un talger, de-l prezentează Chiriţei.)*

MUSAFIRII: Ha, ha, ha, ha!... a dracului franţuz!

ŞARL (*în parte*): *Voilà une mode commode... On porte toute une vaisselle sur soi... (Tare:) Madame la baronne de Chiritza...*

CHIRIŢA: *Merci,* monsiu Şarlă... Când ai şti ce mulţămire mi-ai făcut... *Vous m'avez frotté le coeur avec du miel.*

ŞARL: *Quoi?*

CHIRIŢA: *Oui... avec du miel...* m-ai uns la inimă cu miere... *Nous disons comme ça...*

ŞARL: *En moldave... Suffit! (În parte:) Jolie langue!*

CHIRIŢA (*deschizând pasportul*): Ascultaţi, boieri d-voastră... (*Citeşte:*) „Dumneiei baroana Chiriţa Bârzoi, care merge peste graniţă, în staturile Evropei..."

TOŢI: Baroană!

BÂRZOI: Baroană?!... tu... baroană?!...

CHIRIŢA: De ce nu?... dacă-i moda.

GULIŢA: Nineacă... da'eu nu-s baron?

CHIRIŢA: Ba şî tu eşti, Guliţă... eşti baronaş.

GULIŢA: Vra să zâcă şî băbaca îi baronoi?

BÂRZOI: Ba... mă ferească Dumnezău!

CHIRIŢA: Da' ian mai spune-ne ceva de la leş, monsiu Şarlă!... Ce mai fac ieşănii?

ŞARL: Toţi ieşenii s-o făcut bulangeri... chitari.

TOŢI: Pitari!

ŞARL: *Parbleu!...* Plamădesc glodu iarna, ca să-l înghită vara.

CHIRIŢA: Bine zâci!... Îmi aduc aminte când am fost acolo cu Aristiţa şi Calipsâţa... era să mă înec!

ŞARL (*în parte*): *Ah, bah! un tonneau... ça flotte toujours.*

CHIRIŢA: Da' despre teatru ce ştii?

ŞARL: Est opera italian... am vezut *Robert le Diable!*

CHIRIŢA: Nu mă-nnebuni!... Şî cum o fost?

ŞARL: Formos... tare formos.

CHIRIŢA: Ei... parastuieşte şi nouă piesa aceea... c-am auzât că-i cu o mulţâme de drăcii.

ŞARL: Dacă poroncesc *madame* cocona... bucuros.

(*Toţi se aşază pe canapè şi pe jilţuri. – Şarl, în mijlocul lor, cântă cânticelul: Titi à la repres din „Robert le Diable")*

TOŢI (*sculându-se*): Mare minune! Nemţâi ceia îs cu dracu, zău!

SCENA 17

Cei dinainte; ION şi pe urmă LEONAŞ (în toaletă femeiască)

ION: Cucoane... cucoane... o vinit o madamă de la leş... şî cere să între aici.

BÂRZOI: Cine-i?

ION: Cică-i actoriţă.

TOŢI: O actoriţă?

LEONAŞ (*întrând răpide*): Plecăciune, boieri... Mă rog de iertare că dau busta-n casă, nitam-nisam... dar, având treabă cu părintele ispravnic, am luat îndrăzneală... Care-i părintele?...

BÂRZOI: Supusă sluga d-tale, madamo.

LEONAŞ: D-ta să fii sănătos.

BÂRZOI: Sărut mânile.

CHIRIŢA (*în parte*): Mare minune-i! cum seamănă cu Leonaş!

LEONAŞ: Pune-ţi în gând, părinte ispravnice, că am un frate, care de câteva zâle s-o făcut nevăzut de la Iaşi... şî precât am aflat de ici, de colè... am prepus că-i ascuns aici în târg... şi că-i amorezat de o duducă care-i zâc Luluţa.

LULUŢA (*în parte*): De mine?

CHIRIŢA: Luluţa?... Şî cum îl cheamă pe fratele d-tale, cheramò?

LEONAŞ: Leonaş... de nu ţi-a fi cu bănat, cucoană.

CHIRIŢA: Nici cât pe-o măsă... să ierţi... Şî d-ta zâci că eşti actriţă?

LEONAŞ (*făcând compliment femeiesc*): La teatru naţional... să ierţi.

CHIRIŢA: Să fii d-ta sănătoasă... dar cât pentru fratele d-tale... cine-a fi acela... nu avem cinste...

LEONAŞ: Bunătatea d-tale... Dar mă rog... pe duduca Luluţa nu ştiţi unde-aş putea-o găsî?

CHIRIŢA: Nu departe... Dacă vrei s-o vezi, iat-o... O logodim astăzi cu Guliţă, fiul meu...

LEONAŞ: Să-ţi trăiască!

CHIRIŢA (*cu dispreţ*): Plecăciune!

LEONAŞ (*care în toată vremea asta a întors spatele Luluţei*): A!... dumneiei îi duduca Luluţa? Tare-i frumuşâcă! Dă-mi voie, dragă, să te sărut şî să te fericesc de odorul ce-ai să capeţi. *(Sărută pe Luluţa şi-i zice încet:)* Eu sunt, Luluţo, eu, Leonaş... Opreşte logodna...

LULUŢA *(ţipând):* A!...

TOŢI: Ce-i!

LULUŢA (*făcându-se nebună*): Vai de mine! se învârteşte casa cu mine. Toate le văd pe dos... laca, mătuşâca să dă de-a tumba... ha, ha, ha, ha!...

CHIRIŢA: *Kirie elèsion!...* că iar i-o venit nebunia... şî tocmai în ceasul aista!... Luluţo!...

LULUŢA: Fugiţi!... fugiţi!... daţî-mi pace!... că-mi vine-a muşca... Unde-i Guliţă, să-l zgârii?... Unde-i, să-l muşc?

GULIŢĂ *(ascunzându-se după tată-său):* Nu mă lăsa, băbacă, că mă mănâncă.

LULUŢA: Ha, ha, ha, ha!... Am să mă mărit cu iubitul meu, pe care-l iubesc din copilărie... Iată-mă-s la nuntă... orchestrul începe valţul, valţul!... Unde-i mirele, să gioc cu el?

(*Valsul.*)

LULUŢA
(*vălsuind singură:*)
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Astăzi chiar mă mărit,
Mă mărit, mă mărit!
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Chiar astăzi mă mărit
Cu al meu iubit.

(*Se opreşte din joc plângând:*)
Ah, ah, ah, ah, ah,ah!
Dragul meu nu mă vrea...

CORUL
Sărmana, vai de ea! (*bis*)

LULUŢA
(*râzând:*)
Ha, ha, ha, ha, ha, ha,
Ba mă vrea, ba mă vrea.

CORUL
Sărmana! vai de ea!
Vai de ea!

(*Împreună:*)
LULUŢA
(*jucând:*)
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Astăzi chiar mă mărit,
Mă mărit, mă mărit!
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Chiar astăzi mă mărit
Cu al meu iubit.

CORUL

Sărmana fată!
Priviți-o, iată
Iată c-a-nnebunit,
Nebunit, nebunit!
Sărmana fată!
Mai bine-ndată,
Îndată-ar fi murit,
Ar fi murit!

(*Luluța se aruncă în brațele lui Leonaș.*)

LULUȚA: A!... iaca logodnicul meu... iată-l, iată-l!

CHIRIȚA: Cine?... madama?... logodnic!... (*Către musafiri:*) S-o perdut de istov!

LULUȚA (*tipând*): Aista-i, aista-i!... vreu să mă măritați cu dânsul... că de nu... nebunesc!...

CHIRIȚA: Să te măritâm cu madama?!... Altă belea acù!...

ȘARL: No... faceți caprisu Luluței... *non* trebuie *contrarier un malade.*

CHIRIȚA: Bine zâci, monsiu Șarlă... Ei... fie, Luluță dragă... Dacă ți-i drag dumnealui... ie-ți-l... Noi ți-l dăm. (*Către Leonaș:*) Mă iartă, madamă, că te supăr...

LEONAȘ: De' unde, cucoană!... dimpotrivă...

LULUȚA: Dacă mi-l dați... logodiți-mă acù-ndată cu el.

CHIRIȚA: Fie ș-acù, numai nu te tulbura... (*Către Leonaș*) Madamă... facem abuz de bunătatea d-tale... dar apoi vezi în ce stare-i biata copilă... Fii bună, te rog, și primește a te logodi cu dânsa... Ne-i îndatori peste măsură.

LEONAȘ: Cu mare bucurie... Cea mai mare dorință a mea este ca să vă îndatoresc... Poftim inelul meu.

CHIRIȚA: Foarte mulțămesc... Luluțo, iaca inelul d-sale... dă-i acum pe-al tău... și să vă fie logodna într-un ceas bun... amin!

(*Leonaș și Luluța schimb inelele.*)

LULUȚA (*veselă*): M-am logodit... m-am logodit! De-acum zâceți să cânte muzâca... să-nceapă balul... la bal!... la bal!...

CHIRIȚA: Bal înaintea mesei?

ȘARL (*încet Chiriței*): *Ne la contrariez donc pas... puisqu'elle est folle.* (Tare:) *En avant la contredanse!*

CHIRIȚA (*căutând cu dragoste la Șarl*): Fie, monsiu Șarlă... *Vous serez mon* cavaler!

ȘARL (*în parte*): *Crac!*

CHIRIȚA: Hai, boieri... să vă văd!...

(Orchestra cântă contradansul. Chiriţa joacă cu Şarl în faţă cu Guliţă, care joacă cu Luluţa. Leonaş slujeşte de damă lui Bârzoi şi joc amândoi vizavi cu doi musafiri. Musafirii, mai în fund.)

TOŢI
(jucând)
Ah, ce plăcere de-a giuca,
Şî de griji a să scutura.

CHIRIŢA
Ah, monsiu Şarlă... te rog îmi spune
Dacă gioc frumos cancan.

ŞARL
Ah! que des grâces! gioci de minune!

(în parte)
Elle danse comme un ours blanc.

TOŢI
Ah! ce plăcere de-a giuca,
Şî de griji a să scutura.

CHIRIŢA: Destul, c-am obosât!

LEONAŞ *(strângând pe Luluţa în braţe)*: Ah! dragă Luluţă!... de-acum eşti a mea, şî nimic nu ne mai poate dispărţî!...

CHIRIŢA *(către musafiri)*: Vezi, dacă-i actriţă... cât de bine-şi gioacă rolul!

LEONAŞ: De-acum festa-i giucată; pot să m-arăt fără grijă.

CHIRIŢA: Festa?... ce vra să zâcă asta?

LEONAŞ *(scoţându-şi capela)*: Mă cunoşti, Chiriţoaie, cine sunt eu?

CHIRIŢA
BÂRZOI } : Leonaş!
GULIŢĂ

LEONAŞ: Eu!... V-am giucat-o bună?

CHIRIŢA *(căzând pe un scaun)*: Ah! ne-o giucat-o Pepelea!

BÂRZOI: Ian, stăi, moţpane!... Dacă-i pe feste... apoi să ţi-o gioc eu mai sărată şî mai chipărată... doar am puterea-n mână!... doar îs ispravnic!...

LEONAŞ: Ba te şterge pe guriţă, boieriule... Iaca demisionul d-tale. *(Îi dă un pachet.)*

BÂRZOI: Demisionu?

LEONAŞ: Aşa!... Mai dinioare am primit un plic de la directorul departamentului, care mi-i prietin, şî înântru am găsât demisionul d-tale.

BÂRZOI: Da' să n-am parte de Chiriţa dac-am gândit vrodată să-mi dau demision. (*Citeşte:*) „Demisionul ce ai dat din postul de ispravnic să primeşte... şî să porunceşte d-tale ca să încredinţăzi trebile ţânutului, d-sale d-lui Leonaş, noului diregător." – Am sfeclit-o! (*Cade pe un scaun, de altă parte*) Da' bine... pentru ce?... care-i pricina?

LEONAŞ (*încet*): Curcanu cel bătrân ţi-o giucat festa... Ce să faci?... s-o trecut vremea curcanilor!... Iar cât pentru logodna mea cu Luluţa, de nu-i încuviinţa-o acù îndată... spun lui Piciu bricicariu să deie jalbă că i-ai luat o carboavă chiar de haram.

BÂRZOI: Încuviinţăz... încuviinţăz, numai taci.

CHIRIŢA (*pe gânduri*): Să-mi treacă pintre degite bunătate de zăstre?... Nu să poate! (*Tare:*) Nu să poate!

LEONAŞ (*încet Chiriţei*): Ba se poate, căci almintire... l-oi ruga pe prietinul meu, pe ofiţăriu cel de azi-dimineaţă, să arate portretu d-tale lui Bârzoi... Să poate acum?...

CHIRIŢA *(plecând capul):* Se poate!

LEONAŞ: Care vra să zâcă... toate s-o pus la cale... Acum, boieri d-voastră, fiindcă un ispravnic trebuie să fie un om aşăzat... vă poftesc la nunta mea cu duduca Luluţa. Dumneiei cucoana Chiriţa şi cuconu Grigori, preaiubitul ei soţ, s-o primit a ne fi nuni mari... Aşa este?

CHIRIŢA
BÂRZOI } *(zâmbind mânzeşte):* Cum nu?... Cu mare bucurie...

LEONAŞ: Cât pentru monsiu Guliţă, dacă tot voieşte duel...

GULIŢĂ: Bai!

ŞARL: *Comment?! tu refuses, malheureux?!*

GULIŢĂ (*cu nerăbdare*): *Qu'est-ce que vous voulez? Omorision?*

ŞARL: *Fricosion... va! (În parte:) Quel petit cretin!*

ION (*întrând*): Cucoană... să deie bucate?

CHIRIŢA: Strâgă să deie.

ION *(la uşa din fund, strigă chiuind):* Mă, Postolachi... mă!... dă bucate la masă... mă!

CHIRIŢA: Carnaxî, că ne-ai asurzât! Boieri d-voastră... poftim... D-le Leonaş, ce-o fost s-o trecut... Nădăjduiesc că nu ne-i refuza de-a şădè cu logodnica d-tale la masă.

LEONAŞ: Dimpotrivă, cucoană dragă, *(încet)* şi drept dovadă că sunt prietinul d-tale, poftim portretul.

CHIRIŢA *(încet, luând portretul):* Să-ţi spun drept... mare comedian ai mai fost!

LEONAŞ: Apoi... nu ştii că lumea-i un teatru plin de comedieni?

CHIRIŢA: Bine zâci!... blagoslovită să-ţi fie vorba!... Tocmai asta era s-o spun şi eu d-lor-sale...

(*Arată publicul şi înaintează spre el.*)

Credeţî-mi mie: cei mulţi în lume,
Fie din Londra sau din Focşeni,
Fie cu stare, cu rang, cu nume...
Joc ades roluri de comedieni.
Cela ce strâgă că ţara pere
Păn' ce apucă vre un ciolan,
Şî cât îl roade, stă în tăcere...
Cine nu-l ştie că-i comedian?

GULIŢĂ

Cel care vecinic să tot făleşte
Că-i de neam nobil cât un sultan...
Şî-n faptă-i neamul şî-l necinsteşte...
Îi prost, sărmanul! prost comedian!...

ŞARL

Celui qui tourne cum bate vântul,
Fiind azi jidov mâni moldovan...
Est un... non trouve au juste cuvântul;
Une girouette... un comedian.

LULUŢA

Cela ce caut-o zăstre mare,
Deşî el poate nu face-un ban,
Şî zâce fetei că-i dragă tare...
Are iubire de comedian.

LEONAŞ

Cel care jàcaş, fiind, de moarte,
A luat pelea de pe sărman...
De-l vezi deodată blând, smerit foarte...
Să fugi de dânsul, că-i comedian.

CHIRIŢA

Astfel e lumea... o comedie!
Iar noi, artiştii care-o giucăm,
N-avem dorinţă alta mai vie
Decât aplauzi să meritäm.

TOŢI

Astfel e lumea... o comedie!
Etc., etc.

(*La sfârşitul cupletelor uşele din fund se deschid, şi toţi se pornesc spre masa care se vede dincolo de uşă.*)

(Cortina cade)

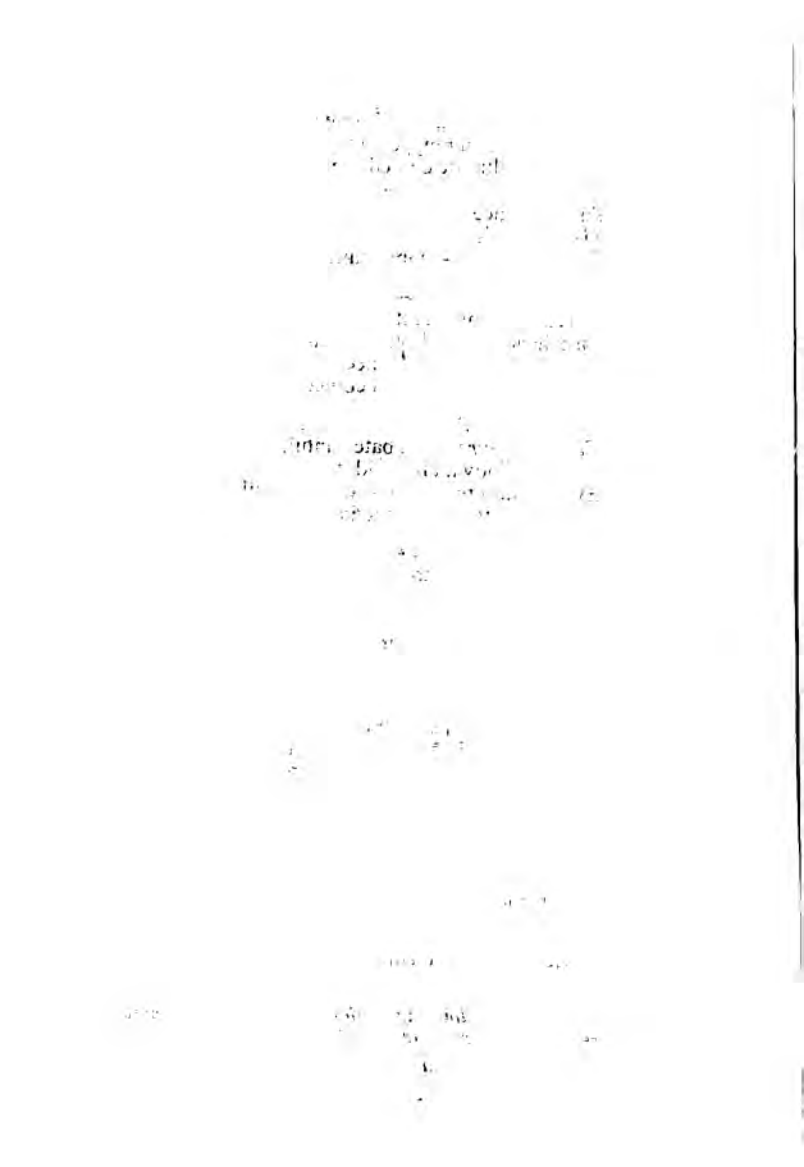

CUCOANA CHIRIŢA ÎN VOIAJ

Cânticel comic

(Teatrul reprezintă un salon.)

CHIRIŢA (*în costum ridicol de voiaj, întră zburdalnic. Ea poartă malacof esagerat, tocă de catifea neagră cu flori, pene şi cordele stacoşii etc.*)

(*Ea cântă pe aria: R o y a l t a m b o u r:*)

Iată-mă-s! Am sosât
Dintr-o călătorie
În care-am pătimit
O sută de şotii ş-o mie,
Dar zău, nu mă căiesc,
Nu-mi pasă de nimică;
Eu sunt zdragon şi mă numesc
Chiriţa cea voinică.
Ce voiaj minunat!
Ce frumos m-am primblat!
În urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

Plecăciune, boieri! (*Se închină.*) De mult nu ne-am văzut. Sănătoşi?... Dar cucoanele? Şi copiii? Bine? Mă bucur. Aud? Şi mie, precum videţi, îmi merge de minune... sărut ochişorii. (*Se întoarce în loc de-şi arată talia*). Am fost la Paris de mi-am aşăzat plodu la şcoală, ca să înveţe politica, pentru că-n ziua de astăzi, la noi, un om ce nu ştie politica nu plăteşte nici chiar cât jâlţul cel stricat, care s-o vândut cu doba la Bucureşti, pentru plată de impozit... El e un mobil de prisos... Şî cu prilejul acesta m-am folosât şî eu ca să văd lumea cea mare, că, m-ăţi crede?... mă mucezâsăm la ţară, la Bârzoieni... De la o vreme îmi veniseră stenahorie şi ipohondrie; aşadar... nu-ţi uita vorba... într-o dimineaţă, pe la toacă, după ce m-am cotorosit de Aristiţa şi de Calipsâţa, mi-am luat catrafusăle şî am spălat putina!... Soţul meu, paharnicu Bârzoi, cam cârnea din nas, dar l-am sărutat între sprâncene, după obicei, şî l-am lăsat cu buza umflată... Uff!... M-am dus la Galaţi, cu trăsura mea cea galbenă, şî, cum am ajuns, nici una, nici două... ţup în vapor, Guliţă ţup după mine, Ioana ţâganca ţup după Guliţă, şî, vorba ceea, cu căţăl, cu... am plecat!!!

Doamne, boieri d-voastră, minunat lucru-i vaporul!... Să vezi şi să nu crezi... Auzi d-ta? Merge focu pe apă ca în vremea halimalei. D-apoi salonuri, d-apoi zaifeturi, d-apoi căpitanul!... Bată-l norocu că mare nostimior mai era, puşchiu! (*În taină:*) Să vă spun una? Soţul meu nu-i pe-aice?... Mi-o făcut curte, berbantu, tot drumul şi, zău, între noi să rămâie... dacă nu mi-ar fi fost de ighemonicon, mai că... mai că...

UN GLAS DE LA GALERIE: Aferim, cucoană Chiriţă!

CHIRIŢA *(adresându-se către capelmaistru):* D-apoi cum socoţi, domnule? Chiriţa nu să dă cu una cu două. *(Către public:)* În sfârşit... nu-ţi uita vorba... am ajuns la Beligrad... Când la Beligrad, întreb pe căpitanu: – „*Monsiu* căpitan, *je vu pri,* aice-i Viena?" El îmi răspunde zâmbind: – „Ba nu, madam, aice-i Beligradul." – „*Mersi, monşer*... nu poţi crede ce bine-mi pare că m-am învrednicit să văd Beligradu cu ochii, că mare mult am auzât pe bărbatu meu pomenind de el."

După Beligrad am sosât la Ruşava... Când acolo, vameşâi de la hotar încep a cotrobăi prin lăzâle mele, ca în vremea volintirilor, şi dau peste o cutie cu ţâri zvântaţi, ce-i luasăm la drum. – „*Fui, taifel!* Ce-i asta?"... strâgă căprariu. – „Ce să fie, domnule? Ia, ţâri... Eu postesc mercurea şi vinerea, şi metahirisăsc sărături, de când pătimesc de rast." – „*Vas* rast? Asta-i pudoare mare la d-ta; trebuie plăteşti vama." Şi, îndată, s-o adunat vro trei şoacăţă ca să hotărască dacă să cuvinea să-mi ieie vama ca pentru peşti, ori ca pentru mirodenii. În sfârşit, am dat ce le-o plăcut şi mi-am cătat de drum.

De-acolò am urmat
Prin ţara cea nemţească,
Şi-n Peşta am mâncat,
Mâncat paprică ungurească.
Apoi în drum-de-fer,
Suindu-mă în grabă,
Am voiajat c-un cavaler,
Un baron prea de treabă...
Ce voiaj minunat!
Ce frumos m-am primblat!
În urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

Fost-aţi cu drumu-de-fer, boieri d-voastră? Ei! apoi ce mai zâceţi? Să juri că neamuţ-i cu dracu... Sfinte Panteleimoane!... te duci ca vântu şî ca gându, ca în poveşti; cât ai plecat, ai şî ajuns; ba încă baronu, care călătorea cu mine, m-o încredinţat *auf Ehre* că în Englitera drumu-de-fer merge aşa de iute, că sosăşte până a nu pleca. Bată-l vântu de baron! Mare ghiduş era şî nostim! *(În taină:)* Şî el s-o cercat să mă curtenească o bucată de drum, dar geaba... n-o catartosât să mă scoată din minte... Cum?!... Nu credeţi?!... Alei! Dar să n-am parte de Bârzoi dacă vă ascund ceva... Ba încă să videţi: trecând odată pe sub o hrubă lungă care-i zâc tunel, şî găsându-ne prin întuneric, şoacăţa de baron şi-o întins botu, ca să mă sărute... Vai! mânca-l-ar moliile! ... Când i-am tras un pumn, o făcut hâc! şî o căzut de-a rostogolu în celalalt colţ a vagonului.

GLASUL DE LA GALERIE: Aferim, Bârzoaie!

CHIRIŢA (*către capelmaistru*): Aşa să ştii, domnule, (*Către public:*) Baronu, ruşânat să vede de acest *tropos,* s-o coborât la cea întâi staţâie şî o dispărut... împreună cu săcuşorul meu de voiaj... Hait! mi-l ştersă potlogaru, drept suvenir... bunătate de săcuşor, cusut de copile, cu un turc călare, de-o parte, şî cu un *Andenken* dindos... Cum vă pare aşa bazaconie? Te mai încrezi în baroni de drumu mare?... Dar asta nu-i nimica, pe lângă ce mi s-o întâmplat în urmă. Plodu cel de Guliţă să cobora la toate staţâile... Copil nu-i, mă rog?... Îl trimiteam cu loana, ţâganca, pentru ca să nu să prăpădească; când, aproape de Viena, aştept să să întoarcă în vagon... nu vine. Conductoru închide oblonul, clopotu de la staţâie sună de trii ori, maşâna şuieră, trenu să pune în mişcare, şi Guliţă nu-i!... Sfinte Panteleimoane! era să turbez... Scot capu pe fereastră şi încep a strâga: –„Guliţă! loană! cioară! dimone!" Tufă... „Monsiu conductor, stăi, opreşte, ţâne caii!" Aş! Nime n-auzea. Dau să deschid oblonu, nu pot; dau să sar pe fereastră, nu încap. Atunci parcă mi s-o luat viderile, şî deodată am căzut lată pe perine, am leşânat!... Când ne-am trezât, eram sosâţi la Viena. Alerg la Poliţâie, răcnesc, îmi smulg păru, mă bocesc până ce d-nu polițmaistru mă încredinţază că va face toate chipurile ca să-mi găsască odoru şî că mi l-o aduce chiar cu telegrafu. Ei!... închipuiţi-vă, boieri, că fără a mai da leturghie la Sfântu Mina, Guliţă şî loana sosăsc buni teferi, în desară, la otel. Ah! Dumnezăule, când i-am văzut, era să nebunesc de bucurie, şî în prima furie am tras trii palme ţâgancei,

precum şî lui jupânu Guliţă i-am făcut o morişcă în chică, ca să le pun minte...

Halal de ţărâle care au drumuri-de-fer!... Ele, după cum zâcea baronu, au aripi de zboară iute pe calea progresivului, dar cât pentru celelalte, cum e ţara noastră, de pildă, sunt ciunte şî oloage, sărmanele.

GLASUL DE LA GALERIE: Aferim, Chiriţă!

CHIRIŢA (*către capelmaistru*): Ba nu, zău, adică nu-i aşa?

În Viena m-am primblat,
La Hiţing şî pe Crabe,
C-un tânăr delicat,
Ce-i zâc Her Graf von Kleine-Schwabe.
Ş-apoi, înspre Paris,
Am plecat cu grăbire,
Căci Parisu-i un paradis
Plin de adimenire.
Ce voiaj minunat!
Ce frumos m-am primblat!
În urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

În sfârşit, am sosât la Paris, în patria lui monsiu Şarlă!... Ştiţi, monsiu Şarlă, care o fost dascalu lui Guliţă... În Paris! Minunea minunelor! Târgu Vavilonului din zâlele noastre! Am ajuns noaptea şî am tras la un otel din uliţa Geofroi Marie, adică: Mi-i frig, Marghioală... A doua zî l-am înfundat pe Guliţă într-un pansion şî am rămas liberă, de capu meu. Ha... a... alal de cine-i tânăr şî are bani mulţi! Acolo-i pământu făgăduinţăi, cel din Scriptură; numai un lucru e cam supărător: toate să vând cu porţâia, şî porţâile-s mici de tot, ca de pomană. De pildă, ceri un biftec? Îţi aduc o fărâmă de friptură, mare cât un irmilic, ba încă şî aceea crudă... cică-i englizască... Ceri raci? Îţi aduc vro doi răcuşori în şapte luni, chirciţi, oftigoşi, ca vai de ei! Cât despre bucate de cele sănătoasă, ca la noi, precum: musaca, capamà, ciulama, baclava, cheşchet... nici nu să pomeneşte... Însă nu face nimică... Parisu nu are seamăn pe faţa pământului, şî pot zâce că nici chiar Bucureştiul nu-l întrece... adică, să fim drepţi... nu-l întrece. Ce nu găsăşti în el? Galerii de muzăuri vrei? ai; munamenturi vrei? ai; teatruri vrei? ai; pasagiuri române ca la Bucureşti vrei? ai. *Che ta*

lipa. Eu nu le-am vizâtat nici pe unele, nici pe altele, pentru că am avut de umblat pe la magazâi de marşande-de-modă.

Am fost la Madam Desal şi la Madam Fovel, de mi-am comendat tualete pe datorie... Le-oi plăti şî eu când or plăti şî celelalte cucoane care le-o rămas datoare... *(În taină:)* Şî ştiţi una? Sunt cam multe... aşa de multe, încât croitoresăle o hotărât să nu mai facă credit compatrioatelor. Cam ruşâne, dar ce-mi pasă? Eu tualetele le-am pus la mână şî am şî fantaxât cu dânsăle la baluri, la Mabil... Ah! frăţâorilor, ce juvaer de grădină-i Mabilu! Ce adunare elegantă întâlneşti în ea!... Nu era seară să nu mă duc acolo la petrecere... ba încă am jucat şî cancanu.

GLASUL DE LA GALERIE: Aş! Aferim! Chiriţă!

CHIRIŢA: Mersi... Acolo am făcut cunoştinţă cu o mulţâme de contesă şi de prinţâsă: contesa Frizet, princesa Rigolboş, marchezul Brididi, marşalu Şâcar, duca Şâcocandar, ba încă am întâlnit şî o claie de boieri şi cucoane de la noi, precum de pildă... Aud? Să nu le numesc? Fie!... Dar, din toţi, cine era mai cu haz era d-nu Agachi Flutur, un berbant în doi peri, care o fost şi volintir la Ipsilant. Cu dânsu făceam supé, la cafeneaua englizască, pe bulivar. Ce râsăte, ce chicote! Flutur mi-o compus şî un cântic... Să vi-l spun? Bucuros, dar să rămâie între noi, vă rog, ca să nu afle dumnealui. Iată-l... ascultaţi:

(Chiriţa cântă următoarele cupleturi şi joacă un pas de cancan la sfârşitul fiecărui cuplet.)

(Arie de Offenbach)
Vivat, mândră Chiriţoaie!
Vivat, spanchia de Bârzoaie!
Oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie.

În amoruri să trăiască,
Lumea-ntreagă să pârlească,
Ească,ească,ească,ească,ească,ească.
Tra, la, la, la, la, la, la, la,
Sai, Chiriţo,-n gioc!
Tra, la, la, la, la, la, la, la,
Sai mereu cu foc!

Chiriţoaia-i sprâncenată,
Şi ca un balon umflată,
Lată, lată, lată, lată, lată, lată, lată.
Elegantă şi frumoasă,
Amazoancă, amoroasă,
Roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă.
Tra, la, la, la, la etc.

Chiriţoaia-i din natură,
Gingaşă peste măsură,
Sură, sură, sură, sură, sură, sură, sură.
Ea cu ochiul te atrage,
Şi pe şfară-apoi te trage.
Rage, rage, rage, rage, rage, rage, rage,
Tra, la, la, la.

Chiriţoaia cea uşoară
Are-o inimă fecioară,
Cioară, cioară, cioară, cioară, cioară, cioară.
Ea te leagă şi te-ncurcă
De nici dracul te discurcă,
Curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă.
Tra, la, la, la etc.

GLASUL DE LA GALERIE *(entuziasmat)*: Aferim! Aferim! Aferim Chiriţoaia mea!

CHIRIŢA *(spăriată)*: Vai de mine!... că-i dumnealui! *(Fuge.)*

(Cortina cade.)

CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON

Farsă de carnaval

(Scenele se petrec din dosul Mitropoliei, pe piața destinată pentru ascendarea baloanelor, 1874)

NOTĂ: La deschiderea cortinei, câțiva soldați, în mijlocul scenei, țin frânghiile ce sunt legate de năvodul balonului. Ellien Moghior e în naselă, ocupat a-și face pregătirile de plecare. Balonul, purtând cu litere mari numele de Ciubăr Vodă, este înălțat astfel ca să fie văzut de publicul din sală. Nasela e ornată cu steaguri tricolore. Lume multă, în fund. În dreapta, o estradă. Pe laița din față, Năucescu și Despa. Hazliu și Panglică se primblă pe sub estrade, lornietând damele. Vânzătorul se poartă printre public, strigând din timp în timp: „Alune prăjite! șapte de-o parà!"

SCENA 1

PUBLICUL, MOGHIOR, NĂUCESCU, DESPA, HAZLIUL, PANGLICĂ, VÂNZĂTORUL

COR

Ce minune, ce drăcie!
Parcă-i din poveste, zău!
A agiuns omul să fie
Mai ușor decât un zmău.
Nu-i destul că el pe lume
Bate câmpii deseori,
Acum el vroiește-anume
Ca să zboare chiar prin nori!

NĂUCESCU (*într-o mirare necurmată*): Aoleo! maică!... Ce-a fost să mai fie!

DESPA: Taci, frate; nu te mai mira așa cu gura căscată, că te-or crede bucureștenii scăpat din tufe.

NĂUCESCU: Ce tufe? Ce tufe, Despo?... Dar n-ai cetit ziarul de astăzi?

DESPA: Care, că-s multe de toate, ca semința de ardei.

NĂUCESCU: Ziarul cel cu...

VÂNZĂTORUL (*strigă*): Alune prăjite! șapte de-o parà!

NĂUCESCU: Cel cu alune... asta... cel cu anonțuri prăjite...

DESPA: Și ce mai spune el în limba lui?

NĂUCESCU: Spune că astăzi „Ciubăr Vodă" a să se urce în naltul cerului.

DESPA: Care Ciubăr Vodă? Cel din basme?

NĂUCESCU: Ba... nu... Balonul ăsta... Așa-i e numele, dar pentru ce și cum, nu e treaba noastră.

DESPA: Apoi de!... s-a urca el dacă i-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!...

MOGHIOR *(la soldați):* Apucați de frânghii și țineți zdreavăn.

NĂUCESCU: Aoleo, maică!... se mișcă balonul.

HAZLIUL *(oprindu-se):* Ce te-a apucat, boierule? Te dor ficații, de țipi așa?

NĂUCESCU *(închinându-se):* Plecăciune... D-ta ești doftor de ficați?

HAZLIUL: Ba... sunt doftor de năuci.

NĂUCESCU: Să mă fericesc cu numele d-tale?

HAZLIUL: Tachi Hazliul, licențiat în mofturie și domiciliat la Rașca.

NĂUCESCU: Hazliu nume!... Să-l porți sănătos... Și d-lui? *(Arată pe Panglică.)*

PANGLICĂ: Lică Panglică, candidat de paraponisire, domiciliat în Cuibul-cu-Barza.

NĂUCESCU: Tocmai acolo, sus?... Bine ți-a fi mergând... când suflă viforul.

PANGLICĂ *(păunindu-se):* Precum vezi... numai într-un picior.

NĂUCESCU: Panglică!... După nume te-aș fi crezut din Lipțcani.

PANGLICĂ: Și nu te-ai fi înșelat... sunt din Brăila.

NĂUCESCU: Nu mă nebuni!... Și eu, de la Gorgiu.

HAZLIUL: Sunteți vecini... Numele d-tale?

NĂUCESCU: Nae Năucescu, proprietar... cu nevastă... Dumneaei *(arată pe Despa.)* Despa Calcânstrachini, fiica răposatului Pitar Moș, zis Cioclu.

HAZLIUL: Și ați venit în București ca să vedeți balonul?

NĂUCESCU: Să văd?... adică să vezi: am venit la Curtea de Apel pentru un proces cu Statul... Și am să-l câștig!

HAZLIUL: Nici vorbă nu-i... Statul n-are noroc la procesuri.

NĂUCESCU: Ce-i pasă? Are de unde plăti.

HAZLIUL: Negreșit... e bute de bani.

PANGLICĂ: Nu mai încap în el... îi crapă pelea.

NĂUCESCU: Asta o zicem cu toții, și... ca patrioți... cătăm să-l mai ușurăm.

HAZLIUL: Ce bun suflet de om!... Mă rog, sunt mulţi ca d-ta prin provincie?

NĂUCESCU *(mândru)*: Mulţi!... şi tot oameni... nu glumă...

VÂNZĂTORUL *(strigă)*: Şapte de-o parà!

NĂUCESCU: Domnule Hazliu, să te întreb un lucru, dar, mă rog, să mă pliroforiseşti ritos... Ce să fie balonul ăsta?

HAZLIUL: Ţi-oi spune bucuros... dar în taină... E o beşică de chit.

NĂUCESCU: De chit!... aşa de mare!... Auzi, Despo? Cică Ciubăr Vodă e o beşică de chit!

DESPA: A fi, dacă aşa i-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!... Şi cu ce-i umflată, Hazliule?

HAZLIUL: Iar între noi să rămâie.

Arie

Acest balon e umflat,
Ca să aibă uşurinţă,
Cu profesii de credinţă
De patriot răsuflat.
Cu fumuri de nerozie
Parvenitilor de azi;
Vorbe mari, şarlatanie,
La un loc cu niţel gaz,
Şi de-aceea, uşurel,
Sus, sus, sus se urcă el.

COR

Şi de-aceea, uşurel,
Sus, sus, sus se urcă el.

NĂUCESCU: A fi!... Materia nu lipseşte... Dar cine-l poartă pe sus?... Cine-i aeronaftul?

HAZLIUL: Un ungur... magnatul Ellien Moghior, cel din naselă.

NĂUCESCU: Care?... cel din paneri... colo?

HAZLIUL: Tocmai.

NĂUCESCU: Şi nu i-e teamă că s-a lovi de bolta ceriului şi şi-a face un cucui?

HAZLIUL: Nu!... el cearcă să facă joncţiune între cer şi pământ... Deprindere... ce să zici...

NĂUCESCU: A prins gust la joncţiuni, Moghiorul... Vrea multe şi ieftine...

VÂNZĂTORUL *(strigă)*: Şapte de-o parà!

HAZLIUL: Ha, ha, ha, ha! Parc-o face înadins mitocanul.

PANGLICĂ: Iaca, nene... unguru-i gata de plecare... Hai să ne apropiem.

HAZLIUL: Bine zici, Lică... Vii cu noi, cucoane Nae?

NĂUCESCU: Ba, ferească pronia!... N-ar avea decât să mă umfle şontul fără veste... şi hait! m-a dus la dracul praznic... Nu-i aşa, Afrodito?

DESPA: A fi, dacă ţi-a fi fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!... (*În parte:*) Tot din Scriptură grăieşte cioacla!

(*Se produce o mişcare pe scenă. Publicul din fund se apropie de naselă şi dă semne de nerăbdare.*)

HAZLIUL: Ei! domnule Moghior, ai de gând să pleci astăzi, sau te-ai pus pe clocit ouă?

MOGHIOR: No, plec, domnule, plec... sunt gata numaidecât... (*Tare, către public:*) Domnilor, doamnelor, înaltă nobleţă şi onorabil public... Marele balon Ciubăr Vodă, aice pornit, are se aibă onoare a face ascensiune... Glorie României!... Viitorul patriei române...

HAZLIUL: Ian lasă România-n pace, domnule... şi pleacă fără să ne mai faci cuvânt...

MOGHIOR: Ei, dar'... cu vânt sau fără vânt... Cine vroieşte să facă ascensiune cu mine?

NĂUCESCU: Eu nu vreu, domnule, nici Despa... aşa s-o ştii!

MOGHIOR: Nime nu are curagiul?... Nime?... O dată, de două ori... de...

CHIRIŢA (*dintr-o tribună*): Stăi, că eu vin!

TOŢI: Cine? Cine?

CHIRIŢA (*viind în scenă*): Eu, cucoana Chiriţa! baroneasă din Paris şi din Viena!

SCENA 2

Cei dinainte; CHIRIŢA (purtând un coc exagerat)

COR
Chiriţa, Chiriţa, Bârzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIŢA
De ce nu? Chiriţa-i leoaie,
Hailaifă, model de bonton.

COR
Vivat! bravo mii de ori,
Chiriţa se duce-n nori!
Ea, din mândră baroneasă,
Vrea s-agiungă baloneasă!

CHIRIŢA: D-apoi cum?!... Şî de ce nu?!... Doară una-i Chiriţa pe lume, deşî multe au ambiţie ca să-i samene... Câte am păţât eu! prin câte am trecut, de când ne cunoaştem şî, slavă Domnului! iată-mă-s, tot grasă şi frumoasă... (*Se păuneşte.*) Dar mi-ţi zâce poate că balonu-i altă gâscă... mi-ţi pomeni de trăsnete, de fulgere, de pericole *et cetera* şî cele multe... Habar n-am!... Dacă nu mi-o venit de hac nici balonul meu cel galbân... ştiţi... cel troienit în Păcurari... apoi de balonul ista a să mă sparii?... Tocmai Ciubăr Vodă a să-mi facă şotia?... Nu vă îngrijiţi, sufleţăilor... Eu sunt o persoană ca vestitul Baiardi: *sans peur et sans reprocher.* Am îmblat pe apă şî pe uscat, ş-acum vreu să îmblu şi prin văzduh, ca o ciocârlie gingaşă, ciripitoare...

PANGLICĂ (*ascuns între public*): Cam grea ciocârlie!

CHIRIŢA: Aud?... Cine-o spus că-i grea?... Te înşăli, domnule. M-am cântărit la spozâţâia de la Viena şî am tras cât o pană de... lişâţă... Ş-âpoi, dacă ai fi un om îmblat şî cetit, dacă mi-ai fi călătorit, ca mine, pe unde şi-o înţărcat dracul copiii, dacă mi-ai fi văzut Parisul şî Viena, dacă ai face parte din lumea cea mare, din hailaiful Bucureştilor, ai şti că sexul nostru, fie cât de gras, e tot graţâos şî uşurel. Aşa spunea Alchibiad, palicarul din vremea grecilor vechi, după cum m-o încredinţat monsiu Şarlă, profesòrul lui Guliţă... dar fiindcă d-ta nu eşti nici Alchibiad, nici palicar... plecăciune! (*În parte:*) Auzi, ţontu, parcă m-am îngrăşat la casa lui!

NĂUCESCU: Aoleo, sfinte! că strechietă-i!

CHIRIŢA *(furioasă):* Cine-i strâchietă, năucule?

NĂUCESCU: Nu d-ta, cocoană... Despa... Despa... (*Despa se supără.*) Taci, soro, că-i în stare să ne sară-n cap. (*Ture:*) Cocoană Chiriţo, ce-a zice soţul d-tale când a afla?...

CHIRIŢA: Zâcă ce-a vrea; am hotărât să mai văd şi alte lumi, nu tot asta de la noi, şî m-oi ascensiunearisî chiar de-a fi să-ţi cad pe cap din naltul cerului.

NĂUCESCU: Ferească pronia! (*În parte:*) Să-mi cadă coşcogea bute pe scăfârlie... m-am topit!

CHIRIŢA *(exaltată):* Dar', oi să mă înalţ pe unde nu s-au înălţat nici zmeii, ca să meargă vestea Chiriţăi peste nouă mări şî nouă ţări; oi să mă sui în lună şî în stele ca să văd de oi găsî şî pe acolo bazaconiile ce le-am văzut pe pământ.

(Arie din Chiriţa la Paris)

CHIRIŢA
Am văzut amoruri multe
Ş-amoraşi cu pene smulte,
Smulte, smulte, smulte, smulte etc.
Şi caràctere-njosâte,
Nu demult la noi ivite,
Vite, vite, vite, vite, vite, vite, vite.
N-are cine cumpăra.

VÂNZĂTORUL
Şapte de-o parà!

CHIRIŢA
Ei, parol, n-ar zâce ba!

VÂNZĂTORUL
Şapte de-o parà!

COR
N-are cine cumpăra
Şapte de-o parà.
Ei, parol, n-ar zâce ba,
Şapte de-o parà.

CHIRIŢA
Deci, Chiriţa, exaltată,
Vrea în ceruri să răzbată,
Bată, bată, bată, bată, bată, bată, bată.
Chiar de-a fi din a lor poală,
(Coborând ochii.)
Ca să cadă rostogoală
Goală, goală, goală, goală, goală, goală.
Sper că toţi m-or admira.

VÂNZĂTORUL
Şapte de-o parà!

CHIRIŢA
Ş-or strâga voios: Ură!

VÂNZĂTORUL
Şapte de-o parà!

COR

Dar'! cu toţi te-om admira,
Şapte de-o parà,
Şi cu toţii om striga
Şapte de-o parà!

(*Moghior se coboară din naselă şi se apropie de Chiriţa.*)

MOGHIOR: Cucoană Chiriţă... când v-a fi cu plăcere, balonul e gata.

CHIRIŢA (*întorcându-se şi zărind pe Moghior*): Pei, drace!... D-ta eşti balonistu?

MOGHIOR: Eu... Mă recunoaşteţi?

CHIRIŢA: Da' cum tătarii să nu te recunosc?!...

(*Scena următoare e aparte.*)

MOGHIOR (*cu sentiment*): Ah!

CHIRIŢA: D-ta m-ai scăpat de belea la Viena, plătindu-mi datoriile, şî ai venit cu mine la Bucureşti pentru ca să capeţi concesiuni şî joncţiuni... Ba încă am şî giucat ceardaşul împreună în sala lui Bossel. Da' bine, grăfuşorule, cum de-ai agiuns balonist din joncţionist?... măcar că, bine bătând: Tot ca una, fata mea.

MOGHIOR (*în taină*): Amoriul!... el m-a metamorfozat.

CHIRIŢA: El te-o metamorfozat? Bată-l norocu, amoraş, îi cunosc şî eu drăciile şî renghiurile *et cetera* şî cele multe! Dar ce are a face cu balonul?

MOGHIOR: Ascultă-mă: neputând să am parte de d-ta pe pământ, mi-am pus în gând să te răpesc în văzduh, ca să fii a mea!

CHIRIŢA: Eu? Pe mine... în văzduh?!... Ba să-ţi caţi de treabă, că-ţi găşăşti pârţagul cu Chiriţa!

MOGHIOR: Pârţag, nepârţag... nu-mi pasă! Vreu să facem joncţiune de inimi împreună.

CHIRIŢA (*în parte*): Mititelul! (*Tare:*) Dar nu să poate una ca asta, măgnăţălule... Eu sunt măritată cu Bârzoi; am fete mari cu copii, şî un flăcău de băiet la Senat. (*În parte:*) Cenuşăr... (*Tare:*) Ş-apoi, nu ştii, sunt o persoană vertuoasă... vertuoasă de nu-mi încap în pele... sunt jurată să păzăsc credinţă...

MOGHIOR: A! nu face nimic... Când îi fi sus, în aer, te-oi dezlega eu de toate jurămintele.

CHIRIŢA: Ba, să nu te-mpingă păcatul, că, pre legea mea, te azvârl din naselă ca pe-o minge.

MOGHIOR (*răsucindu-şi musteaţa*): Om videa... Cucoană Chiriţă, publicul aşteaptă... Poftim. (*Dă braţul Chiriţei şi face giurul scenei, închinându-se la public; apoi se apropie de naselă.*)

CHIRIŢA: Hai!... (*În parte:*) Ar avea haz să pat vro şotie tocmai în nori... dar, las' pe mine!

COR
Chiriţa, Chiriţa Bârzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIŢA
Adio! Chiriţa-i leoaie,
Hailaifă, model de bonton.

COR
Vivat! bravo mii de ori!
Chiriţa se duce-n nori!
Ea din mândră baroneasă
Vrea s-ajungă baloneasă.

SCENA 3

Cei dinainte BÂRZOI, UN COMISAR

BÂRZOI *(intră în sala teatrului, pe la finele corului, se apropie de orhestră şi strigă deodată):* Nu lăsaţi!... N-o lăsaţi să se suie în năsălie cu ungurul!... Chiriţo!

TOŢI: Ce este, ce este?

BÂRZOI: Chiriţo... fugi de lângă naselă!

CHIRIŢA: Vai de mine! bărbatu meu?!

BÂRZOI: Eu, dar'... şî nu-ţi dau voie să baţi lela prin văzduh cu balonistul.

CHIRIŢA: Da' bine, frăţâoare, gândeşte că onorabilul public şî înalta noblеţă...

BÂRZOI: Nu ştiu eu de astea... Chiriţă, să mă vezi mort, dacă-i face asfinţiune cu balonul.

CHIRIŢA: Măcar să te şî îngrop, sufleţăle, nu mă iartă filotimia să te ascult.

BÂRZOI: Aşa ţi-e povestea, giupâneaso?... Apoi vin eu să te-nhaţ... Nu te iartă filotimia?! Ian să-ţi arăt eu filotimie!... *(Vrea să sară pe scenă, peste orhestră.)*

CHIRIŢA: Opriţî-l, legaţî-l la Mărcuţa, c-o turbat!

COMISARUL *(lui Bârzoi):* Stai, domnule! Unde te duci?

BÂRZOI: Ce-ţi pasă dumitale?

COMISARUL: Domnule, sunt comisar!

BÂRZOI: Nici nu vreau să te ştiu!

COMISARUL: Domnule, nu face scandal, c-oi fi silit să te arestez!

BÂRZOI: Scandal?! Eu fac scandal?! Iaca cine face scandal... Arestuieşte-i pe dânşii!

COMISARUL: Ei, nu mai lungi vorba şi şezi liniştit.

BÂRZOI: Cum?! Să tac mâlc când îmi fură de la ochi pe Chiriţuşca mea?! Mări, fugi încolo! (*Dă brânci comisarului.*)

COMISARUL: Aşa?!... Dar', ieşi afară! (*Îl apucă de guler.*)

BÂRZOI: Ba n-oi ieşî!

COMISARUL: Nu-i ieşi?!... Dacă doar ştiu că te duc şi pe sus. (*Îl apucă-n braţe şi-l scoate afară din sală.*)

BÂRZOI (*zbătându-se*): Protestarisăsc în numele hristoitiei! Domnule, eşti vândut ungurului!...

CHIRIŢA: L-o umflat?... Aferim! D-le Moghior, hai degrabă în balon.

MOGHIOR (*luând-o de mână*): No, hai! (*Cu foc:*) De-acum eşti a mea!

CHIRIŢA: Pune-ţi pofta-n cui!

(*Se suie amândoi în naselă.*)

CHIRIŢA: Strâmtă naselă... dar încalte solidă-i?

MOGHIOR: Cât podul de la Pesta... N-ai nici o grijă. (*La soldaţii care sunt împregiurul naselii:*) Acum, d-lor, luaţi seama bine, să daţi drumul frânghiilor când oi striga: *Ellien Moghior!*... aţi înţeles? Cucoană Chiriţă, ţine-te bine, plecăm... (*Scoate pălăria şi o învârteşte-n aer, strigând:*) *Ellien Moghior!*

CHIRIŢA (*la soldaţi*): *Lâchez tout!*

PUBLICUL: Ura!

(*Soldaţii lasă frânghiile şi se retrag în fund. Balonul se urcă puţin, apoi se opreşte.*)

NĂUCESCU: Aoleo, maică... se duce, iaca... priveşte, Despo... se duce, ba... se opreşte... s-a oprit!

HAZLIUL: Nasela e cam grea... Chiriţa are prea mulţi nuri.

VÂNZĂTORUL: Şapte de-o pară!

MOGHIOR (*în văzduh*): Ah! Chiriţo... de acum n-ai încotro face... Trebuie să mă iubeşti!

CHIRIŢA: Ian nu te obrăznici!

MOGHIOR: Ah! dă-mi un cioc, Chiriţo!

CHIRIŢA: Iaca, moţpanu!... (*Se apără.*) Da' du-te-ncolo, neruşânatule, că te văd oamenii! Vai de mine... mi-am găsât beleaua! Mai bine aruncă lest, ca să ne putem sui, căci s-a oprit balonul.

MOGHIOR: Bine zici... să nu ne vadă nime de pe pământ. (*Râdică un săcuşor de năsip.*)

NĂUCESCU (*viind în scenă şi cătând în sus*): Ian priveşte, maică!... Se drăgostesc prin văzduh, ca cărăbuşii.

MOGHIOR (*de sus*): Feriţi! (*Deşartă sacul.*)

NĂUCESCU: Aoleo, m-a chiorât! (*Se întoarce la locul lui, frecându-şi ochii. Publicul râde.*)

(*Nasela se ridică încet. Un nour se coboară puţin din frize, pentru efectul perspectivei.*)

MOGHIOR: Ne suim, Chiriţo! Ne suim!... Dă-mi un cioc unguresc.

CHIRIŢA: Ce să-ţi dau?! Un cioc?!... Du-te cioarălor!

MOGHIOR: Adică un sărutat. (*Vrea să o sărute.*)

CHIRIŢA: Ian ascultă... astâmpără-te, că te dau jos din trăsură.

MOGHIOR (*cu foc*): Numai un cioc, şi-apoi să mor.

CHIRIŢA (*luptându-se*): Vai!... umflate-ar Rusaliile!

(*Nasela dispare după nour.*)

CHIRIŢA (*după nour*): Săriţi! Agiutor!... Pompierii!

(*Publicul se uită în sus.*)

HAZLIUL: Ce s-aude?... Chiriţa cere agiutor! Oare ce i se-ntâmplă?

PANGLICĂ: Priveşte... Parcă se luptă cu ungurul... Iaca, l-au apucat de gât... l-au plecat pe marginea naselei!... Aoleo! Feriţi!... Cade ungurul cade...

TOŢI: Cade!... Feriţi!...

(*Deodată cade în mijlocul publicului un manechin ce seamănă cu Moghior.*)

PUBLICUL (*încungiurând manechinul*): A!... Sărmanul! A murit! S-a turtit ca o plăcintă! Un doctor! Un doctor! Să-l ducă la spital! Degrabă!

(*Soldatul ridică manechinul şi iese.*)

NĂUCESCU: Bree, ce grozăvenie!... Mi s-a încreţit pelea!... Ai văzut, Despo, cum a căzut de rău?

DESPA: Apoi, dă... aşa i-a fost scris... se vede...

COR

Ce fapt grozav şi trist!
Ce fapt neaşteptat!
Sărmanul balonist
De-a tumba a picat!

HAZLIUL: Dar oare unde-i balonul?... Îl vezi, Licã?

PANGLICĂ: Ba nu... A dispărut... S-a dus în naltul cerului, cu Chiriţă cu tot.

HAZLIUL: Sărmana... e perdută!... Cum a să se coboare?...

TOŢI: Sărmana!...

HAZLIUL: Staţi... iaca balonul!... colo, sus, ca o rândunică.

PANGLICĂ: Pare că se coboară...

HAZLIUL: Ba cade... cade cu o răpegiune spăimântătoare...

PANGLICĂ: Bine zici!... Primejdie!... De s-a lovi de pământ, nu s-alege nici ţandără de biata Chiriţa.

NĂUCESCU: Aoleo! De nu mi-ar cădea pe scăfârlie! (*Îşi deschide cortelul.*)

HAZLIUL: Iaca şi Chiriţa... O vezi în naselă?

PANGLICĂ: O văz... face semne de desperare... Se dezbracă... îşi aruncă mantila!...

HAZLIUL: Şi cortelul.

PANGLICĂ: Şi cocul. (*Toate aceste obiecte cad pe scenă una după alta.*)

HAZLIUL: Şi tunica... şi... ba nu... balonul a început a se coborî mai încet... Chiriţa l-a uşurat azvârlind cocul... Ştii una, Lică? Hai să improvizăm o oraţiune cucoanei Chiriţe... Mergi de pregăteşte cele trebuincioase.

PANGLICĂ: Bună idee... Mă duc... (*Iese.*)

(*O frânghie lungă începe a spânzura de sus.*)

TOŢI: Balonul, balonul!... s-a apropiat!

CHIRIŢA (*strigă de după nour*): Prindeţi capătul frânghiei... prindeţi frânghia.

(*Publicul apucă de frânghie, trage, şi nasela se iveşte coborându-se.*)

PUBLICUL: Ura! Să trăiască cucoana Chiriţa!

CHIRIŢA: Încet, încet. Să nu mă izbiţi de pământ... Aşa... dămol... frumos... bine... bravo!

(*Nasela ajunge pe scenă.*)

COR

Bine-ai venit înapoi!
Bine-ai sosit între noi!
Chiriţuşca lui Bârzoi,
Eroină-ntre eroi!

CHIRIŢA (*fără coc, în corset, cu braţele şi umerile goale*): Bine v-am găsit, oameni pământeni! (*Sare din naselă.*) Uff! slavă Tatălui şî Fiului că m-am văzut iar pe uscat!

HAZLIUL: Cât ne pare de bine la toţi, cucoană, că, zău, te-am crezut perdută pentru totdeauna.

CHIRIŢA: Aş, nu pere Chiriţa cu una, cu două.

HAZLIUL: Dar, vă rog, spune-ne, ce vi s-a întâmplat? V-aţi perdut hainele pe drum, şi vă întoarceţi... într-o toaletă cam...

CHIRIŢA: Cam... *neglijè!*... Adevărat monsiu muţunachi, că-s cam... desfrunzâtă, dar, apoi, ce era să fac pentru ca să-mi scap viaţa?... M-am despoiat... Însă, apropò... nu mi-aţi găsât bulendrele?... Le-aţi cules?... Mersi... Acum ascultaţi tragedia mea!

(Arie din D o m i n o n o i r:
Ah! q u e l l e n u i t)

CHIRIŢA

Cum am plecat,
Moghiorul, bat,
De mine s-a legat,
Cerând cu mare foc
Să-i dau un cioc.
Eu îl refuz
Şî-l rog cinstit să nu facă abuz,
Iar el, numaidecât,
Îmi sare-n gât!
Zadarnic cat să-l potolesc,
Onoarea să-mi diafendefsăsc,
Moghiorul meu, turbat,
M-apucă la pupat!
Atunci mânia m-o umflat,
Şî din naselă l-am zburat
Ca pe-un flaimuc
Ce s-o tot dus de-a tumba, huştiuliuc;
Privindu-l, am rămas
Zău, fără glas,
Ş-am zâs în gândul meu:
Ah! te rog, sfinte Dumnezău,
Apără-l de mai rău!

Dar, apropò... unde-i Moghiorul?... Cred că s-a fi metamorfozat în paprică... şî s-a săturat de amor.

COMISARUL: Ba nu, cocoană... a înviat şi s-a dus cu banii adunaţi la casă.

CHIRIŢA: Cum?!... n-o rămas lat?!....Tare, de oţăl, ungurul!... A fi căzut pe slănină... Dar să nu-mi uit vorba:

II

Deodată-n sus,
Balonul, dus
De duhul necurat,
În aer o zburat,
S-o înălţat!
Mi să părea
Că-n ochii mei lumea perea,
Şî ameţeam lulea...
Altă belea!
Ce să mă fac? Şî cum să scap?
M-acaţ în grabă de supap
Şî trag mereu, cât pot,
Să iasă gazul tot.
Însă deodat-am început
A coborî precum n-am vrut,
Întocmai chiar,
Şî mai dihai decât bietul Moghior.
Atunce am rămas
Iar fără glas
Ş-am zâs în gândul meu:
„Ah! te rog, sfinte Dumnezău,
Scapă-ne de mai rău!"

Şi nici una, nici două, pentru ca să să uşure balonul, zvârl mantila de pe umeri, azvârl de pe cap părul meu de başca, cocul cel de patru oca şî trii litre, zvârl cortelul, zvârl tunica... Puţân o lipsât să-mi azvârl şi turniura, dar noroc că balonul şi-o moderat repegiunea.

HAZLIUL (*aducând obiectele*): Ce inspiraţie minunată aţi avut! Iată obiectele d-voastră.

CHIRIŢA: Mersi, muţunachi... Să-mi pun tunica... aşa... mersi... cu toate că nu mi-e ruşâne să mă vadă soarele cum sunt!...

III

Şî cum cădeam,
Pe gios videam
Acest oraş frumos,
Luxos, politicos

Şî... noroios
Iar pe aici,
Oamenii mari, oamenii mici
Mi să păreau pitici,
Pitici, pitici.
Câţi dintr-acei fuduli, măreţi,
Aveau aspectul de bureţi!
Câţi zmei, lei-paralei,
De sus, păreau pigmei!
Atunci, gândind că gioacă rol
Păn' ce să dau frumos de gol,
De-a rostogol.
Şî iar dispar, perzându-se-n nămol,
Un râs neaşteptat
M-o apucat
Ş-am zâs în gândul meu:
„Ah! te rog, sfinte Dumnezău,
Apără-ne de mai rău!"

TOŢI: Bravo... cucoană Chiriţă!... Să trăiască cucoana Chiriţa!
CHIRIŢA: Sărut ochişorii!... (*Îşi aşază cocul.*)

(*Se aude zgomot în culise.*)

SCENA 4

Cei dinainte; BÂRZOI, COMISARUL

COMISARUL: Prindeţi-l... prindeţi-l... nu-l lăsaţi să între.
BÂRZOI: În lături, gulerăţâlor! (*Intră*) Aice-i aice-i?... Unde-i Chiriţa?
CHIRIŢA: Vai de mine!... Bârzoi!... bărbatu-meu!... am sfeclit-o!
BÂRZOI: A!... iată-te, giupâneaso!... Aşteaptă să-ţi dau eu balonuri şi nasăle... (*Se răpede.*)
CHIRIŢA: La sănătoasa, Chiriţo, că-i slut la Prut! (*Fuge prempregiurul balonului, apoi sare peste laviţa pe care şede Năucescu, îl răstoarnă jos şi dispare în culise.*)
NĂUCESCU: Aoleo, maică!... m-a ucis!
COMISARUL (*prinzând pe Bârzoi*): Stai, nebunule!... Unde te socoţi? La Mărcuţa?
BÂRZOI: Ce vrei cu mine... zapciule?... N-am eu dreptul să-mi

păzăsc nevasta?... Chiriţa e a mea... Nu-i averea Statului... M-am cununat cu dânsa înainte de răzmiriţă... Fugi încolo!

COMISARUL (*zice soldaţilor*): Umflaţi-l pe sus... şi, la poliţie!

(*Soldaţii ridică pe Bârzoi, care se luptă.*)

BÂRZOI: Anaftema să fiţi... cu tot neamul vostru! (*Iese furios.*)

(Îndată se aude între culise fanfara din marşul operei P r o f e t u l şi începe a defila pe scenă un cortegiu format de principalele roluri create de Millo. În frunte merge Panglică, purtând un stindard cu inscripţia: „Vivat Chiriţa!"; apoi Baba Hârca, Barbu Lăutarul, Plăcintarul, Moisi, Paraclisierul... etc., având fiecare câte un steag cu numele său pe dânsul. Chiriţa, culcată într-un baldachin împodobit, este adusă în triumf, pe sunetul marşului. Cortegiul face giurul scenei pe dinaintea estradelor din care sunt aruncate bucheturi Chiriţei, apoi se opreşte în mijlocul scenei.)

PUBLICUL: Ce s-aude, ce s-aude? (*Vrea să iasă.*)

HAZLIUL (*oprindu-i*): Staţi pe loc! Vine cucoana Chiriţa în triumf!

PUBLICUL: Uraa!

(*După fanfară, corul cântă versurile următoare pe partea întâi a marşului.*)

COR

Glorie şi onori,
Mândră Chiriţă,
Bravă zmeiţă
Care-a zburat prin nori,
Ca o porumbiţă!
Hai să strigăm în cor:
Mândră Chiriţă!
Acum şi în viitor,
Glorie şi onor!

(*Cortegiul oprindu-se în mijlocul scenei, Chiriţa se coboară din baldachin, salută şi cântă pe partea muzicei marşului ce vine în urma corului.*)

CHIRIȚA

(*cu sentiment*)

Români! sufletu-mi este uimit!
Și de m-aș asculta,
Pe toți v-aș săruta.
Cu foc, cu foc nepotolit
Buluc la sânul meu
V-aș strânge, zău!

(*Apoi ea se suie iar în baldachin, și cortegiul pleacă, cântând.*)

COR

Glorie și onori,
Mândră Chiriță!
Etc., etc.

(*Cortina cade*)

în strigătul de „Ura!" al publicului de pe scenă

CLEVETICI, ULTRA-DEMAGOGUL

Cânticel comic

(Teatrul reprezentă un salon.)

CLEVETICI *(cu frac negru, jiletcă Robespierre, cravată de matasă albă şi cu barba-n furculiţă, intră pe uşa din fund)*: Sănătate şi frăţietate, domnilor cetăţeni!... Am aflat că sunteţi adunaţi în colegiu eleptoral pentru alegerea unui deputat, şi iată-mă-s, alerg ca să vă espun profesiunea mea de credinţă.

Eu sunt celebrul Clevetici
Cunoscut nu de mult pe-aici,
Liberal ultra, jurnalist
Şi constituţionalist.
Unii-mi zic că-s demagog,
Alţii că sunt numai un gog...
Dar eu n-asud, eu sufăr tot
Căci sunt un mare patriot!

Ce vroiesc eu, domnilor?...

O ştiţi din coloanele ziarului meu: *Gogoaşa patriotică.*

Vreu mai întâi consacrarea aptului de la 5 şi 24 ghenar, ca unul ce este făcut de mine şi numai de mine...

Dar, domnilor, eu singur am fost atât de putinte ca să aprind soarele acelei zile memorabile!... Şi, cu toate aceste, priviţi: nu-s nici macar un ministru!

Al doilea. Vreu respeptul Convenţiunei cu condiţiune de a fi schimbată în totul, ca una ce a fost elaborată de străini, fără concursul patriotic al românilor...

Al treilea. Vreu sufragiul universal pentru ca toată ţara să se prefacă într-o urnă eleptorală. Vreu mai mult, domnilor; vreu ca tot locuitorul să fie reprezentant al Naţiunei.

Ce spectacol măreţ!...

Patru milioane de deputaţi la un loc cerând cuvântul!

Sunt novator, am idei mari,
Idei revoluţionari.
Vreu să răstorn, să schimb, să dreg...
Dar ce câştig?... cu ce m-aleg?
Unii îmi zic vrednic roman,
Alţii pretind că-s şarlatan!
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sunt un mare patriot!

Ce vreu eu, domnilor?... Un lucru prea simplu! Vreu libertatea absolută!... Să nu mai atârne servitorii de stăpâni, copiii de părinți, soldații de șefi...

Vreu ca toți bunii români să se poată aduna cu miile când îi voi chema eu, fără a da de știre guvernului. Vreu egalitatea perfectă!... să nu mai fie săraci și bogați, mici și mari, slabi și graşi, proști și cu cap, oameni și vite... Vreu să imitez în țara mea toate fazele revoluțiunei franceze, căci numai prin tulburare o națiune se civilizează... dar cine m-ascultă? Găsesc o oarbă opusăciune din partea unor strigoi, unor retrograzi ruginiți ca Sandu Napoilă.

Munții cei mari cu-ale lor stânci
Vreu să-i răstorn prin văi adânci,
Să nivelez tot pre pământ...
Dar cine-mi crede de cuvânt?
Unii îmi zic că sunt tribun,
Alții pretind că sunt nebun!
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sunt un mare patriot!

Ce vreu eu, domnilor? Vreu să fiu caua, să fiu spada de Damocles a conservatorilor și idolul popului suveran!

De aceea vreu să împart moșiile proprietarilor... Dar mă veți întreba dacă eu însumi sunt proprietar? Ba nu, însă aceasta nu invalidează convicțiunile mele socialiste. Eu, domnilor, sunt un cetățean însetat de glorie și de amoarea popularității, și, prin urmare, oricât de grele să fie împregiurările politice ale țărei, eu am curagiul a striga în gura mare: arme, arme, arme! căci mă cred brav ca Ștefan cel Mare și ca Mihai Viteazul.

Vreu pre români să-i fac pe loc
Romani antici, viteji de foc,
Ca să ținem resbel cu ruși,
Englezi, chinezi, turci, nemți și pruși.

(*Se aude afară bătaie de tobă. Clevetici se sparie strigând:*)
Aolco! ce să fic? (*El aleargă la fereastră și se întoarnă adăogând:*)
Am crezut că-s ei!...

Unii îmi zic că-s hărțăgos,
Alții pretind că-s cam fricos...
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sunt un mare patriot!

Ce vreu eu, domnilor? Vreu libertatea cea mai nemărginită a presei, pentru ca să pot batgiocori când îmi place şi pe cine-mi place. Vreu să răstorn tot ce există, pentru ca să-mi fac un pedestal din ruinele prezentului şi să mă urc pe acel pedestal ca să proclam republica democratică şi socială. Trecutul e al strigoilor, prezentul e al moderaţilor, viitorul e al meu!

Trecut, prezent, nu mă sfiesc
Să-i critic rău, să-i osândesc,
Căci eu, eu şi numai eu,
Sunt bun român şi ştiu ce vreu,
Unii m-admir, alţii mă-nchid,
Unii mă plâng, alţii mă râd...
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sunt un mare patriot!

Cercaţi, domnilor, să mă trimiteţi la Cameră, cu mandatul de reprezentant al Naţiunei, şi atunci veţi videa ce poate Clevetici... Închipuiţi-vă că sunt în Cameră... iată-mă-s la locul meu... (*Se pune pe scaun.*) Cer cuvântul, d-le preşedinte... cer cuvântul... nu mi-l dai? prea bine! (*Se scoală şi vine în faţa publicului.*) Am cerut cuvântul pentru ca să combat opiniunea emisă de d-nul ministru de finanţe în cestiunea budgetului. Deşi onorabilul preopinent a cerut cestiunea prealabilă, voi întreba ce este budgetul, d-lor? Budgetul, d-lor, este pulsul unui stat!... trebuie în consecinţă să-l pipăim cu luarea-aminte a unui medic... Lăsând dar deoparte pe d-nul ministru de finanţe care a sulevat această cestiune urgentă, mă voi adresa către d-nul ministru de justiţie, pentru ca să-l întreb: cum de a cutezat a călca sacrul princip al inamovibilităţei consacrat de Convenţiune, depărtând de la giudecătoria nu ştiu cărui district pe onorabilul cetăţean Cârcioc, ce a dat atâtea probe de integritatea cea mai pură şi de patriotismul cel mai pur? Îmi va răspunde negreşit d-nul ministru de resbel că formarea unei nouă baterii este necesară? Însă, domnilor, strămoşii noştri romani, companionii de arme al strămoşului nostru Traian, n-aveau trebuinţă de atâtea tunuri pentru ca să învingă pe inimici, şi când e cestiunea de bani, se cuvine să fim economi, căci acest budget este produs de obolul săracului, acelui sărman asuprit şi nenorocit, pe care cad toate sarcinele!... acelui ilot ce geme de secoli, fără ca d-nul ministru de interne să se fi îngrijit până acum de a propune Camerei un proiept de lege pentru uşurarea clasei de gios... A! D-le ministru

de interne! dacă ai avea alte gânduri decât acel de a prinde o rădăcină eternă pe scaunul preşedinţei, ai gândi că dinaintea d-tale două drumuri sunt deschise, acela urmat de Bimbaşa Sava şi acela urmat de Cavur!... În darn d-nul ministru al afacerilor străine mă întrerumpe sub pretest că n-aş fi în cestiune... D-lui nu ştie uzul parlamentar, dar eu... sunt trimis aici de Naţiune ca reprezentantul intereselor ei. Acest mandat sacru îl voi îndeplini ca cetăţean liber şi liberal, apărând cu energie şi cu logică *(iute)* libertatea, egalitatea, dreptatea, fraternitatea, inviolabilitatea, inamovibilitatea, autonomia, Convenţiunea, drepturile naţionale, garda naţională, partidul naţional şi celelalte... *(răsuflându-se)* căci eu... şi de ce nu? am toate calităţile de a fi ministru!... O mărturisesc cu toată modestia, d-lor, pentru că am fost, sunt şi voi fi cetăţean român şi nu am obicei de a aprinde lumânări, din contra, eu le sting... *(Glasul i se stinge; el urmează a vorbi prin gesturi.)*

Fraţi căuzaşi, m-aţi auzit?
Sunt elocuent apelpisit.
Vorbesc, vorbesc, vorbesc, vorbesc
Păn'ce pe toţi îi obosesc.
Unii-mi zic ritor hazliu,
Alţii-mi zic palavragiu!
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sunt un mare patriot!

(*Iesă maiestos.*)

(*Cortina cade.*)

SANDU NAPOILĂ, ULTRA-RETROGRADUL

Cânticel comic

(Teatrul reprezentă un salon.)

NAPOILĂ *(afară)*: Ce face?... Să plătesc eu capitație?... Eu, boier velit?... Eu, Sandu Napoilă?... atunci s-agiungi tu, guleratule.

(Intră furtunos pe scenă și se adresează publicului.)

Da bine boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă întreb, unde mergem?...

De când legea asta nouă
Ce Convenție îi zic
Au rupt reglementu-n două,
Am agiuns chiar de nimic!
Și de unde mai-nainte
Eram toți boieri veliți,
Ne-au luat pe dinainte
Niște pușchi apelpisiți!

Și ce pușchi! Cică-s patrioți, liberali, progresiști, naționali, demagogi... dracu-i mai știe!... că deodată au răsărit în țară pozderie, și tot unu și unu!... oameni mari, învățați de știu și toaca-n ceri, colțoși și cu barba în furculițe... Ei pun țara la cale în ziua de astăzi, ei sunt și numai ei adevărați români cu iubire de patrie, căci au luat patriotismul în otcup!... și dacă nu vrei să iei câmpii pe urma lor, te fac albie de câni prin foile lor... Mai dăunăzi mă-ntâlnește unul ce-i zic Clevetici și mă-ntreabă nitam-nisam de sunt ca dânsul, demagog? Dă, *măi gogule!* i-am răspuns și eu, cată-ți de drum până ce nu scot luleaua de la ciubuc!... Ei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, vă întreb, unde mergem?...

Până-acuma-n țara-aceasta
Noi ne-am burzuluit creasta;
Noi am fost *simandicoși*
Mari și *ighemonicoși*
Dar acum fără sfială
Ne fac pușchii de dârvală.
Și ne chem pe noi, pe noi,
Vinograzi, rugini, strigoi!

Auzi, mă rog?... După ce te dizbracă de caftanul boieriei; după ce-ți ieu sufletele de țigani de le dau drumul sub cuvânt de liberta;

după ce-ţi râdică feciorii boiereşti, sub alt cuvânt că, după Convenţia cea afurisită, nu mai sunt pri... pri... privileghiuri; după ce-ţi ieu copiii la oaste cu sorţii ca pe proşti; după ce, vorba ceea, îţi fac drum pe-n barbă pe de-ntregu, apoi te mai şi poreclesc retrograd!... vinograd!... tureatcă!... strigoi!... strigoi?... Hei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... n-au mai rămas în ţară nici *sevas,* nici *hristoitie*... Unde mergem? ba nu, adică vă-ntreb, unde mergem?...

Zic că-i timpul libertăţei,
Al frăţiei ş-al dreptăţei;
Că de-acuma pe pământ
Toţi deopotrivă sunt.
Şi cu astfel de minciună
Hoţii cei de-mpuşcă-n lună
De caftan ne-au dezbrăcat
Şi mantaua-n loc ne-au dat!

Auzi?... egalita!... să fiu deopotrivă cu Chiosa vezeteul şi cu Mânciurică bucătariul?... ama rânduială!... Dacă pe când cu unirea, ştiţi... mai anţărţ... şi eu am purtat bairacul, şi eu am giucat *Hora Unirei* în colţ la Petrea bacalul, şi eu am răguşit strigând: să trăiască libertaua şi egalitaua!... dar înţelegeam egalitaua cu boierii cei mari; să fiu *ena mu che ena su*[1] cu vornicul Hârzobeanu şi cu logofătul Protipendescu; să şăd cu dânşii la taifasuri pe divan, cu ciubuce, cu cafele, cu tot ighemoniconul boieresc; dar nu egalita cu Barabulă şi cu badea Trohin văcariul!... Ei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă-ntreb, unde mergem?

N-auzi altă decât forme,
Uniforme şi reforme,
Toţi croiesc, fac şi prefac
Ca să ne vie de hac.
Ieri o lege, astăzi altă
Şi când caţi, lucrul stă baltă!
Cică-aista e progres?...
Na-ţi-l frânt că ţi l-am dres!

Poftim!... mai dăunăzi s-o râdicat bătaia... lege nouă în ţară veche!... Ştiţi ce-am păţit? Avusesem poftă să mănânc un ostropeţ de iepure şi poftisem la masă pe vărul Bufte... ştiţi, Bufte care a fost

başciohodari la d-l Ioniță Sturza-Vodă... Când să ne deie bucate, giupânu bucătar ne spânzură lingurile la brâu și se duce la primblare... Ei, apoi, să nu-l baţi?... Ian nu, că nu-i voie, căci vine comisariul și te pune la ștraf... D-apoi alta! mă duc la moșia mea, la Țălinoasa, și poroncesc țăranilor să-mi facă o clacă de vro cinci zile... Știți ce mi-au răspuns mojicii?... mi-au răspuns că le grăiesc vorbe de clacă... Ei! apoi să nu-i întinzi la scară?... Ian nu, că vine subprefectul și plătește ștraf, Sandule, fătul meu!... Da bine, voieri d-voastră, unde mergem?...

Asta încă nu-i nimică!
Dar tot cheful mi se strică
Când mă văd supus la bir,
Atins tocmai la chimir.
Să plătesc pentru șosele,
Pentru vin, rachiu, pavele,
Pe moșie, și pe cap!...
Astea-n mintea mea nu-ncap!

Bre!... bre!... Adică multe-am văzut în viața mea!... c-am văzut ieniceri și răzmeriți; am văzut ciuma, holera și lăcustele, dar încă așa bazaconie n-am chitit c-oi agiunge să văd... Auzi? reforme? îmbunătățiri?... Să mă silească a plăti 5 la sută din venitul Țelinoasei, proprieta cu hrisov domnesc, de la răposatul întru fericire Cehan Racoviță-Voievod!... și după toate păcatele să mă trântească și pe mine în capitație, eu, Sandu Napoilă, boier cu caftan din vremea fericitului întru pomenire Ioniță Sturza-Voievod!... Eu să plătesc un galbân împărătesc pentru că am cap, și vărul Bostănescu tij, pentru că nu are cap nici de o liţcaie!... Ei bine! boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă-ntreb... unde mergem?...

Ș-apoi alta și mai mare
Care, zău, nu-i de crezare!
Hojma unii scriu, răcnesc
Să nu fie boieresc!
Și pământul să se-mparte!
Tot mojicul s-aibă parte!
Numai noi să fim abraşi
Liude pintre calarași!

D-voastră râdeți!... haide, haide!... vă pare glumă?... (*Cu mânie.*) Dar nu-i de glumit boieri, d-voastră, căci vor să ne ieie și pielea de pe noi!... și noi să ne lăsăm așa ghioșghioare, să ne-despoaie?... să nu ne *diafendefsim*[2]*?* aud?... dar n-avem gură să țipăm?... n-avem obștească obicinuită adunare, unde putem merge ca să ne suim colo pe tribu... nal, ca să facem și noi *engomii*[3] patrioticești?...

Treaba se îngroașă, boieri d-voastră!... ascultați-mă pe mine, că eu știu ce știu... Trebuie să ne deschidem ochii ca să alegem depotați tot de-ai noștri... știți... cole... *get-beget*... vinograzi care să se lupte vârtos pentru apărarea boieriei și a proprietății... Și dacă vreți un om cu falca sănătoasă, vă poftoresc pe supusa sluga d-voastră:

Vel cluceriul Napoilă
Ce vă plânge-acum de milă,
Boierit și căftănit
Și la minte-nțelenit.
Cu progresul nu sunt rudă,
Pe Convenție mi-i ciudă,
Și de-aș arde chiar în iad,
Voi fi hojma... vinograd!

(*Se închină și iesă strigând:*) Căci altmintrele unde mergem? ba nu, adică vă întreb, unde mergem?

(Cortina cade)

NOTE:
1. Adică: unul și unul deopotrivă [V.A.]
2. Să ne apărăm [V.A.]
3. Discursuri [V.A.]

HAIMANA

Cânticel comic

(O piață din București. Haimana în costum de iarnă trece ținând o valiză.)

HAIMANA (*către public*): Cine m-ar videa cutrierând orașul cu valiza pe spinare ar cuteza poate a crede că sunt un vagabond?... Ei bine! acel cutezător nu s-ar înșela: sunt un soi de vagabond oficial, un membru al biurocrației statului român, un martir politic de la 1859 încoace, purtat din loc în loc după capriciul miniștrilor, aruncat din post în post ca o minge... postit, precum videți, și... neplăcut la vreme.

Sunt împiegat
În veci mutat
Și permutat
Și prea mutat!
Fără răgaz
Între români,
Aice azi
Ș-aiure mâni,
Cerc în zadar
Pe loc a sta,
Ș-am agiuns chiar
De haimana.
Umblând cu șatra iarnă și vară
Când ici, când colo, cu vai ș-amar,
Din toți boierii ce-au fost în țară
Am rămas singur boier... Șatrar!

Aveți gust să cunoașteți jalnica mea tragedie? (*Se închină.*) Mă numesc din botez Mihăluță, din neam Spulberatu și din poreclă Haimana!... M-am născut în zilele Babei, pe când cutremurul cel mare; de aceea poate am fost menit a duce o viață atât de furtunoasă... Să videți: acum patru ani m-am înamorat de o văduviță desperată care jurase ca să-și înfunde tinerețile și frumusețile la Agapia, dar cum mă zări, plecăciune, ea uită și pe răposatul și monastirea și găsi mai comod să mă plece la jugul căsătoriei.

Prin urmare, sunt însurat, am doi copilași nostimi care nu-mi seamănă nici de frică, dar carii își aduc de departe cu Neagoe Basarab. Pe unul l-am botezat: Caius-Trebonius-Vespasianus-Neron-Caracala, pentru ca să probez că-i strănepot de-a lui Traian, iar pe celalalt Juarez pentru că, cine știe? poate să avem și republică în țară. Sunt familist precum videți, însă poate mă-ți întreba unde mi-e familia?... Unde?... Cu toată sărăcia mea, aș da un icosar acelui care mi-ar spune

încotro rătăcesc acum biata Săftică cu puii săi! Sărmana! De trei ani aleargă după mine fără a-mi putea da de urmă şi asta graţie principiului de stabilitate, de care se pomeneşte aşa de mult în parla... palavramentul din Bucureşti... Să vedeţi: până a nu mă mușca chiftiriţa ambiţiei de a servi statul român şi pofta de a gusta din caşcavalul budgetului, trăiam cum trăiam... greu, dar în oarecare huzur... De când însă mi-am dat glasul unui deputat pentru ca să mă puie în pâne, să capăt un loc, trăiesc, ce-i drept, mult mai greu, dar fără nici pic de huzur.

Paingul are cuib de mătasă,
Cârtiţa groapă, ursul bârlog;
Morunu-n apă îşi face casă,
Şi sălămâzdra trăieşte-n foc.
Eu n-am nici casă, nu am nici masă,
Nici cât o plântă nu am noroc,
Sparanga însaşi creşte sub leasă.
Eu rădăcină nu prind deloc.

La început am fost rânduit subprefect la Cahul; m-am sculat deci de la Dorohoi unde-mi aveam forul locuinţei şi am plecat, zicând nevestii să vândă tot în urma mea şi să vie după mine în Basarabia. Era vara, pe la iuliu, o vară de acele unde găinile fac ouă răscoapte. După cinci zile de chin, mort copt am sosit la Cahul... Ufff!... mi-am luat o casă în chirie, ca unul ce credeam în stabilitate, şi m-am pus pe treabă voind a da probe de capacitate, de onestitate, de activitate şi de toate celelalte cuvinte late care sunt la ordinea zilei; însă nu apucai bine să întru în cancelaria subprefecturei şi mă pomenii cu un nou decret, care mă rânduia judecător la Turnul-Severinului!... Să vedeţi: Camera dase un vot de neîncredere ministeriului vechi şi noul minister găsise urgent de a destitui sau a strămuta o mare parte din împiegaţi spre a-şi întări partidul în ţară... tertip constituţional. Ce era să fac?... De la Cahul la Turnul-Severinului era departe; eu asemene eram departe de a cunoaşte legile... ar fi fost dar logic ca să refuz, însă trebuia să răspund grabnic la încrederea guvernului... Am plătit chiria casei pe şese luni, deşi nu locuisem decât şease zile, am lăsat un răvaş Săfticăi ca să vie după mine în ţara muntenească şi am plecat! Trebuie să vă mărturisesc că eram curios de a gusta plăcerile voiagiului pe Dunăre, şi în adevăr m-au mâncat ţânţarii de m-a prăpădit. Am ajuns la Turnu cu obrazul beşicat, însă cu dulcea sperare că mă voi bucura de favoarele stabilităţei... Cap de cuc, eu!... uitasem că sunt împiegat român.

Sunt împiegat
În veci mutat
Şi permutat
Şi prea mutat.
Etc., etc., etc.
Cine mă vede cu geamandanul
Luând-o hojma tot la picior,
Privind cu milă, zice: sărmanul!
Iată evreul rătăcitor!

La Turnul Severinului am luat iar o casă cu chirie şi am mobilat-o frumos pentru ca să nu fiu mai pe gios decât colegii mei; mi-am făcut provizii de lemne şi de legume, şi voind iarăşi a da probe de patriotism, de românism, de constituţionalism şi de toate celelalte ismuri ce sunt la ordinea zilei, am început a merge regulat la Tribunal, a mă îmbrăca în negru pentru ca să port doliul împricinaţilor şi a mă face că pricep încurcăturile procedurei; însă de-abia începusem a mă deprinde cu atmosfera puţin parfumată a Tribunalului, de-abia căpătasem convingere că fiecare lege se poate răstălmăci în mai multe sensuri, când iată un proces politic!... Să videţi: nişte patrioţi fără posturi se încercară a face, sanche... o revoluţie, strigând prin mahalale: gios ua, ua, ua! sus ua, ua, ua!... un caraghioslâc ca toate revoluţiile de la noi... Administraţia, voinică însă cam spăriată, ceruse ajutor prin telegraf de la Bucureşti; un regiment de vânători plecase din capitală cu artilerie, dar până a nu sosi la Turnu, poliţaiul de oraş hărţuise revoltanţii şi numai cu cinci dorobanţi îi legase butuc şi-i dase peşcheş procurorului!...

Eu, considerându-i ca pe nişte suitarii de cafinea, am fost de părere să-i achităm, pentru ca să nu le dăm o importanţă de victime politice; dar guvernul găsi opinia mea subversivă şi mă puse deocamdată în disponibilitate, rezervându-mi postul de poliţai... la Bacău!... Haida! să mă strămut acum de la Turnu tocmai la Bacău, în vreme ce biata Săftică, după ce mă căutase pe la Cahul, venea să mă găsască în fundul Valahiei... Ce să fac? Plătesc chiria casei pe un an, vând lemnele şi legumele, las iar un răvaş nevestei ca să vie după mine la Moldova şi plec făcându-mi întrebare dacă nu cumva cuvântul stabilitate însemnează strămutare.

Omu-n serviciu e jucărie,
Frunză pe apă plutind uşor,
Un puf în aer, pff... o nimică.

Un nume-n treacăt prin *Monitor.*
Tot ce-i pe lume trece şi pere,
Gloria trece precum un nor,
Trec oameni, visuri, plăceri, durere,
Dar ca eu nime nu-i trecător.

La Bacău îmi găsii Bacăul, căci în timpul alegerei deputaţilor, am scăpat ca prin urechile acului din ghearele unor libertaşi independenţi: însă fiindcă nu izbutisem a face ca să se aleagă candidatul guvernului, am fost strămutat tocmai la Ismail, şi de la Ismail tocmai la Piteşti, şi de la Piteşti tocmai la Dorohoi, şi de la Dorohoi tocmai la Călăraşi, şi de la Călăraşi tocmai la Mihaileni, şi de la Mihaileni la dracu, şi de la dracu la tată-său... Şi biata Săftică după mine, haide ha, haide ha, fără a să învrednici să deie ochi cu mine, de trei ani!

Am cutrierat astfel toată România, de la Carpaţi la Dunăre, în lung şi-n larg, închiriind mereu la case, şi am trecut ca un fulger prin toate ramurile. Judecător mă vrei? am fost; subprefect mă vrei? am fost; poliţai mă vrei? am fost; casier mă vrei? am fost; până şi primar, până şi vameş, până şi împiegat la regia tutunului, din care s-a ales numai fum şi scrum...

Precum videţi, sunt un om universal ca toţi compatrioţii mei, strănepoţi de-a lui Traian. În ce mă-ţi pune sunt gata să întru, şi încă şi mai gata să ies; însă, drept să spun, am obosit ca un cal de poştă ce nu-şi are tainul la vreme. Lefuşoara mea am primit-o pe la soroace cu scompturi pe la jidani; mi-e sânul plin de mandate care au mucezit aşteptându-şi rândul de plată... dar nu zic încă nimic, pentru că sunt chemat la Bucureşti prin telegramă tocmai de la Herţa, unde îmi aşteptam nevasta. Am venit aici cu drumu de fer a lui Strusberg... Slavă Domnului! în sfârşit am scăpat de căruţe de poştă, de harabagii nespălaţi, de diligenţe hârbuite şi dacă este să fim hojma strămutaţi, noi împiegaţii statului, încai avem acum mijloace de comunicaţie răpide şi sigură... Am pus 15 zile de la Herţa la Bucureşti; am îngheţat în vagoane, am murit de foame, m-am troienit, m-am zdruncinat rău... dar fie... iată-mă în capitală, unde poate voi căpăta un post cu stabilitate şi voi cânta ca nealtădată:

Sunt împiegat
Stabilizat,
Nepermutat,
Nici strămutat,

Ci cu răgaz
Între români;
Aice azi
Ş-aice mâni;
De-acum oi şti
Pe loc a sta
Şi n-oi mai fi
De haimana!

De-acum în dulce stabilitate
Am s-o duc vesel, fără habar,
Servindu-mi ţara pe aşezate,
Iar nu din fugă, ca cioara-n par.

(*Trece un împiegat al telegrafului.*)

Cine trece?... A!... un împiegat al telegrafului. (*Către telegrafist:*) Domnule, domnule... stăi, te rog... Nu cumva ai în cutie vro depeşă de la Săftica, de la soţia mea, pentru mine, d-nul Mihăluţă Spulberatu ce-i zic şi Haimana? (*Caută în cutie.*) Îmi dai voie?... (*Examinează depeşele.*) D-lui Coţcărescu, fost casier la Piteşti, fugit peste Dunăre cu banii statului... nu-s eu... D-lui Buzunărescu, patriot de meserie... nu-s eu... D-nei Chiriţa Bârzoi ot Bârzoieni... o cunosc, nu-s eu... Ha! iată o depeşă către mine... a fi de la sufleţelul meu, de la Săftica... sărmana! Mult îmi duce dorul! (*Citeşte depeşa*) „Fiind destituit din postul ce ocupi la Herţa, e de prisos să mai vii la Bucureşti." Ce face?... destituit! Cine-i subsemnat?... Ministru!... destituit! (*Adresându-se furios către telegrafist:*) A! mă destitui, d-le ministru?... şi pentru ce, mă rog?... spune... pentru ce?... Pentru că în timp de mai mulţi ani m-ai obligat să închiriez 17 case şi să le părăsesc fără a le locui?... pentru că m-ai silit să fiu un agent orb a politicei d-tale, în loc să mă laşi a fi un simplu împiegat aplicat la îndeplinirea datoriilor sale? pentru că din cauza capriciilor d-tale am fost roş cu roşii, alb cu albii, verde cu burtă-verde, galbăn, fistichiu, patlageniu, de toate culoarele, ca mahalalele Bucureştilor? (*Apucă de braţ pe telegrafist.*) Dar ştii d-ta că am ajuns a fi nervos de când mă aflu în serviciul statului? Ştii că mă apucă năbădăicele când văd un plic ministerial, căci îmi pare că cuprinde un decret de strămutare sau de destituire? Ştii că de la 1859 până astăzi s-au strămutat şi dat afară 33 333 de împiegaţi? i-am numărat în *Monitor*... A!... îmi dai blende nitam-nisam, fără să te fi îngrijit mai întâi a-mi plăti măcar ce-mi eşti dator!...

leafa mea, lefuşoara mea de vagabond oficial? Acesta-i regimul dreptăţei şi al stabilităţei cu care ai promis să duci ţara spre bine? (*Ridică braţele în sus; telegrafistul scapă şi fuge.*) Sărmană ţară! cu astfel de chibzuieli nechibzuite ai ajuns a fi satul lui Cremine, şi Parlamentul Palavrament, şi noi, împiegaţii, nişte haimanale. Mai bine meseriaş, plugar, negustor, decât împiegat al statului; mai bine liber decât sclav neplătit, mai bine să cânt:

Frunză verde ş-o lalea,
Dragă-mi e Săftica mea.

Decât să urlu ruşinos:

Sunt împiegat
În veci mutat...

(*Nu sfârşeşte.*) Brm! (*Îşi ie valiza în spinare.*) Auzi? destituit!... înapoi la Herţa... la Săftica, Spulberatule! (*Iese furios.*)

(Cortina cade.)

GURĂ-CASCĂ, OM POLITIC

Cânticel comic

(Teatrul reprezintă un salon.)

GURĂ-CASCĂ (*Intră cu un aer misterios caută împregiurul lui, merge de ascultă pe la uşi, apoi se opreşte şi zice tainic publicului*):

Ştiţi una? rău! orizonul politic s-a posomorât!... Acum o săptămână au venitără la mine vărul Ghiţă Tremurici cu nenea Scarlat şi mi-au spuseră la ureche că trebile s-au încurcatără astfel încât ei sunt hotărâţi a fugi la Mehadia... (*Oftând.*) Care vra să zică, iar bejănie!!

Eu unul mă tem
Şi tremur şi gem,
Căci orice zăresc
Face de răcesc,
Şi orice aud
Face de asud.
Când privesc pe sus,
Văd nori spre apus,
Şi alt nor cumplit
Cătră răsărit.
Iar când cat pe gios
Văd toate pe dos
Mergând tot spre rău,
De mă-nfior, zău!

Apoi dă! cum n-or merge trebile *anapoda,* dacă nime n-a voit să m-asculte?... Nu le-am spus-o de o mie şi mai bine de ori?... le-am strigat chiar în Cameră: „Deschideţi-vă ochii... fiţi cu chibzuială... aveţi tact politic... etc." Aşa! vorba ceea: vântul bate, cânii latră... Şi acum aşa e că am ajuns de malul râpei? (*În taină.*) Aţi aflat ce s-a întâmplat la Piteşti, şi la Mizil, şi la Cucu şi mai cu seamă la Podul-Iloaiei? Ei! apoi dă! să mărturisim între noi, fără spirit de partidă, putea să nu se întâmple? Era vederat lucru, consecinţă fatală, dar neapărată, cum zice nenea Scarlat... Ca şi cu grănicerii cei doi... ştiţi... ce dracu! oameni sunt şi ei... Adică greu era să se fi luat nişte măsuri economicoase pentru ca să se facă lucru muşama?... să nu se sparie o lume-ntreagă! A cui e vina? Nu le-am spus-o la timp?... dar m-au ascultatără?... Aşa şi cu impozitele... Eeee!

pre *ghiojghioare;* m-a asigurat vărul lancu Titirfichi că se pregăteşte un proiect de biruri de pe altă lume, de pildă:

Bir pe haine... hăinărit;
Pe ciubuce... fumărit;
Pe ţigare... ţigărit;
Pe cravate... ştrengărit;
Bir pe nas... borcănărit;
Bir pe pungi... buzunărit;
Bir pe foi... gogoşărit;
Bir pe boi... bir boierit!

Nu-i destul atâta... Se mai vorbeşte de o dare ce a să se aşeze pe cuvântul de patrie, adică să se plătească câte o leţcaie, de câte ori s-a pronunţa acest cuvânt. Înţeleg că cu un asemene impozit ne-am plăti curând de toate milioanele ce datorim, dar atunci au să se calicească o mulţime de cetăţeni carii trăiesc numai cu patria în gură. (*Oftând.*) Care vra să zică: calicie pe lângă bejănie!

Încă una... mai rău!... Orizonul politic e şi mai posomorât!... Am veşti sigure de la Brăila... laca un răvaş de la un negustor *semandicos,* Burtăverdescu, care-mi scrie că turcii... (*În taină, cu spaimă.*) Turcii sunt peste Dunăre!... Ei! Aşa-i c-am păţit-o? şi asta pentru ce? pentru că nu m-au ascultatără... În zadar am rostit: „Nu întindeţi sfoara prea tare... Nu vă întindeţi mai mult decât plapoma... Nu înmulţiţi armata, căci se înmulţesc datoriile şi se jigneşte integritatea Imperiului otoman... *che ta lipa...* Aşa! ca şi când le-aş fi grăit turceşte; m-au luat la trei parale, ş-acum na! că ne trezim cu turcii peste Dunăre!

Osmanlii şi bostangii
Au să curgă mii de mii,
Ah! aman, aman!
Să ne puie un chiulaf
Să facă ţara pilaf,
Ah! aman, aman!
Iar nouă să ne dea zor
Ca pe vremea turcilor,

Ah! aman, aman!
Să ne ducă-n Beligrad,
Şi de-acolo-n Ţarigrad.
Ah! aman, aman!
Ca s-ajungem cafegii,
Ciubuccii şi *cichirgii.*
Ah! aman, aman!
Şi de unde-am fost boieri,
Să fim robi la ieniceri.
Ah! aman, aman!

Eu, unul, mai bine să mor sau mai bine să fug... pentru că aşa ruşine de când sunt n-am păţit. Ah! ah! care vra să zică: robie pe lângă bejănie şi calicie!... Ştiţi d-voastră că îndată ce s-a aflat de una ca aceasta s-au întors optzeci de mii de corăbii de la gura Dunărei, care veneau să-ncarce pâne de la noi? Optzeci de mii! Hait, s-a dus şi comerţul ţărei!

D-apoi să videţi alta (*Merge de caută la uşă, apoi zice oţerindu-se.*) Rău de tot! Orizonul politic e posomorât cât un paşă mahmur... Nemţii, austriacii sunt peste hotar! Am aflat-o chiar acum de la curierul nemţesc... Eeeei! Poftim! colac peste pupăză... Ce mai ziceţi? Nu v-am proorocit-o? Prostul cel de văru Sandu Napoilă tot îi dă: „Unde mergem?" Iaca unde mergem... bob numărat... *ritos* lucru!...

În zadar am ofticat cu vorba, ba încă am şi scris-o în gazeta... nu ştiu care: „Cerul politic e ameninţător!... să privighem cu atenţiune lângă altarul patriei, să avem ochii deschişi spre frontiere, să ne ferim mai cu seamă a depărta de la cârma statului pe unii oameni capabili, ca nenea Scarlat, căci puterile garante... Convenţiunea... Constituţiunea... *che ta lipa.* Timpurile sunt grele, politica Europei, aşa ş-aşa... Trebuie dar, ca adevăraţi patrioţi, să chibzuim, să combinăm, să dregem, să închipuim şi iarăşi să combinăm, să închipuim... *che ta lipa.*" Aşa! Eu am scris, eu am citit. Mi s-a întâmplat şi mie ca unei cucoane Casandra din vechime, care tot proorocea şi nime nu-i băga în seamă spusele. Ba încă ce? Berbanţii m-au poreclitără fel de fel: unii mi-au zis Gură-Cască; alţii Macovei-cap-de prost; alţii banul Ocupcic, fiindcă mi-e groază de ocupaţiuni străine...

Fie! dar acum așa-i că s-au împlinit zisele mele? Așa e că ne aflăm cu nemții la spate, peste hotar?

(*Arie: „Ah du lieber Augustin"*.)

Neamțul are iară
Să vie în țară,
Cavartir să ne ceară
Pe iarnă și vară.
Neamțul în putere
A să ne ocupe,
Să ne ceară bere
Și șnițel și zupe.

Neamțul prin saloane
A să-și deie aer.
Boieri și cucoane
Au să joace ștaer.

Iar noi, patrioții,
Cu mici și cu mari,
S-ajungem cu toții
Husari și căprari.

Poftim, vă închipuiți pe mine, Nae Gâscănescu, îmbrăcat husărește, cu nădragi strimți și cu chiveră? Ama! frumos m-a prinde. (*Oftând.*) Ah! ah! care vra să zică și caraghiozlâc pe lângă celelalte păcate! toate aceste, iarăși vă întreb, pentru ce? Numai și numai pentru că nu m-au ascultatără!

Iacă, de pildă, alaltăseară, nu mai departe, m-am întâlnit cu oarecine într-o casă, un personagiu profund, și i-am zis: „Nene, știi una? Rău! Orizontul politic e posomorât ca un paraponisit fără slujbă."

(*Imitează o convorbire tainică, gesticulând ca și când ar vorbi la urechea altuia, și esprimă în fizionomia lui când o mulțămire, când o importanță ridiculă.*)

– Cum?

– Nenea Scarlat îmi scrie de la Mehadia că ruşii... Ruşii sunt peste Prut!

– Aoleo!

– Fără doar şi poate. Am dovezi! (*Arată o scrisoare.*) Şi...

– E cu neputinţă... eşti în eroare.

– Ba mă iartă... Ruşii... (*Şopteşte în taină.*)

– Da bine, cum crezi că Europa?...

– Europa? se vede că nu citeşti ziarele noastre şi gazetele străine. Cum e starea politicei noastre? Atâta te-ntreb: cum stă politica europeană? Prusia şi cu Austria au terminat resbelul lor?

– Terminat.

– Bun! Francia s-a retras de la Mexico?

– Retras.

– Bun! Americanii se ucid ca muştele?

– Adică... acum au încetat...

– Mă rog, nu mă întrerupe. Craiul Camehameha a perit de gâlci?

– Ştiu eu?

– Ba nu, să-mi răspunzi.

– Ei! fie.

– Acum alta. Aşa e că Italia vrea numaidecât să meargă la Roma?

– Vrea.

– Aşa e că Englitera nu are destul bumbac?

– Aşa.

– Aşa e mai cu seamă că pe nenea Scarlat l-aţi dat afară din slujbă?

– Da bine, ce are a face?...

– Ba nu, spune, adevăr e?

– Ei! aşa... aşa... însă...

– Apoi dacă toate aste-s aşa cum le zisei, nu am nevoie să înşir mai multe. Cine nu-i orb vază şi priceapă... Eu unul mi-am făcut datoria de am arătat pericolul. (*Mânios.*) Zică-mi lumea Gură-Cască, Macovei cap-de-prost, palavragiu... nu-mi pasă! (*Înduioşându-se.*) Conştiinţa-mi e curată şi limpede ca luna şi stelele. Am spus adevărul...

Am avut curagiul chiar cu pericolul libertății... și chiar poate a vieței mele. (*Își suflă nasul tare.*) Deie Dumnezeu ca să ies mincinos, însă până atunci și nici atunci nime nu mi-a scoate din minte că orizontul politic e posomorât!

De aceea mă tem
Și tremur și gem,
Căci orice zăresc
Face de răcesc,
Și orice aud
Face de asud.
Mergând tot spre rău
Când privesc pe sus
Văd nori spre apus,
Și alt nor cumplit
Către răsărit.
Iar când cat pe jos,
Văd toate pe dos,
De mă-nfior, zău!

(*Își stupește în sân și iese foarte posomorât.*)

(Cortina cade.)

SÂNZIANA ŞI PEPELEA

Feerie naţională în cinci acte

PERSOANELE:

PAPURĂ-ÎMPĂRAT
SÂNZIANA, fata lui
PÂRLEA-VODĂ
LĂCUSTĂ-VODĂ
PĂCALĂ
TÂNDALĂ
BABA RADA
ZÂNA-LACULUI
ZÂNA-CODRULUI
STATU-PALMĂ-BARBĂ-COT
IARNA
CRIVĂȚUL
ZORILĂ
MURGILĂ
DASCĂLUL MACOVEI
TOMA
MĂRICA
SAFTA
CRAINICUL LUI PAPURĂ
STOLNICUL LUI LĂCUSTĂ
PAHARNICUL LUI PÂRLEA
UN GENIU
AL DOILEA GENIU
UN URS ALB
O PASERE MĂIASTRĂ
POPOR, OSTAȘI, ȚĂRANI, ȚĂRANCE

ACTUL I

(Teatrul reprezintă o câmpie arsă de soare, în fund o pădure, în stânga o căsuță, între copaci uscați, în dreapta, spre fund, un lac.)

SCENA 1

DASCĂLUL MACOVEI, TOMA, MĂRICA, SAFTA, ȚĂRANI, ȚĂRANCE, PEPELEA (doarme sub copaci, lângă căsuță)

COR
Ce secetă, ce foc!
Amar și vai de noi!
Avem lipsă de ploi,
Și lipsă de noroc. (*bis.*)

SAFTA
(*arătând pe Toma*)
Ce-a fost verde s-a uscat,
Ca și bietul meu bărbat!

TOMA
(*arătând pe Safta*)
Ce-a-nflorit s-a scuturat,
Ca nevasta mea din sat.

COR
Ce secetă, ce foc!
Amar și vai de noi!
Avem lipsă de ploi,
Și lipsă de noroc.

MACOVEI: Uff!... de când trăiesc eu, dascălul Macovei, și, slavă Domnului!... trăiesc de când cânii purtau colaci în coadă... încă așa arșiță n-am apucat; să juri că ne găsim în țara lui Pârlea-Vodă.

TOMA: Dar cum e țara aceea, jupâne dascăle?...

MACOVEI: O țară unde-i așa de cald tot anul, că găinile fac ouă răscoapte.

TOMA: He! he! gogonată o mai spuseși, jupâne.

MACOVEI: Tomo!... eşti necredincios, o ştie lumea-ntreagă... dar prost, de când?

TOMA: Apoi dă, jupâne, eu nu-s cărturar ca d-neta, care ştii *Alexandria* pe de rost, şi care ai umblat pe unde ş-a-nţărcat dracul copiii.

MĂRICA: Aşa-i; jupânul Macovei, bărbatul meu, cunoaşte şi-*Afgatanghelescu.*

MACOVEI: *Tronc,* Mărico!... ai sclintit-o, fata mea, vrei să zici *Afgatanghelul!...* Da, oameni buni, ştiu multe, de toate... nu că mă laud... căci am fost prin ţara căpcăunilor şi prin ţara năucilor... unde oamenii pătimesc de boala politicei.

TOMA: Dar ce boală o mai fi ş-aceea?

MACOVEI: Boală de balamuc, care seacă toate simţirile şi-nvrăjbeşte fraţi cu fraţi.

TOMA: Fie lor acolo!...

MACOVEI: Ş-am mai fost, oameni buni, pe la Sfânta Vineri, pe la Sfânta Joi, pe la Sf. Mercuri, unde m-am întâlnit cu Statu-Palmă-Barbă-Cot, cel care fuge călare pe un iepure şchiop şi doarme într-un vârf de plop.

TOMA: He! He! asta e şi mai gogonată, şi mare, cât... cât...

MACOVEI: Cât prostia ta.

TOŢI: Ha! ha! ha! te-a păcălit, Tomo!

MĂRICA *(râzând):* Cred şi eu că l-a păcălit, dacă jupân Macovei, bărbatul meu, ştie şi ceriul din toacă... asta, toaca din cer.

MACOVEI: Tronc, Mărico, iar ai sclintit-o, sufleţele. Ş-am mai fost, oameni buni, pe la curtea lui Lăcustă-Vodă.

TOŢI: Lăcustă-Vodă?

MACOVEI: Da! Ce? n-aţi auzit de el?... un domn mare, cu oaste mare... şi cu stomac şi mai mare... El mănâncă, mănâncă, de cum se trezeşte păn' ce adoarme, şi tot nu se mai satură, vecinic flămând şi slab.

TOMA: Ş-o fi mâncând şi comândul; dar poporul lui?...

MACOVEI: Sărmanul! e şi mai slab şi mai flămând decât dânsul.

TOMA: Halal de el!... Vrea să zică, tot mai bine la noi, în ţara lui Papură-Împărat; deşi se spune că împăratul nostru e cam şovăi, şovăi... ca numele lui.

MACOVEI: Tacă-ţi gura, lehăule!... nu te-atinge de mai-marele tău; împăratul nostru e om cu chibzuială şi are doi sfetnici mari, pe Păcală şi pe Tândală. Unul îl sfătuieşte într-un fel, altul într-alt fel, şi augustatea sa se tot clatină între-amândoi.

TOMA: Ca papura după vânt.

MACOVEI: Ei! Ş-apoi!... Clatine-se papura, broaştele să hălăduiască... nu-i aşa?...

TOŢI: Aşa, aşa, jupâne.

MĂRICA: Cică, pe când trăia împărăteasa, ea cânta cucurigu-n casă?

MACOVEI: Ce-ai spus?

MĂRICA: Ş-acum, se zice că-l poartă de nas fata lui, domniţa Sânziana?

MACOVEI: O fi!... că-i bună şi frumoasă.

MĂRICA: Frumoasă, ce-i drept, pe dânsa poţi căta, dar pe soare ba, asta... pe soare...

MACOVEI: Destul; iar ai sclintit-o, Mărico dragă; dar noi stăm de vorbă şi ziua trece.

TOMA: Şi soarele ne prăjeşte.

ŢĂRANII: Şi sămănăturile pier.

ŢĂRANCELE *(văitându-se):* Pier, pier, păcatele noastre! Ce-o să devenim?... O să ne moară copiii de foame!

MACOVEI: Tacă-vă ciocul, gaiţelor!... decât aţi urla, mai bine v-aţi apuca să faceţi descântece de ploaie.

MĂRICA: Că doar noi nu suntem vrăjitoare ca Baba Rada, din căsuţa aceea... Numai ea ştie să facă vrăji şi să tragă-n bobi, şi să descânte de dragoste cu ulcica, şi să dezlege norii...

MACOVEI: Da de unde ştii, jupânească, că Baba Rada descântă de dragoste cu ulcica? Nu cumva...

MĂRICA: Ferească Dumnezeu, bărbate, nu se află! dar toată lumea ştie că Baba Rada ceteşte şi-n stele... şi-i carte de tobă, asta... tobă de carte.

MACOVEI: Tronc, Mărică!... Oameni buni; hai să ne mai sfătuim cu părintele Pricochi şi să-l rugăm să mai iasă cu icoanele.

TOŢI: Hai, hai! *(Repetă corul şi iese prin dreapta.)*

PEPELEA *(trezindu-se):* A!... bun somn am tras!... şi frumos vis am făcut!... Eu, Pepelea, băiat sărac, fără tată, fără mamă, venit în locurile acestea din Ţara Românească, părea că mă-nsurasem cu fata împăratului, după ce o scăpasem din ghiarăle unui zmeu, care-o răpise din palatul tătâne-său. Greu m-am luptat prin somn... dar i-am venit eu de hac zmeului.

Arie

Frumoasă Sânziană,
Copiliţă Cosânzeană,
Răpită-era d-un zmeu!
Am dat pe el năvală

Şî, cu viteaza-mi pală,
Ucisu-l-am chiar eu.
Iar fata, în uimire,
Mi-a dat a sa iubire,
În schimb pe dorul meu.

Aş! vorbă să fie... împăratul a trimis crainici în tuspatru părţi ale lumii, ca să dea ştire crailor şi împăraţilor că cel din ei care va plăcea Sânzianei îl va lua de ginere; şi-i va da zestre jumătate de-mpărăţie... Ce mai trebuie zestre?... Eu m-aş mulţămi numai cu fata, pre legea mea.

SCENA II

PEPELEA, BABA RADA (ea stă pe pragul uşei, sprijinită pe o cârjă, îi gârbovită şi zdrenţuroasă, cu plete albe)

BABA RADA (*auzindu-l, în parte*): Auzi puşchiul, pe unde-i bat gândurile... chelului îi trebuie chitie de mărgăritar. (*Tare.*) Pepeleo...

PEPELEA: E!... Iaca şi Baba Rada... vino colea, mătuşică, am să-ţi spun un vis d-ale poznaşe.

BABA RADA: Nu pot, dragul mătuşei; că-s oloagă de-o cârjă.

PEPELEA: Oloagă de-o cârjă?...

BABA RADA: De-abia-mi port tinereţele, cu ajutorul cârjelor... şi mi s-a frânt una astă-noapte.

PEPELEA: Se vede că încălecaseşi pe ea, ca să mergi la nunta lui Statu-Palmă.

BABA RADA: Ba, am alungat o pisică neagră care se băgase pe coş la oala cu smântână.

PEPELEA: O fi fost duhul necurat?

BABA RADA: Ucigă-l toaca!... Când am lovit-o cu cârja, a scos foc pe ochi; şi cârja s-a făcut numai ţanduri în mâna mea... bunătate de cârjă... mi-o dedese chiar Strâmbă-Lemne, acu o sută de ani.

PEPELEA: Strâmbă-Lemne?... Alei!... dar de când eşti pe lume, mătuşică?

BABA RADA: Eu?... Ascultă:

A r i e

I

Eu sunt de când în astă lume
Românul încă n-avea nume;
De când Carpaţii cei măreţi
Erau ca nişte bureţi;

De când lupii la noi
Erau păstori de oi
Şi urşii cu cimpoi
Mânau cirezi de boi.

II

Eu sunt de când pe mândrul soare
Nu erau pete arzătoare;
De când un purice uşor
Purta potcoavă la picior
Potcoavă grea de fer
Cu care sărea-n cer,
Ş-apoi din cer venea
Şi barba mi-o ciupea.

Pe atunci eram tânără, frumoasă... eram zână... dar m-a scos din minte Făt-Frumos... şi mi-am perdut darul.

PEPELEA: În adevăr, că eşti cam schimbată la faţă.

BABA RADA: He! He!... Vremea vremuieşte, feţele se zbârcesc, bălămalele slăbesc şi în locul puricilor sprinteni au ieşit pe lume alte jigănii, care sar din gunoi... şi cu-o săritură ajung... sus... sus... sus.

PEPELEA: Hei!... că nu sunt şi eu o jiganie din soiul lor.

BABA RADA: Şi ce-ai face, măi băiete?...

PEPELEA: Aş zbura tocmai lângă fata împăratului.

BABA RADA (*îl trage de urechi*): Ţi-e dragă!... Hai?...

PEPELEA: Ca ochii din cap.

BABA RADA: Dar tu ei?...

PEPELEA: Şi ea mie, vorba ţiganului.

BABA RADA: Ei, ştii una?... Pepeleo, hai cu mine în pădure, să-mi durezi o cârjă nouă de alun... Şi eu voi culege flori de navalnic, ca să-ţi fac o scăldătoare de dragoste.

PEPELEA: Şi crezi că Sânziana m-a îndrăgi, dacă m-oi scălda?...

BABA RADA: De ce nu?

PEPELEA: Oare?... Hai la pădure, mătuşică... Hai la pădure... (*O ia de braţ şi pleacă în fugă.*)

BABA RADA: Încet, încet... vai de mine... parcă te-au umflat rusaliile.

PEPELEA: M-au umflat... hai... nu pot sta pe loc... mi s-au aprins călcâiele...

BABA RADA (*sare-ntr-un picior*): Încet, încet, nebunule, cad, ţine-mă, încet, vai de mine! (*Ies amândoi şi intră în pădure.*)

SCENA III

LĂCUSTĂ-VODĂ, STOLNICUL, SERVITORI şi OSTAŞ
(sub costum de lăcuste)

STOLNICUL (*vine alergând şi purtând un steag pe care e brodată o lăcustă*): Plecaţi-vă, închinaţi-vă, că vine măria-sa Lăcustă-Vodă... iaca, nu-i nimeni? nu face nimica, eu să-mi fac meseria mea. (*Strigând.*) Plecaţi-vă, închinaţi-vă...

(*Stolnicul intră cu servitori care poartă merinde.*)

COR
(*de lăcuste*)
Trece-aci Lăcustă-Vodă,
Dintre domni cel mai flămând.
Să-i întindem masă mare,
Chiar în drum, cât mai curând.

(*Aşază merindele pe-o masă în dreapta, blide cu mâncări, garafe şi potire.*)

STOLNICUL: Grăbiţi, copii, grăbiţi... Măria-sa ne calcă pe urme... Aşa... aşezaţi fripturile-n rând... unde-s piftiile? Puneţi-le la iveală, colea, bine.

(*În sunetul unui marş bizar, intră Lăcustă-Vodă, răzemat pe doi curteni.*)

LĂCUSTĂ: Mâncare, mâncare, mor de foame! Unde-i ministrul meu secretar de stat la departamentul bucătăriei?

STOLNICUL (*închinându-se*): Aici, măria-ta!

LĂCUSTĂ: Masa gata-i?... .

STOLNICUL: Gata, priviţi...

LĂCUSTĂ: Stolnice, ai binemeritat de la Patrie, te decorez cu ordinul „Frigării de aur".

STOLNICUL: Să trăieşti, măria-ta.

LĂCUSTĂ (*şede la masă*): Bune bucate!... îmi fac cu ochiul... de unde să-ncep... A!... de la curcan (*mănâncă*), minunat!... am un ţigan, bucătar meşter, cinci zloţi pe lună, leafă... (*La suita lui.*) Vouă vă e foame?

TOŢI: Foame, măria-ta.

LĂCUSTĂ: Bine: priviţi la mine cum mănânc şi vă-ndestulaţi.

TOŢI: Poftă bună, milostive stăpâne!

LĂCUSTĂ: Vă place poate friptura de curcan?

TOŢI: Place, place.

LĂCUSTĂ (*lacom, mâncând*): D-apoi mie!...

TOŢI: Mănâncă-l sănătos, măria-ta.

LĂCUSTĂ: Acum să zic două vorbe astor piftii... Ce miros, ce parfum, (*mirosindu-le*) ce arom! (*Suitei.*) Dar piftiile vă plac?

TOŢI: Plac, plac.

LĂCUSTĂ: Cu vanilie, sau... sadea.

TOŢI: Ba cu usturoi.

LĂCUSTĂ: Mă bucur... dar ce s-aude?... (*Afară, trâmbiţe.*)

STOLNICUL: Se-naintează o oaste mare!

LĂCUSTĂ (*înecându-se*): O! oa... o oa, oaste... or fi duşmani!... Unde mi-e paloşul? Na, l-am uitat acasă... Cu ce să mă apăr?... Ha! cu furculiţa astă mare. Vie de-acum chiar Pârlea-Vodă... Vitejilor, adunaţi-vă împrejurul meu şi să muriţi cu toţii, apărându-mi viaţa şi masa.

(*Toţi se grupează lângă Lăcustă, care se înarmează cu o furculiţă lungă.*)

SCENA IV

Aceiaşi, PÂRLEA-VODĂ, PAHARNICUL, CRAINICUL, SERVITORI şi OSTAŞI (toţi sunt îmbrăcaţi în roş.)

CRAINICUL (*viind răpede în scenă*): Închinaţi-vă, plecaţi-vă, că soseşte măria-sa Pârlea-Vodă.

LĂCUSTĂ: Pârlea-Vodă... Sunt platcă...

(*Întră paharnicul, urmat de servitori, care poartă balerce în spinare.*)

COR

Iată vine Pârlea-Vodă
Înfocat şi-mbujorat;
Dintre toţi domnii din lume,
Cel mai roş, mai însetat!

PÂRLEA

(*Întră răpede. El e gras şi aprins la faţă.*)

A r i e

Eu sunt Pârlea cel aprins,
Care ard în foc nestins
Şi dau foc şi mistuiesc
Inimile ce-ntâlnesc.

Uf! uf! uf! în sânul meu
Curge lavă de vulcan,
Daţi-mi apă ca să beu,
Să tot beu cât un borcan.

PÂRLEA: Apă, apă, mor de sete.

PAHARNICUL: Măria-ta, balercele sunt deşerte; ai băut tot.

PÂRLEA: Nu-i apă?... m-am stins!... Paharnice, te osândesc să-ţi tai capul tu singur, cu mâna stângă. (*Vede masa.*) A!... iaca chileală. (*Se răpede la masă.*)

LĂCUSTĂ
Semeţe! un pas numai de-i face către masă,
Cazi mort, de astă armă străpuns...

(*Îl ameninţă cu furculiţa.*)

PÂRLEA
Străpuns?... Nu-mi pasă!
Mai bine mort de paloş, ca un viteaz, decât
De sete, mişeleşte, cu iască-aprinsă-n gât.

(*Apucă o garafă şi o deşartă.*)

LĂCUSTĂ: Iaca minune... grăim amândoi în stihuri, ca nişte apelipsiţi?... *Aferim,* vere.

PÂRLEA: Vere?... Cine eşti tu, de îndrăzneşti a mă vărui?

LĂCUSTĂ: Eu sunt domn, ca şi tine.

PÂRLEA: Domn... (*Amabil.*) Să mă fericesc cu numele?...

LĂCUSTĂ: Lăcustă-Vodă!

PÂRLEA (*furios*): Lăcustă?... duşmanul meu de moarte?

LĂCUSTĂ: Tocmai.

PÂRLEA (*graţios*): Sunt prea fericit de cunoştinţă. (*Dă mâna.*)

LĂCUSTĂ: Şi eu tij, vere... poftim la masă.

PÂRLEA: Mulţămesc; sunteţi prea amabil.

LĂCUSTĂ: Da, mă rog, nu te mai fasoli.

PÂRLEA (*şede*): N-aş vrea să fiu indiscret.

LĂCUSTĂ: Să mă vezi pe năsălnic.

PÂRLEA: Ba mai bine pe braţe, vere.

LĂCUSTĂ (*vesel, ghiontind pe Pârlea*): Pe braţe, berbantule? Pe braţele Sânzianei?

PÂRLEA (*posomorât*): Ba cât despre fata lui Papură-Împărat, pune-ţi pofta-n cui.

LĂCUSTĂ: Şi pentru ce, mă rog...

PÂRLEA: Pentru că mă duc s-o-mpeţesc.

LĂCUSTĂ (*ironic*): Ş-ai s-o păţeşti, în adevăr, vere.

PÂRLEA: Ver-vere?... Şi cum asta?

LĂCUSTĂ: Fiindcă şi eu mă duc la curtea Sânzianei, cu gând de-a-i face curte.

PÂRLEA (*se scoală*): Suntem rivali!... unul din noi dar e de prisos pe lume; trebuie să piară.

LĂCUSTĂ (*liniştit*): Ai dreptate; peri tu.

PÂRLEA: Ba tu... Scoală şi vin la luptă, să ne ciocârtim cu paloşele.

LĂCUSTĂ: Ce face?... Să ne batem împreună?... cată-ţi de treabă, omule; avem oşti pentru certele noastre, ucigă-se între ele... şi noi să petrecem cu voie bună... Aşa-i rândul crailor ş-al împăraţilor. (*Strigă.*) Stolnice!... pune-te în capul armatei mele... şi taie bucăţi oastea lui Pârlea-Vodă; de-i scăpa teafăr... de te-i arăta leu... te-oi face „ban".

PÂRLEA (*asemenea*): Paharnice!... ai auzit?... Să te văd; harcea-parcea în oamenii lui Lăcustă-Vodă; de-i fi învingător... te schimb din particular în general.

STOLNICUL (*cu glas slab*): Nu putem, măria-ta, că suntem morţi de foame.

PAHARNICUL (*asemenea*): N-avem vlagă, măria-ta; suntem morţi de sete.

LĂCUSTĂ: Ei, dar fie pe altă dată... (*Lui Pârlea.*) Primeşti, verişorule... să ne ucidem altă dată?

PÂRLEA: Bucuros... acum să plecăm la curtea lui Papură-Împărat.

LĂCUSTĂ: Să plecăm; cunoşti drumul?

PÂRLEA: Ba nu!... m-am rătăcit de vreo şepte ori, de când am pornit de-acasă.

LĂCUSTĂ: Ai umblat în bobote ca şi mine; ne trebuie dar un călăuz. Stolnice, un călăuz cât oi bate-n palme.

STOLNICUL (*nemişcându-se*): Numaidecât, măria-ta.

PÂRLEA: Paharnice, un călăuz.

PAHARNICUL (*stă pe loc*): Numaidecât.

(*Pepelea se iveşte între copaci.*)

SCENA V

Aceiaşi, PEPELEA

PEPELEA (*aparte*): Am lăsat pe mătuşa-n pădure să caute buruieni.

PÂRLEA: Găsitu-l-aţi?...

STOLNICUL (*zărind pe Pepelea*): Iaca unul, pe dânsul, voinici. (*Toţi se răped şi-l apucă.*)

PEPELEA: Ho! ţară!... ce este?... ce v-au apucat?

STOLNICUL (*trăgându-l*): Te cheamă Lăcustă-Vodă.

PAHARNICUL (*asemenea*): Te cheamă Pârlea-Vodă.

PEPELEA: Minciuni... nu mă cheamă nici Pârlea-Vodă, nici Lăcustă... mă cheamă Pepelea.

LĂCUSTĂ: Pepelea!... Ha! Ha! Ha! poznaş nume!

PÂRLEA (*râzând*): Nu-i nume de calendar.

LĂCUSTĂ: Ca ale noastre. (*Tare*) Pepeleo, răspunde, poţi să ne duci la curtea lui Papură-Împărat?

PEPELEA (*aparte*): Or fi peţitori de-ai Sânzianei.

LĂCUSTĂ: Ai auzit?

PÂRLEA (*tare*): Poţi, mă?

PEPELEA: Pot!... vă duc şi până la „măru roş", dacă vreţi, şi până la calea-ntoarsă.

LĂCUSTĂ: Nu, că-i prea departe.

PEPELEA: Şi până la dracu-n praznic.

PÂRLEA: Praznic? hai dar cu noi... pleacă-nainte.

PEPELEA: Bine... (*Aparte.*) Am să-i rătăcesc în pădurea cea deasă, din ea să nu mai iasă. (*Servii fură merindele de pe masă.*)

LĂCUSTĂ: Mergem?... Poftim, vere.

PÂRLEA: Ce se potriveşte... apucă d-ta înainte, vere, eşti mai cărunt.

LĂCUSTĂ: Cărunt eu?... ştii că te găsesc nostim?

PÂRLEA: Mă-i fi găsind... dă-mi braţul ş-aidem împreună.

(*Pârlea şi Lăcustă îşi dau braţul şi cearcă a pleca odată cu piciorul stâng, dar nu nimeresc. Iese cu toţi prin fund şi dispar în pădure cântând.*)

COR

Haideţi cu toţi la curtea
Lui Papură-mpărat,
Atraşi de Sânziana
Cu nume lăudat.

SCENA VI

DASCĂLUL MACOVEI, TOMA, MĂRICA, ŢĂRANI, ŢĂRANCE (care vin prin dreapta)

TOMA: Aşa o fi, jupâne dascăle... sfântă să-ţi fie vorba, mare adevăr ai rostit... nu plouă pentru că-i secetă.

MACOVEI: Şi-i secetă, pentru că nu plouă.

TOMA: Dar fă bine de ne spune, pentru ce-i şi secetă şi lipsă de ploaie?

MACOVEI: O fi trecut prin văzduh un zmeu cu limbă de foc.

TOŢI (*speriaţi*): Un zmeu?

MACOVEI: Sau poate că zidarii şi cărămidarii or fi legat norii.

TOMA: Dar nu cunoşti d-ta vreun chip de-a-i dezlega?

MĂRICA: Bărbatul meu să nu cunoască... ai pripit de te-ai vorbit; asta... ai vorbit de te-ai pripit.

MACOVEI: Tronc, Mărico!... Oameni buni, este un leac de secetă care nu dă greş.

TOŢI: Care, care?...

MACOVEI: Să-necaţi o babă.

TOŢI: Ş-a ploua?

MACOVEI: Cu cofa.

TOŢI: Hai, măi, să găsim o babă. (*Arătând femeile.*) Pe care din ele s-o alegem?

FEMEILE (*arătându-se una pe alta*): Pe Catrina, pe Safta, pe Tudora, pe Tofana, pe jupâneasa dăscăliţa...

MĂRICA: Pe mine?... Eu babă?... (*Lui Macovei.*) Babă-s, jupâne dascăle? babă?

MACOVEI: Ba! ba...

BĂRBAŢII: Pe dânsele, măi! (*Se luptă bărbaţii cu femeile! ele dau ţipete.*)

BĂRBAŢII

Degrabă, degrabă
Să prindem o babă
Şi-n apă s-o dăm.
Degrabă printr-însa
De foc şi de dânsa
Acum să scăpăm.

FEMEILE

Hoţilor! periţi de-aici,
Că v-om bate cu urzici,
V-om zgâria ca pisici
De-ţi fi toţi numai beşici.

SCENA VII

Aceiaşi, BABA RADA (se iveşte-n fund.)

BABA RADA: Să trăiască Pepelea!... bună cârjă mi-a durat... am să-i descânt de dor.

FEMEILE: Iaca o babă, iaca o babă!

TOŢI: Baba Rada, vrăjitoarea!

MACOVEI: Ea o fi legat norii... pe dânsa, oameni buni... şiuştiuluc! în baltă. (*Bărbaţii se răped de apucă pe babă, luând-o-n sus.*)

BĂRBAŢII: În baltă!

BABA RADA: Ce-i? ce-i?

FEMEILE: În baltă!

BABA RADA: În baltă? Vai de mine... dar ce v-am greşit eu, oameni buni?...

MACOVEI: În baltă, talpa iadului!

BABA RADA: Ajutor! Ajutor! Pepeleo!

SCENA VIII

Aceiaşi, BABA RADA, (se iveşte-n fund)

PEPELEA: Cine mă cheamă?... Mama Rada?...

BABA RADA: Nu mă lăsa, Pepelaş dragă, vreau hoţii să mă-nece.

PEPELEA: Să te-nece, pentru ce? Staţi, oameni buni... nu faceţi păcatul.

TOŢI: În lături, mă sfrijitule.

PEPELEA: Nu mă las de voi chiar de m-aţi ucide... Mama Rada-i nevinovată.

MACOVEI: Cum îndrăzneşti, măi ţingăule, să te împotriveşti voinţei poporului?... Nu ştii ce spuneau strămoşii noştri: Box, pipili, Box..."

PEPELEA: Ce box, mă na box!... (*Trage un pumn în ghigilicul lui Macovei.*)

MACOVEI: Aoleo! m-a necinstit.

TOMA: Iii!... a ridicat mâna asupra lui jupân Macovei.

MĂRICA: I-a turtit nasul pe ghigilic? asta...

MACOVEI: Legaţi-l, măi, să-l ducem la procuror. Cât pentru babă, uştiuluc în baltă. (*Ţăranii leagă mâinile lui Pepelea.*)

PEPELEA *(luptând):* Hoţilor, ticăloşilor!... vă puneţi o sută pe un om, ca corbii şi ca judanii. (*Ţăranii lasă pe Pepelea legat şi se-ntorc la Baba Rada.*)

BABA RADA: Pepeleo, Pepeleo... (*Ţăranii ridică pe babă şi se îndrept spre lac cu ea.*)

PEPELEA: Ticăloşii... ucid pe biata babă, fără vină, şi pe mine m-au legat, ca să mă ducă la închisoare... s-au dus cu toţii... nu-i nime, p-aici mi-e drumul. (*Fuge-n căsuţă.*)

ŢĂRANII (*pe malul lacului*): Una!

BABA RADA: Pepeleo!

ŢĂRANII: Două, trei... hup, uştiuluc. (*O aruncă pe babă şi deodată s-aude un tunet depărtat, ceriul s-acopere de nouri negri.*)

MACOVEI: *Parapanghelos!* De-acum umflaţi pe Pepelea şi hai la procurorul.

ŢĂRANII (*revenind în scenă*): Dar unde-i?

ŢĂRANII: A perit!

MACOVEI: Perit să fie! (*Începe furtună mare, tunete prelungite.*) laca, măi!... vedeţi? cum aţi înecat vrăjitoarea, a şi-nceput a ploua.

TOMA: Plouă cu fulgere, jupâne dascăle, dar apă-tufă.

FEMEILE: Vai de noi! o să ne trăsnească.

MĂRICA: Hai s-aprindem Paşti de la lumânare... asta... lumânare de la Paşti.

MACOVEI: Tronc, Mărico!

TOŢI: Hai pe-acasă, la sănătoasa, voinici. (*Un fulger cade-n lac, toţi fug în dreapta spărieţi.*)

SCENA IX

PEPELEA (*ieşind din căsuţă*): Să se fi înecat biata mătuşă?... de-aş şti că aş găsi-o, m-aş arunca înot. la să vedem. (*Vine în scenă şi găseşte o cârjă.*) laca una din cârjele ei... poate să-mi fie de ajutor... (*La mal.*) A!... pare că zăresc ceva... ea-i... pluteşte... dă, Doamne, s-o scap. (*Întinde cârja-n apă şi scoate sumanul babei.*) Nu-i ea. Sărmana, e numai sumanul ei, a murit! S-a dus pe ceea lume, şi eu am rămas iar singur. (*Plânge.*) Rău mă doare inima după ea... dar ce aud!... ce văd!

(*Furtuna trece, norii dispar şi luna se înalţă de după copaci, în fund... pe suprafaţa lacului răsar mai multe flori mari de nufăr şi în fiecare din ele stă închisă câte-o zână; în cea mai frumoasă se găseşte Baba Rada, metamorfozată în Regina Zânelor; razele lunei luminează tainic tabloul.*)

SCENA X

PEPELEA, ZÂNE, BABA RADA (schimbată în zână.)

COR DE ZÂNE

Frumoasă zână cu dulce nume
Din sânul apei iesă la lume.
Ferice omul care pre ea
La foc de stele o va vedea.

(Florile de nufăr se deschid, zânele ies de formează împreună un grup artistic în lumina electrică. În floarea din mijloc apare Baba Rada sub figura și sub costumul unei zâne tinere și frumoase și încununată cu plante acvatice.)

ZÂNA

Pepeleo, blând suflet, tu singur cu-ndurare,
Ai vrut să-mi aperi viața de-a proștilor turbare.
Pe tine eu din umbră te-oi scoate la lumină,
Căci foasta Baba Rada, de-acum e a ta zână.

(Zâna, ieșind din floare, pășește pe fața apei și vine în scenă.)

PEPELEA *(cade-n genunchi)*: O!... ce minune cerească.

ZÂNA: Pepeleo!... de azi începe o viață plină de lupte pentru tine... dar să n-ai grijă, vei fi pretutindeni apărat și susținut de mine. Ține acest fluieraș de trestie, el te va ajuta la orice nevoie... când îi cânta din el... ține ș-acest inel de logodnă cu Sânziana.

PEPELEA: Ah!... zână frumoasă și milostivă, mă logodești cu norocul.

ZÂNA: Norocul să te însoțească în calea vieții. Acum te las, Pepeleo... rămâi cu bine, eu mă-ntorc în împărăția zânelor.

(Zâna se-ntoarce în floarea ei, toate florile s-afundă încet, în sunetul simfonic al orchestrei. Corul repetă refrenul de la început.)

(Sfârșitul actului I)

ACTUL II

(Teatrul reprezintă sala tronului lui Papură-Împărat... Vasuri mari cu plante acvatice sunt așezate în colțuri... un tron mare de aur în stânga, alt tron mai mic alături, spre public... o ușă în stânga, ce duce în apartamentul împărătesei... în dreapta, uși mari... în fund, arcade largi și înalte, ce se deschid pe terasă deasupra grădinei.)

SCENA 1

PEPELEA (*se iveşte cu sfială pe terasă, apoi intră în scenă*): Nu mă vede nime? M-am furişat prin grădina împărătească, doar oi zări pe Sânziana... dar toate ferestrele palatului sunt închise... Ce bogăţii... Ce locaş fărmecător!... Bine m-aş deprinde a trăi aice... alăturea cu fata împăratului. Dacă m-ar ajuta Zâna-Lacului să mi se împlinească dorul... Ian să-mi încerc norocul, sunând din fluierul ăsta!... Să vedem ce poate el!... (*Privind fluierul, cântă.*)

Arie

I

Fluieraş frumos,
Mult zici tu duios.
Scumpe fluieraş,
Mult zici drăgălaş,
Zi cu glasul tău,
Zi pe gândul meu,
Versul cel cu foc,
Ce-aduce noroc.

II

Fluieraş de fag,
A! spune cu drag,
Spune de-al meu dor
Scumpului odor,
Că inima mea,
Vecinic pentru ea
Bate nencetat
D-un amor curat.

(*El vrea să cânte din fluier, dar se opreşte, zărind în dreapta pe Tândală.*) Dar vine cineva... mă închin cu cântecul şi, la fugă... să mă ascund în grădină. (*Dispare după arcade.*)

SCENA II

TÂNDALĂ, pe urmă PĂCALĂ (*amândoi în haine brodate cu fir ş-acoperite cu decoraţii pe piept şi pe spate.*)

TÂNDALĂ (*viind din dreapta*): Stăpânul meu, augustatea-sa marele împărat Papură doarme... Doarmă sănătos şi fără grijă, cât mă

are pe mine, Tândală, prim-ministru... Toată sarcina statului e pe spinarea mea... Sarcină grea!... (*Cu emfas.*) Însă mă simt mândru de-a o purta pentru gloria, prosperitatea, propășirea și moralitatea poporului ce se adăpostește la umbra sceptrului împărătesc al augustății-sale... (*Zărind pe Păcală.*) Dar pare că zăresc pe Păcală, colegul meu de cabinet... un șiret de frunte, care ades mă păcălește!... Cum să mă dezbar de el?... Am căutat să-l trimit departe, peste nouă mări și nouă țări, într-o ambasadă... dar n-a primit. Ce tertip să mai iscodesc?... (*Stă pe gânduri.*)

PĂCALĂ (*intră pe sub arcade*): Doarme augustul nostru, și soarele-i sus... Însă are și dreptate să-și odihnească bătrânețele. (*Zărind pe Tândală.*) A!... iaca Tândală, părechea mea de la carul statului... cum să-l dau peste cap?...

TÂNDALĂ: Ce văd? Escelența-voastră la curte așa de dimineață?

PĂCALĂ: Datoria-mi fac, urmând pildei escelenței-voastre.

TÂNDALĂ: Datorie sacră... când stăpânul trage la aghioase... Sluga credincioasă veghează, pentru gloria...

PĂCALĂ: Propășirea...

TÂNDALĂ: Prosperitatea...

PĂCALĂ: Și moralitatea poporului, ce s-adăpostește...

TĂDALĂ: La umbra sceptrului părintesc.

AMÂNDOI (*înclinați*): Al augustății-sale...

PĂCALĂ: Bine, acuma ad-o colea jumătatea milionului ce-ai câștigat astă-noapte.

TÂNDALĂ: Ce milion? Care milion? de unde milion?

PĂCALĂ: Care? (*Îi șoptește la ureche.*) Cel care ai câștigat rușfet de la concesionarii baloanelor.

TÂNDALĂ (*cu mirare*): De unde o știi?

PĂCALĂ: E scris pe nasul escelenței-voastre, ad-o...

TÂNDALĂ: Ei, știi una? Lasă-mi mie milionul ăsta, și eu îți făgăduiesc alt milion la anul.

PĂCALĂ: Cum?

TÂNDALĂ (*îi vorbește la ureche*): Din răscumpărarea concesiunii baloanelor.

PĂCALĂ: Parol?

TÂNDALĂ: Parol!...

PĂCALĂ: Ba, ba, ba, mai bine azi un ou, decât la anul un bou; adă!

TÂNDALĂ: Bine, om regula socotelile mai pe urmă, acum să ne ocupăm de afacerile politice... Știi că domnița Sânziana e fată mare?...

PĂCALĂ: O fi; și, prin urmare, i-a abătut să se mărite numaidecât.

TÂNDALĂ: Fată mare nu-i? Trebuie să-i credem.

PĂCALĂ: Şi împăratul, care se supune la toate voinţele ei, a trimis crainici pe la toate împărăţiile ca să le ducă această veste.

TÂNDALĂ: O ştiu.

PĂCALĂ: Şi chiar au început a sosi în oraş mai mulţi din acei ce-au auzit de frumuseţa domniţei.

TÂNDALĂ: Care şi care?...

PĂCALĂ: Zorilă, craiul Răsăritului; Murgilă, craiul Apusului şi Pârlea-Vodă, şi Lăcustă-Vodă, şi alţi mulţi din toate părţile lumii.

TÂNDALĂ: Minunat; şi unde au tras la gazdă?

PĂCALĂ: La „Grand Hotel", la „Trei sarmale".

TÂNDALĂ: Cred c-om căpăta ceva decoraţii de la ei... decoraţii cu briliante prinprejur... iar nu ca potcoavele astea, care cântăresc zece oca... de aramă... Priveşte: ordinul Hipopotamului!... ordinul Urangutanului!... ordinul Bivolului... ordinul Bibilicului... etc.

PĂCALĂ: Acestea sunt decoraţii zoologice... dar unde le-om mai anina şi pe celelalte?...

TÂNDALĂ: Pe dinăuntrul livrelei... ca căptuşeală.

(*S-aude-n stânga un căscat lung.*)

PĂCALĂ: Taci... s-anunţă împăratul.

(*Papură-Împărat vine în halat şi papuci galbeni... şi cu coroana peste scufă.*)

SCENA III

Aceiaşi, PAPURĂ

PAPURĂ: A... a.... a!... Bine am dormit.

AMÂNDOI: Să vă fie de bine, augustate.

PAPURĂ: Aici sunteţi, miniştrii mei isteţi!

TÂNDALĂ: La uşa augustă a ietacului împărătesc...

PĂCALĂ: Precum se cuvine...

PAPURĂ: Vine... bine vreau să zic, ne place să vă vedem aproape de tron, pentru că sunteţi ageri.

AMÂNDOI (*închinându-se*): Măria-ta...

PAPURĂ: Credincioşi!

AMÂNDOI: Augustate...

PAPURĂ: Integri.

AMÂNDOI: Luminate împărate...

PAPURĂ: Deşi nu prea frumoşi...

AMÂNDOI: Milostive stăpâne...

PAPURĂ: Destul, nu vă mai frângeţi şalele... câte ceasuri sunt?...

TÂNDALĂ: Câte porunceşte augustatea-noastră să fie.

PAPURĂ: M-am trezit destul de dimineaţă, nu-i aşa?

TÂNDALĂ: Aşa! v-aţi trezit odată cu zorile.

PAPURĂ: Oare?... Ce crezi şi tu, Păcală... îmi pare că soarele-i sus.

PĂCALĂ: Zorile au mai întârziat astăzi, pentru plăcerea augustăţii-voastre.

PAPURĂ: Bine-au făcut, pentru că eram foarte obosit... trebile statului...

TÂNDALĂ: Vă prea osteniţi, augustate; şi nu se cade să compromiteţi augusta voastră sănătate. Nouă, servitorilor tronului, ne incumbă truda; pentru gloria...

PĂCALĂ: Propăşirea...

TÂNDALĂ: Prosperitatea!

PĂCALĂ: Şi moralitatea poporului ce s-adăposteşte...

TÂNDALĂ: La umbra sceptrului părintesc...

AMÂNDOI: Al augustăţii-voastre!

PAPURĂ: Frumoasă imagină!... umbra sceptrului... mi-o repetaţi în toate zilele... e cam monotonă, însă plăcută... şi ce mai face poporul?... nu l-am văzut de mult...

TÂNDALĂ: Nu-şi încape-n piele de fericire.

PAPURĂ: Aşa să fie, Păcală, îşi încape sau nu-şi încape?

PĂCALĂ: Nu-şi încape... e burduf...

PAPURĂ: Burduf!... A!... mulţămirea mea este deplină.... adică tocmai deplină nu... pentru că tarafurile politice se-nmulţesc pe toată ziua... Câte avem păn-acum?

PĂCALĂ: 57, augustate.

PAPURĂ: Numai atâtea?... le credeam mai plodoase... care au mai ieşit la măidan?...

PĂCALĂ (*desfăşurând o hârtie lungă*): Iată lista.

PAPURĂ: Breee!... ce pomelnic!... citeşte-l, Păcală.

PĂCALĂ: Categoria-ntâi.

PAPURĂ: Cum?... Sunt pe categorii?

PĂCALĂ: Dar, categorisiţi.

PAPURĂ: Zi-nainte.

PĂCALĂ: Categoria-ntâia! Tarafuri colorate.

PAPURĂ: Colorate?...

PĂCALĂ: Da!... pentru ca să bată mai bine la ochi (*Citind.*) Taraful verde.

PAPURĂ: Verde? Pentru ce verde?

PĂCALĂ: Pentru că-i spanac. (*Citind.*) Taraful galbăn.

PAPURĂ: Galbăn?... O fi taraf de dovlecei?...

PĂCALĂ: Tocmai... e un taraf care a prins gălbeață. (*Citind.*) Taraful alb.

PAPURĂ: Alb?... Se vede că-i mai spălat?

PĂCALĂ: Și pătimește de albeață pe ochiu. (*Citind.*) Taraful stacojiu.

PAPURĂ: Stacojiu?... pentru ce?

PĂCALĂ: Pentru că cu cât e mai fiert, cu atât e mai roș.

PAPURĂ: Ca racii.

PĂCALĂ: Raci progresiști etc. Categoria a doua... Taraful național-liberal, taraful liberal-național, taraful liberal-național-moderat, taraful moderat-național-liberal.

PAPURĂ: Treci la altă categorie, asta-i cam într-același păr.

PĂCALĂ: A treia categorie... Taraful aristocrat, democrat, burtocrat, pungocrat, postocrat...

PAPURĂ: Destul... m-am amețit și simt că devin prostocrat ca dânșii... Și care-i deviza politică a tuturor?

PĂCALĂ: Una ș-aceeași... „Scoală-te de la locul tău, să mă pun eu."

PAPURĂ: Adică, cu alte cuvinte... Să vă dau afară pe voi și să-i iau pe dânșii în loc?

PĂCALĂ: Cam așa!

PAPURĂ: Ș-așa se poate... să vă dau afară... să nu vă dau?... Ba să vă dau.

AMÂNDOI: Ferească Dumnezeu, auguste.

PAPURĂ: Dar dacă vă voi păstra... Cum să salvăm situațiunea?...

TÂNDALĂ: Trântind tarafurile la pușcărie.

PAPURĂ: Bună idee, să le trântim... oare să le trântim?... și pentru ce să nu le trântim?... Ce zici și tu, Păcală?...

PĂCALĂ: Zic să nu le trântim, maiestate... pentru că o asemenea trântă ar fi o măsură în incompatibilitate cu abilitatea guvernamentală.

PAPURĂ (*aiurit*): Așa... (*Aparte.*) N-am prea înțeles. (*Tare.*) Apoi dar să-i lăsăm în pace, mai cu seamă că am altă belea pe capul meu... Sânziana mi-a declarat că vrea să se mărite pe placul ei... iar nu după convenințele politicei statului... Eu chibzuisem să fac alianță cu vecinul meu, cu Piperuș-Craiul... dar fata-l găsește prea iute... și nu-l vrea.

TÂNDALĂ: Asta poate să nască mari complicațiuni.

PĂCALĂ: Poate chiar și războaie.

PAPURĂ: Ș-apoi?... nu mi-e teamă de-un Piperuș. Câți pipăruși am mâncat eu, de când împărătesc!... Au început să curgă petitori pentru Sânziana?

TÂNDALĂ: Început... Hotelul „La trei sarmale" e plin de crai, domni şi împăraţi, care aşteaptă să fie invitaţi a se prezenta la Curte.

PAPURĂ: Bine, faceţi-le cunoscut că-i voi primi chiar astăzi... Gătit-aţi tot pentru ceremonialul primirii lor?

PĂCALĂ: Totul e gata.

PAPURĂ: Mergeţi dar să-i aduceţi în prezenţa noastră, hai, marş!

AMÂNDOI: Numaidecât, auguste... (*Ies închinându-se.*)

PAPURĂ (*singur*): Un cap încoronat trebuie să aibă caracter ferm şi voinţă nestrămutată... altminterea se-ncurcă rău ţiţele politice... Eu am hotărât să fac pe voia Sânzianei... şi nu mă schimb odată cu capul (*o pauză*), şi însă prudent e de-a espune împărăţia la cine ştie ce calamităţi, pentru capriciul unei copile alintate... Ce-ar fi, adică, dacă n-aş mărita-o acum?... ar plânge ş-atâta tot... dar de ce s-o fac să plângă, drăguţa?... Vrea să se mărite, lucru natural. (*Schimbă tonul.*) Vrea, vrea... multe vrea omul... de m-aş potrivi... ea are voinţa ei... dar şi eu am pe-a mea... şi, în sfârşit, cine-i împăratul? Eu!... cine are dreptul de a porunci?... Eu! prin urmare s-o mărit... alta n-am ce face. (*Stă pe gânduri, numărând pe degete.*) S-o mărit?... să n-o mărit?...

SCENA IV

PAPURĂ, SÂNZIANA (iese din apartamentul ei)

SÂNZIANA: Tătucă. (*Vine de-l sărută.*)

PAPURĂ: Copila mea, te-ai trezit?...

SÂNZIANA: Ce fel? trezit?... Soarele-i ameazi, şi d-ta tot în halat şi cu scufa de noapte?...

PAPURĂ: Am avut multe de pus la cale cu miniştrii.

SÂNZIANA (*zâmbind*): Înţeleg... aţi organizat ceremonialul de astăzi... Scumpul meu părinte, cât mă doare să mă despart de d-ta.

PAPURĂ: Apoi dacă te doare aşa de mult, pentru ce vrei numaidecât să ieşi din casa părintească?

SÂNZIANA: Pentru ca să mă duc şi eu la casa... aşa a făcut şi mama.

PAPURĂ: Dumnezeu s-o ierte... însă, pe vremea ei, fetele se măritau după placul părinţilor.

SÂNZIANA: S-au schimbat lucrurile de-atuncea, tătucă. Astăzi suntem libere şi independente.

PAPURĂ: Formaţi şi voi un taraf?...

SÂNZIANA: Dar, găsim că e drept să ne alegem noi înşine tovarăşii vieţii noastre.

PAPURĂ: De aceea s-au înmulțit despărțeniile... Ascultă, Sânziană... n-ai pute să mai rabzi vreo doi-trei ani?...

SÂNZIANA: De ce nu zece?... să-mpletesc coadă albă.

PAPURĂ: Păn' la coadă albă mai ai mult, fata mea.

SÂNZIANA: Tătucă, vrei să afli adevărul?... mi-a prezis o vrăjitoare că, de nu m-oi mărita în anul acesta, am să mă găsesc într-o primejdie de moarte.

PAPURĂ: De moarte!... să mori?... ferească Dumnezeu! să nu faci una ca asta... mai bine te mărit de 17 ori, cu cine ți-a cere inima... chiar c-un zmeu, dacă ai poftă de zmei.

SÂNZIANA: Bunul meu părinte!... Tocmai de zmei mi-e teamă, pentru că ei fură fete de-mpărați... și mi-a spus vrăjitoarea că sunt amenințată...

PAPURĂ (*spăriet*): Ce?... să te răpească o dihanie de pe ceea lume?.. Merg să dau porunci ca să pună străji împrejurul împrejurul palatului... (*Strigă:*) Păcală, Tândală... iaca, uitasem că ei sunt duși la „Trei sarmale!"

SÂNZIANA: Nu te turbura, tătucă, mai bine mergi de te gătește, ca să primim oaspeții veniți la noi de prin fundul lumii.

PAPURĂ: Ai dreptate; mă duc să-mi lepăd halatul și să-mi pun hlamida... Pupă-mă frumos... Pupă-mă încă o dată. (*După ce-o sărută, iese zicând:*) E frumoasă... ruptă din soare! Și-mi samănă mie, bucățică tăiată. (*Iese-n stânga.*)

SCENA V

SÂNZIANA (*strigă*): Azi trebuie să-mi aleg un mire!... pe care?... pe cel mai viteaz, mai tânăr și mai frumos.

Recitativ

De multe nopți mi-e somnul agitat
Și până-n zori ades nu pot dormi
Un glas ascuns îmi zice nencetat
Că am ajuns în timpul de-a iubi.

Arie

I

Fără dor, fără iubire,
Nu e-n lume fericire,
Spune doica mea.
Ea-i bătrână, ispitită;
Ca să fiu dar norocită,
S-o ascult pe ea.

II

Făt-Frumos, o dulce mire,
Te aştept, vin' cu grăbire,
Vino de mă ia,
Ca să ducem împreună
Viaţă dulce, viaţă bună
Cum inima vrea.

Ah!... când ar veni Făt-Frumos... (*Stă gândind. Un zmeu trece călare prin văzduh.*) Când ar apărea deodată-n ochii mei...

(*Zmeul apare între arcade.*)

SCENA VI

SÂNZIANA, ZMEUL

ZMEUL (*în fund*): Sânziană!

SÂNZIANA (*tresărind*): Cine mă cheamă? (*Vede pe zmeu.*) A!... (*Vrea să fugă.*)

ZMEUL: Nu fugi, dulce minune; vestea frumuseţii tale a trecut peste nouă mări şi nouă ţări şi ca să te văd, am venit în zbor nouă zile şi nouă nopţi.

SÂNZIANA: Dar cine eşti tu, care îndrăzneşti?...

ZMEUL: Eu sunt împăratul zmeilor.

SÂNZIANA (*cu groază*): Eşti zmeu?...

ZMEUL: Ş-am jurat să te fac soţia mea.

SÂNZIANA: Eu?

ZMEUL: Vino cu mine.

SÂNZIANA: Mai bine să mor.

ZMEUL: Vino!... (*Face un pas, întinzând mâna spre ea.*)

SCENA VII

Aceiaşi, PEPELEA (se arată sub arcade.)

PEPELEA: Stăi, fiară de pe ceea lume!... un pas mai mult, eşti mort.

ZMEUL: Ce?... tu, piticule, îmi porunceşti mie?

PEPELEA: Pieri, pieri îţi zic.

ZMEUL (*ridică buzduganul*): Se vede că vrei să legi frăţie de moarte cu buzduganul meu?

PEPELEA: Şi tu cu fluieraşul meu. (*Sună din fluier.*)

ZMEUL (*rămâne încremenit, vra să-nainteze, dar nu poate; vra să ridice buzduganul, şi-i cade braţul fără putere*): Păcătosule!... aşteaptă... Ce-am păţit?... nu pot face un pas înainte... nu pot purta buzduganul, sunt fărmecat... fluierul acesta mă-nvinge... (*Se tot retrage îndărăt, împins de-o putere misterioasă, în sunetul fluierului. Pepelea-l urmăreşte, amândoi dispar în grădină.*)

SÂNZIANA (*trezindu-se din buimăceală*): Am visat?... Era să mă răpească un zmeu?... Şi m-a scăpat de el?... Cine m-a scăpat?... Poate că era Făt-Frumos.

Făt-Frumos, o dulce mire,
Te aştept, vin' cu grăbire,
Vino de mă ia... etc.

(*Iese prin stânga cântând sotto voce.*)

SCENA VIII

PĂCALĂ, TÂNDALĂ, PÂRLEA-VODĂ, LĂCUSTĂ-VODĂ, ZORILĂ, MURGILĂ (mai multe persoane din toate părţile lumii, în diverse costiume fantastice.)

(*S-aude fanfare-n curte, uşile-n dreapta se deschid; doi uşieri vin de se aşază la intrare. Intră cortegiul de crai, domni şi împăraţi, precedaţi de Tândală şi Păcală şi urmaţi de steaguri cu emblemele lor. Se pun în semicerc, în faţa tronului.*)

COR

Azi e ziua mult dorită,
Când, uimiţi, o să vedem
O minune strălucită,
Un crin alb cu diadem.

TÂNDALĂ: Poftim, vestiţi şi de bun neam domni, crai şi împăraţi! În curând va sosi marele, gloriosul, mărinimosul, augustul Papură-Împărat, împreună cu frumoasa, încântătoarea, augusta sa copilă, domniţa Sânziana.

(*În sunetul unui marş triumfal, intră Papură cu hlamidă şi cu coroană aurită, ţinând pe Sânziana de mână, urmaţi de mai multe dame şi magnaţi de Curte... ei fac giurul salei, salutând pe oaspeţi, şi-apoi merg de se suie pe tronuri. Steagurile se înclină în faţa lor şi toţi oaspeţii rămân extaziaţi, privind pe Sânziana... Pârlea-Vodă dă semne de admiraţie grotească. Tândală stă lângă tron.*)

COR

Iată împăratul,
Iată luminatul
Cu Sânziana,
Mândra Cosânzeana,
Orișicine-o vede
Jură și crede
Că e un juvaer,
Căzut aci din cer.

SCENA IX

Aceiași, PAPURĂ cu SÂNZIANA

PAPURĂ (*pe tron*): Bine-ați venit la curtea noastră, oaspeți de soi și de tot soiul!... Crainicii noștri v-au dus vestea despre copilă și zestrea ei... jumătate de împărăție, fără ipotecă... Care din voi va ave noroc să placă fetei va ave parte de amândouă... Haide, arătați-vă talentele și nurii, concursul e deschis; am zis!...

TOȚI: Trăiască Papură-Împărat!

PAPURĂ: Acum și pururea și-n vecii vecilor...

TOȚI: Amin!

PAPURĂ: Păcală, te numesc mareșal de ocazie, fără leafă. Prezentează-ne concurenții cu *tropos*.

PĂCALĂ: Ascult. (*Prezentând pe Zorilă.*) Măria-sa Zorilă, craiul Răsăritului.

PAPURĂ: Zorilă?... Am cunoscut în tinerețe pe babacu tău; pătimea, sărmanul, de căscat, altminterea era deștept și cam... berbant. (*Râzând.*) Îmi aduc aminte că odată ne-am întârziat împreună până-n faptul zilei, într-o mahala!... ha! ha! ha! Stârnisem toți câinii și comisarii... ha, ha, ha!

TÂNDALĂ (*încet, cu dezaprobare*): Auguste...

PAPURĂ (*serios*): Ai dreptate, Tândală, nu iartă ighemoniconul. (*Arată pe Sânziana.*) Și e sărbătoare-n casă; iaca tac, tac.

ZORILĂ (*îngenunche dinaintea tronului Sânzianei și declamă*):

Princesă! Răsăritul e raiul pământesc;
Din el răsare luna și soarele ceresc!
Primește-a fi regină acelui dulce plai,
Ca să privească lumea-n mirare rai în rai.

(*Se scoală și se retrage.*)

PAPURĂ (*lui Tândală*): Rarerarerai în rai? parcă aud broaştele, Tândală.

TÂNDALĂ: Poezie imitativă, auguste.

PAPURĂ: O fi!...

PĂCALĂ (*prezentând pe Murgilă*): Măria-sa Murgilă, craiul Apusului.

PAPURĂ: Murgilă?... Stăi... am cunoscut şi pe babacu-tău; era cam posomorât de firea lui. Ce mai face?

MURGILĂ (*posomorât*): A apus...

PAPURĂ: A apus!... Ce spui? A dat pielea popii? Hei!... lume, lume!... toţi suntem mai mult sau mai puţin muritori. (*Îşi suflă nasul tare.*) Ca mâne îi apune şi tu.

MURGILĂ (*asemenea şi el îngenunche înaintea Sânzianei şi declamă*):

Princesă, în Apusul profund, mistuitor,
Apune soare, lună, tot ce-i strălucitor,
Dar jur pe-a ta frumseţă, de lume admirată,
Că tu nu vei apune din ochii-mi niciodată.

(*Se retrage.*)

PAPURĂ: Frumos!... (*Lui Tândală:*) Ce au, Tândală, de grăiesc toţi în stihuri?... e vreo boală nouă?

TÂNDALĂ: Da... o boală ce se numeşte stiho-morbus.

PAPURĂ: O fi!...

PĂCALĂ (*prezentând pe Lăcustă*): Măria-sa Lăcustă-Vodă.

PAPURĂ: Lăcustă? Te ştiu de mult... mi-ai potopit ogoarele într-o vreme... la anul o mie şi ceva!

LĂCUSTĂ: Era foamete, augustate... şi eram pe-atunci un copil fără judecată, zburdalnic.

PAPURĂ: Aşa!... Ş-acum văd cu mulţămire că, deşi eşti flăcău tomnatic, te ţii bine; tot verde!

LĂCUSTĂ: Am stomac bun!

PAPURĂ (*lui Tândală*): Stomac de Lăcustă.

LĂCUSTĂ (*ingenunchează dinaintea Sânzianei şi declamă*):

Frunză verde de mohor
Mor de dor... zău... de dor mor,
Mor... mor... mor...

(*Aparte:*) Ce dracu!... am uitat restul şi mi-am pierdut rostul.

PAPURĂ (*lui Tândală*): Ian ascultă, Tândală... ăsta mormoroseşte ca un urs.

LĂCUSTĂ (*cată a continua*):

Frunză verde de mohor
Mor, mor, mor...

PAPURĂ: Lăcustă... dragă Lăcustă, lasă, nu mai muri acum, fătul meu, pe altădată, pe altădată, aşa să trăieşti.

LĂCUSTĂ (*retrăgându-se*): Curios!... mi-am uitat improvizaţia.

PĂCALĂ (*prezentând pe Pârlea*): Măria-sa, Pârlea-Vodă.

PAPURĂ: Pârlea?... pârlit eşti de soare!

PÂRLEA: Ba din născare, augustate. (*Declamă:*)

Princesă, a ta frumseţă-nfocată şi bălaie
În vulcanul meu de suflet a aprins o palalaie.
Ard, ard, ard, mă fac cenuşă, căci amorul mă încinge.
A! precum ai aprins focul, fă bine de mi-l şi stinge.

PAPURĂ: Pompieri!... chemaţi pompierii... e-n stare să-mi dea foc palatului. (*S-aude afară fluierul lui Pepelea.*)

PÂRLEA (*indignat*): Cine mă fluieră?

PAPURĂ: Ce s-aude, un fluier?

SÂNZIANA (*uimită, aparte*): Parcă-i fluierul care m-a scăpat de zmeu.

(*Apare Pepelea pe pragul uşei din dreapta.*)

SCENA X

Aceiaşi, PEPELEA

PAPURĂ: Cine eşti tu, semeţule, de îndrăzneşti s-ai îndrăzneala de a te prezenta dinaintea noastră?

PEPELEA: Luminate împărate, sunt solul Zânei-Lacului!... Acea zână năzdrăvană a auzit de preaputernicul, preaînţeleptul, preamărinimosul Papură-Împărat, precum şi de cerească frumuseţă a fiicei sale, care-i samănă...

PAPURĂ (*îmblânzit*): Aşa mai vii de-acasă... urmează.

PEPELEA: Şi, vrând să vă arăte admiraţia ce i-aţi inspirat, vă trimite prin mine, pentru serbarea de astăzi, două prezenturi, cum nu s-a mai văzut pe lume.

PAPURĂ: Care? unde-s?

PEPELEA (*face un semn afară; un paj intră, aducând o colivie mică de aur, în care este închisă o pasere albastră, şi alţi doi servitori aduc o oglindă mare, pusă pe două picioare aurite*): Iată-le!... o pasere măiastră, pentru frumoasa şi încântătoarea princesă. (*la colivia şi o prezintă Sânzianei.*) Ş-această oglindă, pentru augustatea-voastră... Paserea are grai omenesc şi răspunde la toate întrebările... Oglinda arată adevărul. Zâna vă roagă să le primiţi bucuroşi, din parte-i.

PAPURĂ: Primim, cum nu? şi-i trimitem asigurarea înaltei noastre consideraţiuni.

SÂNZIANA: Ce frumoasă pasere!

PAPURĂ: O fi dumbrăveancă? (*Lui Pepelea.*) Şi zici că astă pasere grăieşte?

PEPELEA: E pasere măiastră... adresaţi-i orice întrebare, ea va răspunde.

PAPURĂ: Ce s-o-ntreb? Ha! am găsit... Păsărică dragă... spune-mi: sunt coţcari în împărăţia mea?

PASEREA: Da! da! da! da!

PAPURĂ: Nu mă-ndoiam de asta... care sunt cei mai mari gheşeftari?

PASEREA: Păcală... Tândală...

PAPURĂ: Ce-a zis?

PĂCALĂ: A zis Tândală...

TÂNDALĂ: Ba Păcală.

PĂCALĂ: Ba Tândală.

TÂNDALĂ: Ba Păcală.

PASEREA: Păcală-Tândală, Tândală-Păcală.

PAPURĂ: Cum se poate?... Şi eu credeam...

TÂNDALĂ-PĂCALĂ: Minciuni, minciuni, gaiţă neruşinată!... Nu o credeţi, augustate.

PAPURĂ (*sever*): Tăcere!... Mâne voi fi supremul vostru judecător, astăzi n-am vreme să fiu decât părinte... Sânziană, ai văzut ş-ai ascultat pe onorabilii preopinanţi... asta... aspiranţi... răspunde, care din d-nialor îl socoţi mai demn de a-mi fi ginere mie şi, prin urmare, bărbat ţie?

SÂNZIANA (*sculându-se*): Sire, sunt confuză în momentul acesta... şi nu mă pot pronunţa îndată... atât de mari sunt meritele d-nealor.

PAPURĂ: Prea bine, fata mea... Vom suspenda şedinţa pe zece minute; pentru ca să ai tot timpul necesar de-a lua o rezoluţie. (*Tare.*) Şedinţa e suspendată pe zece minute. Poftiţi la bufet, dacă vă place. (*Se scoală.*)

SÂNZIANA (*aparte*): Am să consult paserea despre ursitul meu. (*Către pasere.*) Păsărică dragă, cum se numeşte ursitul meu?...

PASEREA: Pepelea! Pepelea.

SÂNZIANA: Pepelea (*Iese printre arcade împreună cu damele.*)

PAPURĂ: Acum mă pot coborî de pe tron, să-mi mai dezmorţesc şalele... (*Se coboară.*) Unde-i cel ce-a adus paserea şi oglinda?

PEPELEA: Eu sunt.

PAPURĂ: Cum te cheamă?

PEPELEA: Pepelea.

PAPURĂ: Din botez sau de-aiurea?

PEPELEA: Ba de-aiurea.

PAPURĂ: Aşa am chitit şi eu... acum spune-mi ce meşterie are oglinda asta?... Până azi eu n-am văzut oglinzi?

PEPELEA: Ea arată chipul şi totdeodată caracterul fiecăruia om ce se uită în ea.

PAPURĂ: Minunat. (*Aparte:*) Prin ea am să cunosc firea mosafirilor mei. (*Tare.*) Păcală, Tândală... ian priviţi-vă mutrele în oglinda asta... ca să vedeţi cât sunteţi de frumoşi.

PĂCALĂ-TÂNDALĂ (*cu sfială*): Auguste...

PAPURĂ: Am poruncit... marş.

(*Păcală şi Tândală se duc în faţă la oglindă, care reflectează doi lupi cu gurile căscate, trăgând de-o pungă.*)

PĂCALĂ-TÂNDALĂ: Doi lupi!... piei, drace!... suntem lupi?

PAPURĂ: Lupi! Miniştrii mei, secretari de stat, sunt lupi! şi eu i-am rânduit păstori la oi?... (*Sever.*) Am să vă hăituiesc cu copoi, pungivorilor!

PĂCALĂ-TÂNDALĂ (*abătuţi*): Ne-am dat de gol! Am păţit-o.

TOŢI (*cu mirare*): O!

PAPURĂ (*aparte*): Acum să trecem la musafiri. (*Tare.*) Lăcustă-Vodă... ai idee de nurii cu care te-a înzestrat natura?

LĂCUSTĂ: Aproximativ, augustate, după cât m-au încredinţat sexul frumos.

PAPURĂ: Treci la oglindă, treci ca să te aproximativeşti cu ochii.

LĂCUSTĂ: Bucuros... (*Se pune în faţa oglinzii. Oglinda reflectează o lăcustă slabă.*)

TOŢI (*râzând*): A!... o lăcustă?

LĂCUSTĂ: Eu! Lăcustă?...

PAPURĂ: Aidoma.

PÂRLEA (*râde cu hohot*): A păţit-o vărul.

PAPURĂ: Pârlea-Vodă, e rândul dumitale.

PÂRLEA: Eu n-am grijă... sunt frumos. (*Cată în oglindă. Oglinda reflectează un curcan.*) Un curcan!

(*Toţi râd.*)

PAPURĂ: Numai bun de pus în frigare.

PÂRLEA (*furios*): Asta-i o insultă... cere răzbunare. (*Scoate sabia ca să lovească oglinda.*)

PAPURĂ (*oprindu-l*): Ba te poftesc să-mi laşi mobilele în pace; nu poţi lupta cu adevărul... Am să mă uit şi eu... priviţi şi admiraţi. (*Se*

pune majestos înaintea oglinzii. Oglinda reflectează o broască purtând scufă.) Ce?... un buhai de baltă?... Eu?... Asta-i broscărie... boscărie vreau să zic; sfărâmaţi oglinda asta obraznică în 40 de mii de bucăţi. Buhai de baltă?... Pepelea, unde-i Pepelea?

PEPELEA (*ieşind de după oglindă*): Aici.

PAPURĂ: La spânzurătoare... duceţi-l la ştreang.

TÂNDALĂ-PĂCALĂ: Pe dânsul cu toţii!

(*Toţi se răpăd asupra lui Pepelea, care scoate fluierul de la brâu.*)

PEPELEA (*aparte*): Am să te văd, fluieraşule, ce poţi.

(*Fuge spre uşa din dreapta.*)

PAPURĂ: Nu-l lăsaţi să scape.

PEPELEA: Sună, fluieraşule, să-i faci a juca de streche.

(*Sună din fluier ca la uşa cortului. Toţi se opresc din goană şi încep a juca în loc, sărind în sus, strâmbându-se şi neputându-se opri; Pepelea iese, fluierul încetează, dansul se opreşte.*)

TOŢI: După el! (*Se răped spre uşă, fluierul se aude mai departe, danţul iar începe şi continuă mai strechiat, păn' ce fluierul tace.*) Uf! am obosit, nu mai pot, îmi dau sufletul. (*Unii cad pe scaune, alţii se razimă-mpreună, spate de spate.*)

PAPURĂ (*căzând pe treptele tronului):* Uf! am jucat fără voie ca la uşa cortului, la bătrâneţe. Suntem vrăjiţi.

SCENA XI

Aceiaşi, DAMELE CURŢII, MACOVEI, TOMA, ŢĂRANI, ŢĂRANCE

DAMELE (*dau ţipet afară*): A!

TOŢI (*tresărind*): Ce este?

DAMELE (*pe terasă*): Zmeul! Zmeul!... Săriţi... a răpit pe domniţa!

(*Zmeul trece călare prin aer, cu Sânziana în braţe.*)

TOŢI: Zmeul!...

DAMELE (*vin, alergând spăriete, în scenă*): Zmeul! (*Se ascund după tronuri.*)

PAPURĂ: Ce zmeu? unde-i zmeul?... ce-aţi păţit?

O DAMĂ (*răpede*): În vreme ce domniţa sta departe pe terasă, grăind cu paserea cea măiastră, soarele s-a-ntunecat ca de un nor şi deodată a apărut prin văzduh un zmeu călare; el au trecut pe lângă domniţa, a luat-o în braţe şi s-a dus, s-a dus...

PAPURĂ (*buimăcit*): S-a dus, s-a dus, unde s-a dus?
DAMA: Şi s-a făcut în curând nevăzut.
PAPURĂ (*tare*): Unde?
DAMA: În fundul orizonului.
TOŢI: A!
PAPURĂ: Tocmai în fund?
DAMA: Tocmai.
TOŢI: A!... A!...
PAPURĂ: Ce a... a... a?... ce aţi căscat gurile?... La goană după el! (*Scoate paloşul şi umblă pe scenă ca un nebun, strigând:*) După el, voi toţi... Domni, crai, împăraţi, Păcală, Tândală, Macovei. Oştile, să iasă oştile... Poporul!... Să sară poporul! Cum?... să-mi fure bunătate de fată pe sub nas? După hoţ, la goană; înarmaţi-vă cu buzdugane, cu ciomege, cu ce-ţi găsi – încălecaţi pe cai, pe măgari, pe prăjini, şi după zmeu, la goană. Eu plec înainte... Hai, nu mă lăsaţi singur.
TOŢI: Hai! Hai!

COR
La goană, la goană, la goană,
În grabă, la fugă, mereu!
Să-l prindem, să-l facem tocană.
Pe hoţul, pe hâtrul de zmeu!

(*Toţi iese, alergând pe uşă şi pe sub arcade.*)
(*Sfârşitul actului II*)

ACTUL III

(Teatrul reprezintă o pădure deasă, prin care se deschide o alee ce duce din faţa scenei până-n fund; în dreapta, un tufar, sub care stă ghemuit Statu-Palmă.)

SCENA I

STATU-PALMĂ, apoi ZÂNA CODRULUI

COR
(*în pădure*)
În pădurea fărmecată
Stăm închişi, vai! fără vină.
O! tu, zână adorată,
Scoate-ne iar la lumină.

STATU-PALMĂ: Ian auzi cum se bocesc toți nenorociții prinși în codru de Mama-Pădurei!... Ce dihanie răutăcioasă!... Pe cine-l întâlnește rătăcit pe-aice, îl închide într-un copac... Chiar pe mine, unchesul Statu-Palmă-Barbă-Cot, m-a osândit să stau în tufarul ista... și mi-a luat amanet iepurașul meu cel șchiop... De nu l-ar fi mâncat ostropăț, sărmanul... Dar iată că vine... La tufar, moșule... (*Se ascunde după tufar.*)

ZÂNA (*care vine prin alee*): Frate-meu, zmeul, a răpit pe Sânziana... și de-atunci nu l-am mai văzut... l-a fi fărmecat, și-l ține legat de poalele ei... Ce proastă beție e beția amorului!... Cum ea schimbă pe om în neom... Eu disprețuiesc această slăbiciune omenească... n-am iubit, nici voi iubi vreodată, deși mulți s-au înamorat de mine și s-au rătăcit prin codru, căutându-mă. Năucii! le-am arătat eu cine-i Mama-pădurei... i-am atras aci în desime și i-am închis în trunchii copacilor... În stejarul cel mare am pe Făt-Frumos; în salcia cea pletoasă, pe un poet bocitor; în tufa ceea de spini înveninați, pe un invidios jurnalist, în putregaiul cel de ulm, un fost ministru putred la inimă; în strâmbătura cea de lemnul-cânelui, un fals patriot; în tufarul cela am închis pe Statu-Palmă-Barbă-Cot și i-am luat zălog iepurașul lui cel șchiop, ha! ha! ha! (*Corul iar se repetă.*) Ei plâng, și eu râd de bocetele lor... Dar ce zăresc? laca frate-meu, zmeul... posomorât e!... efectul amorului!

SCENA II

ZÂNA, ZMEUL (vine prin alee trist, palid și abătut.)

ZÂNA: Bine-ai venit, frate!... Ce-ai pățit de ești așa trist?

ZMEUL (*oftează*): Ha!

ZÂNA: Ești bolnav?

ZMEUL (*dă din cap*): Ha!

ZÂNA: Nu?... ai perdut poate pe Sânziana?

ZMEUL (*tragic*): Ah!... n-am perdut-o, soro... ea m-a prăpădit pe mine.

ZÂNA: Cum?

ZMEUL: Nu vrea!

ZÂNA: Ce nu vrea?

ZMEUL: Să mă iubească.

ZÂNA: Cum se poate?... tu, zmeul zmeilor!

ZMEUL: Eu, zmeul zmeilor!

ZÂNA: Care va să zică, nu te-ai îndulcit cu nimica până acum?

ZMEUL: Îndulcit?... Zi amărât, căci numai amar am înghițit... privește-mă în față, și-apoi mă-ntreabă de viață.

ZÂNA: Într-adevăr, eşti cam tras la faţă.

ZMEUL: Şi tras pe sfoară... Sunt galben ca nufărul, căci nici mănânc, nici beau, nici dorm; sunt năuc.

ZÂNA: Adică înamorat?

ZMEUL: Înamorat lulea.

ZÂNA: Lulea?

ZMEUL (*tragic*): Lulea, ascultă: După ce am răpit-o de la curtea lui Papură... am adus-o prin văzduh la palatul meu din insula cea nevăzută... Sărmana!... era leşinată de spaimă... când s-a trezit şi a dat cu ochii de mine... în loc să-mi zâmbească, ca celelalte fete bine crescute, ştii ce-a făcut?

ZÂNA: Ce?

ZMEUL: S-a-nfuriat ca o pisică sălbatică, şi cât pe-aci să mă chiorască cu unghiile sale trandafirii... Eu am început, după obicei, a-i înşira vorbe drăgălaşe... aş!... ca şi când aş fi grăit politică.

ZÂNA (*râzând*): Aşa efect deşanţat ai produs?

ZMEUL: Aşa!... i-am spus că o iubesc, că vreau s-o fac împărăteasa zmeilor, că i-oi aduce toate comorile din lume, botine cu tocuri de-o şchioapă, corsete, chirase, degeaba!... în sfârşit, i-am căzut la genunchi... Am plâns chiar, crezi tu, Pădureanco?

ZÂNA: Şi ea?

ZMEUL: Ea s-a uitat la mine cu dispreţ şi mi-a zis: Slut eşti când te scânceşti.

ZÂNA: Şi tu?

ZMEUL: Eu m-am supărat şi am răspuns: Slut, neslut, ai să fii a mea, de voie, de nevoie; şi m-am răpezit s-o apuc în braţe.

ZÂNA: Şi ea?

ZMEUL: Ea mi-a tras o palmă... dar ştii ce palmă? de mi-au scăpărat ochii... (*Duios.*) Cine ar crede că o mânuşiţă atât de fragedă ar pute... Mi-e umflată falca?

ZÂNA: Umflată bine... şi tu?

ZMEUL: Eu m-am făcut că n-am mâncat palma şi am dat asalt înainte...

ZÂNA: Atunci?

ZMEUL: Ea a scos, de nu ştiu unde, un pumnal şi mi-a declarat că se ucide de-oi face un pas mai mult.

ZÂNA: Şi tu ai crezut-o?

ZMEUL: Era în stare să se străpungă, diavoloaica, pentru ca să-şi apere... onoarea.

O copiliţă cu mâna-i albă
Pe mine, soro, m-a prins de nas.
Şi lângă această minune dalbă

N-am nici putere, nu am nici glas.
Credeam odată că cel mai tare
Şi cel mai mare pe lume-s eu.
Ce nerozie!... o fată mare
E mai zmeoaică decât un zmeu!

ZÂNA: De este aşa, te jălesc, frăţioare... După câte mi-ai spus, Sânziana are mândrie şi energie?

ZMEUL: Prea multă energie... (*Îşi pipăie falca.*) Şi eu nu mai am vlagă în mine de când mă munceşte dorul... puterile mi-au secat, încât sunt foarte îngrijit, căci am aflat de venirea lui Papură-Împărat asupra mea cu oaste mare!

ZÂNA: Cine ţi-a adus astă veste?

ZMEUL: Un şoim cu cap de cuc.

ZÂNA: Vro pasere măiastră?

ZMEUL: Nicidecum!... Un simplu cuc, care şi-a schimbat numele, ca să se coţofănească.

ZÂNA: Şi ce-ai de gând să faci?

ZMEUL: De-aş fi în apele mele, nu mi-ar păsa de oastea lui Papură... dar mă simt fără curaj... de când m-a muiat amorul... şi mă tem...

ZÂNA: Nu te teme, cât sunt eu în calea lor... alt drum decât acesta din codru nu duce spre insula ta. De-or intra în el, îi prind în mrejele mele.

ZMEUL: Prinde-i, sorioară! mai cu samă pe împăratul... Sânziana va face tot ce voi vrea eu pentru ca să scape pe tată-său... ş-atunci voi redeveni iar zmeul zmeilor, cu-o falcă-n cer şi cu alta pe pământ... dar ce s-aude? (*În stânga e un zgomot de oameni.*)

ZÂNA: Zăresc o oaste mare... o fi Papură.

ZMEUL: O oaste?... fug...

ZÂNA: Mergi degrabă de te închide în cetatea ta.

ZMEUL: M-am dus! (*Iese fuga prin fund.*)

ZÂNA: Sărmanul frăţior, cine-ar zice c-a fost spaima lumii... priveşte, din zmeu, s-a schimbat în iepure. Efectul amorului (*Intră în pădure.*)

SCENA III

PAPURĂ, PĂCALĂ, TÂNDALĂ, MACOVEI, ŢĂRANI, OSTAŞI (toţi sunt înarmaţi cu feliurimi de arme; intră din stânga, obosiţi de drum.)

COR

Aoleo! nu mai pot,
Ostenit sunt de tot,
Am să mor!

Ce necaz! pân-acum,
De un an sunt pe drum
Umblător, mor, zău, mor.

PAPURĂ: Unde suntem, Tândală?

TÂNDALĂ: La marginea unui codru, auguste.

PAPURĂ: Ai vorbit de te-ai pripit... te întreb, în ce țară am ajuns?

TÂNDALĂ: Cine poate ști... de un veac de om umblăm lela pe fața pământului, fără a-i da de capăt... Ne-am perdut și drumul și cărarea.

PAPURĂ: Așa este, mi-am lăsat tronul, masa și odihna, ca să-mi găsesc fata... în ce hal oi găsi-o!

PĂCALĂ: Dacă-i găsi-o?...

PAPURĂ: Dac-oi găsi-o, precum zici... Dar adică de ce n-aș găsi-o? Cu toate că se poate prea bine să n-o găsesc, dar se poate s-o și găsesc... însă în ce hal?... în ce hal?... asta-i întrebarea?

PĂCALĂ: Asta.

PAPURĂ: În sfârșit, unde ne aflăm?... Am trecut, ca Alexandru Machedon, prin țara furnicilor, prin țara căpcăunilor, și abia am scăpat teaferi, deși am perdut jumătate de oaste... așa vom scăpa și de-acum nainte... nu vă temeți. Dascăle Macovei... tu, care ești membru Societății Geografice din Podul Iloaiei, trebuie să cunoști partea asta de lume?

MACOVEI: Măria-ta... de nu cumva am intrat în împărăția urieșilor sau în crăia piticilor, sau în domnia tricolicilor, apoi trebuie să nu fim departe de țara zmeilor.

TOȚI (*cu frică*): Oare?

PAPURĂ: Cum?... să fie oare zmeul așa aproape de noi?

TOȚI (*dând îndărăt*): În codrul ăsta?

PAPURĂ (*se dă după ostași*): Ce v-ați spăriet, voinicilor?... au nu vă gândiți la strămoșii voștri?! la acei eroi care sunt meniți a fi esploatați de strănepoții lor?... Păcală-Tândală, unde sunteți?

PĂCALĂ-TÂNDALĂ (*ieșind dintre ostași*): Prezenți.

PAPURĂ: Intrați în codru și trageți cu ochiul, nu cumva îți zări zmei pe după copaci.

AMÂNDOI (*uimiți*): Noi?

PAPURĂ: Voi, d-apoi cine?... eu?... Hai, marș... de-ți scăpa din ghearăle lor, voi fi mărinimos cu voi, iertându-vă păcatele... marș...

AMÂNDOI: Ne-am topit...

PAPURĂ: Pornit-ați azi?...

AMÂNDOI: Pornit, auguste.

PAPURĂ (*ostașilor*): Până se vor întoarce din misiunea lor extraordinară, de se vor mai întoarce... voi întindeți-mi cortul sub pădurețul cel stufos, ca să mă odihnesc... (*Arată în dreapta, înspre culise.*) Unde-s Pârlea și Lăcustă?

MACOVEI: Au rămas pe urmă, după obicei.

PAPURĂ: Pare-mi-se că bat lăturile... Hai! (*Iese pe gânduri.*) În ce hal oi găsi-o? (*Iese-n dreapta, cântând corul de la începutul scenei.*)

SCENA IV

PĂCALĂ, TÂNDALĂ

TÂNDALĂ: Păcală?

PĂCALĂ: Ce-i, Tândală?

TÂNDALĂ: Te-ai spovădui păn-a nu pleca de-acasă?

PĂCALĂ: Ba nici am gândit; dar tu te-ai împărtăşit?

TÂNDALĂ: Nici atât.

PĂCALĂ: Apoi halal de noi!

TÂNDALĂ: Halal!... Păcală, ştii una?

PĂCALĂ: Ce?...

TÂNDALĂ: Dacă am spăla putina?

PĂCALĂ: M-am gândit de mult la asta... dar unde să mergem? încotro s-apucăm singuri-singurei?... să ne rătăcim?... să ne mănânce fiarăle?... asta vrei?...

TÂNDALĂ: Ferească Sfântul... hai dar în codru de-om întâlni vreun zmeu... i-om da decoraţiile noastre, ca să-l îmblânzim... Cine ştie?... poate că şi zmeii să aibă slăbiciune pentru decoraţii...

PĂCALĂ: Bună idee... Tândală... nu eşti prost de tot... Hai!...

(*Intră amândoi în alee şi se îndreaptă cu sfială spre fund. Deodată mulţime de ţânţari iese dintre copaci, bâzâind din văzduh, şi-i atacă.*)

TÂNDALĂ: Păcală, vezi ceva?

PĂCALĂ: Nimic alt, decât un soi de ţânţari morţi de foame... să juri că-s postulanţi.

TÂNDALĂ (*apărându-se*): Hâş, dihanie... na!... m-a pişcat de mână... (*Îşi trage o palmă peste mână.*)

PĂCALĂ: L-ai ucis?...

TÂNDALĂ: Ba!... ia sama, se pune unul pe obrazul tău.

PĂCALĂ: Îl aud bâzâind şi-l pândesc.

TÂNDALĂ: Dă-i!

PĂCALĂ: Na! (*Îşi trage o palmă peste obraz.*)

TÂNDALĂ: L-ai ucis?

PĂCALĂ: Ba nu, ucigă-l crucea. (*Înaintând.*) Vezi ceva printre copaci, Tândală?

TÂNDALĂ: Tufă!... Stăi...

PĂCALĂ: Ce-i?

TÂNDALĂ: Un țânțar cât un bivol... Iaca vine... bâzie... se pune pe vârful nasului... na!... aoleo!... (*Își trage un pumn peste nas.*)

PĂCALĂ: L-ai turtit?...

TÂNDALĂ: Ba, mi-am turtit nasul!

PĂCALĂ: Să-i fie de bine!...

(*Tot apărându-se de țânțari și esaminând desimea codrului, ajung în fund.*)

TÂNDALĂ: Păcală... apucă tu în dreapta și eu în stânga... de-acum ce-o vrea Dumnezeu cu noi.

PĂCALĂ: Poate să perim... Tândală, să ne îmbrățișăm, pentru întâia și ultima oară... Să ne iertăm...

TÂNDALĂ (*luându-l în brațe*): Multe ți-am greșit, frate.

PĂCALĂ: Și eu ție...

TÂNDALĂ: Am cătat să te dau peste cap din minister.

PĂCALĂ: Și eu pe tine.

TÂNDALĂ: Știi că asta nu-i delicat?... Dar suntem chit... adio... să ne vedem sănătoși.

PĂCALĂ: Da! pe ceea lume.

(*Se despart, apucând unul în dreapta și celalalt în stânga... ei dispar...* Tremolo.)

TÂNDALĂ (*cu glas spăriet, între culise*): Păcală!...

PĂCALĂ (*asemenea*): Tândală!...

(*Vin amândoi în scenă, plini de groază și cu nasurile beșicate.*)

TÂNDALĂ: Ce este? Zmeul? ai văzut zmeul?...

PĂCALĂ: Ba nu... dar tu?..

TÂNDALĂ: Nici eu.

PĂCALĂ: Apoi de ce m-ai chemat?...

TÂNDALĂ: Mi-a fost dor de tine!...

PĂCALĂ: Zi mai bine că ți-a fost frică.

TÂNDALĂ: Frică?... nicidecum!... groază!...

PĂCALĂ: Iaca!... Da ce-ai pățit, Tândală? Ți-e nasul roș și umflat ca o sfeclă.

TÂNDALĂ: Ș-al tău ca un morcov.

PĂCALĂ: Suntem decorați amândoi cu ordinul legumilor.

TÂNDALĂ: Taci!... S-aude ceva... la sănătoasa, frate.

PĂCALĂ: Stăi, nu te teme... vine împăratul.

SCENA V

TÂNDALĂ, PĂCALĂ, PAPURĂ (cu suita)

PAPURĂ: Ha! ha! v-aţi întors din codru?... aţi cercetat bine?... aţi văzut ceva?...

PĂCALĂ: Am văzut numai nişte ţânţari.

TÂNDALĂ: Cât nişte zmei!

PAPURĂ: Şi v-aţi războit cu dânşii... judecând după halul nasurilor voastre... Ha! ha! ha! ce frumoşi sunteţi!... începeţi a da mugur. (*Toţi râd.*)

COR

Ce nas roşcovan,
Să juri că-i curat
Morcov degerat
Sau muc de curcan.
Ha, ha, ha, ha, ha!
Ha, ha, ha, ha, ha!

TÂNDALĂ: Ce râdeţi?...

PAPURĂ: Dar, în sfârşit, v-aţi convins că nu-i nici o primejdie de trecut prin codru... Hai dar, copii, adunaţi-vă-mprejurul meu. Şi cruce-ajută... Hai...

(*Vor să plece spre alee.*)

SCENA VI

Aceiaşi, ZÂNA-CODRULUI

ZÂNA: Cale bună, împărate!

PAPURĂ: Sărut ochii, drăguliţă.

ZÂNA: Unde mergi cu aşa oaste mare?... Vrei să cotropeşti lumea?...

PAPURĂ: Ba, deocamdată, merg să-mi găsesc fata.

ZÂNA: Pe Sânziana, care a răpit-o zmeul?

PAPURĂ: Tocmai!... dar nu prea cunoaştem drumul; n-ai pute d-ta să ne îndrepţi spre ţara zmeului?

ZÂNA: Cum nu, dar ce-mi dai?...

PAPURĂ: Îţi dau un bărbăţel, gigăt şi frumuşel, într-ales... Vrei pe Tândală?

ZÂNA: Unde-i, să-l văd?

PAPURĂ: Iată-l.

ZÂNA (*râzând*): Borcănosul ăsta?

TÂNDALĂ (*supărat*): Şi ea râde? apoi n-are haz!...

PAPURĂ: Nu căta că-i cam beteag la nas... l-au pişcat ţânţarii, altminterea-i nostim.

ZÂNA (*râzând*): Mai bine vă duc degeaba... Hai!

PAPURĂ: Dar nu ne-a mânca ţânţarii?

ZÂNA: N-aveţi grijă... i-au săturat nasul d-sale! (*Arată pe Tândală.*)

PĂCALĂ (*aparte*): Pe mine nu m-a văzut? (*Se ascunde la faţă.*)

ZÂNA: Şi al d-tale. (*Arată pe Păcală.*)

PĂCALĂ: Na.

ZÂNA (*aparte*): Au încăput pe mâna mea? am să-i schimb în dobitoace.

(*Iese cu toţii în codru, cântând „Ce nas roşcovan" etc.*)

SCENA VII

STATU-PALMĂ-BARBĂ-COT, LĂCUSTĂ-VODĂ

STATU-PALMĂ (*ieşind din tufar*): S-a dus Mama-Pădurei, ca să facă iar vreo răutate... Când aş pute să fug de-aici... când aş găsi un om să mă poarte în spinare!... bătrâneţele m-au făcut olog de picioare... şi iepuraşul meu a perit, sărmanul... dar pare că vine cineva... samănă a fi un besmetic, iată-l. (*Se pune sub tufă.*)

LĂCUSTĂ (*intrând din stânga, îngrijit*): Ce s-a făcut oastea?... încotro a apucat?... m-am răzleţit de ea, ca să mănânc ceva... şi m-am rătăcit. Unde mă aflu? de cine să întreb? nu văd ţipenie de om... ba parcă zăresc ceva colo, sub tufă. (*Se apropie de tufar.*) Un moşneguţ! Moşule, uncheaşule... n-ai văzut trecând o oaste pe-aici?

STATU-PALMĂ (*surd*): Ha!

LĂCUSTĂ: O oaste?

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ (*mai tare*): Oameni mulţi.

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: E surd, sărmanul... să strig mai tare. (*Strigă.*) Moşule, n-ai văzut pe Papură-Împărat?

STATU-PALMĂ: Ai mâncat păpară?

LĂCUSTĂ: Bree, astupate-i sunt urechile. (*Tare, cât poate.*) Papură.

STATU-PALMĂ: Papară?

LĂCUSTĂ: Oi să mă culc lângă el, ca să-i chiui la ceafă. (*Pus pe brânci lângă el, răcneşte.*) Papură, Papură-Împărat.

STATU-PALMĂ (*sărind călare pe umerii lui Lăcustă*): Am auzit... ce strigi așa?...

LĂCUSTĂ (*surprins*): Iaca, ce-ai pățit, unchiașule, de încaleci pe mine?

STATU-PALMĂ: Te-am încălecat pentru ca să mă porți în spinare pe lume.

LĂCUSTĂ (*sculându-se*): Eu să-ți fiu cal?... Nu-mi spui că ești ghiduș? Coboară de pe umeri.

STATU-PALMĂ: Nici gândesc... mi-e bine aici.

LĂCUSTĂ: Ți-o fi, dar mie nu... dă-te jos.

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: Nu te mai face că ești surd... Hai, destulă glumă!

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: Ei, apoi nu te întrece, ghiujule, că-ți trag o trânteală s-o pomenești...

STATU-PALMĂ (*îl bate cu călcâiele*): Hi! hi!... jărpane!

LĂCUSTĂ: Jărpane?... așteaptă, să te hurduc până ți-a ieși sufletul... să-ți arăt eu jarpan. (*Sare-n loc, se zbuciumă în toate părțile.*)

STATU-PALMĂ: Degeaba te trudești... m-am făcut una cu trupul tău.

LĂCUSTĂ: Una?... dar cine ești tu, afurisitule?

STATU-PALMĂ: Statu-Palmă-Barbă-Cot!

LĂCUSTĂ (*îngrozit*): Statu-Palmă? Aoleo!... aoleo!... ajutor!... ajutor! oameni buni! (*Aleargă nebun.*)

STATU-PALMĂ (*râzând*): Hi! hi! hi!... nu te-aude nime... doar numai Mama-Pădurei.

LĂCUSTĂ: Mama-Pădurei!... săriți, nu mă lăsați, s-a legat năpasta de mine ca boala de om sănătos.

STATU-PALMĂ: Ha! ha! ha! (*Râde.*)

LĂCUSTĂ: Mă duc să mă arunc într-o fântână, ca să-l înec... (*Fuge-n dreapta.*) Aoleo!...

STATU-PALMĂ: Hi... mârțoagă... Ha! Ha! ha!...

SCENA VIII

PÂRLEA-VODĂ (vine alergând de la stânga.)

PÂRLEA: Parc-am auzit zbierând pe Lăcustă. Ce i s-a întâmplat? Să-l fi mâncat vreun balaur?... Prost dejun, dar eu, cu toate acestea, nici n-am ospătat, nici n-am băut... ci am rămas în urmă de oamenii mei... ce să mă fac? încotro să-mi îndrept pașii? drum nu-i, doar s-apuc prin cel codru... Hei!... ce-mi văzură ochii!

SCENA IX

PÂRLEA-VODĂ, PAPURĂ-ÎMPĂRAT (cu cap de buhai de baltă), TÂNDALĂ – PĂCALĂ (cu capete de lup), MACOVEI (cu cap de măgar), CEILALȚI (cu capete de buratici și de alte vietăți. Ies cu toții dintre copaci și încunjoară pe Pârlea-Vodă, imitând cu toții broaștele).

COR

Ua ca, ua ca, ua ca, ua ca!
Am pățit-o iaca-așa...
Ua ca, ua ca, ua ca, ua ca!

PÂRLEA: Ce vreau buraticii ăștia?... îmi dau de știre că are să ploaie... Bine, bine, vă mulțumesc că-mi anunțați ploaie, doar mi s-a mai stinge setea din pept.

PAPURĂ (*cu ton plângător*): Ua ca, ua, ua, ca!

PÂRLEA: Curios lucru... cum samănă broscoiul ăsta cu Papură. (*Tândală și Păcală se apropie de Pârlea și urlă ca lupii.*) Tio, dihănii! la stână... să juri că-s Păcală și Tândală. (*Macovei rage ca măgarii la urechile lui Pârlea.*) Ha! urechiatule... ăsta e Macovei învățatul în picioare.

ZÂNA (*se arată*): În codru, dihăniilor!

(*Papură cu ai lui dispar în pădure, reîncepând corul de buratici.*)

SCENA X

PÂRLEA, ZÂNA-CODRULUI

PÂRLEA: O nevăstuică?

ZÂNA (*aparte*): Cine să fie ardeiul ăsta?

PÂRLEA (*aparte*): Frumușică... ochi plini de foc... talie plinuță... brațe de caș... îmi dau poftă de mâncare... Dacă mi-aș cerca norocul?... (*Grațios.*) Puiculiță, de-aici ești?

ZÂNA: De aici.

PÂRLEA: Și cum te cheamă, maică?

ZÂNA : Pădureanca mă cheamă, taică.

PÂRLEA: Pădureanca!... se vede că ești născută în codru?

ZÂNA: Ai gâcit.

PÂRLEA: Dar... nu ești sălbatică?...

ZÂNA: Nu cred.

PÂRLEA: Bujorașule, așa te vreau.

ANA: Dar de ce mă vrei aşa?...
ARLEA: De ce?... Hm!... ascultă, măiculiţă, ce ai zice dacă
ce o propunere...
ANA: Ce propunere?
ARLEA: Foarte nevinovată... adică să ne primblăm împreună,
ţetă, prin cea desime.
ANA: A la braţetă?...
ARLEA: Dar, hai să culegem cimbrişor.
ANA: Nu te pricep.
ARLEA: Vorbă să fie... parcă n-ai mai cules cimbrişor de când eşti.
ANA: De unde să culeg, dacă nu-i?
ARLEA (*aparte*): E cam prostuţă, dar frumoasă coz. (*Tare*
iat.) Cum se poate?... un juvaer ca mata, cu o guriţă aşa de
ocită, cu nişte sprincene aşa de îmbinate... cu o talie aşa de
ară. (*Vrea să o apuce de mijloc.*)
ANA (*lovindu-l peste mână*): Nu pune laba.
ARLEA (*încântat*): Labă?... e nostimă de tot Pădureanca! vorbă
ărăcie... Ştii una?
ANA: Spune.
ARLEA: Îmi placi, nevoie mare; m-ai fărmecat, m-ai scos din
şi, de vrei să-ţi găseşti norocul, n-ai decât să te dai în dragoste
, pre legea mea.
ANA: Oare? dar cine eşti d-ta?
ARLEA (*cu emfaz*): Pârlea-Vodă.
ANA: Pârlea-Vodă cel vestit?
ARLEA (*mândru*): Eu!
ANA: Cel frumos?
ARLEA: Eu!
ANA: Cel drăgălaş?
ARLEA: Eu!...
ANA: Cel şuchet?...
ARLEA: Tot eu! văd că mă cunoşti, ca şi când m-ai fi făcut.
ANA (*oftând*): Ah!
ARLEA: Oftezi?... oftezi după mine... găinuşa tatei?... mă
?...
ANA (*coborând ochii*): Ah!
ARLEA: Ei! nu mai suspina, cănăraşule, că nu-s doar
tiv... ştiu să compătimesc la amorurile ce aprind... Pe cât sunt
ut, sunt şi marinimos.
ANA: Ce bun eşti!
ARLEA: Aşa mi-i crasisul. (*Deschide braţele.*) Şi de vreme ce

m-ai îndrăgit nitam-nisam... vino-n braţele mele... eu să te schimb pe tine în zâna fericirii şi tu să mă schimbi pe mine în...

ZÂNA (*înaintează şi-l atinge cu o vărguţă*): În curcan... (*Pârlea se preface în curcan.*)

PÂRLEA: Aoleo!

ZÂNA: Ha! ha! ha! încă unul!... la coteaţă. (*Îl alungă.*)

PÂRLEA: Glu! glu! glu!

(*Pârlea fuge-n pădure. Deodată s-aude-n depărtare fluierul lui Pepelea.*)

ZÂNA (*singură*): Un fluier?... îl cunosc?... e fluierul lui Pepelea, dat lui de Zâna-Lacului, duşmana mea de moarte... El fură minţile şi pătrunde inimile. (*Ascultă*) Ce armonie încântătoare!... Cu el, Pepelea poate realiza tot ce doreşte în astă lume. Pepelea se duce să scape pe Sânziana din insula fratelui meu... Cum să-l opresc de-a merge înainte?... Cum să-i smulg arma din mână, fluierul cel vrăjit?... A!... bună idee!... să iau chipul şi glasul Sânzianei, să-i ies în cale, să-l ameţesc, să-l orbesc... minunat! (*Fluierul încetează.*) Are să cadă şi el în mrejele mele. (*Intră în pădure.*)

SCENA XI

PEPELEA şi, mai pe urmă, ZÂNA-CODRULUI

Arie

PEPELEA

În zadar alerg pământul,
În zadar mă ostenesc
Pe iubita-mi Sânziană
De la zmeu să o răpesc.
Calea-i lungă, fără margini,
Cum e şi iubirea mea,
Zi şi noapte alerg câmpii,
Făr-a mă-ntâlni cu ea.

Sărmana copilă!... o văd pretutindeni, în flori, în stele, în zori, în umbră, dar nu e decât o nălucă ce dispare şi eu rămân tot singur şi nemângâiat. (*Se pune pe o rădăcină. În pădure se aude glasul Sânzianei.*)

GLASUL

În zadar plâng zi şi noapte
Cerând lumii ajutor.
Nu găsesc, vai! nici un suflet
De-a mea soartă-ndurător.

PEPELEA (*tresărind*): Ce-aud?... e glasul Sânzianei. (*Se scoală, turburat.*)

GLASUL SÂNZIANEI

Viața mea se ofilește
Ca un fir de iarbă-n vânt,
Și eu, trista Sânziană,
Mă apropii de mormânt.

(*Zâna-Codrului vine în scenă sub figura Sânzianei.*)

PEPELEA: Sânziană-Sânziană!

ZÂNA: Cine mă cheamă?

PEPELEA: Eu, Sânziană!

ZÂNA: Cine ești tu?

PEPELEA: Nu mă recunoști?... Eu sunt Pepelea, care te-am scăpat de zmeu în palatul tău împărătesc... și ți-am adus o pasere măiastră.

ZÂNA: Când?... a!... mi-aduc aminte... e mult de-atunci, judecând după chinurile ce-am suferit, cât am fost în puterea zmeului.

PEPELEA: Dar acuma nu mai ești în puterea lui?

ZÂNA: Nu; am fugit din palatul lui, și de-atunci umblu rătăcind noaptea și stau ascunsă cât e ziua... dorul și speranța mea sunt de-a mă întoarce acasă la tatăl meu.

PEPELEA: Te-oi duce eu, Sânziană, eu care venisem ca să ucid zmeul, să te scap de el.

ZÂNA: Să-l ucizi?... A! fereşte-te de dânsul, căci el are un buzdugan pe care-l aruncă în depărtare de șepte poște, și tu n-ai nici o armă.

PEPELEA: Te înșeli, Sânziană, am două arme neînvinse, cu care pot face minuni.

ZÂNA: Două?... ce arme?...

PEPELEA: Amorul ce mi-ai inspirat și care mă face a despreţui toate primejdiile, toate piedecile.

ZÂNA: Cum? Mă iubești?

PEPELEA: Aș fi venit să lupt de moarte cu zmeul, dacă nu te-aș iubi?

ZÂNA: Ah! Pepeleo! dacă în adevăr simți compătimire pentru mine, nu-ți expune zilele în zadar; mai bine fugi de aceste locuri și mă părăsește soartei mele nenorocite.

PEPELEA: Eu să te părăsesc, după ce te-am regăsit?... Mai bucuros să mor.

ZÂNA: Ah! Pepeleo! ce mi-ar folosi un rest de viață dacă ai muri tu? N-ai înțeles că și eu, din parte-mi... te iubesc?

PEPELEA (*fericit*): Tu pe mine? O, de-acum sunt împăratul lumii!... Vie zmei, balauri, pajuri năzdrăvane, le voi combate, le voi învinge.

ZÂNA: Dar cu ce?

PEPELEA: Cu fluieraşul ăsta pe care mi l-a dat Zâna-Lacului.

ZÂNA: Ţi-ai perdut minţile, Pepeleo?... cu o biată trestie crezi tu să sfărami buzduganul zmeului?

PEPELEA: Dar tu nu cunoşti puterea acestei trestioare, prin farmecul ei am scăpat de toate nevoile; Zâna-Lacului, care mă ocroteşte, mi-a zis să nu mă despart niciodată de fluieraşul ăsta, să nu-l dau nimănui, căci pe loc m-ar cuprinde moartea.

ZÂNA (*cu glas desmerdător*): Nici mie măcar?

PEPELEA: O! ţie-ţi dau tot, tu eşti viaţa mea şi fericirea vieţei mele.

ZÂNA: Adevărat? adă fluierul ca să suflu în el, şi el să-mi spuie de este adevărat amorul tău?

PEPELEA (*dându-i fluierul*): Ţine.

ZÂNA (*luând fluierul şi schimbând tonul*): A! te-am dezarmat, nemernicule, şi te-am redus iar la nimicirea ta omenească.

PEPELEA: Ce zici?

ZÂNA: Ai crezut că sunt Sânziana?... priveşte... (*Îşi scoate vălul.*) Sunt sora zmeului, Pădureanca, Mama-Pădurei, şi te osândesc să intri de viu în pământ... Peri!...

PEPELEA (*desperat*): A! (*Încet intră în pământ.*)

ZÂNA: Peri de la lumina soarelui şi te afundă în noaptea morţilor.

PEPELEA: O, Zâna-Lacului, Zâna-Lacului!

(*S-aude un tunet. Zâna-Lacului apare în văzduh, purtată pe aripele unei pajuri.*)

SCENA XII

Aceiaşi, ZÂNA LACULUI

ZÂNA-LACULUI: Stăi!

ZÂNA-CODRULUI (*înfiorându-se*): Zâna-Lacului, sunt perdută! (*Scapă fluierul din mână.*)

ZÂNA-LACULUI: Pepeleo, ieşi din pământ. (*Pepelea iese încet pe faţa pământului.*) Iar tu, Pădureanco, Zâna-Codrului, tu care nu cunoşti pe lume nici mila, nici iubirea, dispari.

ZÂNA-CODRULUI (*retrăgându-se spărietă, se apropie cu spatele de un stejar, care se deschide şi-o înghite. Dispărând*): A!

PEPELEA (*îngenunchind*): O! Zână binefăcătoare, cum să plătesc binele ce mi-ai făcut?

ZÂNA-LACULUI: Făcând şi tu bine altora; sună din fluier, ca să dezlegi de farmecele Pădurencei pe toţi nenorociţii care gem închişi în codrul acest blăstemat.

Adio, rămâi cu bine,
Împlineşte-ţi soarta ta.
Şi gândeşte-n veci la mine,
Eu voiesc a te-ajuta,
Într-o oară de urgie
Tu mi-ai fost apărător,
Eu voi fi cu bucurie
Al tău înger păzitor. (*Dispare.*)

(*Pepelea, luând fluieraşul de jos, sună în el; deodată copacii se deschid, lăsând să iasă din trunchiurile lor mai mulţi oameni fermecaţi de Pădureanca: Papură, Pârlea-Vodă, Macovei, Tândală, Păcală etc. Reapar toţi sub figurile lor. Muzică la orchestră. Pepelea iese.*)

SCENA XIII

PAPURĂ, PÂRLEA, TÂNDALĂ, PĂCALĂ, MACOVEI apoi LĂCUSTĂ şi STATU-PALMĂ etc.

COR

Din pădurea fărmecată,
Unde gemeam făr' de vină,
O! minune, – iată-ne, iată
C-am ieşit iar la lumină!

PAPURĂ: Uf! am scăpat!... mă întorc acasă... Cine vine cu mine?...

TOŢI: Eu! Eu! Eu!

PAPURĂ: Hai!... de-acum aibă parte Sânziana de zmeul ei; m-am săturat de vânturat lumea.

PĂCALĂ: D-apoi eu!...

TÂNDALĂ: D-apoi eu!...

(*Lăcustă intră alergând cu Statu-Palmă în spinare.*)

LĂCUSTĂ (*între culise*): Ajutor! Ajutor!...

PAPURĂ: Ce mai este?...

LĂCUSTĂ (*intrând*): Scăpaţi-mă!... nu mă lăsaţi.

PAPURĂ: Iaca Lăcustă-Vodă, ce-ai păţit, ce ţi-a crescut în spinare?

LĂCUSTĂ: Mi-a crescut un unchiaş, Statu-Palmă-Barbă-Cot!... Am obosit. Sunt mort! (*Cade pe pământ lângă tufari.*)

STATU-PALMĂ (*zărind un iepure lângă tufari, sare din spinarea lui Lăcustă şi încalecă pe iepure*): Iaca iepuraşul meu cel şchiop. Te las, Lăcustă; nu mai am nevoie de tine.

LĂCUSTĂ (*sculându-se*): Uf! greu e de-a fi vită.

PAPURĂ: Tu o spui, Lăcustă? mă mir, mă mir... Vii cu mine acasă. Şi tu, Pârleo?

PÂRLEA: Ba, mergem să găsim pe Sânziana.

STATU-PALMĂ: Voi fi eu călăuzul.

PAPURĂ: Călătorie sprincentă.

COR

Cale bună, cale bună,
Hai acasă împreună... etc.

(*Papură cu ai lui apucă în stânga; Statu-Palmă, Pârlea şi Lăcustă, în dreapta.*)

(*Sfârşitul actului III.*)

ACTUL IV

(Teatrul reprezintă insula zmeului, în stânga, un palat văzut în profil şi terminat în faţa publicului prin un turn cu două caturi. Turnul are câte-o fereastră cu gratii de fier la fiecare cat. Dincolo de turn, poarta palatului. În fund, o stâncă, după stâncă, marea. În dreapta, un capăt de pădure... în mijlocul scenei, un puţ cu ciutură; lângă puţ, două poloboace mari, un hârleţ şi un butuc de stejar.)

SCENA I

PÂRLEA-VODĂ, LĂCUSTĂ-VODĂ (La ridicarea cortinei, unul scoate apă cu ciutura din puţ, celalalt o deşartă în poloboc.)

LĂCUSTĂ: În ce hal am ajuns, vere Pârle!... noi, odinioară domni stăpânitori, iată-ne acum argaţi la blăstematul cel de zmeu, care ne-a prins robi.

PÂRLEA: Păcatul omului, Lăcustă, vere!... mai cuminte făceam de urmam pe Papură, să ne întoarcem la domniile noastre, decât să alergăm nebuni după Sânziana.

LĂCUSTĂ: Aşa este, dar tatăl ei ştii că făgăduise jumătate de împărăţie aceluia care i-a deveni ginere. Şi mărturisesc că zestrea asta îmi făcea cu ochiul.

PÂRLEA: Şi mie... ş-apoi eu mai am un păcat, mi-s dragi fetele şi nevestele... Pentru ele sunt în stare să alerg până-n ceea lume... natură blăstemată, ce vrei? (*Scoate o ciutură.*)

LĂCUSTĂ (*vărsând ciutura în poloboc*): Şi iată la ce capăt ne-a adus patimile tinereţei!... ah! ah!...

PÂRLEA: Taci, vere, nu mai scârţâi din gât, că mă înduioşezi.

LĂCUSTĂ: Buturuga cea de Statu-Palmă ne-a jucat chiulul. El ne-a scos la malul mării şi ne-a dat pe mâna zmeului... bun călăuz, mânca-l-ar guzganii!

PÂRLEA: Şi zmeul, fără nici o consideraţiune pentru nişte persoane simandicoase ca noi, ne-a pus sub aripă şi ne-a adus portofranco în insula asta, perdută-n fundul mărilor.

LĂCUSTĂ: Ş-aicea zmeul, tot fără acea lipsă de consideraţiune, ne-a condemnat la muncile publice, ziua-ntreagă trebuie să scoatem apă, pentru bucătăria lui. El mănâncă cât un casier şi noi... posteşte robul lui Dumnezeu... Ian priveşte, mi s-au lungit urechile de foame.

PÂRLEA: De ce nu le mănânci pe ele, vere? ai avea cu ce să te-ndestulezi!

LĂCUSTĂ: Ţie ţi-e a glumi, dar nu-i de glumit. Pârleo, zmeul are gând rău cu noi, ziua ne pune la muncă şi noaptea ne închide în turnul ăsta plin de şoareci... Viaţă-i asta?... te întreb?... şi mult o să mai ţie?...

PÂRLEA: Întreabă-l pe zmeu!

LĂCUSTĂ: Încaltea de-am fi avut... mângâierea de-a vede pe Sânziana, dar unde-i?

PÂRLEA: O fi închisă şi ea într-un beci, sărmana, jertfa geloziei şi a bărbăriei zmeului.

LĂCUSTĂ: Se poate şi asta, dar, oricum, ea ca ea; însă noi ce ne facem? Vere, crezi tu că vom scăpa vreodată de-aicea?

PÂRLEA: Cum nu, să n-ai îndoială, vom ieşi pe ceea lume.

LĂCUSTĂ: Puşchea pe limbă-ţi...

D u o

LĂCUSTĂ ŞI PÂRLEA

Fost-am domn încoronat,
Ş-acum iată-mă argat,
Părăsit de-al meu noroc,
Şi legat de-un poloboc!

LĂCUSTĂ
De nu lăsam şi casă şi domnie
Ca să alerg după căsătorie...

PÂRLEA
De nu lăsam şi tron şi bună masă
Ca să alerg hai-hui după mireasă...

LĂCUSTĂ
Eu nu păţeam aşa ruşine mare,
S-ajung un prost în desconsiderare.

PÂRLEA
Nici eu, nici eu păţeam aşa ruşine,
Din domn măreţ s-ajung un prost ca tine.

ÎMPREUNĂ:

Fost-am domn încoronat etc.
PÂRLEA: Taci, vine dihania... la lucru, Lăcustă!

SCENA II

Aceiaşi, ZMEUL

ZMEUL *(ieşind din palat)*: Umplut-aţi poloboacele?
LĂCUSTĂ: Umplut. (*Aparte.*) Plesni-le-ar doagele, şi ţie capul.
ZMEUL: Bine, acum le luaţi în spinare şi le duceţi în bucătărie.
LĂCUSTĂ: În spinare?... poloboace de câte 60 vedre unul?... să ne deşălăm?...
ZMEUL: Ce-mi pasă?... doi deşălaţi mai mult pe lume... mare pagubă?
PÂRLEA (*demn*): Nici nouă nu ne-ar păsa dac-ar fi pe spinarea altora, dar umerile noastre nu-s deprinse cu asemenea greutăţi... Ele au purtat numai sarcinile statului...
ZMEUL: Ş-acum vor purta poloboace... Hai la bucătărie, curând.
PÂRLEA: *Non possumus.*
ZMEUL: Ce-ai zis?
PÂRLEA: Am zis catoliceşte... *non possumus,* adică: mă-nchin cu plecăciune.
ZMEUL: Îndrăzniţi a vă împotrivi mie?
PÂRLEA: Îndrăznim... da!... fă cu noi ce-i voi. Eşti mai tare şi ne ai la mână, dar după ce ne-am înjosit a scoate apă cu ciutura, ca nişte argaţi... să ne mai înjosim a căra poloboace, ca nişte hamali? Niciodată, demnitatea şi *filotimia* nu ne iartă.

ZMEUL (*ridicând palma*): Vă mănânc falca, se vede.

LĂCUSTĂ: Să nu dai, că mă mănii...

PÂRLEA (*dârz*): Loveşte... fii brutal, cum te arată chipul. Arată-ţi arama, ca să te vază Sânziana cine eşti.

ZMEUL (*aparte*): Sânziana?... are dreptate!... să mă stăpânesc, până mi-oi săvârşi cununia.

LĂCUSTĂ (*lui Pârlea*): Ce stă pe gânduri?

PÂRLEA: L-am făcut marţ cu elocvenţa mea.

ZMEUL: Sumeţia voastră merită o pedeapsă, dar fiindcă mă-nsor mâne cu Sânziana, vă iert; şi fiindcă o să-mi fiţi necesari pentru ospăţul cununiei, vă scutesc de căratul poloboacelor pe astăzi... Mergeţi în pădure, ca să daţi la pământ zece stejari de cei mai groşi... Hai!

PÂRLEA (*lui Lăcustă*): Hai să tragem un somn la umbră. (*Iese în dreapta.*)

LĂCUSTĂ: Bine. (*Ieşind.*) Poftim!... argat... hamal... şi pădurar!... Ce cumul!... of!... of!...

(*Sânziana iese pe furiş şi dispare după stânca din fund.*)

ZMEUL: Mişeii, nu pot să ridice măcar un poloboc, plin, lucrul cel mai lesne; ce-i un poloboc? o cofă mai măricică, ş-atâta tot... Să-l duc dar eu însumi în casă pe umăr... (*Îl ridică.*) E uşor-uşurel, ca o pană. (*Iese.*)

SCENA III

SÂNZIANA (vine-n scenă cu colivia-n mână.)

SÂNZIANA: M-am furişat din palat, ca să merg la malul mării... nenorocita de mine! n-am zărit nici o corabie!... nici un ajutor nu-mi vine! Sunt uitată şi de Dumnezeu şi de oameni!... numai păsărica asta mă mai mângâie.

Spune-mi, pasăre iubită
Cu grai dulce omenesc,
Veni-va ziua dorită.
Acest loc să părăsesc?

PASEREA: Da! da! da! da! da! da!

SÂNZIANA

Peste munţi şi peste ape
Veni-va ursitul meu,
Într-o noapte, să mă scape
De-nchisoare şi de zmeu?

PASEREA: Da! da! da! da! da! da! Vine... vine...

SÂNZIANA: Vine Pepelea?...
PASEREA: Vine... vine... vine...

(*Pe mare, în fund, se arată o barcă, cu pânzele umflate, şi în barcă Pepelea. Barca dispare după stâncă.*)

SÂNZIANA (*zărind barca*): Iată-l... iată-l... el e, vine!!!

SCENA IV

SÂNZIANA, ZMEUL

ZMEUL (*cu mirare*): Sânziana afară?
SÂNZIANA (*aparte*): O! Doamne, ce fericire! (*Vrea să alerge.*)
ZMEUL (*sever*): Sânziană, unde alergi?
SÂNZIANA: Zmeul?!
ZMEUL: Cum ai ieşit din palat? Pe unde?
SÂNZIANA: Pe uşă.
ZMEUL: Mă cătai pe mine?
SÂNZIANA: Ba nici am gândit.
ZMEUL: Sânziană, tot supărată eşti pe mine, care mă usuc de dragoste?
SÂNZIANA (*îi întoarce spatele*): Iar începi cu ahturile. Dă-mi pace, nu mă mai ameţi.
ZMEUL: Mă urăşti?
SÂNZIANA: Din toată inima.
ZMEUL: Dar ce ţi-am greşit de nu mă poţi suferi?
SÂNZIANA: Încă mă întrebi?... m-ai răpit din casa părintească... m-ai depărtat de lume, ai făcut nenorocirea mea... ş-apoi te miri că-mi eşti urât de moarte?
ZMEUL: Urât de moarte?... când vreau să te iau de soţie?
SÂNZIANA: Eu, soţia ta? Niciodată!
ZMEUL (*măniat*): Aşa? Ei bine, află că nu mai târziu decât mâne avem să ne cununăm... toate sunt gata... am poftit pe toţi amicii şi pe toate rudele mele.
SÂNZIANA: Frumoasă adunătură trebuie să fie, dacă-ţi seamănă... Ha! ha! ha!...
ZMEUL: Râzi?... ai vreun gând ascuns... vrei să fugi?
SÂNZIANA: Vreau să scap de tine prin toate mijloacele, chiar de-a fi să mă arunc în mare...
ZMEUL: Ba te-i arunca în braţele mele, nu în valuri, şi, pentru mai bună siguranţă, mergi în casă... am să te închid în turnul ăsta, de unde n-ai pute să-ţi iei zborul.

SÂNZIANA: Aşa crezi tu? (*Aparte.*) Bine c-a venit Pepelea.

ZMEUL: Aşa... hai! (*Vrea s-o apuce de braţ.*)

SÂNZIANA (*respingându-l*): Nu te atinge de mine. (*Intră în palat. Zmeul închide poarta c-o cheie mare.*)

ZMEUL (*singur*): Se face că-i mănioasă?... dar cine o crede?... Când a vede mâne rochia de nuntă şi beteala o să zburde. Cu toate acestea (*arată cheia*), paza bună nu strică... Acum hai în pădure să cărăm lemne pentru ospăţul cununiei. Ha! ha! ha! Bieţii Pârlea şi Lăcustă doboară la copaci, fără a şti că pe unul am să-l pun în frigare şi pe celălalt am să-l fierb în caldare. Ce chef!... ce chef! (*Pleacă spre dreapta.*)

SCENA V

ZMEUL, PEPELEA (vine de după stâncă.)

PEPELEA: Bine am găsit, zmeule!

ZMEUL: Ce? un pământean aicea? de unde?

PEPELEA: Din lume.

ZMEUL: Cum ai intrat în împărăţia mea?

PEPELEA: Cum se intră.

ZMEUL: Şi cine eşti tu?

PEPELEA: Fecioru tătâne-meu.

ZMEUL: Şi ce caţi aicea?

PEPELEA: Te cat pe tine, ca să ne prindem împreună fraţi de cruce... cum e datina vitejilor.

ZMEUL: Tu cu mine? pretenţia ţi-e gogonată... dar eşti tu în stare să-ţi măsori puterile cu ale mele?

PEPELEA: Vom cerca... nu căta că-s mic; te-am mai învins o dată.

ZMEUL: Unde? când? minciuni!

PEPELEA: Adă-ţi aminte... eu te-am alungat din palatul lui Papură-Împărat.

ZMEUL: Tu?... bine că te-am prins în mâinile mele, să mă răzbun... vino la luptă.

PEPELEA: Bucuros... care a dovedi va fi stăpân pe viaţa celuilalt.

ZMEUL: Se înţelege... am să te strâng în braţe, până ţi-a ieşi sufletul.

PEPELEA: Şi eu pe tine, până ţi-a ieşi limba de-un cot.

ZMEUL: Mare ţi-e lauda. Vină!

PEPELEA: Ţine-te bine, zmeule.

(*Se apucă brăţiş la trântă, se opintesc şi cată să se răstoarne unul pe altul.*)

ZMEUL (*strângându-l*): Îţi place aşa?

PEPELEA (*aparte*): Bată-l crucea, că rău mă strânge!

ZMEUL: Ce-ai holbat ochii la cer?

PEPELEA: Cat să văd în care nor să te azvârl.

ZMEUL: Să mă azvârli în nori? (*Aparte.*) Ăsta-i dracul.

PEPELEA: Nu te da, zmeule, acu-i acu, una, două.

ZMEUL: Stăi! eşti viteaz cât şi mine... mă prind frate cu tine... şi te poftesc la nunta mea.

PEPELEA: Pe când?

ZMEUL: Pe mâne.

PEPELEA: Cu cine?

ZMEUL: Cu Sânziana! O să facem prânz mare, o să avem şi doi domni la masă.

PEPELEA: Care şi care?

ZMEUL: Pârlea-Vodă şi Lăcustă-Vodă... mi i-a adus peşcheş Statu-Palmă.

PEPELEA: Peşcheş?

ZMEUL: Dar aş fi preferat căprioare... dar cred c-or fi buni cu tarhon şi cu ardei.

PEPELEA: Vrei să-i mănânci? Încalte destul de graşi sunt?

ZMEUL: Unu-i plinuţ, celălalt slăbuţ, dar împănându-i cu slănină...

PEPELEA: Vor fi de minune?

ZMEUL: Acum, fiindcă eşti oaspetele meu... spune-mi cum te cheamă?

PEPELEA (*răpede):* Tot am zis c-am zis c-oi zice, dac-oi zice, tot oi zice, ca să zic c-am zis, c-oi zice!

ZMEUL: Ciudat nume... cine ţi l-a dat?

PEPELEA: Naşul meu, care se cheamă: Rotofei de tei pe mirişte de mei.

ZMEUL: O fi fost de neam mare?

PEPELEA: Se rudea cu Capra calcă-n peatră, peatra crapă-n patru.

ZMEUL: Destul... ziua trece şi noi o perdem cu vorba; cred că mi-i ajuta la pregătirile nunţii.

PEPELEA: Bucuros, ce-i de făcut?

ZMEUL: Deocamdată, cară polobocul ăsta după casă, la găinărie.

PEPELEA: Cu ce să-l car?

ZMEUL: Cu spinarea, cum fac eu.

PEPELEA: Bine, numai unul?... aş vrea să duc două odată.

ZMEUL (*aparte*): Zdravăn e! (*Tare.*) Mâine îi cara zece, acum, la treabă... Eu mă duc în pădure să aduc lemne... te las, îţi pregăteşte fălcile, pe mâne... o să facem guleai. (*Iese în dreapta.*) Ce chef! Ce chef!

PEPELEA (*singur*): S-a dus; cum să întâlnesc pe Sânziana?... Unde să fie?... În palat?... (*Merge la uşa palatului.*) Uşa-i închisă cu 7 broaşte... să-i dau de ştire cu fluierul. (*Sună din el. Sânziana apare la fereastra de sus a turnului.*)

SCENA VI

PEPELEA şi SÂNZIANA

SÂNZIANA: Pepeleo... Pepeleo!...

PEPELEA (*văzând-o*): Iat-o! Iat-o... ea-i! Sânziană! Tu eşti? Tu eşti?

SÂNZIANA: Eu, Pepeleo, roabă şi foarte nenorocită!... vrea zmeul să mă silească a mă cununa cu dânsul... Să nu mă laşi, Pepeleo!

PEPELEA: N-ai grijă, iubito... am venit înadins ca să te scap... Poţi ieşi la noapte din palat?

SÂNZIANA: Ba nu, zmeul mă închide în turn... dacă ai ave iarba ferului, ai putea să sfărmi broaştele.

PEPELEA: N-am nevoie de iarba ferului... dar spune-mi ce face zmeul după ce te-nchide?

SÂNZIANA: Mănâncă, bea, se-mbată şi doarme dus.

PEPELEA: Minunat!... Să fii deşteaptă astă noapte.

SÂNZIANA: Ah! Pepeleo!... de m-ai scăpa de-aice, te-oi iubi toată viaţa mea... ia sama, vine zmeul. (*Dispare.*)

PEPELEA (*singur, ia hârleţul de lângă fântână şi începe a săpa împrejurul ei, cântând*):

Cine sapă
Dă de apă
Şi s-adapă
Păn'ce crapă.

SCENA VII

PEPELEA, ZMEUL, PÂRLEA, LĂCUSTĂ (Pârlea şi Lăcustă intră purtând pe umeri un stejar lung şi gros. Ei cad pe brânci sub greutatea copacului.)

ZMEUL: Hai, leneşilor, mai iute, mai cu inimă; duceţi stejarul în lemnărie.

LĂCUSTĂ: Aoleo... aoleo, nu mai pot.

PÂRLEA: Nici eu, sunt turtit.

LĂCUSTĂ: Sunt spetit.

PÂRLEA: Sunt şoldit!

LĂCUSTĂ: Sunt murit!

ZMEUL: Ian priveşte, mişeii, nu-s în stare să ducă un stejar în spate, ei doi.

PÂRLEA (*sculându-se*): Ducă-l cine-i zmeu sau vită... noi suntem de-o altă făptură.

ZMEUL: Ba de-o altă friptură.

PÂRLEA: Ce friptură... cum friptură? eu, friptură?

ZMEUL: Tu... Stejarul ăsta are să te rumenească pe tine-n frigare... şi pe Lăcustă să-l fearbă-n căldare.

LĂCUSTĂ: Ce căldare, cum căldare... eu, în căldare?

ZMEUL: Aşa; nu vreţi să duceţi copacii în bucătărie?

PÂRLEA: Ţi-am declarat-o catoliceşte: *non possumus*.

ZMEUL: Bine, vă veţi căi în curând de înteţarea voastră. (*Se apropie, de copac.*)

PÂRLEA: Ce zici tu, Lăcustă, te-ai căi?

LĂCUSTĂ: Ba nici gândesc; bine c-am scăpat nestricaţi şi frumoşi.

ZMEUL: Poftim... o surcea de lemn, şi ei nu au curajul să o care, mişeii!

LĂCUSTĂ: Auzi, vere, cică-i surcea gojgogea stejar!

PÂRLEA: Nu te potrivi, vere, lasă-l să bodogănească.

ZMEUL: Să-l duc tot eu în bucătărie... Haide. (*Ridică copacul subţioară şi pleacă.*)

PÂRLEA: Bre: ian priveşte, a ridicat copacul subţioară... zdravăn e, bată-l codru!

LĂCUSTĂ: Să juri că merge la Şosea cu beţişorul în mână, ca un coşcodan.

PARLEA: Ducă-se călare pe el, până s-o lovi de toarta pământului.

ZMEUL (*ieşind*): Răbdare, răbdare până mâne.

PÂRLEA (*înaintând*): Ce-a spus?

LĂCUSTĂ: Ce-a zis?

PEPELEA (*ieşind după fântână*): A zis că a să vă facă bucate.

LĂCUSTĂ: Ce văd? Pepelea?

PEPELEA: Eu... Zmeul m-a poftit la masă.

PÂRLEA: Cum, şi tu ai să mănânci din noi?

ZMEUL (*revenind*): Hei! Tot voi zice, umplut-ai poloboacele? Ce faci acolo cu hârleţul?

PEPELEA: Sap puţul primprejur.

ZMEUL: Pentru ce?

PEPELEA: Să vezi, frate zmeule; am chitit așa, decât să cărăm apă cu poloboacele, mai nemerit ar fi să iau puțul în spinare... și să-l duc în bucătărie, o dată pentru totdeauna.

ZMEUL (*uimit, aparte*): Bree!... adineoarea căta să mă azvârle-n nori, ș-acum vrea să-mi care puțul? Grozav om și primejdios!... Trebuie numaidecât să mă dezbar de el. (*Stă pe gânduri.*)

LĂCUSTĂ (*lui Pârlea*): Gogonată-i.

PÂRLEA: Nu încape pe ușă.

PEPELEA: Hei, puneți mâna cu toții să scoatem puțul din pământ și mi-l așezați pe spate; dar, luați bine sama, nu cu gura-n jos; odată – una, două!

ZMEUL: Nu!... Pepeleo dragă, nu te osteni, lasă puțul la locul lui, e deprins din copilărie a sta aici.

PEPELEA (*azvârle hârletul*): Fie cum vrei, eu cătam să te îndatorez.

ZMEUL (*strângându-i mâna*): Mulțămesc, frățioare.

(*Pepelea dă un răcnet de durere.*)

ZMEUL: Ce este?

PEPELEA: Am crezut că ți-am frânt mâna, strângând-o într-a mea.

ZMEUL (*aparte*): E primejdios! (*Tare.*) Dar începe a înnopta. (*Lui Pârlea și Lăcustă.*) Intrați la culcuș în turn, voi doi; cât pentru tine, frate Pepeleo... n-am unde să te adăpostesc; culcă-te colea, lângă fântână, la răcoare, și dormi întruna până dimineață.

PEPELEA: Las' pe mine.

ZMEUL: Deci, noapte bună.

PEPELEA: Visuri cornorate!...

ZMEUL (*urmând pe Pârlea și Lăcustă, care intră în palat, zice aparte*): Cum o dormi, am să vin să-l ciomăgesc, până l-oi ucide. (*Iese.*)

PEPELEA: Zmeul are vrun gând rău cu mine; să mă prefac că dorm... Unde să mă culc? Ha! pe trunchiul ăsta, dar să-mi pun fluierul pe pept, ca un scut.

(*Se întinde pe trunchiul de lângă puț, se acoperă cu mantaua și-și afundă pălăria pe cap, încât nu se mai cunoaște.*)

SCENA VIII

PEPELEA și SÂNZIANA (ea se ivește la fereastra de sus a turnului)

SÂNZIANA: Pepeleo!

PEPELEA: Sânziană!

SÂNZIANA: Fugim?... Zmeul a intrat în casă, sunt cu nerăbdare să ies din turn.

PEPELEA: Fii liniştită şi fă-te că dormi... Ţi-oi da de ştire când a veni momentul.

SCENA IX

PEPELEA, SÂNZIANA, PÂRLEA, LĂCUSTĂ

LĂCUSTĂ (*la fereastra de jos a turnului*): Iată-ne iar în puşcărie.

PÂRLEA: Mai bine aici, decât în frigare şi în căldare.

LĂCUSTĂ (*oţărându-se*): Brrr... Pârleo, nu zăreşti pe Pepelea?

PÂRLEA: Pare-mi-se că doarme, colo, lângă puţ.

LĂCUSTĂ: N-ar putea el să ne scape?

PÂRLEA: Taci, aud zmeul.

LĂCUSTĂ: Vine să ne taie, de pe-acum. Brrr...

PÂRLEA: Taci!... nu tot bârii, că bârii şi eu.

SCENA X

Aceiaşi, ZMEUL

ZMEUL (*iese încet din palat, armat cu buzduganul tainic*): Doarme! (*Încet.*) Frate, frăţioare... Nu răspunde... a adormit... acu-i vremea să-i turtesc tidva cu buzduganul. (*Se apropie de Pepelea pe vârful picioarelor şi loveşte în trunchi cu buzduganul.*) Na, una; l-am ameţit... să-i mai dau vreo câteva (*loveşte*), două, trei, patru; tare căpăţână!...

LĂCUSTĂ: Ce face zmeul dracului?... În cine bate cu buzduganul?

PÂRLEA: În bietul Pepelea.

LĂCUSTĂ: L-a fi ucis hoţul.

PÂRLEA: Cel puţin i-a făcut scăfârlia numai ţăndări.

ZMEUL: De-acum cred că-i ajunge... nu mişcă... L-am ucis!... m-am dezbărat de el. (*Pleacă şi iar se întoarce.*) Dar tot să-i mai trag una, drept adalmaş. (*Mai loveşte încă o dată; buzduganul se sfărâmă.*) Na! mi-am frânt buzduganul, arma mea cea mai puternică!... ce fac eu acum fără ea, dar fie! încalte l-am ucis... Ce chef, ce chef!... Hai de-acum la culcare. (*Intră în palat.*)

LĂCUSTĂ: Sărmanul Pepelea!

PÂRLEA: *Parapanghelos* de-acum.

LĂCUSTĂ: Ba iaca învie, învie!... mare minune!

(Pepelea se mişcă şi se ridică.)

LĂCUSTĂ: Pepeleo...
PEPELEA: Cine mă cheamă?...
LĂCUSTĂ: N-ai perit?...
PEPELEA: Nu cred... am dormit dus.
LĂCUSTĂ: Dar n-ai simţit nimic prin somn?
PEPELEA: Ba, parcă m-au pişcat nişte ţânţari.
LĂCUSTĂ-PÂRLEA: Breee! breee! breee! breee!

(Au înnoptat; cer cu stele.)

PEPELEA (*sculându-se*): Groaznic m-o ciumăgit fratele meu de cruce! noroc c-au lovit în fluier... dar încalte şi-au frânt buzduganul... minunat!... o armă mai puţin în mâna lui... Oare ce face el acum?... s-a culcat?... a adormit?... (*Se apropie de poarta palatului şi ascultă. Se aude un horăit grozav înăuntru.*) Doarme butuc... şi horăieşte ca o moară stricată... acu-i vremea de scăpat pe Sânziana şi pe bieţii voievozi, să le dau semn.

(*Cuartet.*)

PEPELEA

Sânziană, te deşteaptă,
Eu te chem la sânul meu.
Al tău mire te aşteaptă
Să te scape-acum de zmeu.

SÂNZIANA

(*ivindu-se la fereastră*)

Ah! Pepeleo, sunt deşteaptă
Ca şi viul dor al meu.
A mea inimă aşteaptă
Ca să zbor la sânul tău.

PÂRLEA şi LĂCUSTĂ

(*la fereastra de jos*)

Groază-n mine se deşteaptă,
Mă frământ-amar şi greu.
Moartea crudă ne aşteaptă
În căldarea celui zmeu.

PEPELEA

Am călcat, venind la tine,
Peste nouă ţări şi mări.

SÂNZIANA
Am răbdat, gândind la tine,
Mii şi mii de supărări.

PEPELEA
Dar acum soarta surâde,
Raiul dulce se deschide.

SÂNZIANA
Orişiunde-oi fi cu tine
Va fi raiul pentru mine.

(*Împreună*)

PEPELEA
Sânziană, mă aşteaptă
Să te scap de crudul zmeu...

SÂNZIANA
A mea inimă aşteaptă
Ca să zbor la sânul tău.

PÂRLEA şi LĂCUSTĂ
Moartea crudă ne aşteaptă
La ospăţul celui zmeu.

PEPELEA: Zmeul e beat de somn... sunteţi gata?

SÂNZIANA: Gata.

LĂCUSTĂ: Dar cum ieşim din turn?

PEPELEA: Feriţi-vă, c-am să deschid turnul prin farmecul fluierului meu. (*Pepelea sună din fluier; faţada turnului se prăbuşeşte, formând o scară. Sânziana se coboară, Pârlea şi Lăcustă iese pe sub scară.*)

SÂNZIANA (*sus, în capul scării.*): Pepeleo!

PEPELEA (*coborând-o*): Sânziană, cobori iute.

SÂNZIANA (*coborând, se aruncă în braţele lui Pepelea*): A! scumpul meu mire!

PEPELEA: Scumpa mea mireasă!

LĂCUSTĂ (*îmbrăţişând pe Pepelea*): A! scumpul nostru liberator.

PEPELEA: Nu-i vreme de perdut... la fugă, barca ne aşteaptă după stâncă... Hai!

PÂRLEA: Hai!.. şi tu, locaş afurisit, să cadă trăsnetele pe tine, să te macini ca mălaiul... să te...

LĂCUSTĂ: Lasă blăstemurile pe altă dată... acum, la sănătoasa.

(*Fug toţi patru şi dispar după stâncă.*)

SCENA XI

ZMEUL (iese somnoros.)

ZMEUL: Pare c-am auzit un vuiet neobicinuit? am simţit ca un cutremur, care m-a trezit... s-a fi prăbuşit vreo stâncă în mare? ce văd?... turnul e deschis?... o scară?... Sânziana a fugit?... cum?... şi Pârlea şi Lăcustă?... încotro au apucat? spre pădure, negreşit... o! de i-aş prinde, am să-i mănânc de vii. (*Aleargă spre pădure.*)

(*O aurora boreală se arată pe cer. La lumina ei se zăreşte o barcă lunecând pe mare; în ea se află Pepelea, Sânziana, Pârlea şi Lăcustă.*)

TUSPATRU
(*cântă.*)
Pe-ale mării blânde valuri,
Barcă mică, zbori departe.

ZMEUL (*oprindu-se*): Ce aud?

Şi de-aceste crunte maluri
Cu grăbire ne desparte.

(*Barca se depărtează spre orizont.*)

ZMEUL: Ce văd?... Sânziana cu ucisul meu? unde-i buzduganul, să-l azvârl în ei? (*Se împiedecă de el, rupt jos.*) lată-l, e frânt! (*Turbat de mânie.*) A!... Cum să-i prind, aripile, aripile... cu ele să-i ajung din zbor. (*Intră răpede în palat şi iese în curând cu aripi aninate de umeri.*)

Arie pe mare
Am scăpat, o! veselie,
Şi de zmeu, şi de robie!

ZMEUL: Ba n-aţi scăpat, oi să mă răped ca un vultur de sus de pe stâncă. (*Pleacă spre stâncă.*)

(*Stânca se deschide şi Zâna-Lacului apare sub o arcadă luminoasă.*)

SCENA XII

ZMEUL, ZÂNA-LACULUI

ZÂNA: Stăi pe loc, iasmă infernală!... Tu care ţi-ai frânt buzduganul; cadă şi aripile tale!

(Aripile zmeului cad de pe umerii lui.)

ZMEUL *(c-un răcnet de desperare)*: A!... Zâna-Lacului! sunt perdut!... *(Cade leşinat.)*

(Sfârşitul actului IV)

ACTUL V

(Teatrul reprezintă imperiul lernii... munţi de gheaţă, brazi încărcaţi de chindie.)

SCENA I

GENII DE IARNĂ

(Toţi sunt albi şi-naripaţi; se joacă pe gheaţă, patinând.)

COR

Ce dulce viaţă!
În acest loc
Nu e verdeaţă,
Nu e nici foc;
Ci numai gheaţă
Şi numai ceaţă;
Viscol şi ger,
Pe câmp şi-n cer.
Toată suflarea
Piere sub vânt,
Chiar însaşi marea
Pare-un mormânt;
Dar noi ferice
Trăim aice,
Jucăm, cântăm,
Ne desfătăm.

SCENA II

GENII, CRIVĂŢUL

CRIVĂŢUL: Genii nemernici, voi jucaţi, şi imperiul lernii se află în pericol de topire!

UN GENIU: Cum? Ce? Cum, d-nule Crivăţ?

CRIVĂŢUL: Iarna, graţioasa noastră împărătească, care avea să fie încoronată chiar astăzi...

GENIUL: A păţit ceva?

CRIVĂŢUL: Iarna, frumoasa copilă a Nordului, care avea să-şi aleagă chiar astăzi un mire...

GENII: Ce-a păţit?

CRIVĂŢUL: Iarna, care, pre cât era de încântătoare părea a fi răce şi nesimţitoare...

GENII: Ei!... Ce i s-a-ntâmplat?

CRIVĂŢUL: S-a dat în dragoste cu Prier, domnul Verdeţei, şi astă-noapte a spălat putina din palat cu el.

GENII: A fugit?

CRIVĂŢUL: Fugit! (*În taină.*) Dar să rămâie între noi... să nu afle poporul.

GENII: O!...

CRIVĂŢUL: A abandonat tronul, bunătate de tron, durat numai din sloiuri de gheaţă!... Ce nebunie!... unde a găsi o climă mai plăcută decât aice... o ţară mai drăgălaşă decât a noastră, unde foiesc urşii cei albi?

GENIUL II: Ei bine, ce ne facem?

CRIVĂŢUL: Să ne căutăm o altă împărătească, căci în imperiul Iernii nu pot domni decât femeile; şi, după datinile strămoşeşti, împărăteasa trebuie să fie frumoasă, albă şi, mai cu samă, răce ca gheaţa... Dar unde să o găsim?

TOŢI: Unde... unde?

CRIVĂŢUL: Voi, care-aţi cutreierat lumea, n-aţi întâlnit vreo fată cu inima de gheaţă?

GENIUL I: Să vezi, d-nule Crivăţ... am fost mai an la Bucureşti...

CRIVĂŢUL: Şi?

GENIUL: Şi am găsit una, numai una, însă...

CRIVĂŢUL: Însă...

GENIUL: Cum a dat cu ochii de-un roşior, s-a topit...

CRIVĂŢUL: Nu mă îndoiesc... Roşiorii sunt para focului... dar ce s-aude? Ian priviţi... prin văzduh trece un zmeu călare.

(*Zmeul trece prin văzduh.*)

SCENA III

Aceiaşi, ZMEUL

TOŢI (*cu grijă*): Zmeul!

CRIVĂŢUL: Întâia dată el calcă pe locurile acestea. Oare ce caută el pe la noi?

ZMEUL (*intrând*): Caut ajutor şi răzbunare!

CRIVĂŢUL: Ajutor?

ZMEUL: Da! aţi auzit de şotiile ce-am păţit?

GENII: Ai păţit şotii? Spune-le, să râdem şi noi.

ZMEUL (*posomorât*): Să râdeţi?

GENII (*speriaţi*): Ba-ba-ba-ba, să-să-să plângem.

ZMEUL: Ascultaţi dar... am răpit pe Sânziana, fata lui Papură-Împărat şi, când să mă bucur de prada mea, vine un hoţ şi mi-o fură ca din palmă. (*Furios.*) Pricepeţi aşa obrăznicie?

GENII (*tremurând*): Prii-prii-pri... pri-ce-ce-cepem.

ZMEUL: Sânziana cu hoţul ei şi cu alţi doi pământeni, doi năuci anume Pârlea-Vodă şi Lăcustă-Vodă, care-i întovărăşesc, umblă acum rătăciţi pe faţa pământului, fără a pute nimeri la împărăţia lui Papură... ei au ajuns până aicea şi i-am zărit călcând peste hotar... mergeţi de le ieşiţi înainte, îi prindeţi şi-i schimbaţi în sloiuri de gheaţă.

CRIVĂŢUL: Pe toţi, şi chiar pe Sânziana?

ZMEUL: Ba pe dânsa nu... ea-i frumoasă şi albă cât şi împărăteasa voastră, păcat numai că-i aşa de răce în privirea mea. (*Stă gânditor.*)

CRIVĂŢUL (*către genii, încet*): Aţi auzit?... frumoasă, albă şi răce... tocmai ce ne trebuie nouă; poate că... cine ştie? ne vine o împărăteasă nouă!...

ZMEUL: Vreţi să-mi daţi ajutorul ce vă cer?

CRIVĂŢUL: Vrem.

ZMEUL: Hai dar să le ieşim în cale şi să-i robim, dar trebuie să vă dau de ştire că hoţul are un fluier fermecat, prin care învinge tot... Voi, cu suflarea voastră, faceţi să îngheţe aerul din el, ca să nu mai poată scoate nici un sunet... astfel vom căpăta izbânda.

CRIVĂŢUL: Prea bine, însă ai uitat să ne spui numele hoţului.

ZMEUL: El se cheamă... Tot oi zice, c-am zis, c-oi zice...

CRIVĂŢUL: Ce-ai zis?

ZMEUL: Ducă-se dracului, l-am uitat... Hai.

(*Ies cu toţii prin dreapta, cântând repriza corului.*)

SCENA IV

LĂCUSTĂ-VODĂ

LĂCUSTĂ (*intră prin stânga, tremurând de frig, sărind şi alunecând la tot pasul*): Brrr... frig e!... rău mă strânge-n spete. (*Alunecă.*) Na! cât pe-aci să cad alivanta... prin ce locuri afurisite m-a adus naiba. Brrr!... aici o fi-ngheţând şi ouăle corbului... să nu

stau în loc, să mă sleiesc... (*Sare și lunecă.*) Ține bine... măi, da gheţuş e!...de când am scăpat din ghearele şi din căldarea zmeului, am umblat hai-hui prin toate colţurile lumii, împreună cu Sânziana, cu Pepelea şi cu vărul meu Pârlea, fără a da de împărăţia lui Papură... Brrr... Am ajuns, în sfârşit, la marea îngheţată. Brrr, simt că îngheţ ca dânsa. (*Sare.*) Am lăsat în urmă pe tovarăşii mei şi am rupt-o de-a fuga înainte, doar m-oi încălzi cu mişcarea... aş... (*Tremură.*) Iaca, mă schimb în sloi... mă prefac în îngheţată de Lăcustă... la fugă... (*Vrea să alerge, dar alunecă şi cade.*) Aoleo! (*Un urs alb se coboară de pe deal în scenă.*) Vai de mine!... ce se coboară spre mine?... un urs alb?... aoleo!... să mă fac că-s mort, ca să nu mă mănânce. (*Stă neclintit jos. Ursul se apropie de el şi-l miroasă, îl întoarce cu labele, apoi se pune cu şezutul pe el, mormăind.*) S-a pus turceşte pe burta mea... greu e, mânca-l-ar câinii, dar încaltea mă încălzeşte cu blana lui. (*Ursul se uită la dânsul. Lăcustă închide ochii şi se face mort.*) Hei!... de-aş putea să-i spintec cojocul... am cuţitul la brâu... Ian să-ncerc... (*Scoate cuţitul şi, când vrea să lovească, ursul se uită la el, el se opreşte, apoi zice*): Şi-a-ntors spatele; acu-i vremea. (*Înfige cuţitul în şalele ursului, care sare mugind şi se depărtează.*) Pare-mi-se că l-am înţepat, dar nu l-am ucis... (*Spăriet.*) Nu, nu... iaca, dihania fuge... am scăpat! (*Sare în picioare şi fuge lunecând în dreapta.*) Am scăpat!... am scăpat! (*Joacă de bucurie. În acest moment intră Pârlea, alungând furios câţiva genii care traversează scena, spărieţi.*)

SCENA V

PÂRLEA, LĂCUSTĂ

PÂRLEA (*dând cu sabia în dreapta şi-n stânga prin văzduh*): Na! na! na şi ţie, na şi ţie, na şi ţie! Luptă cu Pârlea vă trebuie?... Na, na, na!

LĂCUSTĂ: Ho! vere Pârleo, opreşte, pune piedică.

PÂRLEA: Câţi am ucis?... Pe toţi?

LĂCUSTĂ: N-au rămas nici de sămânţă... dar ce-ai păţit, ce te-a apucat?

PÂRLEA: După ce-ai fugit şi ne-ai lăsat, ne-au atacat o ceată de dihănii albe, care voiau să răpească pe Sânziana... M-am făcut foc şi le-am luat la goană pân-aici, precum ai văzut.

LĂCUSTĂ: Dar Sânziana ce-a devenit?

PÂRLEA: Ea o ştie!

LĂCUSTĂ: Cum? Ai abandonat pe Sânziana? A! vere, nu-i galant din partea ta.

PÂRLEA: Dec!... Dar tu ce-ai făcut?... Nu ne-ai abandonat pe toți?

LĂCUSTĂ: Nu-i vorba de mine... mie mi-era frig, am fugit ca să mă încălzesc.

PÂRLEA (*începând a tremura de frig*): Și te-ai încălzit?

LĂCUSTĂ (*tremurând*): Ba! Ba! Ba!... am devenit gazda fiorului și a guturaiului. (*Strănută.*)

PÂRLEA: Și eu tij... (*Strănută.*)

AMÂNDOI: Să vă fie de bine.

LĂCUSTĂ: Pârleo!

PÂRLEA: Lăcustă!

LĂCUSTĂ: Stai, iaca-ți îngheață nasul.

PÂRLEA: Și ție o ureche.

LĂCUSTĂ: Să ne frecăm iute cu zăpadă... asta-i leacul.

(*Iau zăpadă și se freacă unul pe altul.*)

AMÂNDOI: Vârtos... vârtos...

PÂRLEA: S-a roșit?

LĂCUSTĂ: Cât un patriot... dar urechea mea?

PÂRLEA: Cât alt patriot... le-am scăpat de degerat.

LĂCUSTĂ: Ian privește... ba nu... iar se-nălbește, încă o frecătură.

PÂRLEA: Destul, vere, că l-ai jupuit de piele.

LĂCUSTĂ: Ah! Ah!... vere, viață-i asta?

PÂRLEA: Viață, dar proastă... începe a-mi fi somn.

LĂCUSTĂ: Și mie, dar să nu adormi că mori.

PÂRLEA: Apoi ce să facem?

LĂCUSTĂ: Să ne dăm pe gheață, ca să ne întreținem circulația sângelui.

PÂRLEA: Fie și așa.

(*Se dau pe gheață.*)

SCENA VI

Aceiași, CRIVĂȚUL (se oprește pe-o movilă de omăt)

CRIVĂȚUL: *Vivat!...* Am prins pe Sânziana... am dus-o la palatul Iernii și, prin vrăjirea soției mele, Promoroaca, am schimbat-o la față de samănă acum întocmai cu împărăteasa noastră cea fugară... În curând are să vie aicea Sânziana, pentru ca să fie încoronată... iaca, cortejul se înaintează.

(*Marș la orchestră, cortejul intră.*)

PÂRLEA *(oprindu-se):* Ce s-aude?
LĂCUSTĂ: O fi vreo nuntă de urşi albi.
PÂRLEA: Vin colea, să o privim.
LĂCUSTĂ: Şi să fim gata de fugă... Te-ai mai încălzit?
PÂRLEA: M-am!...

(În sunetul unui marş fantastic, intră din dreapta dignitarii imperiului Iernii, în haine albe blănite şi cu mitre de gheaţă. După dânşii, un car de argint, tras de doi urşi albi. Pe car se găseşte Sânziana, purtând o mantie albă de stofă argintie şi un văl subţire pe obraz. Genii mulţi încunjură carul. Poporul urmează în cojoace... Carul se opreşte în mijlocul scenii.)

SCENA VII

PÂRLEA, LĂCUSTĂ, SÂNZIANA, CRIVĂŢUL, GENII, CORTEJ

COR
Vivat falnica regină,
Dulce ca o zi senină,
Mândră ca o lună plină
Şi cu inima virgină.

PÂRLEA
O!- ce minune încântătoare!

LĂCUSTĂ
N-am văzut alta ca ea sub soare.

AMÂNDOI
Simt pentru dânsa amor ş-amoare.

SÂNZIANA
(în parte)
Bietul Pepelea, unde-a fi oare?

CORUL
Vivat falnica regină etc.

CRIVĂŢUL
(prezentând o coroană de briliant)
Regină-strălucită! Poporu-n fericire

Ţi-oferă azi corona, rugându-te uimit
Ca să-ţi alegi un mire
Viteaz, frumos, iubit.

SÂNZIANA
(*încoronându-se*)
Coroana pe-a mea frunte o pun azi fericită.
Dar ce simt? sub coroană un frig cumplit m-a prins
(*Aparte*) În inima-mi răcită
Tot focul, vai! s-a stins!

CORUL
Vivat falnica regină,
Dulce ca o zi senină
Mândră ca o lună plină
Şi cu inima virgină.

POPORUL: Ura!... trăiască împărăteasa noastră!

PÂRLEA: Frumoasă-i, Lăcustă... încep a mă înfierbânta.

LĂCUSTĂ: Noroc de tine!

CRIVĂŢUL: Locuitori din împărăţia Iernii, se face vouă ştiut că astăzi împărăteasa noastră, urmând datinilor strămoşeşti, are să-şi aleagă un mire... Acel care sărutând-o pe frunte nu va fi cuprins de frigul morţii va ocupa tronul alăturea cu frumoasa lui soţie.

PÂRLEA: Ce-au spus, vere, ai auzit?

LĂCUSTĂ: Auzit, taci.

CRIVĂŢUL: Care dintre voi aspiră la această fericire să se prezinte. Am zis.

PÂRLEA-LĂCUSTĂ: Eu!

PÂRLEA: Cum?... şi tu, vere Lăcustă?

LĂCUSTĂ: Iaca, ba nu, că mi-a fi ruşine.

SÂNZIANA (*în parte*): Ce văd? Pârlea şi Lăcustă!

PÂRLEA: Ce voluptate mă aşteaptă!

LĂCUSTĂ: Ah! am s-o strâng în braţe, ca să mă-ncălzesc.

(*Pârlea şi Lăcustă pleacă cu braţele deschise, dar cu cât s-apropie de carul Iernii, ei se cuprind de fiori, picioarele li se înţepenesc, limba li se leagă.*)

PÂRLEA
Mult o doresc.

LĂCUSTĂ
Mult îmi e dragă...

ÎMPREUNĂ
Dar ce simțesc?
Limba-mi se leagă.

CORUL
Ei simt în pept
Fiori de gheață,
Nu calcă drept,
Rău o s-o pață.

PÂRLEA ȘI LĂCUSTĂ
Ah! simt în pept
Fiori de gheață,
Sunt eu deștept?
Sunt oare-n viață?

PÂRLEA ȘI LĂCUSTĂ
(*lângă car, tremurând*)
Plini de... de... foc
Mă-nchin ți... ție...
No... no... noroc
De-acum mi... mie!

(*Unul de o parte și altul de altă parte întind buzele ca să sărute obrazul Sânzianei, dar pe loc rămân încremeniți, strigând: Aoleo... înghеț!*)

CORUL
Au înghețat!
Iată-i zăpadă!
Sunt buni de dat
Urșilor pradă.

(*Sunt amândoi luați pe sus și răzemați de avanscene.*)

SCENA VIII

Aceiași, PEPELEA (intră alergând)

PEPELEA: *Sânziană... Sânziană...*
SÂNZIANA (*în parte*): Glasul lui Pepelea.
PEPELEA: Unde ești?... ah! iată-te. (*Vrea să se apropie, poporul îl oprește.*)

SÂNZIANA (*aparte*): Sărmanul!... de când port coroana asta de gheaţă... parcă nu mai simt nimic pentru el!

PEPELEA: Sânziana, nu-mi răspunzi?... O! în zadar, eşti schimbată la faţă... eu te văd cu ochii sufletului... te recunosc.

SÂNZIANA (*aparte*): O Doamne! am ajuns răce ca iarna, inima mea nu mai bate!

PEPELEA: Sânziană! eşti vrăjită... Eu sunt Pepelea, răspunde!

(*Se răpede pintre oameni.*)

CRIVĂŢUL: Nenorocite!... uiţi respectul ce datoreşti împărătesei şi tulburi ceremonia cununiei?

PEPELEA: Cine se cunună, Sânziana?... cu cine?...

CRIVĂŢUL: Cu acel care o va săruta pe frunte şi va avea noroc de-a nu muri îngheţat pe loc.

PEPELEA: Eu vreau să-mi cerc norocul chiar de-a fi să mor... tot mort sunt fără dânsa.

(*Duo*)

PEPELEA

Dulce-mpărăteasă,
Scumpa mea mireasă,
Eu sunt al tău mire
Coprins de iubire.
Ah! îţi adă-aminte
Că prin jurăminte
Legat sunt de tine,
Ca şi tu de mine.

SÂNZIANA

(*în parte*)

Sărmanul Pepele! de el rău îmi pare!
Că poate să moară dintr-o sărutare.

PEPELEA

N-am frică de moarte,
Nici de răle soarte,
Când inima-mi cere
Dulce mângăiere.

(*Sânziana se coboară de pe car, Pepelea continuă.*)

Dă-mi o sărutare
Plină de-nfocare,
Eu cu-a mea iubire
Zbor la nemurire.

(Strânge în braţe pe Sânziana şi o sărută pe frunte. Corona ei cade: atunci ea-şi scoate vălul şi apare sub figura ei.)

SÂNZIANA

Ah! în al meu suflet simt un dulce foc.
Iubesc, iubesc, iară, iubesc... o! noroc!

TOŢI

(cu mirare)

N-a înghеţat! n-ai murit!
El e mirele iubit!

SÂNZIANA ŞI PEPELEA

(îmbrăţoşaţi)

Zi de fericire plină!
Împreună, cu uimire,
După-o viaţă mult senină,
Vom zbura la nemurire!

CORUL

Vivat falnică regină!
Vivat falnicul ei mire!
Aibă viaţa mult senină
Şi domnie-n strălucire!

SCENA IX

Aceiaşi, ZMEUL

ZMEUL (*vine răpede şi respinge pe Pepelea*): În lături!

TOŢI: Zmeul!

ZMEUL: Sânziana-i a mea!... Şi cine îndrăzneşte să vie să o smulgă din braţele mele. (*Ridică pe Sânziana în braţe.*)

SÂNZIANA: Pepeleo!

PEPELEA (*scoţând fluierul*): O! fluieraş, acum să-ţi văd puterea. (*Suflă din fluier, dar nu scoate nici un glas.*) O! fluieraşul e mut!

ZMEUL: Ha! ha! ha!.. ţi-a înghеţat suflarea, Pepeleo!

PEPELEA: Ah! sunt pierdut!... Zână! Zână binefăcătoare, ajutor... ajutor...

SCENA X

Aceiaşi, ZÂNA-LACULUI (apare pe movilă)

ZÂNA : Iată-mă, Pepeleo!

TOŢI: Zâna Lacului!

ZÂNA: Zmeule, a sunat ora sfârşitului tău de pe lumea asta!

ZMEUL: Nu-mi pasă de tine... Sânziana-i talismanul meu... şi calul ne aşteaptă.

ZÂNA: Calul tău? priveşte! (*Face un semn, calul trece prin aer*)

ZMEUL: Am rămas pe jos, dar fie!... rămân cu Sânziana pe pământ.

ZÂNA: Sânziana pe pământ... iar tu, zmeule, sub pământ... dispari!

ZMEUL (*afundându-se*): A! (*Din locul unde dispare iese o pară de foc.*)

TOŢI: A!...

CORUL

A dispărut,
Arzând în pară,
Zmeul cumplit,
Cumplita fiară!

SÂNZIANA ŞI PEPELEA

Ah! am scăpat
De cruda fiară,
În dulce trai
Reintru iară.

ZÂNA

Veţi fi de-acum
Ferice iară,
Hai să vă duc
L-a voastră ţară.

TOŢI

Haideţi cu toţi
În altă ţară,
Unde-i cer blând
Şi primăvară.

ZÂNA: La palatul lui Papură-Împărat! (*Face un semn, toţi pleacă, un nour se coboară de ascunde scena.*)

SCENA XI

LĂCUSTĂ, PÂRLEA

ĂCUSTĂ (*trezindu-se, strănută*): A!... m-am dezgheţat, unde ?... în nori?... m-am înălţat în nori?... dar ce zăresc colo?... om .. nu se mişcă... (*Se apropie de Pârlea.*) Ciung să fie? Ba-i e vărul Pârlea... Vere Pârleo! (*Îl împinge.*) Bocnă... sloi... a ub zero! Vere Pârleo!... (*îl trage de nas.*) trezeşte-te.

ĂRLEA (*strănută*): Ce-i?... cine mă cheamă? tu, vere Lăcustă?

ĂCUSTĂ: Eu şi cu mine.

ĂRLEA (*încă buimăcit*): Sunteţi doi? unde-i celalalt?

ĂCUSTĂ (*căutând împrejur*): Care?

ĂRLEA: Ai zis eu şi cu mine... Tu şi cu tine fac doi.

ĂCUSTĂ: Sărmanul! l-a balamucit gerul, aiurează.

ĂRLEA: Dar unde ne găsim, vere Lăcustă?

ĂCUSTĂ: Priveşte!... în nori!... hăt sus!...

ĂRLEA: În nori?... hăt sus? dar ce facem acum? unde-s ceilalţi?

ĂCUSTĂ: Să te-ngrop, dacă ştiu.

ĂRLEA: Hai după dânşii, vere Lăcustă.

ĂCUSTĂ: Unde şi pe unde?

ĂRLEA: Prin nori.

ĂCUSTĂ: Prin nori!... atâta ne mai trebuia!... Breee! Prin m trecut... dar prin nori... încă nu... N-am deprindere... mă roaza, mă pătrunde umezeala.

ĂRLEA: Ştii una, vere Lăcustă?

ĂCUSTĂ: Ba zău, nici două.

ĂRLEA: Ai plămâni.

ĂCUSTĂ: Ştiu eu... nu mi-am făcut încă vizită domiciliară.

ĂRLEA: Hai să suflăm, vere, să-i risipim.

ĂCUSTĂ: Bucuros, numai de nu ne-or risipi ei pe noi.

ĂRLEA: Suflă vârtos.

ĂCUSTĂ: Iaca.

ă amândoi peste nori, norii se risipesc, cortina se ridică.)

ĂRLEA: A!... i-am risipit.

ĂCUSTĂ: D-apoi ş-aşa pepturi, parcă-s foi de ferar.

SCENA XII

personalul piesei, afară de ZMEU şi de ZÂNA-LACULUI

himbare. Când norul se împrăştie, teatrul reprezintă un c plin de frumuseţele primăverei. În fund, faţada palatului

lui Papură; dinaintea palatului o largă terasă cu scări de marmură. Papură, înconjurat de curtea lui, stă pe terasă. Poporul, răspândit printre copaci, în mai multe grupuri. În sunetul unei simfonii, Zâna-Lacului ține pe Sânziana de mână, intră pe scenă din dreapta. Pepelea se găsește la stânga ei, în urma lor vin Pârlea și Lăcustă-Vodă, Păcală, Tândală, Crivățul, genii schimbați în haine de vară și purtând buchete cu flori; ei toți se-naintează spre terasă.)

PAPURĂ: Precum v-am spus, curtenilor și voi curtezanilor, de mai multe zile îmi țiuie urechea dreaptă... semn de veste bună!... și astă-noapte am visat pe Sânziana, sub forma unui bob sositor... Trebuie să vie... Dar ce văd?... Iat-o! iat-o!...

TOȚI: Iat-o!

(*Sânziana și Pepelea, împreună cu Zâna-Lacului, se apropie de tron.*)

PAPURĂ: Sânziana, copila mea, tu ești?

SÂNZIANA: Scumpul meu părinte! (*Se aruncă în brațele lui Papură.*)

PAPURĂ: Cine te-a scăpat de Zmeu? Cine te-a readus în brațele mele?

SÂNZIANA: Mirele meu, Pepelea.

PEPELEA: Cu ajutorul generos al Zânei-Lacului.

PAPURĂ: Ce de treabă zână!... îmi vine s-o sărut... mai vârtos că-i frumoasă coz.

ZÂNA: Maiestatea-ta... binecuvântează-ți copiii, căci binecuvântarea părinților face fericirea copiilor.

(*Pepelea și Sânziana îngenunchează înaintea lui Papură.*)

PAPURĂ (*întinzând mânile asupra capului lor*): Norocul să fie vecinic cu voi, copiii mei!

TOȚI: Ura!...

CORUL FINAL

Trăiască Sânziana,
Minunea-mpărătească,
Cu dragul ei Pepelea
Ferice să domnească.

(Sfârșitul piesei)

CUPRINS

Comediile lui Alecsandri, prefață VII
Indice cronologic al operei dramatice XXIII
Indice bio-bibliografic XXIX
Iașii în carnaval sau Un complot în vis 1
Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă 39
Chirița în provințe 93
Cucoana Chirița în voiaj 153
Cucoana Chirița în balon 161
Clevetici, Ultra-Demagogul 179
Sandu Napoilă, Ultra-Retrogradul 185
Haimana 191
Gură-cască, Om politic 199
Sânziana și Pepelea 207

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026